DRAGOȘ DINCĂ
CĂTĂLIN DUMITRICĂ

DEZVOLTARE ȘI PLANIFICARE URBANĂ

Ediția a doua

Editura ECONOMICĂ

Dragoș DINCĂ Cătălin DUMITRICĂ

■

Dezvoltare și planificare urbană

Ediția a doua
Revăzută și adăugită

Redactor: Cristina STOIAN

Copertă: Mihai GĂZDARU

Revizie text: Elena CONSTANTIN

Tehnoredactare computerizată: Nicoleta BOBOCEA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Dincă, Dragoş
Dezvoltare şi planificare urbană / Dragoş Dincă, Cătălin Dumitrică. -
Ed. a 2-a, reviz. şi adăug.. - Bucureşti : Editura Economică, 2020
ISBN 978-973-709-939-6

I. Dumitrică, Cătălin

711.4

Dragoș DINCĂ Cătălin DUMITRICĂ

Dezvoltare și planificare urbană

Ediția a doua
Revăzută și adăugită

EDITURA ECONOMICĂ
Profitați de carte!

ISBN 978-973-709-939-6

Copyright © Editura Economică, 2020

Autorii sunt responsabili de clarificarea dreptului de utilizare
a informațiilor cuprinse în lucrare.

Comenzi la:

Editura Economică Distribuție
Casa Presei Libere, Corp A1, Etaj 3, Cam. 48-49
014820, București, Sector 1
Oficiul poștal 25, Ghișeul 1, Căsuța poștală 31
e-mail: comenzi@edecon.ro
Tel.: (+4) 031.432.96.02; Fax: (+4) 021.210.73.10
http://www.edecon.ro

Cuprins

Capitolul 1
Dezvoltarea urbană 7
1.1. Conceptul de dezvoltare urbană 7
1.2. Componentele dezvoltării urbane 12
1.3. Domenii ale dezvoltării locale 18

Capitolul 2
Noțiuni asociate: dezvoltare locală, dezvoltare urbană inteligentă, dezvoltare metropolitană, dezvoltare durabilă, dezvoltare regională, dezvoltare omogenă integrată. 37
2.1. Dezvoltare locală 37
2.2. Dezvoltare urbană inteligentă 45
2.3. Dezvoltare metropolitană 48
2.4. Dezvoltare durabilă 53
2.5. Dezvoltare regională 67
2.5.1. Procesul de dezvoltare regională în România 76
2.6. Dezvoltare omogenă integrată 89

Capitolul 3
Principalele școli, teorii și modele cu impact asupra dezvoltării urbane. 93
3.1. Școli de gândire care au influențat dezvoltarea urbană/regională 93
3.1.1. Concepția neoclasică 93
3.1.2. Concepția keynesiană 96
3.1.3. Concepția neomarxistă 98
3.1.4. Concepția monetaristă 99
3.2. Teorii referitoare la dezvoltarea urbană/regională 104
3.2.1. Teoria dezvoltării inegale 104
3.2.2. Teoria polilor de creștere 106
3.2.3. Teoria dezvoltării endogene 108
3.2.4. Teoria dezvoltării exogene 110
3.2.5. Teoria riscului minim 116
3.3. Modele ale dezvoltării urbane/regionale 123
3.3.1. Modelul Von Thunen 124
3.3.2. Modelul Weber 128
3.3.3. Modelul Hotelling – teoria interdependenței localizărilor 130
3.3.4. Modelul lui Christaller – teoria locurilor centrale 130
3.3.5. Modelul lui Losch 133
3.3.6. Modelul lui Zipf 135

Capitolul 4
Instrumente utilizate în procesul de dezvoltare urbană 141
4.1. Dezvoltarea sistemului urban 141
4.2. Rețeaua națională de localități din România 143
4.3. Managementul urban 148
4.4. Marketingul urban 150
4.5. Strategia de dezvoltare urbană 153
4.6. Planul de mobilitate urbană 158
4.7. Strategia de eficiență energetică 161
4.8. Strategia serviciilor de utilități publice 162
4.9. Documentații de amenajare a teritoriului 162
4.10. Documentații de urbanism 163
4.11. Certificatul de urbanism 165
4.12. Autorizarea executării lucrărilor de construire 167

Capitolul 5
Zona metropolitană – O nouă etapă a dezvoltării urbane 169
5.1. Aspecte introductive: metropolizarea, spațiul metropolitan, metropola 169
5.2. Definirea, delimitarea, tipologia și guvernarea zonelor metropolitane 174
5.2.1. Definirea zonelor metropolitane 174
5.2.2. Tipologia zonelor metropolitane 175
5.2.3. Delimitarea zonelor metropolitane 176
5.2.4. Modele de guvernare a zonelor metropolitane 178
5.3. Principiile și aria de competență a zonelor metropolitane 181
5.4. Definirea și delimitarea zonelor metropolitane în România 184
5.6. Regimul juridic și identificarea zonelor metropolitane în România 187
5.7. Consecințe ale dezvoltării zonelor metropolitane 169

Capitolul 6
Riscuri ale procesului de dezvoltare urbană 201

Bibliografie 217

Capitolul 1

Dezvoltarea urbană

1.1. Conceptul de dezvoltare urbană

Astăzi, mai mult de 50% din populația lumii și 65% din populația Europei trăiește în orașe. Banca Mondială preconizează că până în 2050 numărul locuitorilor orașelor se va dubla, aproape șapte din zece persoane din întreaga lume vor locui în zonele urbane[1]. Populația urbană generează 80% din produsul intern brut (PIB) din lume și 85% din PIB în Europa[2], dar și consumul este pe măsură: 80% din consumul de energie. Orașele produc mai mult de 70% din emisiile de gaze cu efect de seră din lume.

Această constatare poate conduce către o primă dimensiune a dezvoltării urbane în sensul de creștere cantitativă, numerică, un fenomen ce pare ireversibil în contextul sistemului de valori și principii ale civilizației actuale. Populația migrează către așezări mari din rațiuni economice, în căutarea bunăstării, împlinirii individuale, a fericirii. Cu toate că numeroase cercetări asupra fericirii au adus în prim-plan componenta non-financiară și faptul că elemente precum loialitatea, implicarea civică sau motivația intrinsecă sunt importante pentru oameni (Bruno et al., 2002), componenta economică pare încă dominantă[3].

Această creștere a populației orașelor a condus către expansiunea teritorială a așezărilor. Însă, cele două fenomene (creștere numerică a populației și expansiunea teritorială) au generat, în cele mai multe cazuri, creșterea economică, dar și numeroase provocări pentru orașe precum cererea tot mai mare de locuințe accesibile, noi rețele de transport, extinderea sistemului de educație, sănătate, cultură, agrement, locuri de muncă. Pe măsură ce cresc, orașele sunt mai expuse la riscuri naturale (dezastre) și sociale (șomaj, segregare, sărăcie).

---

[1] https://www.banquemondiale.org/fr/topic/urbandevelopment/overview

[2] https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/policy/themes/urban-development/

[3] Prietenii și starea de sănătate par a fi principalele surse ale fericirii (Phillip Inman, 2016)… însă lucrurile diferă semnificativ în funcție de gen, vârstă, etnie (a se vedea World Happiness Report 2017). Această constatare, precum și studiile temeinice ale economiștilor privind factorii care îi fac pe oameni fericiți (…căutarea celor mai bune măsuri economice pentru găsirea fericirii publice – Dixon, 1997) au adus în dezbatere posibilitatea schimbării politicilor publice prin raportare la elementele care îi fac pe oameni fericiți (Richard Layard, 2005): politica publică a fericirii (cazul statului Buthan) sau politici publice care țin cont de acele elemente care îi fac pe oameni fericiți.

Astfel, dezvoltarea urbană[4] nu are în vedere creșterea numerică a populației sau expansiunea teritorială a orașelor, ci eliminarea consecințelor generate de către cele două fenomene. Dezvoltarea urbană are drept scop construirea de orașe care să asigure bunăstarea și fericirea locuitorilor, adică inclusive, sigure, rezistente, durabile și antifragile[5].

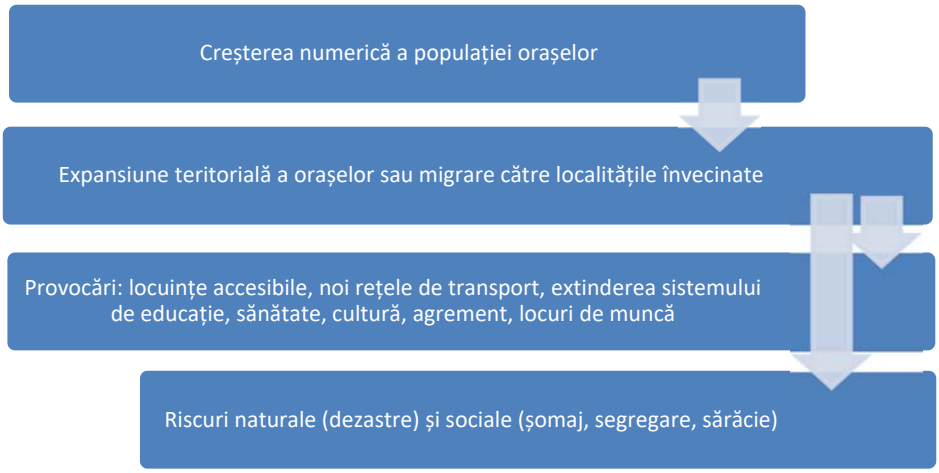

Figura 1. *Transformarea orașelor*

Dezvoltarea reprezintă acțiunea de a (se) dezvolta și rezultatul ei.[6] „A se dezvolta" înseamnă „a trece de la o stare calitativă veche la alta nouă, de la o treaptă inferioară la alta superioară, de la simplu la complex", dar și „a se extinde, a crește, a se mări".[7] Cele două sensuri nu sunt, însă, perfect sinonime. Dezvoltarea presupune creșterea, dar ceea ce o diferențiază de aceasta este tocmai schimbarea, trecerea la o stare nouă, la o treaptă superioară, la complexitate.

Dezvoltarea a devenit un obiectiv al fiecărei societăți după cel de-al Doilea Război Mondial, dar avea în vedere cu precădere componenta economică, productivitatea, industrializarea. Activitatea economică și bunăstarea materială sunt importante, dar dezvoltarea nu se rezumă la creșterea produsului național brut și veniturile populației, educația, sănătatea, cultura, mediul sunt de asemenea importante.[8]

---

[4] Prima societate urbanizată a lumii a fost generată de dezvoltarea agriculturii și identificată în Mesopotania unde până în anul 3000 î.Hr., s-au fondat peste 12 orașe mari, numele lor rămânând încă în memoria noastră culturală: Eridu, Uruk, Ur, Nippur, Kish, Ninive și, mai târziu, Babilon. Până în anul 2000 î.Hr., 90% din populația sumeriană locuia în orașe. A se vedea în acest sens L. Dartnell (2020), *Origini,* Editura Litera, p. 81.

[5] Capabile să reacționeze în situații neprevăzute.

[6] M. F. Manecă (1986), *Dicționar de neologisme,* Editura Academiei București, p. 1168.

[7] M. F. Manecă (2000), *Marele dicționar de neologisme,* Editura Saeculum, p. 959.

[8] Rénate Husseini, C. Brodhag (2002), *Glossaire des Outils Economiques de l'Environnement,* 'Ecole des Mines.

Dezvoltarea urbană are în centrul său orașul, centru de inovare tehnologică, de cercetare științifică, un adevărat incubator economic și reprezintă procesul de dezvoltare care determină o creștere a calității vieții locuitorilor săi. Dezvoltarea urbană are ca obiectiv prosperitatea economică și bunăstarea socială prin crearea unui mediu favorabil pentru afaceri, concomitent cu integrarea în comunitate a grupurilor vulnerabile, folosirea resurselor endogene, dezvoltarea sectorului privat.

Ea poate fi înțeleasă ca fiind un proces complex de creștere a bunăstării, prin acțiuni concertate ale actorilor locali, regionali și naționali, acțiuni ce vizează protecția mediului, dezvoltarea socială, economia, amenajarea teritoriului, educația și formarea, știința și cercetarea, pornind în primul rând de la potențialul acelui teritoriu.[9]

Dezvoltarea este considerată o finalitate economică și culturală a descentralizării, ea diversificând și îmbogățind activitățile pe un teritoriu dat[10], prin mobilizarea resurselor și energiilor existente în zonă. Rezultat al eforturilor unei populații, înseamnă punerea în aplicare a unui proiect de dezvoltare economică, socială și culturală.[11]

Dezvoltarea urbană reprezintă o formă a dezvoltării locale, teritoriul vizat fiind spațiul urban. Însă, mulți autori definesc dezvoltarea locală prin raportare strictă la activitatea economică și crearea locurilor de muncă, drept surse ale schimbării sociale. Dezvoltarea economică comunitară este axată pe ameliorarea gradului de ocupare a populației și a veniturilor acesteia, și eventual pe revitalizarea economiei.[12]

Dezvoltarea urbană, ca proces complex de creștere a bunăstării prin acțiuni ale diferiților actori, este în același timp economică, socială și culturală. Orice proiect de dezvoltare a unei localități trebuie să țină cont de tradițiile, obiceiurile, cultura pe care locuitorii le împărtășesc. Se urmărește crearea unui climat de echitate prin lupta împotriva sărăciei și promovarea identității individuale într-o mare diversitate. De asemenea, are în vedere eliminarea discriminărilor îndeosebi prin atenția acordată categoriilor defavorizate. La modul general se poate vorbi despre dezvoltarea umană și întărirea capacităților individuale prin educație, aderarea la valorile etice și dezvoltarea socială care are în vedere relațiile sociale și culturale precum și participarea cetățenilor la procesul decizional al autorităților publice.

Dezvoltarea urbană este realizată prin eforturile comune ale sectorului public, privat și ale societății civile. Influența guvernului este puternică și constă în asigurarea stabilității macroeconomice, reglementarea cadrului legal și instituțional

---

[9] D. Dincă (2008), *Servicii publice și dezvoltare locală,* Editura Lumina Lex.
[10] Orașul, în cazul dezvoltării urbane.
[11] F. Xavier (1991), *Descentralizarea,* Editura Humanitas, București, p. 57.
[12] A. Profiroiu, S. Racoviceanu, N. Țarălungă (1998), *Dezvoltarea economică locală,* Editura Economică, București, p. 14.

național, distribuirea veniturilor. Administrația publică locală este considerată a fi principalul agent al dezvoltării, jucând un rol decisiv în asigurarea conducerii și finanțării procesului de dezvoltare urbană. Sectorul privat constituie un alt agent important al procesului, reprezentând cea mai importantă sursă de locuri de muncă, investiții și de finanțare a proiectelor. Societatea civilă (ONG-urile, mass-media, reprezentanții bisericii, sindicatele) joacă un rol important în identificarea problemelor și participarea la stabilirea direcțiilor strategice. Ele completează activitatea administrativă și oferă soluții complementare deschizând calea spre colaborarea cu administrația publică locală.

Cetățenii reprezintă un actor important al dezvoltării orașelor. Relația dintre autoritățile locale și cetățenii pe care acestea îi deservesc constituie cel mai important factor în evaluarea democrației locale. Această relație depinde foarte mult de experiența ambelor parți și de dorința lor de colaborare.

Dezvoltarea urbană nu este sinonimă cu urbanizarea și urbanismul. Aceasta din urmă are ca element principal teritoriul și spațiul fizic.

Termenul de urbanism a fost definit sub diverse forme, considerându-se în majoritatea cazurilor că reprezintă: „un ansamblu complex de activități de proiectare, avizare, aprobare a unor planuri sau autorizare a construirii pentru oricare tip de localitate urbană sau rurală[13]. Au fost însă opinii care au considerat că urbanismul constituie: „un ansamblu de măsuri politice, administrative, financiare, economice, sociale sau tehnice destinate să asigure o dezvoltare armonioasă a unui oraș”[14], apropiindu-se de sensul dezvoltării urbane.

Dicționarul Explicativ al Limbi Române consideră că „urbanismul este știința al cărei obiect îl constituie sistematizarea așezărilor existente și proiectarea de așezări noi, cuvântul însuși vine de la latinescul *urbis* care înseamnă oraș, urbanismul reprezentând așadar știința dezvoltării orașelor și al așezărilor”.[15]

Dezvoltarea urbană poate fi privită și ca un proces de creștere și amplificare însoțit de o serie de transformări calitative generate de aplicarea unor strategii, politici, programe de dezvoltare. Politica de dezvoltare urbană constituie prin urmare un set de măsuri (naționale, regionale și locale) integrate (economice, sociale, culturale, de mediu, de transport și de securitate) care se adresează orașelor. Formularea unor politici de dezvoltare are drept scop îmbunătățirea unei situații existente, eliminarea disfuncționalităților și consolidarea unor direcții de dezvoltare.

Dezvoltarea urbană se confruntă tot mai mult cu problemele globale de structurare a orașelor. Aceste gen de probleme se dovedesc deosebit de complexe atunci când este vorba despre definirea ariei geografice, de extinderea localităților,

[13] L. Șăineanu (1998), *Dicționar universal al limbii române,* Editura Litera, Chișinău, p. 1056.
[14] C. Hubert (1993), *Les Principles de L'urbanisme (Connaissance de droit),* Edition Dalloz, Paris, p. 1.
[15] Dicționar Explicativ al Limbii Române (1996), Edit Univers Enciclopedic, București, p. 1138.

de remodelare sau evidențierea rolului indispensabil pe care centrii urbani îl reprezintă în actualul proces de dezvoltare economică. În definirea orașului se ține cont de dimensiunea minimă critică și de un nivel al densității populației. Astfel, orașele reprezintă o concentrare spațială a populației și a activităților socioeconomice.

Complexitatea orașului este dată de diversitatea funcțiilor sale, zonarea funcțională, poziționarea geografică. Orașele sunt generatoare de activități economice, oferind oportunități de ocupare, educație, sănătate și alte servicii sociale, fiind în același timp principalii consumatori de resurse naturale și principalii generatori de poluare și deșeuri.

Relaționat fiind de conceptul dezvoltării urbane, noțiunea de oraș necesită prin urmare o definire cât mai exactă. Din punct de vedere legal, orașul este o subdiviziune politică, creată de către stat, care se diferențiază de alte subdiviziuni, cum ar fi regiunile, județele, comunele și satele.

Ca unitate administrativ-teritorială de bază și ca sistem social-economic și geografic, orașul are două componente:

- *componenta teritorială* – intravilanul, care reprezintă suprafața de teren ocupată sau destinată construcțiilor și amenajărilor și extravilanul care reprezintă restul teritoriului administrativ al orașului;
- *componenta demografică socioeconomică,* care constă în grupurile de populație și activitățile economice, sociale și politico-administrative care se desfășoară pe teritoriul localității.

Se poate discuta prin urmare de existența unui sistem urban ale cărui elemente sunt reprezentate de cadrul natural, unitățile economice, dotările urbane, forța de muncă, populația, locuințele, spațiile plantate, circulația, echiparea tehnică pentru a cărei bună funcționare este necesară dezvoltarea și implementarea funcțiilor orașului: economico-socială, de locuire, cultural administrativă și de servire, de comunicare, ecologică și de relaxare, estetică, strategică.

Teoriile generale ale dezvoltării urbane au identificat patru faze. Prima dintre ele presupune un amplu proces de urbanizare. Esența procesului de urbanizare o constituie industrializarea, crearea de mari complexe industriale care atrag masiv forța de muncă din mediul rural. Procesul presupune inducerea unor schimbări majore în rețeaua urbană, prin dezvoltarea unuia sau mai multor orașe mari, precum și prin crearea de noi orașe. Procesele de dezvoltare internă ale orașului relevă construirea locuințelor în apropierea locurilor de muncă, crearea unor mari zone rezidențiale în apropierea zonelor centrale sau a zonelor industriale. Dezvoltarea ulterioară este influențată de extinderea utilităților de bază și de construcția de locuințe. Creșterea urbană accelerată începe odată cu industrializarea accelerată. Dezvoltarea construcției de locuințe nu ține pasul, în general, cu necesarul de forță de muncă din industrie, ceea ce creează mari fluxuri precum și zone de locuit semiurbane în jurul orașului principal.

Cea de-a doua fază, *sub-urbanizarea,* este marcată de o serie de schimbări tehnologice și de modificări în structura producției. Trecerea de la industria grea la industria ușoară, la linii de asamblare în hale mari, ușoare, pe un nivel, cu o forță de muncă mai redusă. Odată cu construirea acestor noi tipuri de unități în zonele libere, de la marginea orașului, forța de muncă-predominant calificată și redusă numeric se transferă în suburbii. Dezvoltarea urbană extensivă încetinește. Odată cu creșterea veniturilor, obiectivul principal devine îmbunătățirea condițiilor de locuit și a infrastructurii.

Dez-urbanizarea este explicată atât prin noi schimbări, cât și prin degradarea zonelor centrale ale orașului. Schimbările tehnologice au în vedere în principal, un nou tip de cooperare „în rețea" între întreprinderile mai mici, amplasate la distanțe mai mari de aglomerația urbană. Creșterea rolului serviciilor industriale determină, de asemene, migrația populației spre localități mai mici, localități în care furnizorii de servicii găsesc teren și forță de muncă mai ieftine, iar locuitorii, condiții de viață mai sănătoase. În felul acesta, rețeaua urbană devine mai echilibrată, odată cu creșterea numărului de locuitori în orașele mijlocii și mici și descreșterea populației orașelor mari.

Re-urbanizarea este legată de globalizarea economiei, metropolele devin noduri ale fluxurilor de informație și de capital, cunoscând o revitalizarea prin creșterea rolului lor în prelucrarea informațiilor și dezvoltarea serviciilor.

Din punct de vedere economic, orașul este locul care prezintă cele mai mari densități de investiții și echipamente, reunind majoritatea capitalurilor disponibile, chiar și pe cele provenite din spațiul rural. Prin urmare, pentru a discuta de viabilitatea unui oraș este necesară întrunirea unor elemente, după cum urmează:

- crearea unei baze economice diversificate;
- dezvoltarea capitalului uman și utilizarea în mod comercial a acestuia;
- asigurarea rețelei de instituții de învățământ care să asigure pregătirea forței de muncă, potrivit cererii pieței;
- asigurarea calității vieții privind cultura și mediul urban;
- asigurarea accesibilității prin legături fizice și telecomunicații;
- îmbunătățirea capacității instituționale locale de a dezvolta potențialul economic local.[16]

1.2. Componentele dezvoltării urbane

Prin mobilizarea resurselor și energiilor existente, dezvoltarea urbană presupune punerea în aplicare a unui proiect de dezvoltare economică, socială, de mediu și culturală.

Dezvoltarea urbană implică existența unui cadru normativ-procedural, a unui parteneriat, a unei strategii de dezvoltare și a unor resurse. Astfel, un demers privind

[16] M. Parkinson (1992), City and Country Planning Policy, pp. 212-230.

dezvoltarea urbană presupune luarea în considerare a cadrului legal (mediul extern), un inventar al resurselor, partenerilor/actorilor ce pot fi mobilizați și a aspirațiilor/ așteptărilor acestora. Toate acestea sunt ordonate în cadrul unor documente de planificare strategică. Progresul este măsurat prin evaluarea rezultatelor.

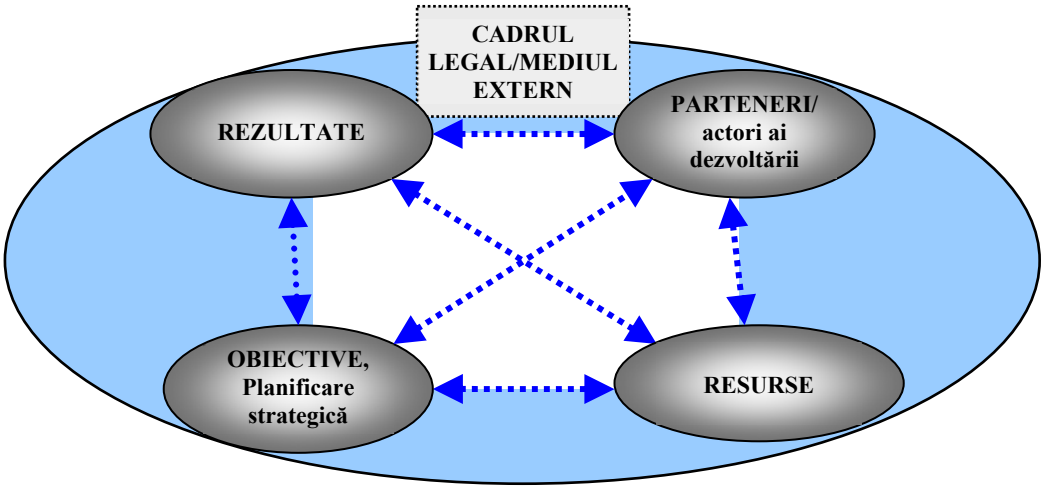

Figura 2. *Componentele dezvoltării urbane*

A. Cadrul legal

Dezvoltarea unui teritoriu urban presupune existența unui cadru legal, care o poate încuraja sau stopa prin gradul de autonomie conferit actorilor locali sau prin gradul de implicare al nivelului statal. Cadrul legal – creație a nivelului central, dar și a nivelului local – are în vedere reglementări în următoarele domenii:

- protecția mediului;
- dezvoltare socială;
- economie și piață;
- guvernare, instituții;
- amenajarea teritoriului și urbanismul;
- educație, formare, știință și cercetare;
- cultură, culte, sport și agrement.

Așadar, cadrul legal sau normativ-procedural este alcătuit din totalitatea actelor normative adoptate în toate domeniile dezvoltării (social, economic, protecția mediului, cultural, educațional, științei și cercetării, amenajării teritoriului și urbanism, cultură, culte, sport și agrement), prin acte normative înțelegându-se atât acte cu caracter primar ale Parlamentului (legi constituționale, organice, ordinare), ale Guvernului (ordonanțe, ordonate de urgență, hotărâri) și acte cu caracter secundar date în organizarea executării și executării concrete a legii. Alături de legislația internă se regăsesc și tratatele, convențiile internaționale semnate și ratificate.

Autoritățile publice locale, principalul actor al dezvoltării urbane, nu vor putea dispune măsuri care să contravină prevederilor Constituției sau vreunui act normativ cu o forța juridica superioara. Întotdeauna măsurile dispuse de acestea vor fi supuse principiului legalității și celui al oportunității. Orice act adoptat sau emis de autoritățile autonome locale privind dezvoltarea locală va trebui să fie în acord cu prevederile legale din domeniul vizat de măsura respectivă.

B. Parteneriat pentru dezvoltare

Parteneriatul pentru dezvoltare este văzut ca un acord între două sau mai multe organisme, cu scopul realizării unui obiectiv cu impact pozitiv asupra dezvoltării locale și asupra pieței locale a forței de munca. Înțeles ca un acord de cooperare preferențială, parteneriatul impune consensul între diferite tipuri de organizații.[17] Parteneriatul pentru dezvoltarea urbană are în vedere implicarea oricărei entități, persoane care pot susține, participa la procesul de dezvoltare, mobiliza orice tip de resursă.

Pentru ca un parteneriat să fie eficace, să constituie un succes, trebuie să îndeplinească anumite condiții: să existe un obiectiv comun, să fie combinat interesul public cu cel privat, să existe avantaje pentru cei implicați, o durata minimă de realizare a proiectului în cauză, relații de încredere între parteneri și nu în ultimul rând să fie respectat principiul legalității.

Așadar, parteneriatul poate fi definit ca „un acord între două sau mai multe organisme, cu scopul realizării unui obiectiv cu impact pozitiv asupra dezvoltării și asupra pieței locale a forței de muncă”.[18]

Aceste organisme pot fi reprezentante ale sectorului public (nivelul local – primar, consiliul local; nivelul teritorial – prefect, servicii publice deconcentrate; nivelul central – guvernul, ministerele cu atribuții în domenii precum economie, protecție socială etc.), ale sectorului privat (oameni de afaceri, întreprinzători, fonduri de capital de risc, instituții pentru atragere de investiții, organizații patronale, asociații locale, regionale ale întreprinzătorilor, centre și incubatoare de afaceri, parcuri tehnologice, consultanți particulari etc.) și ale societății civile (ONG-uri, mass-media, reprezentanți ai bisericii, sindicate, personalități reprezentative ale comunității).

Dezvoltarea parteneriatelor drept componentă a dezvoltării urbane, presupune respectarea a două condiții:

- dezvoltarea unor mecanisme participative de consultare a cetățenilor pentru realizarea proiectelor importante ale administrației locale;
- asigurarea transparenței la nivel de obiective generale și specifice ale fiecărei entități publice.

[17] L. Matei (2005), *Dezvoltarea economică locală,* Editura Economică, București, p. 119.
[18] L. Matei (2004), *Strategii ale dezvoltării locale,* Editura Economică, București, p. 89.

C. Obiectivele și strategia dezvoltării

Obiectivele dezvoltării urbane, ținte urmărite de actorii dezvoltării, pot fi formulate de către oricare dintre aceștia, interesați fiind de rezolvarea problemelor proprii ariilor lor de acțiune.

Caracteristicile unui obiectiv le regăsim în sintagma SMART:

- S – *specific* (un obiectiv trebuie formulat în domeniul de activitate și în acord cu competențele și atribuțiile). Un obiectiv de dezvoltare urbană trebuie să fie formulat ținând cont de specificul orașului.
- M – *măsurabil* (în momentul formulării unui obiectiv se pot identifica, stabilii indicatori cantitativi și/sau calitativi cu ajutorul cărora la un moment dat se poate aprecia gradul de atingere a acelui obiectiv). În ceea ce privește dezvoltarea urbană un indicator calitativ important îl constituie gradul de satisfacție al cetățenilor/clienților, utilizatorilor, beneficiarilor de servicii publice.
- A – *adaptabil* (un obiectiv trebuie să se adapteze noilor condiții de mediu, adică influențelor economice, sociale, politice și juridice). Această caracteristică e cu atât mai importantă deoarece administrația presupune aplicarea principiului flexibilității prin care aceasta se adaptează noilor cerințe sociale. Pe de altă parte trebuie avut în vedere un principiu specific serviciilor publice și anume cel al mutabilității (adaptabilității), potrivit căruia așteptările utilizatorilor sau evoluția tehnologică sunt încorporate în furnizarea serviciilor.
- R – *realist* (formularea unui obiectiv trebuie să fie consecința firească a unui proces de analiza). Realismul unui obiectiv are în vedere capacitatea de a exercita funcția de previziune. Totodată, realismul unui obiectiv presupune formularea lui în funcție de condițiile economico-sociale concrete. Un tip de analiză care poate precede formularea unui obiectiv este SWOT, ce are în vedere evidențierea punctelor tari și a punctelor slabe (elemente din mediul intern) și identificarea oportunităților și amenințărilor ce vin din mediul extern. Formularea obiectivelor pe baza unei astfel de analize poate avea în vedere maximizarea punctelor tari prin valorificarea oportunităților sau eliminarea punctelor slabe cu ajutorul punctelor tari.
- T – *temporal* (formularea unui obiectiv presupune și stabilirea unei date de început și a uneia de sfârșit, un orizont de timp în care se propune atingerea acelui obiectiv.) Acest lucru are în vedere obiectivul la modul general dar și activitățile prin care va fi atins acel obiectiv.

Obiectivele nu sunt elemente pe care le regăsim izolat, ci componente ale unor documente de planificare strategică (strategii, tactici, politici, planuri etc.).

D. Resurse pentru dezvoltare

Dezvoltarea trebuie să pornească de la resursele endogene și să aibă în prim plan resursa umană și potențialul creativ al acesteia. Statul și autoritățile locale sunt responsabili pentru crearea mecanismelor de creare a resurselor proprii colectivităților locale.

Cât privește resursele dezvoltării urbane în literatura de specialitate, există mai multe abordări ale acestora:

- resurse umane, informaționale, financiare și materiale;
- potențialul creator al oamenilor, resurse informaționale, materiale, financiare, timpul, spațiul, capacități (competența profesională), oportunități și facilitați;[19]
- resurse legale, financiare, politice și umane.[20]

Resursa umană, în concepția modernă potențialul creator al personalului, reprezintă „motorul dezvoltării urbane". Reușita oricărei acțiuni întreprinse în sensul dezvoltării unei localități depinde într-o foarte mare măsura de factorul uman. Managerul din sectorul public, funcționarii publici, împreună cu partenerii lor, sunt cei care, prin activitatea desfășurată în exercitarea atribuțiilor ce le revin, identifică problemele cu care se confruntă o comunitate locală, stabilesc obiective, elaborează strategiile și politicile de dezvoltare locală, identifică resursele necesare aplicării lor, încheie parteneriate, monitorizează realizarea obiectivelor pe baza unor indicatori calitativi și cantitativi, dispun măsurile necesare pentru adaptarea politicilor și a strategiilor la schimbările mediului social, economic, politic, natural.

Practic, resursa umană este cea care face posibilă dezvoltarea urbană. Tocmai din acest motiv trebuie acordată o foarte mare atenție pregătirii și specializării persoanelor implicate în desfășurarea acestui proces complex. Lipsa experienței manageriale și a calităților tehnice reprezintă una din cele mai importante constrângeri ale dezvoltării.

În sectorul public este necesară crearea și dezvoltarea unui corp profesionist care să-și asume responsabilitatea atât pentru punerea în aplicare a cadrului legislativ, dar mai ales în ceea ce privește realizarea obiectivelor de dezvoltare. În acest scop, în literatura de specialitate[21] s-au identificat o serie de măsuri ce trebuie realizate:

1. elaborarea unui studiu amplu de diagnosticare în domeniul resurselor umane;
2. fundamentarea strategiei globale în domeniul resurselor umane în sectorul public;

---

[19] Ghe. Teodorof (2006), Note de curs, Parteneriatele dezvoltării locale.

[20] S. Racoviceanu (2002), *Politici de dezvoltare urbană pentru orașe în competiție, lucrare de doctorat,* Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu", București.

[21] A. Androniceanu (2004), *Noutăți în managementul public,* Editura Universitară, București, pp. 348-349.

3. elaborarea strategiei globale și a strategiei în domeniul resurselor umane în administrație și în celelalte domenii de activitate din sectorul public;
4. pregătirea resurselor umane pentru implementarea strategiilor;
5. asigurarea climatului organizațional;
6. implementarea strategiilor de resurse umane;
7. monitorizarea, evaluarea și adaptarea strategiei globale și a celei în domeniul resurselor umane.

O serie de reușite la nivelul dezvoltării unei localități pot fi obținute doar cu o formă organizatorică flexibilă și o atitudine antreprenorială. Administrația antreprenorială este cea care pune în valoare bunurile publice, este preocupată să genereze resurse, nu să le consume, investește în crearea de noi bunuri publice.

Resursele financiare sunt cele care permit realizarea obiectivelor de dezvoltare locală urbană, acestea provenind fie din fonduri externe, fie din fonduri interne:

- *Resursele din fonduri externe* pot fi la rândul lor rambursabile (împrumuturi realizate de către autoritățile administrației publice) și nerambursabile (fonduri primite de la organizații internaționale pentru realizarea diferitelor proiecte, programe și strategii de dezvoltare).
- *Resursele din fonduri interne* – descentralizarea responsabilităților de cheltuire a resurselor și a autorităților locale de a strânge veniturile, poate asista procesul de dezvoltare, cu condiția unei capacități financiare locale adecvate sarcinilor. Mutarea responsabilităților către nivelele inferioare de guvernare trebuie făcută concomitent cu transferul resurselor.

Resursele materiale și informaționale sunt într-o stare de interdependență, în condițiile în care accesul la informație este condiționat de mijloacele materiale cu care autoritățile administrației publice locale sunt dotate. Dezvoltarea urbană nu se poate realiza fără existența resurselor materiale și informaționale. Pentru realizarea obiectivelor autorităților locale este nevoie de clădiri, terenuri, de mijloace tehnice și tehnologice.

Resursele informaționale au o importanță crucială în procesul de dezvoltare. Orice acțiune, plan, proiect, strategie de dezvoltare locală se fundamentează pe baza informațiilor existente, obținute, cu privire la potențialul unității administrativ-teritoriale, la resursele existente și la nevoile comunității locale. Culegerea, procesarea, transmiterea și stocarea datelor sunt esențiale pentru calitatea deciziilor și finalitatea acestora.

E. Rezultate ale dezvoltării

Orice demers ce vizează dezvoltarea urbană presupune etape de evaluare, ale căror rezultate sunt puncte de plecare pentru etapele următoare. Evaluarea se poate realiza de către fiecare actor implicat în procesele de dezvoltare, dar un rol important trebuie să fie atribuit comunității, cetățenilor.

1.3. Domenii ale dezvoltării locale

Dezvoltarea urbană reprezintă un fenomen complex ce vizează întreaga viață economică, socială, politică și culturală de la nivelul unui oraș. Astfel, dezvoltarea urbană trebuie să aibă în vedere domenii precum:

- protecția mediului;
- dezvoltare socială;
- economia locală;
- guvernare, instituții;
- amenajarea teritoriului, urbanismul și infrastructură;
- educație, formare, știință și cercetare;
- cultură, culte, sport și agrement.

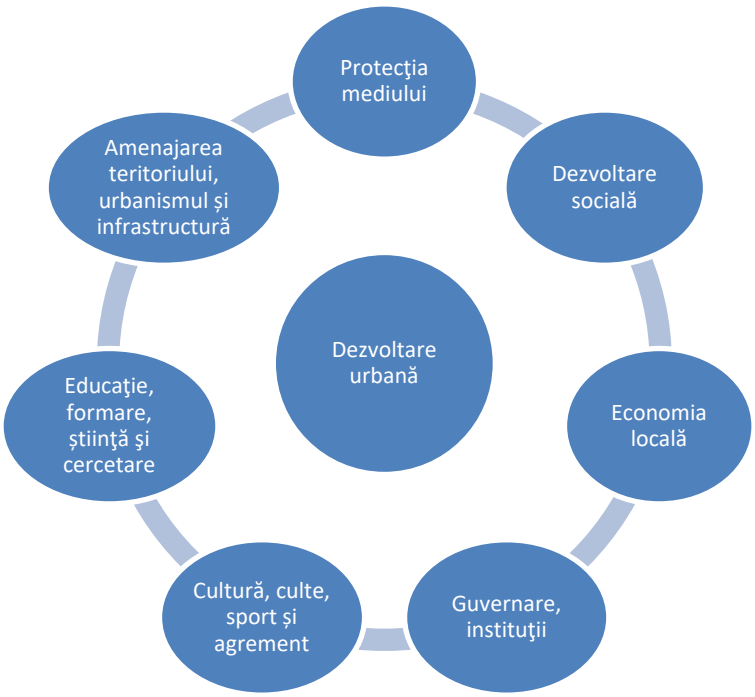

Figura 3. *Domeniile dezvoltării urbane*

Protecția mediului

Multă vreme, între procesele de dezvoltare și protecția mediului a existat un antagonism, dezvoltarea economică realizându-se prin afectarea mediului înconjurător. Această opoziție a fost depășită, apreciindu-se că mediul și echilibrul natural stau la baza dezvoltării sociale și umane, indiferent de nivel: mondial, transnațional, național și local. Dezvoltarea durabilă vizează tocmai conjugarea aspirațiilor privind dezvoltarea economică cu cele privind protecția mediului.

Protecția mediului, domeniu al dezvoltării urbane, are în vedere solul, apa, aerul. Poluarea nu recunoaște granițele naționale. Soluțiile împotriva ei nu pot fi luate numai la nivel național, ci și mondial. Prosperitatea economică este legată de activități care duc la epuizarea resurselor, activități care adesea sunt și poluante. Produsele și serviciile de care omul are nevoie, de la transporturi până la îngrijirea medicală, absorb resurse, produc deșeuri și poluează. Trebuie găsită o metodă care, fără a opri dezvoltarea economică, evită distrugerea mediului.

La nivelul unui oraș, o politică de protecție a mediului trebuie să țină seama de indicatori precum:

Altitudinea medie
Suprafața totală, din care (ha):
intravilan (ha)
extravilan (ha)
suprafața agricolă (ha), respectiv: arabil, pășuni, fânețe, vii și livezi,
păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră (ha)
terenuri cu ape (ha)
Relieful – forme dominante:
câmpie
podiș
deal
munte
Fenomene excesive:
deșertificare
prăbușiri maluri
fisurări diguri
alunecări de teren
altele .....
Fenomene climatice excesive:
grindină
secetă
ploi, ninsori, viscol
inundații
Număr ape curgătoare
Număr lacuri
Număr iazuri
Resurse minerale existente pe teritoriul orașului
Fauna orașului:
număr excesiv de specii
specii pe cale de dispariție
Principala sursă de poluare a aerului:
transportul rutier (N_2O)
utilizarea combustibililor fosili pentru încălzirea locuințelor (CO_2)
arderi în industria prelucrătoare (CH_4, CO_2, N_2O)
alta .....

Principala sursă de poluare fonică (zgomot):
activitate industrială
activitate agricolă
transport rutier
transport feroviar
alta .....
Principala sursă de poluare a apei:
deversări casnice
deversări industriale
activități agricole
alta .....
Principala sursă de poluare a vegetației:
utilizarea de substanțe chimice în agricultură
alta .....
Total suprafețe afectate de poluare a vegetației (ha)
Principala sursă de poluare a solului:
depuneri uscate și umede din atmosferă
depozitarea neadecvată de deșeuri și reziduuri menajere și industriale pe terenuri neamenajate corespunzător
deversarea de nămoluri, șlamuri și ape uzate pe terenuri agricole sau de altă natură
chimizarea unor terenuri și culturi agricole
Total suprafețe afectate de poluarea solului (ha)
Principalele tipuri de deșeuri și reziduuri în oraș:
deșeuri rezultate în gospodării
deșeuri din unități de alimentație publică
deșeuri vegetale din parcuri și grădini publice
deșeuri vegetale din grădini ale populației, sere, solarii etc.
deșeuri din construcții
deșeurile stradale
deșeuri din activități industriale
nămol orășenesc de la epurarea apelor menajere uzate
alte tipuri de deșeuri – ex. deșeuri periculoase

Dezvoltarea socială

Componenta socială a dezvoltării are în vedere dezvoltarea unui climat de echitate, prin lupta împotriva sărăciei și promovarea identității individuale într-o mare diversitate. De asemenea, dezvoltarea are în vedere eliminarea formelor de discriminare, îndeosebi prin atenția acordată categoriilor expuse acestui fenomen. Asistența socială și formele de sprijin pentru categoriile defavorizate trebuie să constituie o excepție. Pe cât posibil, dezvoltarea individuală trebuie să asigure un nivel de trai adecvat fiecăruia.

Prin dezvoltare socială, se au în vedere:

- lupta împotriva sărăciei;
- demografia;
- sănătatea;

- așezările umane, locuirea;
- siguranța colectivă și individuală.

La nivelul unui oraș, o politică de dezvoltare socială trebuie să țină seama de indicatori precum:

Numărul locuitorilor la data ....., din care:
număr locuitori 0-6 ani
număr locuitori 6-18 ani
număr locuitori 18-60 ani
număr locuitori peste 60 ani
Numărul nou-născuților în anul .....
Rata natalității în anul .....
Numărul persoanelor decedate în anul .....
Rata mortalității în anul .....
Numărul locuitorilor repartizați pe sexe:
bărbați
femei
Densitatea populației – nr. locuitori/km^2
Numărul total de gospodării
Numărul de gospodării active
Numărul locuitorilor în funcție de religie:
ortodocși
catolici
protestanți
altă religie creștină
o religie necreștină – care?
nicio religie
Numărul locuitorilor în funcție de etnie/naționalitate:
numărul salariaților
numărul salariaților în agricultură
numărul salariaților în industrie
numărul salariaților bugetari
numărul persoanelor care lucrează în străinătate
Numărul persoanelor inactive, din care:
pensionari
șomeri
persoane fără venituri
copii cu cerințe școlare
persoane cu dizabilități, handicap sau nevoi speciale
Sumele plătite pentru beneficiarii de venit minim garantat
Numărul ONG-urilor cu activități în domeniul serviciilor sociale în oraș
Număr persoane fără locuință
Număr paturi în spitale
Număr unități medico-sanitare, din care:
private
publice

Tipul/categoria de unități medico-sanitare
Spitale
Dispensare
Policlinici
Sanatorii
Preventorii
Cabinete medicale
Cabinete stomatologice
Centre de sănătate
Laboratoare
Altele – care?
Număr medici (sector public și privat)
Număr ambulanțe
Număr total de gospodării/locuințe, din care:
locuințe în proprietate publică
locuințe conectate la internet
gospodării nelocuite, părăsite, abandonate
Suprafața totală locuibilă (mp)
Suprafața în funcție de locuitori (mp)
Număr locuințe construite din fonduri publice în ultimii patru ani
Număr polițiști/1.000 de locuitori:
poliția națională
poliția locală
Număr pompieri/1.000 de locuitori
Număr autospeciale de intervenție și vechimea acestora
Număr ambulanțe și vechimea acestora
Existența sistemului de supraveghere video în oraș

Economie și piață

Procesele privind dezvoltarea urbană au în vedere dezvoltarea economică pe termen lung. Această viziune trebuie să includă protecția mediului, transferul producției către servicii, dimensiunea socială și cea a resurselor umane, precum și dezvoltarea teritoriului.

Modurile de producție și impactul acestora asupra resurselor nu pot evolua fără o responsabilizare a consumatorilor. Aceștia, prin cerere, pot determina un comportament durabil al întreprinderilor.

Toate celelalte componente ale dezvoltării urbane sunt influențate de elementul economic. Așadar, dimensiunea economică a dezvoltării urbane include:

- integrarea proceselor economice cu cele privind protecția mediului;
- dezvoltarea serviciilor;
- modificarea comportamentului consumatorilor.

Obiectivul de bază al dezvoltării economice îl reprezintă îmbunătățirea mecanismelor de funcționare eficientă a pieței. Alte obiective au în vedere oferirea asistenței sectorului de afaceri existent, încurajarea deschiderii de noi afaceri prin

identificarea noilor nevoi ale oamenilor, atragerea investițiilor, dezvoltarea antreprenoriatului autohton și extinderea infrastructurii. Dezvoltarea economiei locale și îmbunătățirea competitivității sunt cruciale, deoarece succesul comunităților depinde de adaptarea lor la schimbările care au loc în mediul extern.

Administrația publică locală are un rol major în ceea ce privește dezvoltarea economică locală prin conturarea profilului economiei locale și identificarea direcțiilor viitoare de dezvoltarea. Autoritățile locale gestionează resurse umane, financiare, materiale și informaționale prin care pot sprijini antreprenoriatul local.

Dezvoltarea urbană nu se poate realiza decât prin dezvoltarea economiei locale și implicit prin dezvoltarea unor noi locuri de muncă, reducerea șomajului, creșterea puterii de cumpărare a locuitorilor, creșterea veniturilor provenind din impozitele și taxele locale, reducerea numărului de ajutoare sociale acordate și totodată îmbunătățirea condițiilor de viață.

La nivelul unui oraș, o politică de dezvoltare economică trebuie să țină seama de indicatori precum:

Număr total firme
Principalele domenii de activitate ale firmelor din oraș
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul energie electrică, termică, gaze, apă
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul metalurgie și produse metalice
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul mașini și echipamente
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul lemn, celuloză, hârtie
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul mobilă
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul confecții textile și blănuri
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul mijloace de transport
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul pielărie și încălțăminte
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul articole pentru sport, jucării și altele
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul industria alimentară, a băuturilor și a tutunului
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul edituri, tipărirea, reproducerea înregistrărilor pe suporți și activi
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul comerț
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul transporturi
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul telecomunicații
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul cercetare-dezvoltare
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul informatică
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul finanțe –bănci
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul asigurări
Agenți economici, cifră de afaceri, nr. angajați în domeniul tranzacții imobiliare
Număr unități de cazare turistica, pe categorii de clasificare
Număr total locuri de cazare
Număr de turiști în anul ...

Suprafața medie a unei exploatații agricole (ha), dacă este cazul
Suprafața arabilă (ha)
Suprafața pomicolă și viticolă (ha)
Pășuni și fânețe (ha)

Guvernare și reglementări

Dezvoltarea locală este influențată de toate nivelurile: internațional, național și local. Aceasta implică noi mecanisme de decizie politică și cooperarea între diverși actori de la diferite niveluri.

La nivel național, guvernele influențează politicile de dezvoltare locală. Un rol important îl joacă participarea cetățenilor și abordarea rațională a deciziilor pe baza indicatorilor și a proceselor de evaluare. Informarea și accesul public la informații reprezintă, de asemenea, o componentă importantă a dezvoltării. Astfel, dezvoltarea presupune implicarea tuturor actorilor interesați.

Din perspectiva guvernării și reglementărilor, dezvoltarea locală presupune luarea în calcul a următorilor factori:

a) instituțiile internaționale cu influență asupra proceselor de dezvoltare locală;
b) instituțiile naționale;
c) instituțiile locale;
d) gradul de participare și accesul public la informații;
e) reglementările existente la nivel internațional, național și local;
f) serviciile publice locale.

Educația trebuie să încurajeze cetățenii să devină activi, să-și exercite drepturile politice, civile prin participarea la deciziile administrative. Participarea cetățenilor la fundamentarea deciziilor administrative ajută la cunoașterea completa și exactă a cerințelor sociale, a nevoilor populatei, a interesului public general.

Principiile fundamentale ale participării cetățenești sunt legate în special de trei aspecte: accesul la informații, dreptul și cadrul de participare, dreptul de petiție și apel în justiție.

Metodele participării cetățenilor sunt de doua feluri:

- legale – cele bazate pe Constituție – dreptul la cunoaștere (dreptul la educație), la libera exprimare, dreptul la opinie, dreptul de asociere, dreptul la un mediu curat etc.
- non-formale – educaționale (ex. publicarea de buletine informative, competiții);
  - presiuni directe (ex. trimiteri de petiții, plângeri);
  - lobby (ex. organizarea de mese rotunde);
  - servicii (ex. promovarea participării publice);
  - metode complementare (ex. pichetarea voluntară).

Autoritățile administrației publice trebuie să asigure organizarea și derularea procesului de participare a cetățenilor la deciziile administrative precum și furnizarea de informații către aceștia. Consultarea cetățenilor reprezintă procesul prin care aceștia își exprimă opțiunile și opiniile cu privire la conținutul măsurilor privind dezvoltarea urbană în cadrul procesului de elaborare și aprobare a acestora. Participarea cetățenilor la procesul decizional este necesară deoarece deciziile administrației locale au un impact direct asupra oamenilor și pentru că la nivel local contribuția cetățenilor se obține mai ușor dacă administrația își dorește acest lucru. Participarea cetățenească reprezintă astfel procesul prin care preocupările, valorile și nevoile cetățenilor sunt încorporate procesului de luare a deciziei din administrația publică locală.

La nivelul unui oraș, o politică de dezvoltare a serviciilor publice trebuie să țină seama de indicatori precum:

Numărul de participanți la ședințele Consiliului Local (cetățeni)
Numărul adunărilor publice/an
Când a fost realizat ultimul sondaj în rândul populației privind problemele locale? (anul)
Numărul de petiții/an
Numărul solicitărilor de informații de interes public
Nr. de actualizări pe site-ul propriu al administrației locale
Numărul locurilor de afișaj stradal
Numărul grupurilor consultative/CC/CIC/GAL
Număr total personal angajat, din care (exclusiv demnitarii, inclusiv secretarul orașului):
funcționari publici de execuție
funcționari publici de conducere
Personal contractual
Personal contractual în funcții de conducere
Femei
Bărbați
Absolvenți de studii postuniversitare de specializare/cursuri universitare de masterat
Absolvenți studii universitare de licență
Absolvenți studii postliceale
Absolvenți studii liceale
Absolvenți studii gimnaziale
Peste 50 de ani
Între 30 și 50 de ani
Sub 30 de ani
Vârsta medie a personalului angajat
S-a realizat o evaluare externă a personalului Da/Nu, și dacă DA în ce an
Număr total personal care a absolvit programe de formare și perfecționare în administrația publică în anii ....., din care:
fonduri nerambursabile postaderare
achiziții publice
Finanțe publice, inclusiv fiscalitate
Contabilitate

Management organizațional, strategic, al resurselor umane
Tehnologia informației
Comunicare, marketing, contractarea creditelor
Limbi străine
Alte programe de formare și perfecționare
Numărul compartimentelor funcționale, din care:
direcții
servicii
birouri
compartimente
Spațiul total util
Număr total calculatoare, din care:
achiziționate după anul ....., inclusiv
cu acces la imprimantă
cu acces permanent la internet
Număr total copiatoare, din care:
achiziționate după anul 2014, inclusiv
Număr total aparate foto
Număr total camere video
Specificați programele informatice de specialitate necesare desfășurării activității avute în dotare (contabilitate, urbanism, administrare fiscală, GIS etc.)
Număr total de autoturisme, din care:
achiziționate după anul .....
Numărul instituțiilor publice de interes local cu personalitate juridică, înființate prin hotărâri ale consiliului local
Numărul instituțiilor publice de interes local fără personalitate juridică, înființate prin hotărâri ale consiliului local
Numărul personalului angajat în instituțiile publice de interes local înființate prin hotărâri ale consiliului local, cu sau fără personalitate juridică
Orașul este acționar unic/majoritar/semnificativ sau asociat unic la o societate comercială? (Da/Nu)
Denumirea societății
Procentul acțiunilor deținute de oraș
Obiect de activitate/ serviciul public furnizat
Număr angajați
Venituri proprii realizate în ultimul an financiar încheiat
Cheltuieli totale realizate în ultimul an financiar încheiat
Subvenții acordate din bugetul local, sub forma unor subvenții de preț sau participare la capitalul social în ultimul an financiar încheiat:
numărul proiectelor de dezvoltare cu finanțare națională și internațională aprobate în anul .... (în regie proprie, în parteneriat sau prin subcontractare)
valoarea totală a fondurilor primite prin aceste proiecte de dezvoltare în anul .....
A fost elaborată strategia locală de dezvoltare a orașului? (Da/Nu)
Dacă da, în ce an?
Orașul face parte dintr-o asociație de dezvoltare intercomunitară legal constituită (cu personalitate juridică)? (Da/Nu)
În ce an a fost înființată această asociație?
Câte unități administrativ teritoriale sunt membre în ea?

Numărul personalului angajat al ADI
Total cheltuieli în ultimul an financiar încheiat
Numărul proiectelor implementate de ADI
Venituri ale bugetului local, în ..., din care:
venituri proprii ale bugetului local
sume de la bugetul de stat
Venituri curente ale instituțiilor publice de interes local, indiferent de finanțare, cu excepția subvențiilor de la bugetul local, din care:
ale instituțiilor finanțate din venituri proprii
ale instituțiilor finanțate din venituri proprii și subvenții de la bugetul local
Venituri din fonduri externe nerambursabile
Există serviciu public local de transport public de călători în localitate? (Da/Nu)
Numărul de pasageri/an
Numărul de vehicule
Numărul de stații de îmbarcare
Localitatea furnizează cetățenilor serviciul de alimentare cu apă? (Da/Nu)
Dacă da, din ce an?
Numărul gospodăriilor cu acces la rețeaua de apă
Lungimea totală a rețelei de alimentare cu apă (transport și distribuție) (km)
Volumul total de apă produsă (m^3)
Consumul mediu de apă potabilă facturată lunar pe gospodărie (m^3)
A fost realizat un audit al performanței serviciului de alimentare cu apă? (Da/Nu)
Există o strategie de dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă? (Da/Nu)
Numărul total de sesizări și reclamații privind parametrii de calitate ai apei furnizate (2015)
Localitatea furnizează serviciul de canalizare a apelor uzate? (Da/Nu)
Dacă da, din ce an?
Numărul gospodăriilor cu acces la rețeaua de canalizare
Lungimea totală a rețelei de canalizare (km)
Tariful mediu al serviciului de canalizare facturat lunar pe gospodărie (RON)
A fost realizat un audit al performanței serviciului de canalizare? (Da/Nu)
Există o strategie de dezvoltare a serviciului de canalizare? (Da/Nu)
Numărul total de sesizări și reclamații privind serviciul de canalizare
Localitatea este racordată la rețeaua de alimentare cu gaze naturale? (Da/Nu)
Dacă da, din ce an?
Numărul gospodăriilor racordate la rețeaua de gaze
Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor naturale (km)
Tariful mediu al gazului facturat lunar pe gospodărie (RON)
Există o strategie de dezvoltare a serviciului de distribuție a gazelor naturale? (Da/Nu)
Toate cartierele sunt racordate la rețeaua de alimentare cu energie electrică? (Da/Nu)
Dacă da, din ce an?
Numărul gospodăriilor alimentate cu energie electrică
Tariful mediu al energiei electrice facturate lunar pe gospodărie (RON)
Există o strategie de dezvoltare a rețelei de alimentare cu electricitate? (Da/Nu)
Toate cartierele sunt racordate la serviciul de iluminat public? (Da/Nu)
Dacă da, din ce an?
Lungimea totală a drumurilor locale deservite de iluminatul public (km)
Timpul de furnizare a iluminatului public în oraș (ore/zi)

Cheltuielile totale cu serviciul de iluminat public
Există o strategie de dezvoltare a serviciului de iluminat public? (Da/Nu)
Toate cartierele sunt racordate la serviciul de salubrizare? (Da/Nu)
Dacă da, din ce an?
Numărul gospodăriilor care beneficiază de serviciul de salubrizare (colectare a deșeurilor menajere)
Numărul total de utilaje folosite pentru serviciul de salubrizare, din care:
autogunoieră compactoare
tractor cu remorcă
echipamente specializate pentru spălatul și stropitul drumurilor publice
echipamente specializate pentru măturatul drumurilor (perii cilindrice, aspiratoare etc.)
echipamente specializate pentru curățarea zăpezii (freze, pluguri, utilaje de împrăștiere antiderapant)
alte utilaje
Cheltuielile totale cu serviciul de salubrizare
Există o strategie de dezvoltare a serviciului de salubrizare? (Da/Nu)
Administrația locală a elaborat și adoptat o strategie pentru serviciul de asistență socială? (Da/Nu)
Dacă da, din ce an?
Numărul persoanelor care beneficiază de asistența socială acordată de administrația locală
Suma cheltuielilor totale lunare cu asistența socială
Există o strategie de dezvoltare a serviciului de asistență socială? (Da/Nu)
Administrația locală a instituit serviciul de management al situațiilor de urgență în oraș? (Da/Nu)
Dacă da, din ce an?
Numărul total al personalului încadrat, din care
Personal angajat
Personal voluntar
Ați efectuat sau beneficiat de lucrări de protecție (consolidare, îndiguire etc.) a zonelor de risc (râuri, dealuri, pădure etc.)? (Da/Nu)
Numărul utilajelor de care dispune serviciul situațiilor de urgență (autospeciale pentru stingerea incendiilor, buldoexcavator etc.)
Câte situații de urgență (inundații, viituri, înzăpeziri, incendii, alunecări de teren, accidente chimice) au avut loc în anul.....?
Cheltuielile totale cu serviciul de urgență
Există o strategie de dezvoltare a serviciului situațiilor de urgență? (Da/Nu)
Administrația locală a instituit serviciul public de poliție locala? (Da/Nu)
Dacă da, din ce an?
Numărul total al personalului încadrat, din care
Funcționari publici
Personal contractual
Numărul autovehiculelor de care dispune serviciul poliției locale
Câte situații conflictuale au fost înregistrate în anul.... (eventual gestionate de poliția locala)?
Cheltuielile totale cu serviciul poliției locale
Există o strategie de dezvoltare a serviciului poliției locale? (Da/Nu)

Amenajarea teritoriului, urbanismul și infrastructura de transport

În materie de amenajare a teritoriului, nu se poate separa utilizarea acestuia (spațiul natural, spațiul agricol, urban) de repartizarea activităților (locuințe, comerț, producție).

Din perspectiva amenajării teritoriului drept componentă a dezvoltării locale, trebuie avute în vedere următoarele elemente:

- așezările umane și construirea în general;
- proiectele de dezvoltare urbanistică și teritorială;
- zonarea funcțională a teritoriului.

Teritoriul și resursele sale reprezintă un element fundamental pentru dezvoltarea urbană, proces ce se bazează în primul rând pe resursele endogene. Gestionarea spațială a teritoriului național constituie o activitate obligatorie, continuă și de perspectivă, desfășurata în interesul colectivităților locale care îl folosesc în concordanță cu valorile și aspirațiile societății și cu cerințele integrării în spațiul european. Această gestionare se realizează prin intermediul amenajării teritoriului și urbanismului care constituie ansamblul de activități complexe care contribuie la dezvoltarea spațiala echilibrată, la protecția patrimoniului natural și construit precum și la îmbunătățirea condițiilor de viață în localitățile urbane și rurale.

Omul și interacțiunea acestuia cu mediul reprezintă esența amenajării teritoriului. Aceasta trebuie să fie: *globală* – să urmărească coordonarea diferitelor politici sectoriale într-un ansamblu integrat; *funcțională* – trebuie să țină seama de cadrul natural și de cel construit; *prospectivă* – trebuie să analizeze tendințele de dezvoltare pe termen lung a fenomenelor economice, ecologice, sociale și culturale; *democratică* – trebuie să asigure participarea populatei și a reprezentanților acesteia în procesul de luare a deciziilor.

Activitatea de amenajare a teritoriului și urbanism trebuie să se desfășoare cu respectarea autonomiei locale pa baza principiilor parteneriatului, transparenței, descentralizării, dezvoltării durabile și participării la decizie.

Potrivit cadrului legal actual[22], obiectivele amenajării teritoriului sunt:

- dezvoltarea economică și socială echilibrată a regiunilor și zonelor cu respectarea specificului lor;
- îmbunătățirea calității vieții oamenilor și colectivităților umane;
- gestionarea responsabilă a resurselor naturale, protecția mediului, utilizarea rațională a teritoriului.

Urbanismul reprezintă o activitate: *operațională* – prin detalierea și delimitarea în teren a planurilor de amenajarea teritoriului, *integratoare* – prin sintetizarea politicilor sectoriale privind gestionarea teritoriului localităților, *normativă* – prin precizarea modalităților de utilizare a terenurilor, definirea destinațiilor și dimensiunilor clădirilor inclusiv infrastructura, amenajări și plantații.

[22] Legea nr. 350 din 6 iulie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul.

Urbanismul are drept scop încurajarea evoluției complexe a localităților prin elaborarea de strategii de dezvoltare pe termen mediu și lung. Activitatea de urbanism cuprinde toate localitățile țării organizate în rețea pe baza ierarhizării și distribuției echilibrate a acestora în teritoriu. Urbanismul urmărește stabilirea direcțiilor dezvoltării spațiale a localităților în acord cu potențialul acestora și cu aspirațiile locuitorilor.

Principalele obiective ale activității de urbanism sunt următoarele:

- îmbunătățirea condițiilor de viață prin eliminarea disfuncționalităților;
- asigurarea accesului la diferite tipuri de infrastructura, servicii publice, locuințe convenabile pentru toți locuitorii;
- crearea condițiilor pentru satisfacerea cerințelor speciale ale copiilor, vârstnicilor și persoanelor cu nevoi speciale;
- utilizarea eficientă a terenurilor în acord cu funcțiile urbanistice adecvate și extinderea controlata a zonelor construite;
- protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural și a patrimoniului natural;
- asigurarea calității cadrului construit, amenajat și plantat din toate localitățile;
- protejarea localităților împotriva dezastrelor naturale.

La nivelul unui oraș, o politică de dezvoltare a teritoriului trebuie să țină seama de indicatori precum:

Inventarul bunurilor care aparțin domeniului public și privat
Lungimea totală a drumurilor, din care:
drumuri europene (km)
drumuri naționale (km)
drumuri județene (km)
drumuri vicinale[23] (km)
străzi[24] (km)
drumuri de exploatație agricolă (km)
asfalt (km)
beton (km)
piatră cubică (km)
piatră (km)
pământ (km)
Există studii de trafic realizate în oraș în ultimii trei ani? (Da/Nu)
Există un sistem adecvat de indicatoare rutiere? (Da/Nu)
Numărul de autoturisme înregistrate în localitate
Există o strategie de dezvoltare a infrastructurii rutiere din oraș? (Da/Nu)

[23] Care deservesc mai multe proprietăți, fiind situate la limitele acestora.
[24] Drumuri din interiorul localităților.

Lungimea totală a căii ferate din localitate (km)
Există gară/haltă în localitate? (Da/Nu)
Numărul trenurilor care tranzitează orașul într-o zi, din care:
de călători
de marfă
În ce an a fost elaborat Planul Urbanistic General?
Când s-a făcut ultima lui actualizare? (anul)
Care este numărul certificatelor de urbanism emise în anul ....?
Care este numărul de autorizații de construire emise în anul .....?

Educație, formare, știință și cercetare

Dezvoltarea se bazează pe resursa umană, astfel că la nivel local trebuie să existe responsabilități în materie de calificare a forței de muncă și creștere a capacității de adaptare la schimbările de mediu.

În materie de educație și formare, în procesele de dezvoltare urbană trebuie să se țină cont de șapte elemente[25]:

1. necesitatea introducerii și dezvoltării de studii cu caracter aplicat;
2. promovarea unei cunoașteri capabile să sesizeze problemele globale, fundamentale, pentru a putea îngloba cunoașterea locală;
3. condiția umană trebuie să fie în centrul proceselor de învățare;
4. cunoașterea identității și a evoluției umane;
5. învățământul trebuie să elimine incertitudinile;
6. învățământul trebuie să dezvolte înțelegerea;
7. educația trebuie să contribuie la realizarea unei legături între individ și societate.

Știința și cercetarea trebuie să reprezinte punctul de plecare pentru orice proces de dezvoltare. Acest fapt presupune valorificarea potențialului uman la nivel local și a cunoștințelor și informațiilor existente. În cadrul fiecărui domeniu al dezvoltării sunt necesare activități de cercetare care să fundamenteze programe de dezvoltare promovate de fiecare actor.

În condițiile unei continue transformări și ale unui progres neîncetat al societății este absolut necesar să fie identificate noi metode de producție, de dezvoltare care să facă posibilă creșterea nivelului de trai și totodată să asigure protecția mediului și respectarea dreptului la un mediu sănătos. Cercetarea reprezintă calea spre o îmbunătățire a activităților în toate sectoarele vieții sociale.

Dezvoltarea urbană depinde într-o foarte mare măsură de progresele obținute în domeniul științei și cercetării. Astfel orice strategie, plan sau proiect de dezvoltare locală are la bază o amplă activitate de cercetare, ce are drept scop

[25] E. Morin (1999), *Les sept saviors nécessaires à l'éducation du future,* ONU pentru educație, știință și cultură,

identificarea celor mai bune acțiuni pe care autoritățile le pot desfășura precum și a efectelor pe care acestea le vor produce asupra vieții oamenilor și asupra mediului înconjurător.

La nivelul unui oraș, o politică privind educația trebuie să țină seama de indicatori precum:

Numărul total al unităților de învățământ
Licee – număr total
Număr clase
Număr calculatoare
Ultima renovare
Nivelul investiției
Scoli profesionale, complementare sau de ucenici – număr total
Număr clase
Număr calculatoare
Ultima renovare
Nivelul investiției
Școli din învățământul primar și gimnazial – număr total
Număr clase
Număr calculatoare
Ultima renovare
Nivelul investiției
Grădinițe de copii – număr total
Număr clase
Număr calculatoare
Ultima renovare
Nivelul investiției
Școli postliceale – număr total
Număr clase
Număr calculatoare
Ultima renovare
Nivelul investiției
Numărul total al elevilor înscriși, din care:
în învățământul liceal
în învățământul profesional, complementar și de ucenici
în învățământul tehnic de maiștri
în învățământul postliceal
în învățământul primar și gimnazial
copii înscriși la grădiniță
studenți
Rata abandonului școlar
Numărul total al personalului didactic, din care:
în învățământul preșcolar
în învățământul primar și gimnazial
în învățământul liceal
în învățământul profesional, complementar, de ucenici

în învățământul postliceal
Vârsta medie a personalului didactic
Dotări:
terenuri de sport
săli de sport
laboratoare informatică
calculatoare
laboratoare de științe ale naturii
Numărul centrelor de formare, calificare, recalificare din oraș
Numărul programelor de calificare, recalificare pentru șomerii din oraș
Numărul participanților la programele de (re)calificare
Numărul centrelor de cercetare

Cultură, culte, sport și agrement

Acestea pot fi considerate un subdomeniu al dezvoltării sociale. Sunt avute în vedere dotările și instituțiile de cultură, activitățile culturale, lăcașele de cult, amenajările pentru sport și agrement.

La nivelul unui oraș, o politică în domeniu trebuie să țină seama de indicatori precum:

Număr total de biblioteci publice
Număr de volume deținute
Număr de utilizatori/an
Număr total de muzee în oraș
Număr exponate
Număr vizitatori/an
Număr total case de cultură/cămine culturale
Număr utilizatori/an
Numărul evenimentelor culturale organizate în anul....
Număr total teatre
Număr vizitatori/an
Număr total monumente publice
Număr total culte
Număr lăcașe de cult
Număr total baze și cluburi sportive
Număr utilizatori/an
Număr de evenimente sportive

***

Un demers privind dezvoltarea urbană presupune în prealabil un diagnostic, prin care se plasează colectivitatea în mediul ambient, se anticipează dificultățile și se evaluează oportunitățile. În funcție de aceste aspecte, se poate aborda o dezvoltare defensivă (susținerea demersurilor actorilor locali existenți, sprijin punctual pentru întreprinderi, accent pe eliminarea punctelor slabe) sau ofensivă (realizarea unui proiect global de dezvoltare, în parteneriat cu diverși actori, valorificarea punctelor tari).

În această perioadă este evidentă competiția între diverse colectivități, astfel că sunt necesare eforturi de atragere a populației, investițiilor și agenților economici. Dinamica unei colectivități se măsoară și prin evoluția demografică, astfel că la nivelul unei colectivități trebuie asigurate condițiile atragerii de noi locuitori, prin cunoașterea determinanților alegerii unui teritoriu. În literatura de specialitate se consideră că acești *determinanți* sunt[26]:

- disponibilitatea locuințelor;
- calitatea infrastructurii pentru transport, educație etc.;
- fiscalitatea moderată;
- existența locurilor de muncă.

Cu privire la agenții economici, se apreciază că aceștia sunt atrași de:

- infrastructura, îndeosebi cea pentru transport și rețeaua de utilități;
- existența unor rețele de întreprinderi (furnizori, subcontractanți, concurenți etc.);
- fiscalitate redusă.

Pentru crearea și dezvoltarea acestor determinanți, autoritățile publice locale au la dispoziție instrumente specifice și anume, servicii publice.

Un proiect de dezvoltare trebuie să includă cele șapte domenii și să formuleze obiective specifice fiecăruia, ca în exemplul de mai jos:

Domenii	Obiectiv general	Obiective specifice
I. DOMENIUL ECONOMIE ORAȘUL TEHNOLOGIEI!	Dezvoltarea economică prin atragerea de investiții și creșterea antreprenoriatului autohton, astfel încât să se asigure locuri de muncă și resurse pentru populație	1. Promovarea bunurilor și serviciilor locale 2. Încurajarea antreprenoriatului autohton 3. Modernizarea și crearea infrastructurii de afaceri și sprijin pentru menținerea investițiilor existente 4. Dezvoltarea sectorului IT
II. DOMENIUL „PROTECȚIA MEDIULUI"- ORAȘUL VERDE!	Promovarea și aplicarea activă a măsurilor de protecție a mediului în vederea asigurării sănătății populației	1. Creșterea calității aerului; 2. Îmbunătățirea sistemului de protecție a apelor 3. Limitarea poluării fonice 4. Protejarea și extinderea zonelor verzi
III. DOMENIUL DEZVOLTARE SOCIALĂ „Sănătate" – ORAȘUL SĂNĂTOS!	▪ Creșterea stării de sănătate a populației ▪ Asigurarea echilibrului social, crearea unui climat sigur și integrarea grupurilor vulnerabile	1. Asigurarea unui act medical adecvat 2. Asigurarea infrastructurii pentru sănătate 3. Realizarea unor prestații adecvate de asistență socială

[26] D. Huron, J. Spindler (1998), *Le management public local,* LGDJ, p. 44.

Domenii	Obiectiv general	Obiective specifice
Asistență socială și siguranță publică ORAȘUL CARE UNEȘTE!		4. Asigurarea unui climat social adecvat prin integrarea grupurilor minoritare, vulnerabile 5. Sporirea nivelului de siguranță în oraș;
IV. DOMENIUL „AMENAJAREA TERITORIULUI, URBANISM, INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT – ORAȘUL ARMONIOS!	▪ Respectarea dreptului fiecărui cetățean la armonie arhitecturală. ▪ Decongestionarea traficului prin realizarea unei infrastructuri adecvate astfel încât să fie redus timpul de deplasare în interiorul orașului.	1. Crearea design-ul sustenabil arhitectonic 2. Integrarea funcțiunilor urbane 3. Îmbunătățirea infrastructurii de transport, inclusiv spații de parcare 5. Dezvoltarea sistemelor de transport în comun și transport alternativ
V. DOMENIUL „ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ LOCALĂ" – ORAȘUL PARTICIPATIV!	▪ Creșterea capacității instituțiilor locale de a răspunde problemelor, așteptărilor cetățenilor, ONG-urilor și mediului de afaceri. ▪ Modernizarea continuă a infrastructurii de utilități publice pentru a asigura confortul populației.	1. Îmbunătățirea capacității administrative a instituțiilor locale, inclusiv în zona metropolitană 2. Îmbunătățirea relației cu cetățenii, ONG-urile și mediul de afaceri 3. Introducerea de noi instrumente și tehnologii pentru asigurarea accesibilității serviciilor publice 4. Facilitarea accesului la utilitățile publice
VI. DOMENIUL „CULTURĂ, CULTE" – ORAȘUL CREATIV! SPORT ȘI AGREMENT" ORAȘUL ÎN MIȘCARE!	▪ Păstrarea, valorificare moștenirii culturale a orașului și organizarea de evenimente culturale ▪ Dezvoltarea infrastructurii și a activităților specifice pentru sport și agrement.	1. Reabilitarea patrimoniului cultural 2. Valorificarea patrimoniului cultural prin organizarea de evenimente culturale 3. Implicarea cultelor în viața administrativă a orașului. 4. Dezvoltarea infrastructurii pentru practicarea sportului și organizarea de competiții sportive 5. Valorificarea resurselor naturale pentru crearea infrastructurii de agrement
VII. DOMENIUL „EDUCAȚIE ȘI FORMARE" – ORAȘUL CARE ÎNVAȚĂ!	Dezvoltarea umană prin îmbunătățirea infrastructurii educaționale și asigurarea accesului la diferite forme de educație	1. Menținerea și integrarea tinerilor în viața socială și economică a comunității 2. Creșterea accesului și participării la formarea continuă 3. Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale

Capitolul 2

Noțiuni asociate: dezvoltare locală, dezvoltare urbană inteligentă, dezvoltare metropolitană, dezvoltare durabilă, dezvoltare regională, dezvoltare omogenă integrată

2.1. Dezvoltare locală

Dezvoltarea locală[27] reprezintă procesul de dezvoltare, în principal economică, într-o anumită regiune sau unitate administrativ-teritorială, care determină o creștere a calității vieții la nivel local. Dezvoltarea locală are ca obiectiv „prosperitatea economică și bunăstarea socială prin crearea unui mediu favorabil pentru afaceri, concomitent cu integrarea în comunitate a grupurilor vulnerabile, folosirea resurselor endogene, dezvoltarea sectorului privat". Dezvoltarea locală presupune existența unui cadru normativ-procedural, a unui parteneriat local, a unei strategii de dezvoltare locală precum și a resurselor necesare susținerii procesului de dezvoltare locală.

Dezvoltarea locală este un proces continuu de planificare și implementare a programelor strategice și a politicilor de dezvoltare durabilă în scopul îmbunătățirii calității vieții comunității locale, prin utilizarea eficientă a resurselor disponibile.

Precondițiile necesare demarării unui amplu proces de dezvoltare locală rezidă în cadrul unui puternic curent de solidaritate locală, menit să reflecte voinței majoritară a comunității locale în a-și valorifica propriile resurse de dezvoltare în cadrul unui sistem economic local, ce are ca principal obiectiv creșterea veniturilor, combaterea șomajului, precum și îmbunătățirea infrastructurii.

Astfel, relația stabilită între funcționării unei economii locale și existența procesului de dezvoltare locală este una de interdependență de tipul parte-întreg, dezvoltarea locală neputând exista în lipsa unor mecanismele economico-administrative locale, menite să susțină strategiile de dezvoltare locală, și implicit să asigure punerea în practică a tuturor elementelor care compun procesul dezvoltării locale.

---

[27] Conceptul de dezvoltare locală în România își face simțită apariția odată cu manifestarea fenomenelor de descentralizare teritorială și deconcentrare a serviciilor publice, cadrul legal necesar dezvoltării locale devenind funcțional odată cu adoptarea în anul 1991 a Constituției României și consacrarea odată cu aceasta a principiului autonomiei locale. Este necesar să subliniem faptul că politici de dezvoltare locală au existat și înainte de 1989, dar într-o altă viziune.

Dezvoltarea locală, în contextul actual al schimbărilor, al restructurării economice, sociale, administrative, trebuie văzută ca un proces dependent de inovație și antreprenoriat, sprijinit de mecanisme, societate și structuri instituționale flexibile cu un grad ridicat de cooperare și interacțiune locală[28]. Definirea conceptului de local se face nu numai în legătură cu unitățile administrativ-teritoriale, comună, oraș, municipiu sau județ, ci și la nivel intercomunal, interregional și chiar transfrontalier[29].

Scara de analiză – nivelul local – definit într-o manieră mai mult sau mai puțin cuprinzătoare, cât și diversitatea termenilor utilizați, fac din dezvoltarea locală un concept greu de definit[30].

Ea poate fi văzută drept o strategie de intervenție economică prin care reprezentanții locali ai sectorului privat, public sau social cooperează la valorificarea resurselor umane, tehnice și financiare ale unei colectivități, asociați în cadrul unei structuri sectoriale sau intersectoriale de activitate, privată sau publică, având drept obiectiv principal crearea de noi locuri de munca[31]

Totodată dezvoltarea locală poate fi înțeleasă și ca fiind un proces complex de creștere a bunăstării, la nivelul unui teritoriu prin acțiuni concertate ale actorilor locali, regionali și naționali, acțiuni ce vizează protecția mediului, dezvoltarea socială, economia, amenajarea teritoriului, educația și formarea, știința și cercetarea, pornind în primul rând de la potențialul acelui teritoriu[32].

Preocuparea specialiștilor străini în ceea ce privește dezvoltarea locală, precum și natura complexă a acesteia au făcut, ca de-a lungul timpului pentru calificarea eforturilor de valorificare a resurselor situate la nivel local să fie utilizate diverse expresii cum ar fi cea de dezvoltare locală și de dezvoltare economică comunitară, sau plecând de la acele două – expresii hibride – cum ar fi conceptul de „organism de dezvoltare locală", folosit de către Brodhead, La Montagne și Pierce (1990), cel de „dezvoltare comunitară durabilă" de către Bryant sau cel de „dezvoltare economică locală și comunitară" de către Lemelin și Morin (1989,1991).[33]

Deși beneficiază de o serie de denumiri diferite, dezvoltarea locală și dezvoltarea economică comunitară au la origine același fenomen: fie cel al pierderii locurilor de muncă de către anumite categorii ale populatei, fie cel al dezvoltării social-economice.[34]

---

[28] L. Matei (2005), *Dezvoltare economică locală,* Editura Economică, București.
[29] L Matei (1998), *Managementul dezvoltării locale,* Editura Economică, București, p. 95.
[30] A. Profiroiu, S. Racoviceanu, N. Țarălungă (1998), *Dezvoltarea economică locală,* Editura Economică, București, p. 11.
[31] Ibidem, pp. 16-17.
[32] D. Dincă (2008), *Servicii publice și dezvoltare locală,* Editura Lumina Lex, București.
[33] A. Profiroiu, S. Racoviceanu, N. Țarălungă (1998), *Dezvoltarea economică locală,* Editura Economică, București, pp. 11-12.
[34] M. Profiroiu (1998), *Managementul strategic al colectivităților teritoriale,* Editura Economică, București, pp. 68-69.

În literatura de specialitate franceză, dezvoltarea este considerată o finalitate economică și culturală a descentralizării, ea diversificând și îmbogățind activitățile pe un teritoriu dat, prin mobilizarea resurselor și energiilor existente în zonă. Rezultat al eforturilor unei populații, dezvoltarea locală înseamnă punerea în aplicare a unui proiect de dezvoltare economică socială și culturală. Aceasta transformă un spațiu de vecinătate într-un spațiu de întrajutorare activă[35].

O altă viziune asupra noțiunii de dezvoltare locală aparține revistei franceze „POUR", care o consideră drept „o strategie de supraviețuire a regiunilor sinistrate", ce nu mai poate continua în această manieră și trebuie înlocuită cu un puternic efort de solidaritate. Dincolo de această atitudine de urgență, dezvoltarea socială trebuie să fie expresia unei schimbări sociale caracterizate prin întărirea parteneriatului între diferiți participanți la viața unei colectivități, prin cercetarea unor soluții alternative de înlocuire a aparatelor macroeconomice, prin utilizarea criteriilor sociale și culturale alături de cele de raționalitate pur economică.

Acest concept de dezvoltare locală este unul progresist, punând accentul pe schimbarea socială, pe necesitatea definirii unor noi reguli de joc care la nivel local să contracareze anumite efecte negative ce apar ca urmare a unor acțiuni întreprinse la nivel central. Unii autori[36] de specialitate numesc acest concept progresist „dezvoltare locala de tip liberal", considerând-o un proces în virtutea căruia guvernele sau organismele comunitare stimulează activitatea economică și crearea de locuri de muncă. Scopul său constă în creșterea posibilităților de angajare în sectoare care ameliorează situația colectivității, utilizând resursele umane, naturale și instituționale existente. Această strategie se prezintă mai curând drept o cale de redresare a economiilor locale prin intermediul creării de locuri de muncă.

Dezvoltarea locală, ca proces complex de creștere a bunăstării prin acțiuni ale diferiților actori, prezintă o serie de trăsături, fiind în același timp economică, socială și culturală. Reconstituirea unei structuri nu se poate face în lipsa unei dimensiuni culturale, a unui proiect care să mobilizeze resursele locale și care să se bazeze pe capacitate, pe tradiții și pe experiențe[37].Orice proiect de dezvoltare a unei localități trebuie să țină cont de tradițiile specifice, de obiceiurile, de cultura pe care locuitorii zonei respective o împărtășesc și în egală măsura o dezvoltă. Totodată, dezvoltarea trebuie gândită prin intermediul activităților economice, urmărindu-se creșterea nivelului de trai.

Dezvoltarea economică locală este procesul de dezvoltare într-o anumită arie geografică sau regiune care are ca efect îmbunătățirea calității vieții la nivel local, prin reducerea inegalităților de natură economică, socială, educațională precum și

[35] F. Xavier (1991), *Descentralizarea,* Editura Humanitas, București, p. 57.
[36] M. Profiroiu (1998), *Managementul strategic al colectivităților teritoriale,* Editura Economică, București, p. 69.
[37] F. Xavier (1991), *Descentralizarea,* Editura Humanitas, București, p. 61.

culturale. Dezvoltarea economică locală vizează astfel dezvoltarea capacității unei economii locale, regionale de a stimula creșterea economica și prin aceasta, de a crea locuri și condiții de muncă pentru valorificarea oportunităților proprii schimbărilor rapide în plan economic, tehnologic și social. Obiectivele majore vizează contribuția la prosperitatea economiei și la bunăstarea socială prin crearea unui mediu favorabil pentru afaceri, concomitent cu integrarea în comunitate a grupurilor vulnerabile și promovarea unei atitudini dinamice și pozitive a populației față de dezvoltarea propriei localități, regiuni.

În fine, dezvoltarea locală este și socială, ea urmărind crearea unui climat de echitate prin lupta împotriva sărăciei și promovarea identității individuale într-o mare diversitate. De asemenea are în vedere eliminarea discriminărilor îndeosebi prin atenția acordată categoriilor defavorizate. La modul general se poate vorbi de dezvoltarea umană și întărirea capacităților individuale prin educație, aderarea la valorile etice și dezvoltarea socială care are în vedere relațiile sociale și culturale precum și participarea cetățenilor la procesul decizional în cadrul autorităților publice.

Dezvoltarea locală pune în discuție teritorii ale căror dimensiuni și statut nu sunt neapărat echivalente. Spațiile dezvoltării sunt spații vii care au o identitate și originalitate culturală. Ele pot corespunde sau nu unor colectivități existente cu denumiri diferite: municipalitate, ținut, zona de lucru, canton, microregiune, vale, arondisment, cartier, suburbie, comună, sat.

Dezvoltarea locală implică asocierea tuturor celor care participă la viața economică și socială în vederea stabilirii proiectelor menite să contribuie la procesul dezvoltării locale. Partenerii „naturali" sunt aici reprezentanții aleși, lucrătorii, antreprenorii, organizațiile unde își desfășoară activitatea camerele de comerț, de artizanat, de agricultură și de industrie, asociațiile de activități și dezvoltare, comitetele locale pentru problema locurilor de munca, comitetele ținuturilor, văilor.[38].

Dezvoltarea locală este realizată prin eforturile comune ale sectorului public, privat, terțiar precum și al întregii comunități locale.

Influența Guvernului asupra dezvoltării locale este puternică și constă în asigurarea stabilității macroeconomice, reglementarea cadrului legal și instituțional național, distribuirea veniturilor. Odată cu descentralizarea și deconcentrarea serviciilor publice, sporește influența administrațiilor locale. Astfel administrația publică locală este considerată a fi principalul agent al dezvoltării locale, jucând un rol decisiv în asigurarea conducerii și finanțării procesului de dezvoltare locală.

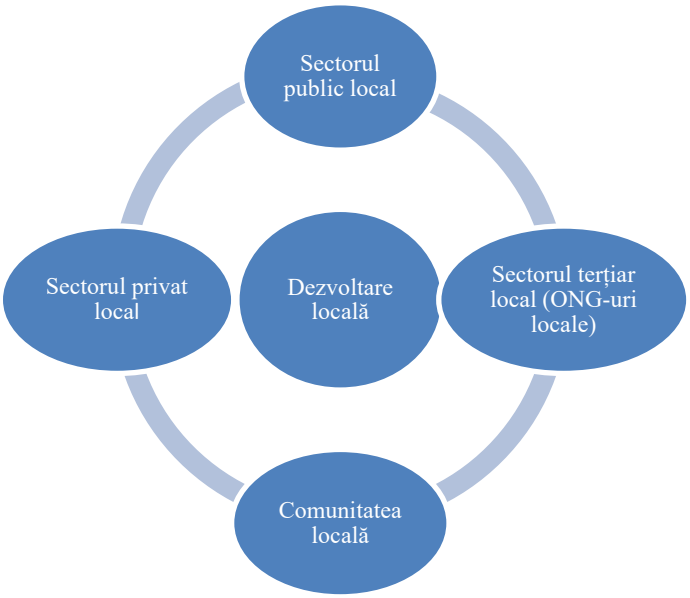
Sectorul privat constituie un alt agent important al procesului de dezvoltare locală, reprezentând cea mai importantă sursa de locuri de muncă, precum și o sursă principală de investiții și de finanțare a proiectelor de dezvoltare locală.

---

[38] F. Xavier (1991), *Descentralizarea,* Editura Humanitas, București, pp. 61-62.

Societatea civilă (ONG-urile, mass-media, reprezentanții bisericii, sindicatele) joacă un rol important în identificarea unor probleme trecute cu vederea de către autoritățile locale, lipsite de capacitatea de a sesiza întreaga problematică locală. Prin utilizarea propriilor resurse umane, a experienței manageriale contribuie substanțial la realizarea obiectivelor ce țin de dezvoltarea locală. Ele completează activitatea administrativă și oferă soluții complementare deschizând calea spre colaborarea cu administrația publică locală.

Cetățenii reprezintă un actor important al dezvoltării locale. Relația dintre autoritățile locale și cetățenii pe care acestea îi deservesc constituie cel mai important factor în evaluarea democrației locale. Această relație depinde foarte mult de experiența ambelor parți și de dorința lor de colaborare. Persoanele fizice din comunitate sunt acelea care sprijină sau din contră se opun atunci când este vorba de un program de dezvoltare locală. Dialogul începe atunci când ambele parți sunt convinse și interesate în soluționarea problemelor existente.

Sursa: Dezvoltată de autori.

Figura 4. *Promotorii programelor de dezvoltare locală*

Dezvoltarea locală diferă de strategiile tradiționale de dezvoltare prin accentuarea resurselor endogene. Având în vedere lipsa unor instituțiilor financiare locale și ținând cont de dotarea inegală în ceea ce privește resurselor naturale, factori endogeni sunt cei care accentuează importanța capacităților întreprinderilor, care pot să existe sau nu la acest nivel, influențând în mod semnificativ atât competitivitatea acestora precum și avantajul strategic.

Dezvoltarea locală trebuie să fie fundamentată pe baza resurselor umane, financiare, materiale și informaționale existente în comunitate, să pornească de la acestea și să aibă în prim plan resursa umană și potențialul creativ al acesteia, statul și autoritățile locale fiind în mod direct responsabile pentru crearea mecanismelor de dezvoltare la nivel local.

Cea mai importantă resursă endogenă, care stă la baza dezvoltării unei comunități este resursa umană de al cărei comportament depinde în mod direct, economia locală.

Dezvoltarea unui mediu competițional la nivel local, corect reglementat și monitorizat va face posibilă dezvoltarea unui puternic spirit antreprenorial local, ce va permite pe de o parte menținerea populației active în cadrul comunității, precum și dezvoltarea unor programe sustenabile menite să contribuie la acumularea de capital și la dispersarea acestui, prin politici publice locale în mod echitabil la nivelul comunității, contribuind astfel la reducerea inegalităților economico-sociale locale.

Funcționalitatea unui mediu competițional local va contribui astfel la apariția unei politici economice locale bazată pe dezvoltarea clusterelor[39], clusterele reprezentând concentrări geografice de instituții înrudite și alte entități importante din punct de vedere al concurenței, ce includ furnizori de input-uri specializate, cum ar fi componente, mașini și servicii, sau furnizori de infrastructură specializată.[40]

În economia mondială, clusterul este considerat unul dintre cele mai răspândite modele de cooperare a agenților economici, care generează un impact considerabil asupra creșterii gradului de eficiență și competitivitate al întreprinderilor, accelerând procesul de modernizare și îmbogățire structurală a industriei locale, stimulând dezvoltarea procesului științifico-inovativ și implicit creșterea atractivității investiționale pentru comunității locale.

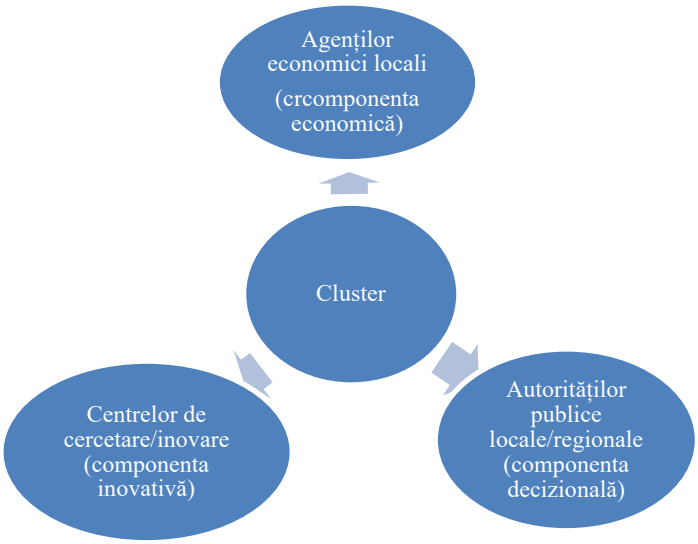
Clusterele pot fi astfel localizate la nivelul unităților administrativ-teritoriale de mici dimensiuni (comune, asociere de comune, orașe mici și mijlocii) precum și la nivelul orașelor mari, zonelor metropolitane și regiunilor de dezvoltare.

---

[39] Noțiunea de cluster are la bază conceptul „districtului industrial" care a fost abordat de A. Marshall la sfârșitul sec. XIX-lea în lucrarea „Principiile Economiei" din 1890. Marshall caracterizează concentrările specializate local prin trei caracteristici: Dispunerea de muncă specializată; Dezvoltarea ramurilor auxiliare și de deservire; Specializarea întreprinderilor pentru diferite procese de producție. Alți economiști ce cercetează clusterele au descoperit rădăcinile acestei noțiuni în 1826, în lucrarea lui J.H. von Thünen „*The Isolated State*". Pentru mai multe informații legale de noțiunea de cluster a se vedea: Porter, M.E. (1998), Clusters and the New Economics of Competition. In: „Harvard Business Review", Boston, Noiembrie-Decembrie.

[40] Pentru mai multe informații legale de noțiunea de cluster a se vedea: Porter M. E. (1998), Clusters and the New Economics of Competition. In: „Harvard Business Review", Boston, Noiembrie-Decembrie.

Modelul unanim acceptat în ceea ce presupune funcționalitatea unui cluster este acela de „triple helix", model ce reunește în cadrul unui cluster reprezentanți ai:

Sursa: Dezvoltată de autori.

Figura 5. *Elementele componente ale unui cluster*

Reușita unei politici de dezvoltare locală depinde de rapiditatea cu care vor fi asigurate informarea și specializarea.[41]

În absența rețelei de informare și comunicare, nu există șanse ca proiectele izolate să intre în contact și să se îmbogățească reciproc prin apariția unor proiecte mai vaste.

Succesul unui program de dezvoltare locală, menit să contribuie la accelerarea procesului de dezvoltare locală depinde în mod direct de gradul de acceptabilitate al acestuia în cadrul comunității locale.

Gradul de acceptabilitate este influențat în mod direct de obiectivele stabilite și asumate la nivelul programului de dezvoltare de către promotorii programului/planului (reprezentanți ai sectorului public, privat, sectorului terțiar) precum și de modalitatea de comunicare și înțelegere a principalelor măsuri, de către comunitatea locală, măsuri care odată aplicate vor impacta în mod ireversibil procesul dezvoltării la nivel local, și implicit nivelul de trai local.

Accesul la informație, secondat de o capacitate reală de înțelegere a acesteia de către comunitatea locală, constituie o premisă a dezvoltării locale în condițiile în care numai printr-o susținere din partea actorilor implicați, ea poate avea succes. În

[41] F. Xavier (1991), *Descentralizarea,* Editura Humanitas, București, pp. 62-64.

același timp informarea permite corectarea la timp a eventualelor neajunsuri ale proiectelor de dezvoltare locală în condițiile unei transformări continue a mediului dezvoltării.

Lipsa experienței manageriale și a calităților tehnice este una dintre cele mai importante constrângeri ale dezvoltării locale. Reușitele la nivelul dezvoltării unei comunități pot fi obținute doar cu o formă organizatorică flexibilă și o atitudine antreprenorială. Aceasta este în mod evident o problemă a administrației publice locale, care lucrează sub presiunea unui slab suport economic și sub percepția publicului că administrația, prin natura sa, **este birocratică** și, prin urmare, **ineficientă** în gestionarea programelor de dezvoltare cu impact la nivel local.

Pentru a evalua/monitoriza gradul de realizare al obiectivelor de dezvoltare locală, un instrument foarte util în practica administrativă, se dovedește a fi cadrul matricei logice, instrument managerial care cuprinde de-a lungul axei orizontale, o ierarhie de obiective, indicatori de performanță, mijloace de verificare a indicatorilor și a riscurilor importante și ipotezele și, de-a lungul axei verticale, scopul, obiectivele, rezultatele și activitățile[42].

Descriere	Indicatori	Sursa de verificare	Ipoteze
Scop (obiectiv general). Contribuția la politicile de dezvoltare locală.	Cum va fi măsurat Scopul, inclusiv din punct de vedere al cantității, calității, timpului?	Cum, când și de către cine va fi colectată informația?	
Obiectiv – Beneficiile directe de atins pentru cetățenii din acea zonă a orașului (atât locuitori, cât și vizitatori).	Cum va fi măsurat obiectul, inclusiv din punctul de vedere al cantității, calității, timpului?	Cum, când și de către cine va fi colectată informația?	Dacă obiectivul este îndeplinit, ce ipoteze trebuie să fie validate pentru a îndeplini obiectivele?
Rezultate – Produse sau servicii tangibile furnizate pentru a îndeplini obiectivul/obiectivele	Cum vor fi măsurate rezultatele, inclusiv din punctul de vedere al Cantității, calității, Timpului?	Cum, când și de către cine va fi colectată informația?	Dacă activitățile sunt obișnuite, ce ipoteze trebuie să fie validate pentru a obține rezultatele?
Activități – Servicii care trebuie să fie îndeplinite pentru a obține rezultatele dorite.	Cum vor fi măsurate out put-urile necesare (procese, activități, activități organizaționale și de comunicare, precum și activitățile proiectului)?	Cum, când și de către cine va fi colectată informația?	

[42] Ghid pentru planificarea dezvoltării urbane integrate (2013), ghid publicat în cadrul proiectului „Capacity for integrated Urban Development: Intergr-Able" („Capacitate pentru dezvoltarea urbană integrată: INTEGR-ABIL") finanțat din prima rundă a Programului Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2007-2013, cofinanțat de către Uniunea Europeană prin Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (ENPI) și instrumentul de Asistență pentru Pre-Aderare, p. 56.

2.2. Dezvoltare urbană inteligentă[43]

Dezvoltarea unui nou concept, respectiv conceptul de ***dezvoltare urbană inteligentă,*** trebuie făcută în strânsă legătură cu apariția sintagmei de oraș inteligent.

În literatura de specialitate, termenul de oraș inteligent e definit prin: „capacitatea și abilitatea conducerii administrative din mediul urban de a găsi soluții pentru atingerea obiectivelor politicii urbane utilizând mijloace specifice tehnologiei informației și comunicării în vederea asigurării prosperității și sprijinului dezvoltării comunităților locale”.[44]

Sintagma de oraș inteligent presupune o abordare interdisciplinară și o relaționare directă cu o serie întreagă de concepte și dimensiuni care vizează procesul dezvoltării locale, urbane (forma clasică), metropolitane și nu în ultimul rând regionale.

Apariția unor orașelor inteligente capabile să dezvolte și să aplice singure propriile strategii de dezvoltare reprezintă astfel o necesitate în contextul actual în care evoluția tehnologiilor și aplicabilitatea acestora în cadrul serviciilor publice nu mai poate fi ignorată, având un impact direct asupra creșterii gradului de eficiență și eficacitate al acestora.

Dezvoltarea unor orașe inteligente trebuie astfel realizată în strânsă legătură cu noile tehnologii digitale necesar a fi integrate în cele cinci dimensiuni ce stau în opinia noastră la baza funcționării orașelor, respectiv: dimensiunea economică, socială, urbană, durabilă și cea a serviciilor.[45]

---

[43] Termenul de *dezvoltare inteligentă*, își are originea în Statele Unite, unde a fost folosit pentru prima dată de guvernatorul statului Maryland (Parris Glendening) pentru a descrie strategia autorităților de la nivel statal de a finanța noi investiții în infrastructură numai în acele zone desemnate ca fiind dezirabile și în același timp de a încuraja conservarea terenurilor în alte zone desemnate în acest scop. Conceptul a fost preluat și utilizat în numeroase țări, în prezent el desemnând un set de strategii și instrumente de politici publice, care în mod activ încearcă să redirecționeze dezvoltarea urbană și periurbană spre anumite zone; de asemenea dezvoltarea inteligentă apare ca un răspuns retroactiv la efectele negative generate de dezvoltarea periurbană necontrolată. Termenul a fost perceput ca extrem de atractiv încă de la început, pentru că el reprezintă un liant între tehnicile și instrumentele folosite pentru a încuraja dezvoltarea continuă a orașelor în deceniile 1950, 1960, 1970 și măsurile cu caracter restrictiv, care limitau sever posibilitățile de dezvoltare, subsumate mișcării denumite managementul dezvoltării urbane (a fost amintită anterior). Obiectivul major al dezvoltării inteligente este identificarea unui cadru comun de referință pentru cetățeni, autorități locale, ecologiști, investitori, antreprize de construcții etc, prin raportare la care acești actori să identifice moduri în care dezvoltarea viitoare a centrelor urbane și a periferiei lor să fie posibilă. Pentru detalii suplimentare privind definirea termenului de dezvoltare inteligentă a se vedea: A se B. Neamțu (2008), Abordări teoretice cu privire la managementul dezvoltării periurbane, articol publicat în Revista Transilvană de Științe Administrative 1(21)/2008, pp. 75-98.

[44] M.C. Păceșilă, S.E. Colesca (2007), Orașe inteligente: perspectivă de ansamblu și implicații politice, *Cercetări practice și teoretice în Management urban,* Nr. 5, p. 18.

[45] A se vedea C.D. Dumitrică (2014), Conceptul de oraș inteligent, Articol publicat în sesiunea de comunicări științifice „Orașul inteligent”, Editura Economică, București, pp. 26-32.

Orașul inteligent reprezintă prin urmare o structură autonomă, capabilă să-și gestioneze singură proiectele de dezvoltare, precum și problemele generate de disfuncționalități de natură administrativ-economică, prin utilizarea unei infrastructuri digitate și a unor soluții digitale, ușor accesibile de către cetățeni.

Orașul inteligent presupune astfel dezvoltarea unui: „spațiu digital încorporat în spațiul fizic al orașului, infrastructura acestuia fiind conectată la un set nou de tehnologii, echipamente, dispozitive și aplicații".[46]

Orașele inteligente trebuie să construiască precondițiile necesare apariției unor procese de inovare eficiente, deschise și participative cu scopul de a realiza aplicații inovative menite să vină în întâmpinarea cerințelor și așteptărilor cetățenilor, contribuind astfel la dezvoltarea unei relații de cauzalitate de timpul parte întreg, între funcționarea unui oraș inteligent și existența unei comunități inteligente și interconectate.

Luând în calcul cele menționate, dezvoltarea urbană inteligentă poate fi rezultatul, fără însă a ne limita la acestea, a unor topicuri precum e-government, educație IT pentru sectorul public, dezvoltare și planificare urbană, arhitectură, sociologie urbană, economia orașelor, precum și protecția mediului, fiecare dintre aceste topicuri/domenii, contribuind în egală măsură la apariția și dezvoltarea conceptului de oraș inteligent.

Dezvoltarea urbană inteligentă reprezintă însă, în opinia autorilor, ce-a de-a cincea fază[47] a dezvoltării urbane clasice[48] și are ca element central orașul inteligent. Strategiile de dezvoltare urbană nu mai pot fi elaborate fără a include ca obiectiv principal dezvoltarea unor indicatori privind transformarea urbei într-un oraș inteligent.

Dezvoltarea urbană inteligentă având drept element central, orașul inteligent, presupune în opinia autorilor, interconectarea spațiului digital al orașului cu celelalte spații digitale ale orașelor ce compun sistemul urban, fapt ce ar permite utilizarea tehnologiilor digitale, de o manieră integrată în ceea ce privește furnizarea unor servicii publice cu impact direct asupra evenimentelor din viața comunității precum: „*Cum să începi o afacere, vânzarea sau cumpărarea afacerii, Modificări în funcționarea afacerii, Obținerea de surse de finanțare, Obținerea de garanții pentru întreprinderi, Faliment, Lichidare, Transfer de proprietate, Obținerea permisului de conducere auto, Constituirea contractelor, Votarea, Asigurarea*

[46] C. Săvulescu, C.G. Antonovici (2015), Orașul inteligent – ecosistem de inovare și adaptare, sesiunea de comunicări științifice „Orașul inteligent", ediția a doua, Coordonatori Dragoș Dincă, Cătălin Vrabie, Cătălin-Daniel Dumitrică, București, Editura Economică.

[47] A se vedea C. Dumitrică (2016), Dezvoltare urbană inteligentă (DUI), Articol publicat în Sesiunea de comunicări științifice „Orașul inteligent" (Proceedings), p. 207.

[48] Faza 1 – Dezvoltarea unui amplu proces de urbanizare prin industrializare, Faza 2 – Sub-urbanizarea, Faza 3 – Dez-urbanizarea, Faza 4 – Re-urbanizarea, toate cele patru faze fiind descrise pe larg în capitolul 1 al prezentei cărți.

viitorului personal, Înregistrarea pentru plata taxelor, Înregistrarea unui autovehicul, Cumpărarea/Închirierea unei case, Înscrierea la bibliotecă, Căutarea unei slujbe, Pierderea locului de muncă, Accidente de muncă și incapacitate de muncă, Pensionare, Înscrierea alocației pentru persoane cu handicap, Programarea unui consult medical într-un spital, Naștere, Căsătorie, Divorț, Deces, Obținerea indemnizației de creștere a copilului, Eliberarea actelor de identitate, Adopții, Înscrierea în clase primare/liceu/universități, Emigrare în România, Obținerea cetățeniei, Ghiduri și informații de călătorie, Obținerea unei vize, Obținerea unui pașaport, Denunțarea unei ilegalități"[49], informatizarea serviciilor publice contribuind implicit la dezvoltarea unor noi canale de comunicare/interacțiune cu cetățenii.

Prin urmare, dezvoltarea urbană inteligentă spre deosebire de celelalte faza ale urbanizării, nu presupune o dezvoltare teritorială ci o dezvoltare digitală, menită să permită funcționarea unui spațiu digital comun al orașelor inteligente, cu implicații directe asupra întregului sistem urban. Dezvoltarea urbană inteligentă ar permite astfel accesul într-un timp real al cetățenilor la beneficiile proiectelor de dezvoltare implementate la nivelul întregului sistem urban.[50]

Trecerea către o dezvoltare urbană inteligentă presupune parcurgerea unor etape care să permită dezvoltarea și funcționarea unei infrastructuri digitale la nivelul orașelor, bazată pe: „accesul digital, accesibilitatea digitală, conținutul digital, competențele digitale".[51]

---

[49] Cu privire la cele 36 de evenimente de viață (Ev. 1 Cum să începi o afacere, Ev. 2. Vânzarea sau cumpărarea afacerii, Ev. 3. Modificări în funcționarea afacerii, Ev. 4. Obținerea de surse de finanțare, Ev. 5 Obținerea de garanții pentru întreprinderi, Ev. 6. Faliment, Ev. 7 Lichidare, Ev. 8. Transfer de proprietate, Ev. 9. Obținerea permisului de conducere auto, Ev.10. Constituirea contractelor, Ev. 10. Votarea, Ev. 11. Asigurarea viitorului personal, Ev. 12. Înregistrarea pentru plata taxelor, Ev. 13. Înregistrarea unui autovehicul, Ev. 14. Cumpărarea/Închirierea unei case, Ev. 15. Înscrierea la bibliotecă, Ev. 16. Căutarea unei slujbe, Ev. 17. Pierderea locului de muncă, Ev. 18. Accidente de muncă și incapacitate de muncă, Ev. 19. Pensionare, Ev. 20. Înscrierea alocației pentru persoane cu handicap, Ev. 21. Programarea unui consult medical într-un spital, Ev. 22. Naștere, Ev. 23. Căsătorie, Ev. 24 Divorț, Ev. 25 Deces, Ev. 26. Obținerea indemnizației de creștere a copilului, Ev. 27 Eliberarea actelor de identitate, Ev. 28 Adopții, Ev. 29. Ev. 30. Înscrierea în clase primare/liceu/universități, Ev. 31. Emigrare în România, Ev. 32. Obținerea cetățeniei, Ev. 33. Ghiduri și informații de călătorie, Ev. 34. Obținerea unei vize, Ev. 35. Obținerea unui pașaport, Ev. 36. Denunțarea unei ilegalități) care în opinia noastră reprezintă baza unei dezvoltări urbane inteligente a se vedea: Studiu cu privire la clarificarea rolurilor, atribuțiilor și responsabilităților la nivelul administrației publice din domeniul sistemului informațional asociat evenimentelor de viață, precum și celelalte studii elaborate în cadrul proiectului SIPOCA 20, disponibile la adresa https://www.comunicatii.gov.ro/proiecte-in-implementare/proiect-egov/

[50] A se vedea C. Dumitrică (2016), Dezvoltare urbană inteligentă (DUI), Articol publicat în Sesiunea de comunicări științifice „Orașul inteligent" (Proceedings), p. 209.

[51] V. Baltac (2015), Orașul inteligent și infrastructura digitală, articol publicat în Sesiunea de comunicări științifice „Orașul inteligent", ediția a doua, Coordonatori Dragoș Dincă, Cătălin Vrabie, Cătălin-Daniel Dumitrică, București, Editura Economică, pp. 106-111.

Dezvoltarea urbană inteligentă reprezintă astfel în principal o dezvoltare a serviciilor publice electronice atât la nivel central, cât și local, precum și dezvoltarea unui infrastructuri informatice care să permită interoperabilitatea[52] acestora, fapt ce ar contribui semnificativ la creșterea gradului de transparență și accesibilitate al cetățenilor la serviciile publice furnizate de către administrațiile publice, și implicit la o serie de beneficii directe și indirecte precum:

- acoperirea cererii de cooperare între entitățile administrației publice pentru furnizarea de servicii publice;
- facilitarea schimbului de informații între entitățile legale pentru îndeplinirea cerințelor legale și a angajamentelor politice asumate;
- reutilizarea și partajarea informațiilor în scopul creșterii eficienței administrative și a reducerii birocrației;
- facilitarea unei imagini unificate și consistente a datelor obținute din diferite surse de date;
- creșterea disponibilității datelor și a coerenței informaționale;
- costuri mai scăzute pentru administrația publică, companii și cetățeni datorită creșterii eficienței serviciilor publice.[53]

2.3. Dezvoltare metropolitană

Dezvoltarea metropolitană succede cronologic precum și structural dezvoltării urbane, aceasta presupunând o nouă etapă a dezvoltării sistemului urban prin extinderea acestuia în afara granițelor inițiale. Odată cu creșterea populației din zonele înconjurătoare ale orașelor, în special prin emigrarea din orașe, dar și prin atragerea populației din alte localități, granițele geografice și administrative ale orașelor devin inadecvate pentru a defini aglomerările urbane rezultate astfel. Această extindere este generată în egală măsură de un amplu proces endogen de dezvoltare economică locală care forțează, în vederea dezvoltării nivelului de competitivitate, asocierea mai multor comunități locale în jurul unui centru urban care își exercită astfel calitatea de pol de creștere. Dezvoltarea metropolitană reprezintă prin urmare o provocare administrativă și economică în ceea ce privește gestionarea și coordonarea unei palete sporite de resurse.

Această formă a extinderii orașului în spațiul înconjurător și al evoluției sale integrate cu așezările din aria sa periurbană[54] este cunoscută în special în țările

[52] Interoperabilitatea reprezintă capacitatea organizațiilor de a interacționa în scopul realizării unor obiective care aduc beneficii reciproce, care implică partajarea de informații și cunoștințe între organizații, prin intermediul proceselor operaționale pe care acestea le sprijină, utilizând schimbul de date între sistemele lor TIC.

[53] Raportul de analiză a actelor normative elaborat în cadrul proiectului: „Stabilirea cadrului de dezvoltare a instrumentelor de e-guvernare", SIPOCA 20, p. 25, disponibil la adresa https://www.comunicatii.gov.ro/proiecte-in-implementare/proiect-egov/

[54] Situat în jurul unui oraș.

dezvoltate, fiind caracteristică unei noi faze a dezvoltării urbane, care este ulterioară etapelor de concentrare a populației în orașul actual și de formare a suburbiilor. Specialiștii au denumit aceste noi realități socioeconomice drept zone metropolitane. În SUA începând cu anul 1980 aceste zone sunt înregistrate la recensăminte sub denumirea de Zona Statistică Metropolitană[55] *(Metropolitan Statistical Area),* cuprinzând toate aglomerările formate dintr-un oraș și așezările sale înconjurătoare, care au legătură directă cu orașul și au o populație totală de cel puțin 50.000 de locuitori.

Prin urmare rezultatul procesului dezvoltării metropolitane este reprezentat de apariția zonelor metropolitane. Procesul dezvoltării metropolitane denumit metropolizare, reprezintă procesul de constituire, construcție și dezvoltare al metropolei. Acest proces trebuie analizat, pentru o mai bună înțelegere a modalității de funcționare din perspectiva factorilor care contribuie la dezvoltarea acestuia. În acest sens este necesară o distincție în ceea ce privește terminologia utilizată în caracterizarea acestui proces, referindu-ne aici la noțiuni precum *metropolitanism* și *metropolitanizare*[56], noțiuni care sunt strict relaționate de procesul dezvoltării metropolitane. Mergând pe aceeași logică a lui Charles Ricq[57] atunci când realizează distincția dintre „regionalism" și „regionalizare" și dacă luăm în calcul faptul că ambele noțiuni sunt strict legate de procesul dezvoltării regionale, putem prin urmare afirma că *metropolitanismul* este echivalentul regionalismului iar *metropolitanizarea* este echivalentul regionalizării în procesul dezvoltării metropolitane. Prin urmare *metropolitanismul* este rezultatul unui proces de „jos în sus", de conștientizare de către unele comunități a unor dezechilibre regionale, a subdezvoltării economice, etnoculturale, a centralismului statului în care trăiesc", în vreme ce *metropolitanizarea* este „procesul de sus în jos", prin care statele conștientizează dezechilibrele regionale cu toate fenomenele care le însoțesc, subdezvoltare economică, centralism exagerat, și trec la descentralizarea sistemului politico-juridic printr-o instituționalizare la nivel metropolitan.[58]

---

[55] În anul 1990 existau în SUA 254 de astfel de zone statistice metropolitane, în condițiile în care integrarea socio-spațială a orașelor este mai mare, incluzând, de fapt, câteva zone statistice metropolitane, se formează zona metropolitană standard consolidată *(Standard Metropolitan Consolidated Area),* aceasta reprezentând de fapt prima definiție oficială a regiunii metropolitane.

[56] Poate reprezenta procesul de naștere, de dezvoltare a unui element component al metropolei.

[57] C. Ricq, *La Region, espace institutionnel et espace d'identité,* în Espace et Sociétés, publicat în revista *Espace*, pp. 122-123.

[58] Trebuie însă semnalată lipsa de claritate legislativă cu privire la raporturile ce se vor stabili între metropolă, zonă metropolitană și regiunile de dezvoltare constituite în țara noastră, într-un fel asemenea unor structuri teritoriale ale țării, dar care sunt lipsite de puterea de decizie în materie de administrare, finanțare. După cum se știe structurile administrativ-teritoriale ale regiunilor de dezvoltare sunt formate din: 1. Consiliul de Dezvoltare Regională – organism deliberativ – fără personalitate juridică, care funcționează pe principii parteneriale la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, având ca principal scop desfășurarea activităților de elaborare și monitorizare care

Constituirea zonelor metropolitane răspunde unei necesități sau oportunități determinate de evoluția organică a orașelor. Procesul de urbanizare pe teritoriul european a condus la dezvoltarea interdependentă a metropolelor cu localitățile aflate în zona lor de influență, formând deja realități metropolitane primare, care, chiar dacă nu sunt denumite zone metropolitane funcționează practic ca zone unitare, relativ independente. Pot fi astfel extrase primele caracteristici ale zonelor metropolitane acestea reprezentând forme distincte ale așezărilor umane, care constau într-un număr mare de oameni care trăiesc în cadrul, sau în jurul unui centru de mare densitate.[59]

Multe dintre problemele strategice de amenajare urbană la nivel european nu pot fi tratate direct decât la nivel de zone metropolitane, care să faciliteze dezvoltarea producției, a schimburilor și a consumului de bunuri la nivelul Uniunii Europene, astfel încât să fie evitate piedicile datorate atât localismului excesiv, cât și centralismului la nivel național. Este vorba, în esență, de formarea zonelor metropolitane ca poli și regiuni de creștere, dezvoltate la nivelul Europei, incluse în cadrul unor strategii naționale dar și transnaționale. Dezvoltarea zonelor metropolitane facilitează amenajarea integrată a teritoriului la nivel regional astfel încât prin aceasta să se diminueze dezechilibrele dintre centru și aria limitrofă, provocate de dispersarea sau marginalizarea generată de izolarea unor așezări lipsite de oportunități, înlăturarea sau diminuarea unor astfel de dezechilibre conducând la îmbunătățirea calității vieții populației.

Identificarea unor tendințe comune de dezvoltare și cooperare a așezărilor din cadrul zonei precum și crearea de noi forme de organizare instituțională și de administrație, de reprezentare a intereselor la nivel extern, vor întări capacitatea acestora de a face față concurenței. Prin urmare se va asigura creșterea competitivității economice a localităților din zona metropolitană față de regiunile învecinate. Realizarea politicilor de dezvoltare se face de regulă printr-o bună cooperare între localități în domeniile amenajării teritoriului, locuințelor, infrastructurii, dezvoltării economice, protecției mediului, utilizării resurselor umane. Cele mai performante acțiuni sunt, de regulă, cele legate de transportul în comun, alimentarea cu apă, prelucrarea deșeurilor și implementarea unor proiecte investiționale.

Viața politică, socială și economică dintre oraș și regiunea cel înconjoară au fost întotdeauna legate. Relația simbiotică dintre orașul compact și a suburbiilor cu

---

decurg din politicile de dezvoltare regională. 2. Agenția de dezvoltare regională – organism nonguvernamental, nonprofit, de utilitate publică, cu personalitate juridică; 3. Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională, organism de tip partenerial, cu rol decizional în elaborarea și implementarea obiectivelor politicii de dezvoltare regională. În opinia noastră structurile metropolitane vor apare în cadrul regiunilor de dezvoltare, urmând ca raporturile administrative dintre acestea să fie amplu reglementate de către legiuitor.

[59] Editată de S.R. Miles (1970), *Metropolitan Problems – Internațional perspectives – A search for comprehensive solutions,* Internet Metropolitan Studies Series.

densitate demografică redusă constă în modul în care influențează destinul economic și politic al zonelor suburbane.

Din punct de vedere administrativ, structurile metropolitane sunt dependente de factorii politici, sociali, economici, istorici, geografici, și în consecință nu se pot proiecta și realiza ca formă finită într-un laborator/birou. Administrarea zonelor metropolitane poate ridica o serie de provocări aceasta presupunând o serie de „schimbări în tiparele de dezvoltare a unor teritorii cu densități reduse, printr-o cooperare voluntară între administrațiile locale existente, prin intervenția statului în asigurarea unor servicii urbane, printr-o coordonare public-privată, prin existența unor agenții regionale suplimentare structurilor administrative și prin oferirea unor facilități publice care au ca scop stimularea instituționalizării regionale”.[60]

Zona metropolitană reprezintă astfel un mediu propice pentru aplicarea și dezvoltarea a ceea ce Francois Perroux denumea „Teoria polilor de creștere”. Potrivit teoriei polilor de creștere apariția și dezvoltarea zonelor metropolitane apare asemenea unui proces dezechilibrat dar în același timp ierarhizat în cadrul regiunii de dezvoltare, în cadrul căruia un anumit număr de unități economice joacă un rol esențial, fapt care le pune în evidență. Aceste unități care reușesc să se facă evidențiate sunt denumite „poli de creștere”, în categoria acestor unități întrând marile întreprinderi, platformele industriale, elemente importante de infrastructură cum ar fi porturile, aeroporturile care reușesc ca prin simpla existență să atragă și să faciliteze crearea a numeroase activități sau chiar apariția unui pol urban care să aibă propria activitate. Se presupune că existența acestor poli de creștere va antrena întreaga zonă metropolitană sau chiar întreaga economie. Acționând asemenea unui magnet, polii de creștere vor putea atrage întreaga capacitate de inovare și dezvoltare existentă.

Trebuie însă analizată calitatea difuziunii dinspre poli spre centrul zonelor. În cazul zonelor metropolitane tocmai calitatea unor astfel de efecte de difuziune poate conduce la generalizarea persistenței dezechilibrelor și creșterii cumulative a inegalităților în dezvoltare. Întrucât la nivelul polilor de creștere există o capacitate superioară de inovare și concurență, zonele dezvoltate pot crea un tip de dezvoltare continuu polarizată. Există în același timp posibilitatea apariției fenomenelor de filtraj a activităților care difuzează dezvoltarea în plan regional, astfel că vor persista dezechilibrele. Zona metropolitană devine astfel un model de dezvoltare economico-administrativ bazat pe teoria locurilor centrale.[61]

---

[60] A. Downs (1994), *New vision for metropolitan American,* Washington Dc: Brookings Institution, Cambridge, MA Lincoln Institute for Land Policy.

[61] Teoria locurilor centrale este unul dintre cele mai elaborate modele de analiză a spațiului. Se afirmă că fără această teorie „nu ar fi fost posibil să se vorbească de o geografie teoretică independentă de alte științe”. Dintre modelele de dezvoltare care se axau pe teoria locurilor centrale amintim „Modelul lui Christaller, Modelul lui Losch, Modelul lui Zipf.

Christaller consideră că funcția principală a orașului este aceea de a distribui bunuri și servicii pentru spațiul din care face parte. Extrapolând zona metropolitană poate satisface toate aceste cerințe necesare satisfacerii interesului general metropolitan. Existența determinanților metropolitani[62] este vitală dacă se dorește ca aceasta să fie una funcțională. Existența acestei piețe facilitează apariția unei teorii care susține că fiecare punct din teritoriul teoretic (rural, omogen, și pe care populația este repartizată uniform) are acces la toate bunurile și serviciile posibile. Însă, bunurile și serviciile oferite de către zona metropolitană nu au toate importanță egală, ci sunt ierarhizate, în funcție de cerințele consumatorilor, nevoile zilnice, săptămânale, lunare, ocazionale. Ierarhia lor antrenează ierarhia locurilor centrale ca și cea a ariilor de influență corespunzătoare

Zonele metropolitane vor acumula elemente de valoare având în același timp tendința de a externaliza spre zonele mai puțin dezvoltate din interiorul regiunii activitățile incomode, stânjenitoare, nedorite, care presupun muncă brută, obositoare, în declin, cu nivel scăzut de calificare, tehnologii depășite. Filtrarea acestor activități poate fi determinată de considerente ecologice sau de criterii de performanță.

În lipsa unor bariere referitoare la migrația populației și a forței de muncă, apariția unor „poli de creștere" poate fi însoțită de importante deplasări ale populației, ceea ce constituie o altă problemă demografico-economică. În cele mai multe situații, direcția acestor deplasări de populație este dinspre zonele slab dezvoltate spre cele dezvoltate și vizează populația tânără și de vârstă medie, precum și cea cu pregătire superioară. Rezultă de aici că zonele dezvoltate impun procese de filtraj a fluxurilor de intrare ale forței de muncă.

Se produce o depopulare în special calitativă, a zonelor slab dezvoltate din jurul zonei metropolitane, influențând și modificând ritmul evoluției demografice, natalitatea, nupțialitatea, accentuând îmbătrânirea demografică și implicit o scădere a competitivității regiunii.

Principala contribuție a acestui curent la dezvoltarea teoriei economice constă în conceperea spațiilor nu doar ca o restricție, o distanță între două locuri, o sursă generatoare de costuri pentru agenții economici, ci mai ales asemenea unui teritoriu pe care trăiește o comunitate de oameni, care are dreptul de a decide asupra propriei sale dezvoltări.

În structura zonelor metropolitane pot fi identificate trei componente majore: „identitatea culturală, o bază economică și socială necesară susținerii dezvoltării zonei și o formă de putere privind luarea deciziilor" acestea constituind doar câteva dintre elementele necesare constituirii unor „coaliții ale dezvoltării"[63] publice și private, alături de teritoriu, leadership, legăturile externe și strategiile de dezvoltare.

---

[62] Prin determinanți înțelegând accesul la infrastructura de transport, furnizarea de servicii, posibilitatea desfășurării activităților economice pentru agenții privați.

[63] M. Keating (2008), *Noul regionalism în Europa Occidentală,* Editura Institutul European, p. 157.

Spațiul metropolitan trebuie analizat dintr-o perspectivă complexă, incluzându-se o serie de aspecte care țin de organizarea politică, de proceduri administrative, de planificare a teritoriului și de asigurare a unor servicii publice unor locuitori care sunt luați în evidență în unități administrativ-teritoriale diferite.

Funcționarea zonei metropolitane presupune o atentă analiză a implicațiilor administrative în ceea ce privește coordonare metropolitană precum și o analiză a implicațiilor economice pe care o astfel de structură le poate genera. Rolul conducerii metropolitane este acela de a stabili rezultatele așteptate de la diverse forme de administrare în aceeași dinamică a economiei urbane în domeniul formulării și dezvoltării strategiilor economice, a reglementărilor în piața terenurilor, a dezvoltării infrastructurii, a elaborării de politici fiscale.

În ceea ce privește asigurarea unei dezvoltări durabile a zonei metropolitane, acest lucru presupune o strategie care să țină seama de nevoile sociale și economice ale populației, bazându-se pe acea opțiune de planificare care, în urma evaluării impactului, compensează cel mai bine pierderile de resurse care nu pot fi imediat refăcute sau înlocuite, deci nu limitează dezvoltarea zonei în viitor. Perspectiva dezvoltării durabile presupune existența unei imagini de ansamblu asupra stării mediului, evaluarea mijloacelor de ameliorare a calității cadrului urban, de reînnoire urbană și regenerare a resurselor prin care să se diminueze impactul negativ al unor strategii de dezvoltare a zonei, fiind astfel asigurată o dezvoltare metropolitană durabilă.

2.4. Dezvoltare durabilă

Conceptul de dezvoltare durabilă[64] aparține teoriei noi a dezvoltării economice, ea însăși ramură relativ nouă a teoriei economice generale de care s-a desprins și individualizat la nivelul anilor ’50-’60.

---

[64] O scurtă cronologie a datelor semnificative în ceea ce privește trecerea conceptului de dezvoltare durabilă din sfera politicului în cea a economicului: în 1972 apare Raportul comisiei Meadows către Clubul de la Roma intitulat Limitele Creșterii *(The limits to growth)* în care se atrage atenția asupra perspectivei încetinirii dezvoltării și chiar a declinului civilizației umane în următorii 100 de ani ca urmare a unor factori cum ar fi: creșterea demografică, epuizarea resurselor nereglabile, poluarea. Afirmațiile acestui grup de cercetători, care nasc vii polemici, se fac pe baza prezumțiilor rezultate din analizarea a cinci indicatori (resurse, populație, hrană, durată de viață, producția industrială, poluare) prin metoda modelării sistemelor dinamice cu ajutorul programului Stella. În 1972 OECD instituie principiul „poluatorul plătește”; în 1972 în cadrul Conferinței de la Stockholm este subliniat faptul că nu poate exista dezvoltare fără a lua în calcul problemele mediului ambiant. Este enunțat conceptul de Eco-dezvoltare de către Maurice Strong. În 1980 Specialiști ai ONU arată că „numeroase din încercările noastre pentru a face progres sunt pur și simplu nedurabile”. 1983 are loc interzicerea prin tratate internaționale a deversării deșeurilor nucleare în mare. În 1987 Comisia mondială pentru comerț și dezvoltare prin Raportul Brundtland emite conceptul de dezvoltare durabilă, dezvoltarea durabilă fiind abordată din perspectiva responsabilității și a echității intergeneraționale. În 1991 este creat de către ISO grupul consultativ strategic privind mediul

Procesul dezvoltării înseamnă mutații calitative ce țin de ansamblul vieții, astfel încât, procesul poate fi interpretat prin „faptul că oamenii se hrănesc mai bine, se îngrijesc mai bine și capătă o mai bună cunoaștere”[65], de multe ori însă acest proces realizându-se însă în detrimentul mediului natural, provocând o serie de dezechilibre ce au afectat pe termen lung, fără însă a fi pe deplin conștienți de acest lucru, chiar calitatea vieții.

Sunt astfel identificate elementele caracteristice unui nou sistem economic, a cărui dezvoltare nu mai este determinată de întrebarea *Ce este bun pentru om?*, ci mai degrabă de întrebarea *Ce este bun pentru creșterea sistemului*?. S-a încercat ascunderea acestui conflict acut pe baza presupunerii că ce este bun pentru creșterea sistemului (sau chiar pentru o singură mare corporație) este bun și pentru oameni.[66]

Astfel, din dorința de a atinge noi etape ale dezvoltării, atitudinea oamenilor față de natură a devenit ostilă, fapt ce s-a materializat prin dezvoltarea unui amplu proces de industrializare, ce a determinat în timp apariția procesului de încălzire globală.

Dezvoltarea trebuie să fie prin urmare una durabilă, acest lucru putându-se realiza doar printr-un amplu proces menit să genereze o serie de schimbări fundamentale în ceea ce privește atitudinea omului față de natură, fapt ce va putea permite apariția unei noi principii de natură etică, ce vor trebuie să caracterizeze întregul procesul de dezvoltare și care, va avea în centru protejarea mediului natural și implicit calitatea vieții.

Conform teoriei economice neoclasice, mediul natural este un bun public, neavând valoare monetară până când supraexploatarea acestuia, ce conduce la insuficiență, îl transformă într-un bun economic. Această teorie, ce încearcă să construiască un model din această transformare consideră mediul ca o externalitate la sfera economică.[67]

înconjurător (SAGE) însărcinat cu studiul necesităților de standarde și cu elaborarea de propuneri pentru sisteme de eco-management; 1992 Conferința ONU pentru Mediul înconjurător (Conferința de la Rio de Janeiro/Brazilia) prin documentul programatic Agenda 21 se subliniază rolul guvernelor administrațiilor locale, instituțiilor publice, al agenților economici și al indivizilor în aplicarea practică a conceptului de dezvoltare durabilă. 1993 U E, adoptă Programul de Dezvoltare Durabilă intitulat Către Dezvoltarea Durabilă; 1993 Consiliul Comunității Europene în baza Tratatului de la Maastricht semnat la 1 februarie 1992, emite Reglementarea Consiliului (EEC) Nr. 1836/93 cu privire la participarea voluntară a firmelor din sectorul industrial la Programul (Scheme) comunitar de Eco-management și audit. 1993-1999 apar grupele de standarde internaționale ISO privind managementul de mediu (eco-management), eco-etichetarea produselor *(ecolabelling)* și analiza pe ciclu de viață al produselor. 1997 protocolul de la Kyoto (Japonia) privind limitarea emisiilor de carbon.

[65] F. Perroux (1981), *Pour une philosophie de nouveau development,* PUF, Paris, p. 49.

[66] E. Fromm (1976), *A avea sau a fi?,* Editura Trei, București 2013, p. 19.

[67] Burgenmeier, Beat, Andrea Baranzini, Catherine Ferrier, C'eline Germond-Duret, Karin Ingold, Sylvain Perret, Peter Rafaj, Socrates Kypreos, Alexander Wokaun (2006), Economics of climate policy and collective decision making, Climate Change, nr. 79, p. 158.

Fără îndoială că procesul dezvoltării economice antrenează inevitabil schimbarea mediului natural, atât prin faptul că utilizează factorii de mediu în calitatea lor de resurse regenerabile, dar și prin faptul că noxele afectează, într-o măsură mai mare sau mai mică, uneori ireversibil, echilibrul ecologic. Dezvoltarea economică implică un cost extern suportat de mediul înconjurător, ale cărui dimensiuni, din ce în ce mai evidente în ultimii ani, dacă nu sunt corect evaluate, pun sub semnul întrebării viabilitatea pe termen lung a însuși procesului în sine. Teoriile dezvoltării economice au abordat încă din primele faze ale conturării acestora problematica resurselor naturale și a caracterului lor limitat. Pornind de la necesitatea ca obiectivele și eșaloanele măsurilor privind protecția mediului să fie conectate la traseul tranziției spre economia de piață în scopul asigurării unei dezvoltări durabile, este evident că ajustările macroeconomice trebuie să țină seama de restricțiile energetice și ecologice.

Ca formă de manifestare a dinamicii macroeconomice, dezvoltarea economică durabilă presupune un ansamblu de transformări cantitative, structurale și calitative, atât în economie, cât și în cercetarea științifică și a tehnologiei de fabricație, în mecanismele și structurile organizatorice de funcționare a economiei, principiul fundamental al acestei dezvoltări va fi PPP, adică „principiul poluatorul plătește”.

În acest context, apare conceptul de dezvoltare durabilă, ce reprezintă acea formă de dezvoltare economică în cadrul căreia se urmărește ca satisfacerea cerințelor prezente de consum să nu compromită sau să prejudicieze pe cele ale generației viitoare.

Conceptul de dezvoltare durabilă exprimă procesul de lărgire a posibilităților prin care generațiile prezente și viitoare își pot manifesta pe deplin opțiunile în orice domeniu: economic, social, cultural sau politic, omul fiind așezat în centrul acțiunii destinate dezvoltării. Dacă din perspectiva istorică, condițiile economice au avut un rol covârșitor în evoluția umanității, celelalte condiții nu mai pot fi astăzi, ignorate, componenta economică reprezentând însă factorul esențial al dezvoltării.

Elementul central al conceptului de dezvoltare durabilă este reprezentat de interacțiunea dintre populație, progres economic și potențialul de resurse naturale, evidențiindu-se probleme esențiale generate de: optimizarea raportului nevoi-resurse, obiectivele de atins, mijloacele necesare, pe baza compatibilităților reciproce în timp și spațiu.

Obiectivul general al dezvoltării durabile este de a găsi un optim de interacțiune și compatibilitate a patru sisteme: *economic*, *uman*, *ambiental* și *tehnologic*, într-un proces dinamic și flexibil de funcționare. Nivelul optim corespunde acelei dezvoltări de lungă durată care poate fi susținută de către cele patru sisteme. Pentru ca sistemul să fie operațional, este necesar ca această susținere sau viabilitate să fie amplificată în toate subsistemele ce formează cele patru

dimensiuni ale dezvoltării durabile – plecând de la energie, agricultură, industrie până la investiții, așezări umane și biodiversitate.

În cadrul primei Conferințe ONU asupra dezvoltării, ținută la Stokholm în 1972 s-a vorbit despre eco-dezvoltare[68]. În același an, Raportul Clubului de la Roma, intitulat „Limitele creșterii”[69] a condus la apariția unei noi ipoteze de lucru care stipula faptul că problemele creșterii economice sunt inseparabile de cele ale poluării mediului, creșterii explozive a populației și epuizării resurselor. Au fost dezvoltate o serie de concluzii îngrijorătoare trăgându-se un semnal de alarmă asupra consecințelor catastrofale prin poluarea și degradarea tuturor factorilor de mediu care decurg din procesul de creștere necontrolată a economiei mondiale, sugerându-se intervenția imediată pentru stoparea creșterii.

Conceptul de dezvoltare durabilă a devenit punctul central al dezbaterilor legate de mediu și dezvoltare începând cu anul 1987, după ce a fost publicat raportul comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare, cunoscut sub denumirea de „Raportul Brundtland”. În Raportul Brundtland[70], intitulat „Viitorul nostru comun”, prezentat la Conferința Națiunilor Unite de la Rio de Janeiro, din iunie 1992, dezvoltarea durabilă este concepută în viziunea reconcilierii dintre om și natură în sensul stabilirii unui nou parteneriat între cele două entități, a echilibrului și armoniei dintre ele. Comisia Brundtland propune, prin termenul de dezvoltare

[68] Noțiunea de eco-dezvoltare a fost introdusă în anul 1972 de către Maurice Sliong, secretar general al conferinței de la Stockholm asupra mediului. Eco-dezvoltarea reprezintă creșterea economică în strânsă corelație și intercondiționare cu legile mediului ambiant, ale echilibrului ecologic. Eco-dezvoltarea presupune o relație complexă ce surprinde nu numai dezvoltarea economică propriu-zisă în raport cu mediul natural ci întreaga dezvoltare umană, cu aspectele ei sociale, culturale și echitate între oameni.

[69] În cadrul acestui studiu au fost examinați cinci factori care limitează creșterea: populația, resursele naturale, producția industrială, producția agricolă, poluarea.

[70] Conferința privind Mediul care a avut loc la Stockholm a pus pentru prima data în mod serios problema deteriorării mediului înconjurător în urma activităților umane, ceea ce pune în pericol însuși viitorul omenirii. În 1983, își începe activitatea Comisia Mondiala pentru Mediu și Dezvoltare (WCED), condusă de Gro Bruntland, după o rezoluție adoptată de Adunarea Generala a Națiunilor Unite. Doi ani mai târziu, este descoperită gaura din stratul de ozon de deasupra Antarcticii și, prin Convenția de la Viena se încearcă găsirea unor soluții pentru reducerea consumului de substanțe care dăunează stratului protector de ozon care înconjoară planeta. În 1986, la un an după catastrofa de la Cernobîl, apare așa-numitul Raport Brundtland, al WCED, cu titlul „Viitorul nostru comun” Raportul admitea că dezvoltarea economică nu poate fi oprită, dar că strategiile trebuie schimbate astfel încât să se potrivească cu limitele ecologice oferite de mediul înconjurător și de resursele planetei. În finalul raportului, comisia susținea necesitatea organizării unei conferințe internaționale asupra dezvoltării durabile. Astfel, în 1992, are loc la Rio de Janeiro „Summit-ul Pământului”, la care au participat reprezentanți din aproximativ 170 de state. În urma întâlnirii, au fost adoptate mai multe convenții, referitoare la schimbările de clima (reducerea emisiilor de metan și dioxid de carbon), diversitatea biologică (conservarea speciilor) și stoparea defrișărilor masive. De asemenea, s-a stabilit un plan de susținere a dezvoltării durabile, Agenda 21. La zece ani de la Conferința de la Rio, în 2002, a avut loc, la Johannesburg, Summit-ul privind dezvoltarea durabilă.

durabilă, o formă de reconciliere, dezvoltarea durabilă presupunând satisfacerea nevoilor (principiul economic), respectul echilibrelor ecologice (principiul ecologic) și luarea în considerație a echității inter și intra-generații (principiul solidarității).

Datorită nerespectării de către unele țări dezvoltate a obiectivelor Conferinței de la Rio, Grupul Interguvernamental de experți asupra evoluției climatului a elaborat în 1995 un mesaj alarmant care a avut ca finalitate apariția protocolului de la Kyoto[71].

Definiția folosită în acest raport este cea mai des utilizată, dezvoltarea durabilă fiind definită ca reprezentând: „Dezvoltarea care satisface necesitățile prezentului fără a compromite posibilitățile generațiilor următoare de a-și satisface propriile necesități".

Această definiție extinde principiul echității sociale nu numai asupra generațiilor actuale, ci și asupra celor viitoare, cărora generațiile de astăzi trebuie să le transmită condiții ecologice acceptabile și resurse naturale accesibile. Este însă clar că principiul echității sociale trebuie să asigure nu numai continuarea sa în timp ci să se extindă într-o anumită măsură asupra naturii care de asemenea „pretinde" satisfacerea cerințelor dezvoltării sale. Acesta este unul dintre motivele pentru care definiția mai sus prezentată a fost supusă unor critici pentru caracterul său confuz, deoarece definiția dezvoltării durabile trebuie să țină cont într-un mod evident și de problematica conservării mediului natural înconjurător.

Noțiunea dezvoltării durabile are în esența sa două caractere de bază și anume caracterul *antropocentric* și *biosferocentric*. Prin caracterul *antropocentric* în sens larg putem înțelege supraviețuirea umanității și capacitatea dezvoltării sale continue pentru o perioadă îndelungată de timp. Cel de-al doilea caracter și anume cel biosferocentric al noțiunii este legat de conservarea biosferei ca temei natural a întregii vieți pe pământ, a durabilității și dezvoltării sale naturale.

Strategia dezvoltării durabile trebuie să fie prin urmare îndreptată către realizarea unei armonii între oameni, societate și natură, putând fi astfel rezumată printr-un proces care să vizeze coevoluția dintre natură și societate. Prin urmare, dezvoltarea durabilă poate fi definită ca o modalitate a dezvoltării socionaturale care asigură supraviețuirea și progresul neîntrerupt al societății și nu distruge mediul natural înconjurător. Îmbunătățirea calității vieții trebuie realizată fără depășirea cadrului capacității de rezistență a ecosistemelor.

---

[71] Protocolul de la Kyoto (1997) cuprinde două aspecte. Fixează pe de o parte pentru țările OECD și cele ale Europei centrale și de Est, norme pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (în principal CO_2) în perioada 1990-2008, iar pe de altă parte, stabilește mecanismele de flexibilitate care dau posibilitatea statelor să cumpere drepturile de poluare (indulgențe). Aceste mecanisme permit unei țări să-și respecte angajamentele, cumpărând drepturi adiționale de poluare dintr-o țară care nu și-a atins încă nivelul maxim permis. Protocolul de la Kyoto a intrat în vigoare în 2004 și a avut ca perioadă de aplicare perioada 2008-2012.

Specialiștii de la Banca Mondială furnizează de asemenea o definiție, aceștia fiind de părere că: „dezvoltarea durabilă înseamnă fundamentarea politicilor de dezvoltare și de mediu atât în baza costurilor și beneficiilor, cât și în baza unei analize economice detaliate, de natură să întărească protecția mediului și să conducă la majorarea și asigurarea unui nivel durabil al bunăstării".[72]

După Pearce[73], „dezvoltarea durabilă reprezintă loialitatea față de viitor". În conformitate cu acest autor, am putea concepe o „durabilitate tip Pareto", în condițiile căreia nicio generație nu ar putea să-și sporească bunăstarea în detrimentul altei generații.

Din totalitatea definițiilor care vizează dezvoltarea durabilă considerăm că cea mai importantă definiție din perspectiva dimensiunii abordate, este cea oferită de către Vicepreședintele Băncii Mondiale Ismail Seregel din conform căruia: „dezvoltarea durabilă este cea care asigură generațiilor viitoare cel puțin aceleași oportunități de care beneficiază generația actuală, înțelegând prin oportunitate capitalul și creșterea de capital de persoană"[74]

În viziunea acestuia, capitalul se diferențiază în patru tipuri: capitalul creat de om – cel contabilizat în mod obișnuit, capitalul natural – așa cum este văzut în cadrul economiei mediului, capitalul uman – presupune investiții în educație, sănătate, capitalul social – bazele culturale și instituționale necesare funcționării unei societăți.

Discutăm prin urmare de o capacitate de susținere a resurselor umane a dezvoltării societății omenești pe timp nelimitat adică o utilizare durabilă a resurselor naturale[75] în limitele capacității de suport.[76] În acest context vorbim despre o dezvoltare care să asigure evoluția sistemului socioeconomic uman pe o traiectorie continuă fără a afecta existența generațiilor viitoare în limitele capacității de suport.

Aplicarea în practică a acestei percepții a dezvoltării durabile a determinat apariția unei definiții pragmatice a ei care presupune integrarea politicilor de mediu în politicile de dezvoltare economică și socială la toate nivelurile într-o manieră holistică prin strategii de tip economic, politic sau tehnologic.[77]

---

[72] World Bank, World Development Report (1992), Development and the Environment. A se vedea www-wds.worldbank.org

[73] D. Pearce, A. Markandya (1989), *Blueprint for a Green economy,* Earthan Publication, Londra.

[74] S. Ismail, Making Development Sustainable: from concept to action, World Bank Environmental Sustainable Development Occasional Paper Series, No. 2, 1994, p. 46.

[75] M. Allaby (1998), Dictionary of the Environment. MacMillan Press Ltd., London.

[76] IUCN, WWF, UNEP (1980), The World Conservation Strategy. Gland, Switzerland.

[77] E. Barbier (1987), The Concept of Sustainable Economic Development. Environmental Conservation, pp. 101-111.

Din cele prezentate putem identifica două tipuri de echitate socială:

a) echitatea în cadrul generației, atât la nivel local, cât și la nivel internațional, care implică paritatea accesului la resurse, pentru locuitorii actuali ai planetei;
b) echitatea între generații, care înseamnă, în schimb oportunități egale între generații succesive.

Trebuie luată în considerație necesitatea unei durabilități culturale. Prin urmare procesul de modernizare ce caracterizează o țară trebuie să găsească forțele schimbării în interiorul unei comunități culturale. Conceptul de dezvoltare durabilă pornește de la premisa echilibrului celor patru dimensiuni esențiale, acestea reprezentând de fapt pilonii de sprijin ai dezvoltării durabile care pot fi reținuți și sub denumirea de cei patru „D" ai dezvoltării durabile[78] și anume durabilitate umană, durabilitate socială, durabilitate economică, durabilitate de mediu, exemplificate în figura 6.

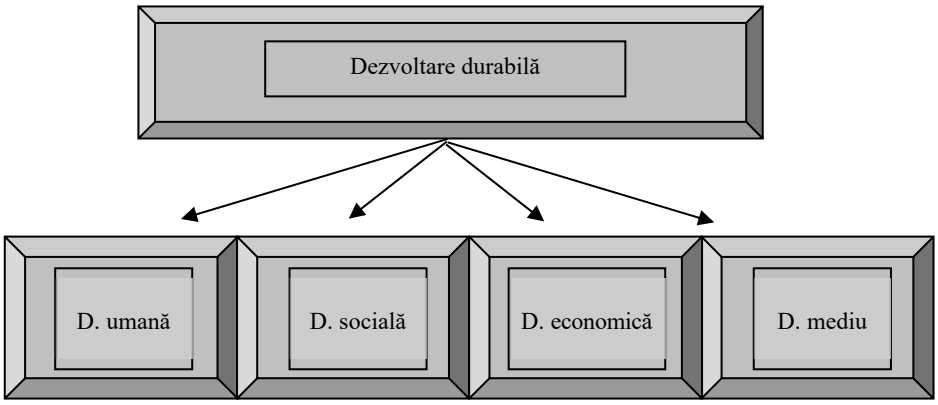

Figura 6. *Cei 4 „D" ai dezvoltării durabile*

Durabilitatea umană presupune menținerea capitalului uman, care este un bun privat, care aparține unui individ și nu unor grupuri de indivizi sau societății. Sănătatea, educația, cunoștințele, calitățile de lider și accesul la servicii constituie capital uman. Investițiile în educație, sănătate, cultură au fost acceptate ca părți componente ale dezvoltării economice. Durabilitatea umană necesită o susținere continuă pe parcursul vieții prin intermediul unor investiții permanente. Durabilitatea umană necesită investiții în educație pentru a crea posibilitatea ca potențialul indivizilor să se manifeste și să se dezvolte în concordanță cu rigorile și

[78] Conceptul „Cei patru D ai dezvoltării durabile" este dezvoltat de către autori plecând de la principalele componente care, considerăm noi, trebuie să se afle în centrul unui politici de dezvoltare durabilă sustenabilă: componenta umană, componenta socială, economică și de mediu.

aspirațiile societății. Dezvoltarea unor programe sociale care să sprijine accesul la informații, resurse și la un sistem educațional performant și accesibil constituie unul dintre obiectivele principale de ale cărei reușite depinde perpetuarea durabilității umane.

Durabilitatea socială înseamnă menținerea capitalului social. Menținerea și dezvoltarea capitalului social constă în totalitatea investițiilor și a serviciile publice, realizate și furnizate de către structurile administrative, dezvoltându-se astfel un cadru general pentru societate. El micșorează costurile muncii în comun și facilitează cooperarea. Toate acestea se pot realiza numai cu participarea comunității prin intermediul unei societăți civile active. Angrenarea factorilor interesați, a grupurilor de interese în proiectele locale contribuie la o mai bună aplicabilitate a acestora, prin creșterea nivelului de acceptabilitate și apartenență.

Eforturile comunității trebuie să fie orientate spre obținerea beneficiilor, consolidarea legăturilor între grupurile de populație. Durabilitatea socială este promovată de facilitarea accesului la informații, de existența unor mecanisme procedurale administrative transparente menite să dezvolte sentimentul de apartenență comunitară.

Atingerea unui nivel ridicat de apartenență socială reprezintă un punct de sprijin în ceea ce privește implementarea de politici publice durabile. Dezvoltarea aceluiași set de valori reprezintă prin urmare o parte importantă a capitalului social, cea mai importantă pentru durabilitatea socială.

Durabilitatea economică presupune menținerea capitalului sau păstrarea lui intactă, printr-o serie de politici economice care au ca scop principal menținerea unui trend ascendent în ceea ce privește dezvoltarea economică prezentă precum și viitoare. Durabilitatea economică presupune necesitatea elaborării unor politici economice stabile care să nu fie influențate de variațiile economice nesemnificative care pot să apară în cadrul unor strategii economice de durată.

Durabilitatea de mediu este condiționată de preocupările sociale, având drept scop creșterea bunăstării omului prin intermediul protecției capitalului natural. Spre deosebire de capitalul economic, cel natural este format din ape, pământ, resurse minerale. Durabilitatea de mediu presupune un consum durabil de către un număr stabil de oameni. Procesul de conservare a mediului se realizează și printr-o serie de acte de autoritate ale organelor de stat locale sau centrale. Acest demers presupune o intervenție activă a statului[79] în viața economică și socială, principiul poluatorul plătește (PPP) fiind cel care stă la baza justificării acestor măsuri.

Principiul poluatorul plătește (PPP) trebuie analizat în strânsă legătură cu conceptul de externalitate negativă de mediu. O externalitate reprezintă o activitate

[79] Taxe și plăți pentru poluarea aerului, a apei și solului, plăți efectuate de către utilizator, care reprezintă un mijloc de finanțare la nivelul autorităților locale pentru colectarea și tratarea reziduurilor solide și a apei infestate; taxe și plăți pentru producerea, consumul și depozitarea de bunuri și servicii poluante; taxe de înregistrare a unor produse cu risc de poluare.

ce afectează alte persoane în bine sau în rău, fără ca aceștia să plătească sau să fie compensați pentru această activitate. Externalitățile există atunci când costurile sau beneficiile private nu sunt egale cu beneficiile sau costurile sociale[80]. Externalitățile de mediu reprezintă un concept economic al efectelor de mediu necompensate de producție și consum ce afectează un serviciu de consum și transpune costurile în afara mecanismelor de piață. În acest fel, costurile private de producție tind să fie mai mici decât costurile „sociale", urmărindu-se astfel internalizarea acestor externalități negative prin utilizarea principiului „poluatorul plătește" (PPP).[81]

Instrumentele economico-financiare utilizate astfel pentru punerea în aplicare a principiului poluatorul plătește, vizează o ajustarea automată a poluării la nivelul taxelor, eficacitatea costurilor, flexibilitatea, creșterea veniturilor, precum și conservarea resurselor.

Identificarea resurselor de finanțare a dezvoltării durabile indică, în primul rând, fonduri proprii ale agenților economici care vor trebui să includă, pe lângă cheltuielile specifice propriei dezvoltări și pe cele cu introducerea sau perfecționarea tehnologiilor antipoluante, proiectarea de produse ecologice, prevenirea și reducerea poluării.

Durabilitatea de mediu presupune dezvoltarea și implementarea unui Sistem de Management de Mediu[82] (SMM), Evaluarea impactului asupra mediului[83] (EIM) precum și dezvoltarea unor Studii de impact asupra mediului[84] (SIM).

---

[80] Nordhaus, D. William și Edward C. Kokkelenberg (Editori) (1999), Nature's Numbers: Expanding the National Economics Accounts to Include the Environment, National Academy Press Washington DC, SUA, p. 213, citat de I.T. Dinu, C.D. Dumitrică, S.I. Irimia (2014), *Dezvoltare regională și capcanele decizionale,* Editura Economică, p. 31.

[81] Nordhaus, D. William și Edward C. Kokkelenberg (Editori) (1999), Nature's Numbers: Expanding the National Economics Accounts to Include the Environment, National Academy Press Washington DC, SUA, p. 212, citat de I.T. Dinu, C.D. Dumitrică, S.I. Irimia (2014), *Dezvoltare regională și capcanele decizionale,* Editura Economică, p. 32.

[82] SMM – Sistemul de management al mediului poate fi aplicat acelor *activități și aspecte de mediu* pe care organizația le poate controla și influența. Acesta trebuie să îndeplinească o serie de cerințe astfel încât să permită organizației care-l aplică să-și formuleze politica și obiectivele de mediu în contextul respectării prevederilor legislative, ținând seama în același timp de impactul activității sale asupra mediului. Sistemul de management al mediului este aplicabil acelor organizații care au următoarele obiective: a) să transpună în practică, să mențină și să îmbunătățească un sistem de management de mediu (SMM); b) conformitatea cu politica de mediu adoptată; c) certificarea/ înregistrarea sistemul management de mediu de către un organism exterior; d) autoevaluarea și declararea conformității cu Standardul Internațional ISO 14001. Acest sistem structurat de management al mediului face obiectivul unor standarde internaționale cuprinse în seria ISO 14000, standarde care sintetizează elementele specifice unui sistem de management al mediului.

[83] EIM poate fi definit asemenea unui proces gândit să asigure că impactul potențial asupra mediului este evaluat satisfăcător fiind luat în considerare în planificarea, proiectarea, autorizarea și implementarea tuturor acțiunilor relevante.

[84] SIM reprezintă un raport asupra rezultatelor evaluării impactului pe care un proiect îl poate avea asupra mediului înconjurător.

Adoptarea acordului de la Paris[85] vine să contribuie la consolidarea unui răspuns global în ceea ce privește amenințarea reprezentată de schimbările climatice, în contextul dezvoltării durabile și al eforturilor de eradicare a sărăciei prin:

a) menținerea creșterii temperaturii medii globale cu mult sub 2°C peste nivelurile preindustriale și continuarea eforturilor de limitare a creșterii temperaturii la 1,5°C peste nivelurile preindustriale, recunoscând că astfel s-ar reduce în mod semnificativ riscurile și efectele schimbărilor climatice;
b) creșterea capacității de adaptare la efectele negative ale schimbărilor climatice și de încurajare a rezistenței la schimbările climatice și a dezvoltării cu un nivel scăzut de emisii de gaze cu efect de seră, într-un mod care nu pune în pericol producția alimentară;
c) întreprinderea măsurilor necesare pentru ca fluxurile financiare să corespundă unei evoluții către o dezvoltare cu un nivel scăzut de emisii de gaze cu efect de seră și rezistență la schimbările climatice.[86]

Acordul de la Paris stabilește astfel: „un regim juridic marcat de un obiectiv eco-climatic precis și foarte ambițios; mai întâi el înscrie un obiectiv mondial de limitare a creșterii temperaturii medii la suprafața globului – terestru și marină – și apoi o plafonare mondială a emisiilor în cel mai bun termen și un echilibru între emisiile antropice prin surse și absorbțiile prin absorbanți ale GES, în cursul celei de-a doua jumătăți a secolului al XXI-lea „pe baza echității și în contextul dezvoltării durabile și al eforturilor de eradicare a sărăciei. Acest vârf de emisii, dublat de un obiectiv de neutralitate carbon întărește, în teorie, ambiția eco-climatică."[87]

Acordul de la Paris stabilește astfel premisele apariției unui drept uman fundamental respectiv dreptul la o climă propice[88].

Dezvoltarea durabilă presupune însă, nu numai existența unor strategii, a unor program de acțiune, sau încheierea unor acorduri, ci și stabilirea unui set de

---

[85] Acordul a fost adoptat la Paris, la 12 decembrie 2015, a fost deschis semnării la New York la 22.04.2016 și a intrat în vigoare la 04.11.2016. România a semnat Acordul la 22.04.2016, acest fiind ratificat prin Legea nr. 57/2017 din 10.04.2017, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 276 din 20.04.2017.

[86] Art. 1 alin.(2) din Legea nr. 57 din 10 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 276 din 20 aprilie 2017 privind ratificarea ACORDUL DE LA PARIS din 12 decembrie 2015.

[87] M. Duțu, A. Duțu (2017), Acordul de la Paris – Etapă decisivă în formarea și afirmarea noului drept internațional al climei, p, 24, articol publicat în revista Studii și cercetări juridice Anul 6 (62), nr. 2, Aprilie-Iunie 2017.

[88] Conform M. Duțu, A. Duțu (2017), Acordul de la Paris – Etapă decisivă în formarea și afirmarea noului drept internațional al climei, p, 25, articol publicat în revista Studii și cercetări juridice Anul 6 (62), nr. 2, Aprilie-Iunie 2017.

indicatori prin care se pot evalua în timp, ritmul și eficiența ei sau care pot evidenția abaterile de la orientarea generală proiectată. Informațiile obținute prin intermediul „indicatorilor de durabilitate" trebuie să permită identificarea restricțiilor și disfuncționalităților și să fundamenteze măsurile pentru completarea și redimensionarea programelor de acțiuni ale tranziției la scară națională și armonizarea acestora la scară macro-regională și globală.[89]

Principalele teme ale indicatorilor dezvoltării durabile vizează: sărăcia, sistemul de guvernare[90], sănătatea, educația, demografia, atmosfera, terenurile, oceanele, biodiversitatea, dezvoltarea economică, parteneriatul economic global, modelele de consum și producție.

Unul dintre acești indicatori este reprezentat de „Indicele Dezvoltării Umane".[91]

Obiectivul acestui indicator este acela de a surprinde condițiile dezvoltării umane: „ce posibilități de opțiune pentru dezvoltarea lor au oamenii dintr-o anumită societate: accesul la venit pentru a atinge bunăstarea, o durată mare a vieții, cunoștințe, libertate politică, securitate personală, participare comunitară și garantarea drepturilor lor".[92]

În cadrul acestui indice sunt cuprinse informații referitoare la:

- educație – indicatori utilizați – Media anilor de școlaritate (MAȘ[93]) și anii așteptați de școlaritate (AAȘ[94]);

---

[89] A. Vădineanu (1998), *Dezvoltare durabilă. Teorie și practică,* Vol. 1, Editura Universității, din București, p. 334.

[90] Raportul Băncii Mondiale cu privire la Dezvoltarea Globală din 1997 demonstrează că o guvernare bună reprezintă o necesitate vitală pentru dezvoltarea durabilă. – World Bank (1997) World Development Report 1997. The State in a Changing World.Oxford University Press, New York.

[91] Indicele dezvoltării umane (IDU – *Human Development Index)* este un elaborat statistic compozit standardizat pe intervalul 0-1, constituit în cadrul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare – *United Nations Development Programme* (UNDP) începând cu anul 1990 *(Human Development Report* – HDR). Indicele a fost inventat de economistul pakistanez Mahbub ul Haq. Indicele dezvoltării umane, pentru majoritatea statelor membre ONU, este actualizat în fiecare an de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și publicat în Raportul de Dezvoltare Umană**.** Indicele oferă o analiză comparativă a speranței de viață, alfabetizării, învățământului și nivelului de trai. În acest fel, este folosit pentru a compara mai bine nivelul de dezvoltare a unei țări decât PIB-ul pe cap de locuitor, care măsoară doar prosperitatea materială și nu alți indicatori socioeconomici.

[92] W.H. Draper III (1990) *Foreword*, în Human Development Reports, UNDP citat de I. Mărginean în Evoluții recente privind valorile indicelui dezvoltării umane. România în context European și Mondial. Articol public în revista *Calitatea vieții,* nr. 1, 2019, pp. 76-83.

[93] Indicatorul MAȘ se referă la populația de 25 de ani și peste.

[94] AAȘ se determină pentru elevii ce intră în învățământ dacă ar avea același parcurs școlar ca al celor aflați deja în sistem.

- sănătate – indicator utilizat – Speranța de viață la naștere (SVN[95]);
- economie – indicator utilizat – Venitul național brut (VNB[96]).[97]

Un al doilea indicator utilizat este reprezentat de „Indicele bunăstării economice durabile". Acest indicator este propus de Daly și Cobb[98] având ca principal obiectiv aprecierea nivelului de trai și folosește drept punct de pornire mărimea PIB-ului[99].

Indicatorul integrează informații cu privire la: consumul personal, repartiția venitului pe an, șomajul, accidentele de circulație, poluarea factorilor de mediu (apă, aer, sol) și poluarea sonoră) pierderea terenului pentru urbanizare, epuizarea resurselor regenerabile, utilizarea energiei nucleare.

Indicele progresului economic autentic[100] ia în calcul componente precum:

- distribuția veniturilor;
- munca la domiciliu, voluntariatul, învățământul superior;
- criminalitatea, accidentele, distrugerile cauzate de fenomene naturale, epuizarea treptată a resurselor;
- poluarea, schimbări climatice distrugerea stratului de ozon, managementul reziduurilor nucleare;
- timpul liber, gradul de dependență de activele externe.[101]

---

[95] Indicatorul exprimă valoarea așteptată, respectiv câți ani ar trăi copiii care se nasc într-un anumit an dacă s-ar urma patternul mortalității din acel an.

[96] Înainte era Produsul intern brut (PIB), ambii indicatori determinați pe locuitor la Paritatea puterii de cumpărare (PPC) la prețuri în dolari SUA. VNB exprimă mai bine resursele materiale disponibile dintr-o țară, pentru că la volumul PIB-ului (valoarea nou creată prin produsele și serviciile dintr-un an plus taxele care se regăsesc în prețuri) se adaugă câștigul obținut de rezidenții unei țări în străinătate și se scade câștigul realizat de rezidenții străini în țara respectivă.

[97] Pentru mai multe informații privind Indicele Dezvoltării Umane, a se vedea I. Mărginean în Evoluții recente privind valorile indicelui dezvoltării umane. România în context European și Mondial. Articol public în revista *Calitatea vieții,* nr. 1, 2019, pp. 76-83, respectiv: M.L. Ciupac-Ulici, Aspecte teoretice privind indicele de dezvoltare umană, lucrarea beneficiind de un suport financiar prin proiectul „Rute de excelență academică în cercetarea doctorală și post-doctorală – READ", contract nr. POSDRU/159/1.5/S/137926.

[98] H. Daly, J.B. Cobb (1989), *Redirecting the economy toward the community, the environment and a sustainable future,* Beacon Press, Boston.

[99] S-a încercat de asemenea estimarea degradării mediului și epuizării treptate a resurselor, reflectată prin calcularea unui indicatorul denumit PIB verde. Calcularea costurilor aferente degradării mediului s-a dovedit a fi mult mai complexă și costisitoare decât estimările inițiale motiv pentru care s-a renunțat la acest indicator.

[100] În anul 1995 grupul „Redefinirea progresului" a dezvoltat indicatorul denumit Indicele progresului economic autentic *(Genuine Progress Indicator* – GPI).

[101] Pentru mai multe informații, a se vedea Iulia Monica Oehler-Șincai (2014) În căutarea unui articol veritabil al bunăstării, articol publicat în revista *Calitatea vieții,* XXV, nr. 1, p. 73.

Amprenta ecologică[102] dezvoltată de Wackernagel și Rees[103] a fost propusă sub forma unui indicator sintetic pentru evaluarea durabilității dezvoltării. În cadrul acestei metode se compară suprafețele de teren terestru și tipurile de ecosisteme care ar produce resursele necesare, cu suprafețele ecologice productive ale regiunii, țării sau la nivel regional și global.

Analiza amprentei ecologice este utilizată pe scară largă în toată lumea, în sprijinul evaluărilor de sustenabilitate. Aceasta permite oamenilor să măsoare și să gestioneze utilizarea resurselor în toate sectoarele economice și să exploreze durabilitatea stilurilor de viață individuale, a bunurilor și serviciilor, organizațiilor, sectoarelor industriei**,** cartierelor, orașelor, regiunilor și națiunilor.

Global Footprint Network estimează că, începând cu 2014, omenirea folosește de 1,7 ori mai mult capitalul natural, decât resursele naturale ar putea să se regenereze. Acest fapt demonstrează că echivalentul amprentei ecologice al omenirii depășește de 1,7 dimensiunea Pământului.

Dintre principale caracteristici ale acestor indicatori menționăm faptul că ei trebuie să fie relevanți pentru dezvoltarea durabilă în majoritatea țărilor, să ofere o informație care nu este disponibilă prin intermediul altor indicatori și să poată fi calculați de majoritatea țărilor fără costuri suplimentare.

La nivel național[104] prin intermediul Strategiei Naționale Pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030, au fost stabilite 17 obiective privind dezvoltarea durabilă (ODD), urmând ca responsabilitatea actualizării setului de indicatori naționali în conformitate cu noile obiective să revină Institutului Național de Statistică.

Vor fi operaționalizate astfel două tipuri de indicatori: indicatori naționali de dezvoltare durabilă și indicatori de progres ai Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României.[105]

---

[102] Amprenta ecologică *(Ecological Footprint),* Indexul Durabilității Ecologice *(Environmental Sustainability Index),* indicator dezvoltat de către Centrul pentru Politică și Legislația Muncii de pe lângă Universitatea din Yale; precum și Indexul Performanței de Mediu *(Environmental Performance Index)* dezvoltat de către Centrul informațional Internațional al Științelor Terrei de pe lângă Universitatea Columbia în colaborarea cu Forul economic Global, sunt considerați ca fiind indicatori integrați ai dezvoltării durabile. Începând cu anul 2003, Organizația Internațională Global Footprint Network calculează amprenta ecologică în baza datelor statistice ale ONU (cunoscute sub numele de *National Footprint Accounts),* pentru întreaga lume și pentru peste 200 de țări în parte.

[103] M. Wackernagel, W. Rees (1996), Our Ecological Footprint: Reducing Human Impact on the Earth. New Society Publishers, Gabriola Island, Vezi: http://www.footprintnetwork.org.http://

[104] A se vedea în acest sens Strategia Națională Pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030, pp-21-103.

[105] La data documentării prezentului capitol, nu am putut identifica pe site-ul Institutului Național de Statistică informații actualizate cu privire la indicatorii ce vor fi utilizați în vederea monitorizării gradului de implementare a obiectivelor prevăzute în cadrul Strategiei Naționale Pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030.

Obiectivele privind dezvoltarea durabilă în România

Nr. crt.	Denumirea obiectivului	Scurtă descrierea a obiectivului
1	Fără sărăcie	Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2	Foamete „zero”	Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
3	Sănătate și bunăstare	Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
4	Educație de calitate	Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.
5	Egalitate de gen	Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.
6	Apă curată și sanitație	Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
7	Energie curată și la prețuri accesibile	Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
8	Muncă decentă și creștere economică	Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
9	Industrie, inovație și infrastructură	Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10	Inegalități reduse	Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11	Orașe și comunități durabile	Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliențe și durabile.
12	Consum și producție responsabile	Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
13	Acțiune climatică	Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.
14	Viața acvatică	Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.
15	Viața terestră	Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.
16	Pace, justiție și instituții eficiente	Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.
17	Parteneriate pentru realizarea obiectivelor	Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

Din perspectiva dezvoltării și planificării urbane este relevant obiectivul Nr. 11 Orașe și comunități durabile, în cadrul căruia identificăm o serie de teme ce vizează principalele provocări pe care administrații publice trebuie să le aibă în vedere în cadrul procesului de dezvoltare, respectiv: locuințe decente, riscul seismic, calitatea aerului, riscul la inundații și alunecări de teren, dimensiunea culturală a dezvoltării durabile, precum și tendințele de dezvoltare formulate odată cu apariția și dezvoltarea conceptului de Smart City (Oraș inteligent[106]).

[106] Pentru mai multe infirmații privind conceptul de oraș inteligent a se vedea seria conferințelor științifice „Orașul Inteligent” *(Smart City),* conferințe organizate de Grupul de Cercetare „Dezvoltare și Planificare Urbană” din cadrul Facultății de Administrație Publică (SNSPA), https://administratiepublica.eu/smartcitiesconference/conferences.htm

Conform Strategiei Naționale Pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 „*Un oraș inteligent și durabil este un oraș inovator care, prin folosirea tehnologiei informației și a comunicațiilor, a datelor colectate de la echipamentele utilizate în furnizarea serviciilor, prin proiectarea inteligentă a dezvoltării localităților – toate acestea sub coordonarea unei administrații „inteligente/smart" – atinge sinergia necesară pentru a îmbunătăți calitatea vieții, eficiența operațiunilor și serviciilor urbane, precum și competitivitatea, asigurând nevoile generațiilor prezente și viitoare în ceea ce privește aspectele economice, sociale și de mediu*."[107]

Strategiei Naționale Pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 vine astfel și evidențiază încă o dată relaționarea directă dintre procesul dezvoltării durabile și procesul dezvoltării și planificării urbane axat pe apariția și dezvoltarea conceptului de oraș inteligent.

2.5. Dezvoltare regională

Politica de dezvoltare regională este una din politicile cele mai importante și cele mai complexe ale Uniunii Europene, statut ce decurge din faptul că, prin obiectivul său de reducere a disparităților economice și sociale existente între diferitele regiuni ale statelor membre ale Uniunii Europene, acționează asupra unor domenii semnificative pentru dezvoltare, precum creșterea economică și sectorul IMM, transporturile, agricultura, *dezvoltarea urbană*, protecția mediului, ocuparea și formarea profesională, educația.

Datând de aproape jumătate de secol, prima politică regională europeană a fost introdusă în Marea Britanie prin Actele Zonelor Speciale din 1934 și 1973 prin care se acordă asistență preferențială, sub forma împrumuturilor pentru întreprinderi mici, reduceri de taxe, asistență în transferarea forței de muncă și crearea unor zone de comerț, pentru reabilitarea zonelor industriale afectate de rate indexate ale șomajului.[108]

Problematica dezvoltării regionale a revenit pe agenda politică europeană odată cu sfârșitul anilor 1950 sub forma politicilor de dezvoltare regională.[109] Teoria clasică a dezvoltării regionale a apărut într-o epocă și într-o lume în care problema esențială la nivel regional era reprezentată de creșterea economică insuficientă. În acest context, problemele economice regionale erau percepute asemenea unor chestiuni marginale ce urmau să fie rezolvate printr-o serie de

[107] Strategia Națională Pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030, p. 73
[108] C. Dincă (2005), *Regionalizarea sau dilemele guvernării regionale,* Editura Sitech, Craiova.
[109] Primele măsuri care prefațau apariția unei politici regionale datează încă din anul 1952, ele regăsindu-se în tratatul de înființare a primei organizații integraționiste postbelice: Comunitatea Europeana a Cărbunelui și Oțelului (CECO).

metode specifice care vizau asimilarea problemelor regiunilor defavorizate la nivelul economiilor naționale.

Politicile de dezvoltare regională din această perioadă urmau să fie mai degrabă centraliste în concepție și în administrare. Ele au fost concepute ca reprezentând o parte integrată a politicii naționale, având ca principal obiectiv asigurarea unei dezvoltări regionale propriu-zise.

Erau considerate ca fiind regiuni cu probleme cele rămase în urmă din punct de vedere al dezvoltării industriale precum și cele a căror economie era axată pe existența unui sector agricol foarte vast și slab dezvoltat.

În general, este admisă ideea conform căreia nu toate regiunile se dezvoltă în același mod și în același ritm. Procesul dezvoltării regionale s-a născut din eforturile depuse atât de economiști, cât și de cei însărcinați cu planificarea. Obiectivul propus a fost acela de a înțelege și de a caracteriza procesele de creștere la nivelul regiunilor.

Teoreticienii au încercat să realizeze o descriere a fenomenului de divergență prin punerea în aplicare a conceptelor deja existente.

Pentru început au fost reținute trei abordări cu scopul de a analiza decalajele de creștere economică dintre regiuni și anume: abordarea neoclasică, cea concentrată pe exporturi și teoria dezvoltării inegale.

Singura teorie care stabilește o legătură între evoluția unei regiuni și caracteristicile sale endogene este teoria dezvoltării inegale. Fără îndoială, cea mai simplă explicație a disparităților regionale este de tip diacronic, regiunile parcurgând o serie de etape în procesul dezvoltării, etape care însă nu demarează pentru toate regiunile în același timp.

De fapt este vorba de un dublu proces de divergență urmat de un proces de convergență după cum urmează:

- dezvoltarea națională este mai întâi polarizată, apoi integrată;
- în interiorul fiecărei regiuni, dezvoltarea este mai întâi concentrată într-un număr mic de centre înainte de a se difuza (integrarea interregională nu pune în relație la început decât centrele din regiuni diferite);
- în interiorul unităților urbane descentralizarea progresivă se realizează în beneficiul periferiilor.[110]

Inițial politicile puse în practică nu au ținut seama de această diferențiere, această problemă fiind atribuită ratei insuficiente a creșterii economice și nicidecum slăbiciunilor calitative ale unei anumite regiuni.

În prezent se consideră că procesele endogene ale evoluției, constituie determinanții creșterii regionale pe termen lung, aceste procese endogene reprezentând o reflecție a atributelor calitative ale unei regiuni.

---

[110] V. Pușcașu (1997), *Dezvoltarea regională,* Editura Economică, București, p. 16.

Au existat mai multe instrumente ale politicii de dezvoltare regională, guvernele oferind subvenții și scutiri de taxe pentru firmele care investeau în regiunile prioritare. Investițiile publice și proiectele de infrastructură erau dirijate în interiorul regiunilor de dezvoltare și industriile naționalizate erau instruite să-și plaseze investițiile în aceste regiuni. Firmele private care depindeau de sponsorizarea guvernamentală erau de asemenea trimise în regiunile slab dezvoltate. Industriile cheie erau stabilite în regiuni pentru a acționa ca „poli de creștere", pentru a atrage o serie de activități complementare, generând în acest fel o tendință către o creștere auto-sustenabilă.

Intervenția statului în regiunile defavorizate prin acordarea directă a ajutoarelor de stat, anumitor agenți economici a generat posibilitatea distorsionării concurenței în cadrul pieței interne, prin favorizarea anumitor companii în dezavantajul altor companii. Prin urmare acest ajutor public a intrat sub incidența reglementărilor UE.

În spatele acestor măsuri întreprinse de puterea guvernamentală a existat și un puternic raționament politic, deoarece politica regională a fost interpretată ca reprezentând un veritabil mecanism capabil să contribuie la consolidarea statului națiune în regiunile unde exista un puternic curent de opoziție, contribuind în același timp la consolidarea poziției partidelor aflate la guvernare.

Un alt aspect al gândirii regionale din anii '60 a inclus planificarea folosirii fizice a teritoriului concentrându-se pe regiunile urbane metropolitane. Necesitatea de a face față creșterii populației, de a dezvolta infrastructura modernă și de a extinde serviciile publice a implicat un proces de planificare pentru zone mai mari decât nivelul municipal.

Țări precum Franța, Germania, Anglia, Olanda s-au angajat de asemenea în exerciții care vizau planificarea regională[111], organizate în cooperare de către guvernele federale și cele regionale. Mulți au văzut regiunea metropolitană drept un potențial nivel de guvernare, existând numeroase inițiative care vizau reorganizarea guvernării locale la aceste nivel.

Activitățile privind dezvoltarea și planificarea urbană necesitau prin urmare o abordare integrată a dezvoltării spațiale, încorporând dezvoltarea economică, planificarea folosirii teritoriului și dezvoltarea infrastructurii.

---

[111] Planificarea regională este definită de două componente principale: „componenta economico-socială cu cele două dimensiuni și anume dimensiunea micro-teritorială și macro-teritorială" (care se referă la obiectivele și măsurile de ordin economic și social menite să asigure o dezvoltare echilibrată în cadrul fiecărei regiuni pe de o parte și cele existente între regiunile sistemului național pe de altă parte) și „componenta fizică" (care se referă la problemele amplasării în teritoriu a edificiilor economice și socioculturale, rezultând din aplicarea în practică a măsurilor preconizate de prima componentă.

Se conturează astfel sfera de investigare a economiei regionale[112], ca o disciplină fundamentală în cadrul științei regionale.[113] Abordările din știința regională se caracterizează prin adoptarea unor metode și tehnici riguroase, sistematice în analiza fenomenelor și proceselor în care spațiul, distanța, localizarea joacă un rol important.

Constituirea științei regionale ca un domeniu distinct s-a bazat pe încorporarea din perspectiva spațială, a unor concepte și metode din economie, geografie, matematică, sociologie, politologie, concepte care îi oferă un pronunțat caracter interdisciplinar.

În același timp a avut loc lărgirea continuă a ariei de investigație a științei regionale. În cadrul său au apărut și s-au dezvoltat o serie de discipline ce conturează profilul complex, multidisciplinar al științei regionale, un loc aparte ocupându-l economia regională, care are ca obiect de studiu abordarea din perspectiva economică a unor subiecte cum ar fi:

- localizarea obiectivelor economice;
- echilibrul spațial;
- creșterea economică regională;
- mobilitatea spațială a factorilor de producție;
- eficiența structurilor spațiale;
- utilizarea metodelor și tehnicilor economico-matematice de analiză și decizie pentru încorporarea aspectelor spațiale în teoriile economice tradiționale;
- fundamentarea strategiilor și politicilor regionale.[114]

Trebuie menționat faptul că economia regională analizează atât raporturile interregionale, cât și pe cele intraregionale, existente între economiile locale. De aici necesitatea distincției între economia regională, focalizată pe regiune ca entitate clar delimitată, cu luarea în considerare a raporturilor menționate și economia localităților urbane, rurale care, așa cum rezultă din însăși denumirea sa, tratează problematica dezvoltării economico-socială a localităților, prin prisma elementelor care compun localitatea ca sistem și a funcțiunilor specifice ale acestuia. Dacă

[112] Economia regională are, ca principală rațiune a existenței sale, nevoia de a furniza o bază teoretico-metodologică rațională, științifică pentru strategiile și politicile regionale, adică pentru stabilirea unui ansamblu coerent de obiective și căi de atenuare a dezechilibrelor regionale în condițiile dinamicii economico-sociale de ansamblu, ca și pentru identificarea măsurilor și instrumentelor adecvate de îndeplinirea a obiectivelor stabilite.

[113] Istoria științei regionale debutează la începutul secolului XX cu exponenții școlii germane spațiale J. von Thunen, A. Weber, Christaller și A. Losch, cărora li s-au alăturat în special în perioada postbelică, regionaliști de marcă aparținând școlii americane, olandeze, scandinave, franceze, germane, ruse.

[114] V. Nicolae, D.L. Constantin (1998), *Bazele economiei regionale și urbane,* Editura Oscar Print, p. 11.

efectuăm o analiză terminologică a noțiunii, specialiștii asociază politicii regionale[115], în planul acțiunii, noțiunea de „amenajarea teritoriului".

În textele internaționale oficiale în special în cadrul Uniunii Europene și OCDE referitoare la politica regională se folosește, pentru înlăturarea echivocului, termenul general de „dezvoltare regională", apreciindu-se că acest termen „acoperă" în sens larg coordonatele politicii regionale.

În centrul politicii de dezvoltare regională se află regiune de dezvoltare, motiv pentru care vom încerca să definim noțiunea de regiune și modalitățile în care acest termen se regăsește în legislația și literatura de specialitate precum și modalitatea de interpretare a acestui termen în accepțiunea Uniunii Europene.

Regiunea reprezintă elementul fundamental în știința regională în general și în economia regională, aflându-se ca importanță în centrul politicilor de dezvoltare regională[116]. Alături de regiune, în știința regională se folosesc și termeni precum „arie" și „zonă".

În anul 1973 Stanislaw Czamanski a făcut o distincție clară între acești termeni astfel:

- „aria" este termenul generic pentru orice parte a spațiului bidimensional, fiind util în analiza economico-socială, spre exemplu conceptul de arie de atracție a unei piețe, semnificând spațiul geografic în care producția unui producător este vândută;
- „zona" a fost la început doar un termen tehnic, reprezentând o bandă transversală tăiată dintr-o sferă; în prezent acest termen este utilizat pentru a defini o suprafață cu caracteristici diferite în raport cu spațiul înconjurător, având ca exemplu zona administrativă și de afaceri, așa-numitul Central Business District, într-o mare metropolă;
- „regiunea" este un termen mult mai precis, implicând o suprafață în cadrul spațiului economic național suficient de cuprinzătoare structural pentru a funcționa independent, deși, în realitate, ea are desigur, strânse legături cu restul economiei.[117]

Astfel, regiunea cuprinde o parte dintr-un teritoriu, delimitată după anumite criterii economice, administrative, geografice, sociale, culturale, istorice, ecologice

[115] În unele țări spre exemplu în Franța acest termen a dobândit și un conținut economic, în timp ce în alte țări îi corespund termenii ca: organizare spațială în Germania; planificare naturală în Anglia; organizarea teritoriului în Spania, termenii având o conotație exclusiv spațială.

[116] Politica de dezvoltare regională se transpune în practica economico-socială prin intermediul planificării regionale. Activitatea de planificare regională se concretizează în planurile și programele de dezvoltare economico-socială regională la nivelul național care include și profilul regional precum și la nivelul fiecărei regiuni în parte.

[117] V. Nicolae, D.L. Constantin (1998), *Bazele economiei regionale și urbane,* Editura Oscar Print, p. 16.

care îi oferă o oarecare omogenitate și o particularizare în raport cu spațiul economic național.

Termenul de regiune nu se aplică însă doar pentru spațiul național delimitat regional. El se utilizează și la nivel internațional, pentru a defini regiuni constituite pe baza legăturilor dintre zonele de frontieră ale unor țări vecine sau regiuni formate din grupuri de țări intre care există legături economice, comerciale, culturale.

Regiunea, în contextul dezvoltării regionale, definește prin urmare, un ansamblu de „poli" geografici – format din consumatori, producători, instituții publice de decizie, echipamente, localizate într-un anumit perimetru, într-o anumită arie geografică, care permite intercondiționarea acestora pe baza unui criteriu de omogenitate, precum existența unui climat asemănător, o organizare politico-administrativă unitară, ce facilitează funcționarea unor mecanisme economice, ce pot genera un impact direct asupra dezvoltări economice la nivel regional.

Perimetrul, aria geografică, caracteristicile, particularitățile unei regiuni, reprezintă un factor determinant în ceea ce privește localizarea unor platforme industriale, incubatoare de afaceri și structura acestora.

Existența unor reglementări juridice predictibile în ceea ce privește politica de dezvoltare regională, atât din punct de vedere economic, cât și administrativ, sunt de asemenea esențiale în vederea dezvoltării unui mediu economic concurențial previzibil și predictibil la nivelul regiunii.

În ceea ce privește Uniunea Europeană, aceasta a dat o definiție cu un caracter mai degrabă administrativ pentru regiune aceasta fiind definită ca reprezentând: „eșalonul imediat inferior celui al statului" eșalon care în funcție de competențele ce i-au fost acordate în cazul sistemelor centralizate sau pe care și le-a acordat dacă ne aflăm într-un sistem federalist gestionează pe plan administrativ și politic o comunitate teritorială a cărei dimensiune variază în limite foarte largi.

Prin urmare putem defini regiunea ca reprezentând: „un teritoriu care formează din punct de vedere geografic, o unitate netă sau un ansamblu similar de teritorii în care există continuitate, în care populația posedă anumite elemente comune[118] și care dorește să-și păstreze specificitatea astfel rezultată și să o dezvolte cu scopul de a stimula procesul cultural, social și economic".[119]

Se poate constata din cele prezentate mai sus că delimitarea regiunilor nu este însă deloc o sarcină ușoară. Oricare ar fi criteriul utilizat, economic, administrativ, geografic, social, cultural, istoric, ecologic, nu există metodologii întru totul satisfăcătoare, compromisul fiind inevitabil. Definițiile sunt multiple, iar alegerea depinde într-o mare măsură de obiectivele urmărite.

[118] Prin elemente comune ale unei populații concrete se înțelege o specificitate comună în materie de limbă, cultură, tradiție istorică și interese legate de economie și transport.

[119] Art. 1 din Carta Comunitară a Regionalizării, Document elaborat de Parlamentul European în 18 noiembrie 1988 și adoptat ca document oficial al comunității Europene la 19 decembrie 1988.

Principala caracteristică a unei regiunii este conștientizarea unui interes regional comun, care este dat de corelațiile ce există între diferitele părți ale unei regiuni.

Un alt aspect important care trebuie analizat atunci când vorbim despre dezvoltarea regională este cel referitor la identitatea regională, și implicit la procesul regionalizării.

Identitatea regională reprezintă un element cheie în constituirea regiunilor ca spații sociale și politice. Există trei elemente care trebuie luate în considerare atunci când analizăm identitatea regională. Primul dintre elemente este cel cognitiv care presupune ca oamenii să fie conștienți de existența regiunii și de limitele sale geografice. Un al doilea element este cel afectiv, care se referă la felul în care oamenii simt în legătură cu regiunea și gradul în care aceasta oferă un cadru pentru identitate și solidaritate comună, și care se poate afla în conflict cu alte forme de solidaritate, incluzând aici clasa socială și naționalitatea. Cel de-al treilea element este cel structural, în care regiunea este folosită ca bază de mobilizare și acțiune colectivă în căutarea obiectivelor sociale, economice și politice.[120]

În ceea ce privește conceptul de regionalizare, trebuie eliminată confuzia care poate să apară între cele două noțiuni, asemănătoare din punct de vedere semantic și anume *regionalism* și *regionalizare*. Aceste două concepte diferite, regionalism și regionalizare se referă la două lucruri total distincte. Primul concept se referă la grup, la o comunitate respectiv la identitatea și acțiunea sa, iar cel de-al doilea se referă la spațiu, la cadrul și organizarea sa.

Prin urmare se impune o distincție între regionalism și regionalizare conform căreia: „regionalismul este rezultatul unui proces de „jos în sus", de conștientizare de către unele comunități a unor dezechilibre regionale, a subdezvoltării economice, a alienării etnoculturale, a centralismului statului în care trăiesc", în vreme ce regionalizarea este „procesul de „sus în jos", prin care statele conștientizează dezechilibrele regionale cu toate fenomenele care le însoțesc, alienare etnoculturală, subdezvoltare economică, centralism exagerat, și trec la descentralizarea sistemului politico-juridic printr-o instituționalizare la nivel regional. Cele două fenomene sunt complementare, existând posibilitatea să se confunde de cele mai multe ori".[121]

Regionalismul este perceput în interiorul unui stat ca reprezentând „tendința de a promova dezvoltarea vieții și a organizării regionale", iar la nivel internațional reprezintă „tendința de a afirma solidaritatea și de a promova dezvoltarea unui grup de națiuni, având interese comune".[122]

---

[120] A se vedea M. Keating (2008), *Noul regionalism în Europa Occidentală,* Editura Institutul European, p. 99.
[121] C. Ricq – La Region, espace institutionnel et espace d'identité, în Espace et Sociétés, pp. 122-123.
[122] Definiție dată de Encyclopedia Universalis.

Regionalismul corespunde deci unei dorințe profunde a colectivităților de a fi responsabile cu rezolvarea problemelor care le privesc în mod direct. [123] Regionalismul presupune identificarea unui numitor comun al dezvoltării, la nivelul regiunii sau națiunii, numitor care ulterior va fi exploatat și individualizat la nivel interregional și internațional.

Regionalizarea spre deosebire de regionalism, are o direcție descendentă prin care se realizează instituirea unei capacități de acțiune autonomă, care are drept principal obiectiv dezvoltarea și promovarea unui teritoriu infranațional sau supralocal prin mobilizarea mecanismului său economic precum și a solidarității locale sau regionale. Termenul de regionalizare se referă la realizarea unui echilibru, la realizarea unei repartiții a bogățiilor, printr-un set de măsuri care are ca principal scop dezvoltarea din punct de vedere economic a regiunilor mai puțin dezvoltate. Acest proces poate fi realizat prin intermediul instituțiilor preexistente sau prin realizarea unei noi organizări administrativ – teritoriale.

În baza celor afirmate mai sus, ținând cont de complexitatea procesului de regionalizare această noțiune poate fi utilizată în trei sensuri: „pseudoregionalizarea – care nu este o formă veritabilă de regionalizare, putând fi înțeleasă ca o formă de deconcentrare a administrației de stat la nivel de teritoriu sau ca o formă de cooperare [124] între colectivitățile teritoriale locale de nivel intermediar, regionalizare administrativă [125] – care este regionalizarea propriu-zisă, și regionalizarea politică[126] care este o superregionalizare care se află la jumătatea drumului dintre regionalizare și federalism”.[127]

În baza studiului Parlamentului European[128] au putut fi identificate cinci tipuri de regionalizare.

1. *Regionalizare administrativă* care se caracterizează prin faptul că statul creează autorități subordonate Guvernului sau instituții ce activează sub controlul său, sau în numele său. Astfel de exemple sunt oferite de țări precum Grecia, Portugalia, Anglia, Suedia, Bulgaria, Estonia, Ungaria, Lituania, Slovacia, Slovenia.

---

[123] I. Alexandru (2002), *Administrație publică. Teorii, realități, perspective,* ediția a treia, Editura Lumina Lex, București, p. 634.

[124] Regionalizare prin cooperare – regiunile sunt create ca forme instituționalizate de cooperare între colectivitățile teritoriale locale (cazul României).

[125] Regionalizarea administrativă clasică – regiunile s-au constituit asemenea unor colectivități teritoriale locale autonome administrative în urma descentralizării administrației publice (cazul Franței).

[126] Vezi cazurile Spaniei și al Italiei.

[127] Corneliu-Liviu Popescu – Aspecte constituționale privind regionalizarea în România, Analele Universității din București, nr. 1/2002, p. 38.

[128] Studiul a fost realizat de profesorul Gerard Marcou, de la Universitatea Sorbona, care a ajuns la concluzia că în prezent, în Europa, pot fi identificate cinci tipuri de regionalizare.

2. *Regionalizarea prin intermediul autorităților locale*. În acest caz autoritățile locale existente îndeplinesc și funcții specifice regionale, fie prin extensia responsabilităților inițiale sau prin cooperarea într-un context mai larg. Țări precum Germania, Danemarca, Finlanda și Irlanda oferind acest exemplu.
3. *Descentralizarea regională*. Acest sistem presupune crearea sau substituirea unei noi autorități teritoriale la un nivel situat peste nivelul autorităților teritoriale existent, considerat ca fiind regiunea. Exemplu tipic în acest caz este Franța iar în estul Europei avem ca exemplu al acestui sistem țări precum: Polonia, Cehia precum și Slovacia, Bulgaria și Slovenia au introdus mai nou un sistem de descentralizare regională.
4. *Regionalizarea politică sau autonomie regională*. Acest tip de regionalizare este considerat un model care tinde spre autonomia regională și se regăsește numai în anumite arii din Portugalia și Marea Britanie mai exact în Scoția și Țara Galilor. Deosebirea esențială constă în puterile legislative acordate prin constituție acestui tip de regiuni.
5. *Regionalizarea de tip federal*. Regionalismul, prin el însuși nu este o formă de regionalizarea, deși instituțiile sale sunt influențate de tendința de regionalizare. De asemenea, regionalizarea nu este uniformă. În unele state pot exista mai multe tipuri de regiuni.[129]

A existat de asemenea și un studiu al Consiliului Europei unde au fost identificate șase tipuri de regionalizare în Europa după cum urmează:

1. regiuni cu putere de a adopta legislația primară, existența lor fiind garantată de Constituție sau de o Lege federală neputând fi contestată împotriva voinței lor;
2. regiuni cu putere de a adopta legislație primară, a căror existență nu este garantată de Constituție sau de o Lege federală;
3. regiuni cu putere de a adopta legi, în concordanță cu prevederile și principiile generale stabilite de legislația națională, a căror existență nu este garantată de Constituție;
4. regiuni cu putere de a adopta legi sau alte acte normative regionale, în concordanță cu principiile și prevederile generale stabilite de legislația națională, a căror exigență nu este garantată de Constituție;
5. regiuni cu putere de decizie (fără putere legislativă) și Consilii direct alese de comunitatea locală;

[129] I. Oltean (2004), Politica regională în România. Implicații pentru procesul de aderare la Uniunea Europeană, articol apărut în lucrarea *Dezvoltarea Euroregională. Programe de Cooperare din Europa Centrală și de Est.* Friedrich-Ebert-Stiftung, Editura InterGraf, p. 27.

6. regiuni cu putere de decizie (fără putere legislativă) și Consilii alese de Consiliile locale componente.[130]

Din analiza modelelor de dezvoltare regională identificate la nivel european se desprinde câteva concluzi conform cărora:

- Deși există o anumită tendință spre regionalizarea de tip administrativ în Europa, Consiliul Europei nu dispune în prezent de un anumit instrument juridic, agreat de toate statele membre europene, care să le oblige să adopte o organizare teritorială administrativă de tip regional.
- Apariția procesului de regionalizare este în general perceput sau asociat cu apariția sau dezvoltarea unui nou nivel administrativ, cu impact asupra sistemului de guvernare al unui stat, respectiv modalitatea de organizare a acestuia, instituțiile noi apărute în urma procesului de dezvoltare regională fiind poziționate la un nivel administrativ superior instituțiilor locale deja existente.
- Această tendință nu exclude însă posibilitatea, ca procesul dezvoltării regionale să poate fi integrat în cadrul unui sistem administrativ deja funcțional, fără a mai fi nevoie de dezvoltarea unor paliere administrative suplimentare, care în cele mai multe cazuri pot genera un efect secundar de birocratizare a sistemului, ce se poate transforma într-o reală piedică în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare managerială.

Procesul dezvoltării regionale, prin natura sa interdisciplinară, permite aplicarea unor modele economice competitive, al căror principal scop este acela de a dezvolta un mecanism echitabil de reciclare a surplusului regional, în vederea unei dezvoltări omogene și integrate la nivel regional și intra-regional.

Politica de dezvoltare regională, prin mecanismul fondurilor structurale, reprezintă în opinia noastră un veritabil mecanism de reciclare a surplusului, prin direcționarea acestuia dinspre țările dezvoltare/regiunile dezvoltate către țările/regiunile mai puțin dezvoltate, contribuind astfel la menținerea unui real echilibru între cererea formulată de către țările în curs de dezvoltare și oferta din ce în ce mai diversificată a țărilor dezvoltate în ceea ce privește noile tehnologii cu impact direct asupra proceselor economice.[131]

2.5.1. Procesul de dezvoltare regională în România

Apariția procesului de dezvoltare regională, poate genera în opinia noastră un impact direct în ceea ce privește dinamica și densitatea proceselor administrative,

[130] I. Alexandru, M. Cărăușan, S. Bucur (2005), *Drept administrativ,* Editura Lumina Lex, București, p. 159.

[131] În ceea ce privește necesitatea unui mecanism global/european de reciclare a surplusului, a se vedea Yanis Varoufakis (2011) Minotaurul Global – America, Europa și viitorul Economiei Globale. Editura Comunicare.ro, p. 118.

economice și politice existente la nivel național prin faptul că apariția procesului de regionalizare contribuie la:

- dezvoltarea economică și la realizarea obiectivului de coeziune economică și socială;
- apropierea necesară cetățenilor de realitatea Uniunii Europene, făcând posibilă o mai mare democratizare instituțională;
- dezvoltarea unei Europe pluraliste în care conviețuiesc realități culturale, lingvistice și sociale foarte diverse.[132]

Modelul de dezvoltare regională, aplicat de către România din punct de vedere al organizării administrative, se regăsește în opinia noastră la intersecția dintre regionalizarea prin intermediul autorităților locale *(Modelul nr. 2 identificat în cadrul studiului realizat de către Parlamentul European)* și *Descentralizarea regională* (Modelul nr. 3 din cadrul aceluiași studiu), cu precizarea fundamentală că regiunile identificate la nivel național nu sunt unități administrativ-teritoriale și prin urmare nu reprezintă o formă de organizare a teritoriului național din punct de vedere administrativ.[133]

În România putem vorbi prin urmare de un model de dezvoltare regională prin cooperare, regiunile de dezvoltare reprezentând adevărate forme instituționalizate de cooperare, fiind formate din acele: „zone care cuprind teritoriile județelor în cauza, respectiv ale municipiului București, constituite în baza unor convenții încheiate între reprezentanții consiliilor județene și, după caz, ai Consiliului General al Municipiului București" [134]regiunile de dezvoltare funcționând în baza unei legi speciale.[135]

Obiectivele politicii de dezvoltare în România vizează:

a) diminuarea dezechilibrelor regionale existente prin stimularea dezvoltării echilibrate, recuperarea accelerata a întârzierilor în domeniul economic și social a zonelor mai puțin dezvoltate, ca urmare a unor condiții istorice, geografice, economice, sociale, politice, precum și preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre;
b) corelarea politicilor sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor prin stimularea inițiativelor și prin valorificarea resurselor locale și regionale,

---

[132] Miguel Roca I. Junyent (1995), Europa regională. Trad. Camelia Suica, *Polis,* No. 3, p. 53.

[133] A se vedea în acest sens art. 95 alin. (1) din Codul administrativ al României, conform căruia: teritoriul României este organizat, sub aspect administrativ, în unități administrativ-teritoriale care sunt comunele, orașele și județele. Unitățile administrativ-teritoriale sunt persoane juridice de drept public, cu capacitate juridică deplină și patrimoniu propriu.

[134] Art. 5 și 6 din Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, modificată și completată, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 577 din 29 iunie 2004.

[135] Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, modificată și completată, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 577 din 29 iunie 2004.

în scopul dezvoltării economico-sociale durabile și al dezvoltării culturale a acestora;

c) stimularea cooperării interregionale, interne și internaționale, trans-frontaliere, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile și organizațiile europene care promovează dezvoltarea economico-socială și instituțională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun, în conformitate cu acordurile internaționale la care România este parte.[136]

Reușita procesului de dezvoltare regională în România și implicit realizarea obiectivelor asumate de către legiuitor, constă în îmbinarea perfectă a două componente, respectiv componenta economică și componenta administrativă, modelul de dezvoltare regională astfel rezultat, urmând să aibă drept obiectiv final, creșterea nivelului de trai și uniformizarea procesului de dezvoltare regională.

Componenta economică

Realizarea punerii în practică a politicii de dezvoltare regională în România[137] a fost impulsionată de presiunile exercitate de regiunile cele mai afectate de consecințele sociale ale restructurării, de instabilitatea politică creată în vechile regiuni industriale sau în regiunile amenințate cu șomajul industrial.

Politica de dezvoltare regională este o componentă a reformei promovate de Guvernul României, având ca obiectiv principal diminuarea dezechilibrelor economice și sociale acumulate în timp precum și prevenirea apariției unor noi dezechilibre și susținerea dezvoltării generale durabile a tuturor regiunilor țării.

Acest lucru se impune în România pentru că până în 1989 s-au acumulat disparități între nivelurile de dezvoltare economică și socială ale diferitelor zone ale țării, cauzate de faptul că activitatea industrială era concentrată în câteva regiuni ale țării, unde se aflau și resurse minerale și energetice, iar economia celorlalte regiuni a fost dominată de activitățile agricole.

Deși s-a inclus în Planul Național Unic din 1976, o dezvoltare în profil teritorial mai exact o impunere de la centru a unui model economic, acesta se subordona criteriului unic ce viza dezvoltarea industrială. Rezultatele obținute au

---

[136] Art. 3 din Legea nr. 315 din 28 iunie 2004 privind dezvoltarea regională în România, publicată în Monitorul Oficial Nr. 577 din 29 iunie 2004.

[137] În România principalele schimbări de natură spațială și-au făcut apariția după cel de-al Doilea Război Mondial, menționând în acest sens apariția unor centre industriale noi, care se bazau pe industria extractivă de materii prime, în metalurgie și producerea de energie. Dezvoltarea accelerată a unor zone tradiționale rurale a condus la apariția și dezvoltarea orașelor medii precum și la apariția unor noi structuri socio-ocupaționale. Politica privind dezvoltarea industriei a avut ca rezultat limitarea resurselor pentru alte sectoare economice, afectând infrastructura de drumuri și telecomunicații, singurul sistem funcțional fiind cel de cale ferată pentru transportul industrial și civil. S-a produs astfel o deteriorare a mediului înconjurător, generată de orientarea către o dezvoltare și negare totală a oricărui alt proces decât acela al creșterii cantitative.

fost negative întrucât industrializarea forțată a unor județe s-a făcut fără a se ține cont de criteriile de eficiență.

Din acest motiv integrarea României în Uniunea Europeană a reprezentat unul dintre cele mai importante obiective strategice ale țării noastre, procesul de integrare europeană pe care România l-a parcurs reprezentând soluția mai multor probleme cu care se confruntă în prezent societatea noastră.[138]

După 1990, politica de dezvoltare regională a României s-a rezumat la câteva programe naționale, concepute și promovate de guvern în scopul sprijinirii unor zone și regiuni defavorizate, ca urmare a unor condiții istorice, geografice, economice și politice.[139]

Din cauza resurselor financiare insuficiente, precum și din cauza lipsei unui cadru legal și instituțional și a unei viziuni unitare în acest domeniu, rezultatele obținute au fost nesatisfăcătoare. Astfel eforturile autorităților române pentru adaptarea la cerințele Uniunii Europene, presupun desfășurarea unui amplu proces de eficientizare a economiei românești care să ne permită o apropiere față de nivelul de dezvoltare al țărilor vest-europene, dar și realizarea demersurilor necesare în vederea realizării unui echilibru monetar, social și cultural.

O vastă analiză a unităților administrativ-teritoriale sub aspectul dezvoltării economice și sociale a fost făcută de studiul „Carta Verde, Politica de Dezvoltare Regională în România".[140]

În urma acestui studiu[141] s-a constat că în România există disparități majore la nivelul dezvoltării diverselor regiuni ale țării, iar această situație se datorează existenței unui potențial diferit de dezvoltare, referindu-ne aici la resursele naturale și umane, cât și la modelele demografice, economice, tehnologice, sociale, politice și culturale care le-au caracterizat de-a lungul istoriei.

---

[138] V.R. Ionescu (2006), *Strategii de dezvoltare comunitară și regională,* Editura Fundației Academice „Danubius", Galați, p. 81.

[139] V. Iuhas (2004), *Dezvoltare economică regională-implicații economice și sociale,* Editura Emia, p. 61.

[140] Guvernul României, CE-Programul PHARE, Carta Verde – Politica de Dezvoltare Regională în România, București 1997.

[141] În urma studiului se desprindea necesitatea creării unei Agenții Naționale de Dezvoltare Regională care a și funcționat între anii 1998 și 2000. Această agenție era responsabilă cu elaborarea și implementarea politicii regionale a țării ca agenție guvernamentală, condusă de un organism consultativ neguvernamental, și anume Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională. Prima Agenție de Dezvoltare Regională din România a fost creată la Craiova în anul 1997, Agenția de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia, aceasta fiind urmată în scurt timp de Agenția de Dezvoltare Regională Sud Muntenia care are sediul în Alexandria. Atât agenția creată în Craiova, cât și cea creată în Muntenia aveau la bază modele propuse de Carta Verde și au funcționat chiar și în lipsa unei legislații cu acest profil. Prima agenție de dezvoltare regională își propunea să contribuie la promovarea dezvoltării economice, sociale și culturale a județelor Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt și Vâlcea.

Regiunile erau concepute ca fiind grupuri de județe vecine cu profiluri de dezvoltare complementare, asociate voluntar și fără reprezentare administrativ-teritorială de nivel regional, principalul dezavantaj al unor astfel de macro-regiuni fiind reprezentat de faptul că acestea nu pot fi eficiente decât prin cooperare voluntară a județelor din care sunt formate.

În lipsa unei politici de dezvoltare regională documentul era de fapt un concept regional de dezvoltare economico-socială, fără atribute de integrare a politicilor sectoriale, fără măsuri și fără un plan financiar coerent cu structura documentului. Se simțea astfel necesitatea existenței unei reglementări juridice a dezvoltării regionale.

După apariția cadrului legislativ al dezvoltării regionale, conceptul s-a dorit un model de aplicat la nivel național, dar o analiză profundă a sa, a relevat faptul că obiectivul prioritar al conceptului viza județele cele mai bogate din regiune și anume Timiș și Arad.

Carta Verde a propus guvernului un posibil model de dezvoltare regională, pe baza căruia acesta a elaborat un proiect de Lege privind dezvoltarea regională, care după numeroase revizuiri, discuții și dezbateri la nivel central și local cu autoritățile și instituțiile interesate a fost adoptat de Parlament în luna iulie 1998.[142]

Începând cu anul 2000, asistența financiară acordată României de către Uniunea Europeană pentru perioada de preaderare s-a făcut pe baza unui document de programare numit Planul Național de Dezvoltare.

Primul Plan Național[143] de Dezvoltare a fost elaborat de către Agenția Națională de Dezvoltare Regională pentru perioada 2000-2006 și avea ca obiectiv

[142] Bazându-se pe Carta Verde la data de 15 iulie 1998 a fost adoptată Legea nr. 151/1998 privind Dezvoltarea Regională în România. Prin intermediul acestei legi au fost stabilite pe lângă cadrul legal și instituțional și obiectivele dezvoltării regionale. Această lege a fost înlocuită în anul 2004 de Legea nr. 315 din 28 iunie care stabilește „cadrul instituțional, obiectivele, competențele și instrumentele specifice politicii de dezvoltare regională în România.

[143] Primul Plan Național de Dezvoltare stabilea prioritățile pentru dezvoltarea României pentru perioada 2000-2002 și măsurile corespunzătoare. Finanțarea acestor măsuri era asigurată de la bugetul de stat, bugetul local și prin instrumentele de preaderare PHARE, Ispa, Sapard. Prin programul Phare erau prevăzute a se cofinanța măsuri care să contribuie la realizarea a trei tipuri de obiective: dezvoltarea activităților în sectorul productiv, dezvoltarea resurselor umane și îmbunătățirea infrastructurii legate de afaceri. Prioritățile de dezvoltare națională și măsurile corespunzătoare erau elaborate doar pentru perioada 2000-2002, pe baza analizelor realizate în Planurile de Dezvoltare Regională și a strategiilor stabilite în Planurile de Dezvoltare, întocmite în cele opt regiuni de dezvoltare. Al doilea Plan Național de Dezvoltare al României a fost elaborat de către Ministerul Dezvoltării și Prognozei pentru perioada 2000-2005. El statuta încă de la început interesul prioritar pentru abordarea și includerea strategiilor sectoriale ale ministerelor în structura sa. Față de abordarea conținută în PND 2000-2002 au fost propuse șapte axe prioritare de dezvoltare care vizau îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii, întărirea potențialului resurselor umane, sprijinirea agriculturii și dezvoltării rurale, protejarea mediului, stimularea cercetării și dezvoltării tehnologice, îmbunătățirea structurii economice a regiunilor, sprijinirea dezvoltării regionale

principal realizarea unei creșteri economice durabile și crearea de locuri de muncă permanente. Importante în acest caz erau stabilirea priorităților pentru ca pe baza lor să fie elaborate și implementate programele și proiectele care vor materializa aceste priorități.

Planul Național de Dezvoltare stabilea șase priorități naționale privind dezvoltarea regională și trei priorități naționale privind dezvoltarea sectorială. Dintre prioritățile privind dezvoltarea regională și măsurile corespunzătoare realizării lor menționăm printre altele dezvoltarea sectorului privat și promovarea investițiilor prin, sprijinirea întreprinderilor private, atragerea investițiilor productive precum și investiții în infrastructura publică adiacentă. Sprijinirea întreprinderilor Mici și Mijlocii din sectorul productiv a reprezentat de asemenea unul dintre principalele obiective ale Planului Național de Dezvoltare dorindu-se îmbunătățirea înzestrării cu capital a IMM, a consultanței precum și sprijinirea cooperării între IMM și marile întreprinderi.[144]

Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii regionale și locale, dezvoltarea resurselor umane, a turismului, sprijinirea cercetării științifice și a dezvoltării tehnologice au reprezentat elemente importante menționate în Planurile Naționale de Dezvoltare elaborate ulterior.

PND 2007-2013 cuprinde o analiză aprofundată referitoare la concepția politicii de coeziune a României precum și o clară demarcare între programele regionale și sectoriale și combinația priorităților naționale, regionale și europene.

Planul Național de Dezvoltare Regională 2007-2013 a stabilit șase priorități naționale de dezvoltare, ce grupează în interior o multitudine de domenii și sub-domenii prioritare:

- creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere;
- dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport;
- protejarea și îmbunătățirea calității mediului;

echilibrate și durabile. Al treilea Plan Național de Dezvoltare al României a fost elaborat de către Ministerul Integrării Europene pentru perioada 2004-2006. PND 2004-2006 abordează strategia de dezvoltare regională, defalcată pe cinci priorități strategice punându-se astfel accent pe creșterea competitivității sectorului productiv, îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii de transport și energie și asigurarea protecției mediului înconjurător, dezvoltarea resurselor umane, creșterea ratei de ocupare și combaterea excluderii sociale precum și diversificarea economiei rurale și creșterea productivității în agricultură. PND 2004-2006 a înregistrat de asemenea un important pas înainte prin punerea în aplicare a principiului parteneriatului[143,] în urma unei hotărâri de guvern (Hotărârea Guvernului României nr. 1323/2002), a fost înființat Comitetul interinstituțional pentru elaborarea Planului Național de Dezvoltare, oferind baza legală pentru dezvoltarea structurilor inter-instituționale și de parteneriat la nivel național și regional. În ceea ce privește PND 2004-2006 putem spune că formează un punct de plecare pentru planul solicitat pentru Fondurile Structurale".

[144] Planul Național de Dezvoltare; prioritățile pentru perioada 2000-2002.

- dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și a incluziunii sociale și întărirea capacității administrative;
- dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol;
- diminuarea disparităților de dezvoltare între regiunile țării.[145]

Strategia PND 2007-2013 este structurată pe cele șase priorități naționale de dezvoltare, limitarea numărului de priorități fiind de natură să asigure concentrarea resurselor disponibile, pe realizarea acelor obiective și măsuri cu impact maxim asupra reducerii decalajelor față de UE și a disparităților interne. Trebuie precizat, însă, că în interiorul acestor priorități sunt abordate numeroase domenii/sectoare de intervenție specifice, cum ar fi educația, sănătatea, energia, sectorul comunicații și IT, prevenirea riscurilor naturale precum și multe altele.

PND 2007-2013 încearcă să reflecte cât mai fidel prioritățile stringente de dezvoltare ale României la nivel național, regional și local și propune susținerea acestora prin investiții publice concentrate, alocate pe bază de programe și proiecte. Implementarea strategiei de dezvoltare prin utilizarea eficientă a fondurilor prevăzute, atât interne, cât și externe, va conduce, la orizontul anului 2013, la o Românie competitivă, dinamică și prosperă, integrată cu succes în Uniunea Europeană și aflată pe un trend de dezvoltare rapidă și durabilă.

Un alt document strategic important de referință pentru programarea fondurilor structurale este reprezentat de către Cadrul Strategic Național de Referință (CSNR). Acest tip de document este elaborat de fiecare stat membru al UE, conform noului acquis privind Politica de Coeziune. Prin intermediul acestui document se explică modul în care vor fi implementate Instrumentele Structurale în România în perioada 2007-2013. Scopul principal al CSNR este de a consolida obiectivul strategic al politicilor economice, de coeziune socială și regională a României, precum și de a stabili legături potrivite și corecte cu politicile Comisiei Europene, mai ales cu Strategia de la Lisabona, care stă la baza elaborării politicilor de dezvoltare economică și de crearea a noi locuri de muncă. CSNR a fost elaborat pe baza Planului Național de Dezvoltare (PND) 2007-2013, iar implementarea acestuia se realizează prin Programele Operaționale.[146] Programele operaționale corespund fiecare dintre ele cel puțin unuia dintre instrumentele structurale ale Uniunii Europene în perioada 2007-2013 după cum urmează: Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European(FSE) și Fondul de Coeziune (FC), existând și posibilitatea accesării acțiunilor complementare

[145] Planul Național de Dezvoltare 2007-2013.

[146] Programele operaționale (PO) sunt instrumentele de management prin care se realizează obiectivele CSNR 2007-2013, prin intermediul unor intervenții specifice. Romania are elaborate șapte programe operaționale sub obiectivul de convergență: programul operațional dezvoltarea resurselor umane, programul operațional creșterea competitivității economice, programul operațional de transport, programul operațional de mediu, programul operațional dezvoltarea capacității administrative, programul operațional regional, programul operațional asistență tehnică.

reprezentate de Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR) și de către Fondul European pentru Pescuit (FEP).

Perioada de programare 2014-2020 prevede o nouă abordare în materie de programare strategică pentru politica de coeziune, conform obiectivelor Strategiei Europa 2020, această nouă abordare se axează pe o serie de documente precum[147]:

- Cadrul Strategic Comun (CSC) adoptat de Comisia Europeană.
- Acordul de Parteneriat pentru dezvoltare și investiții aplicat politicii de coeziune (document strategic național, elaborat de fiecare Stat Membru și negociat cu Comisia, ce fundamentează și stabilește obiectivele tematice de dezvoltare și alocarea indicativă a fondurilor europene în perioada 2014-2020).
- Programe subsecvente, care vor transpune elementele prevăzute de Acordul de Parteneriat și care vor conține angajamente ferme ale Statelor Membre privind îndeplinirea obiectivelor UE prin programarea fondurilor comunitare.

În cadrul exercițiului financiar 2014-2020, România, având la dispoziție fondurile europene structurale și de investiții (fondurile ESI), va investi prin intermediul programelor operaționale în toate cele 11 obiective tematice ale Strategiei Europa 2020 respectiv:

1. Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării;
2. Îmbunătățirea accesului și a utilizării și creșterea calității TIC;
3. Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol (în cazul FEADR) și a sectorului pescuitului și acvaculturii (pentru FEPAM);
4. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele;
5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor;
6. Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor;
7. Promovarea sistemelor de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore;
8. Promovarea sustenabilității și calității locurilor de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă;
9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare;
10. Investițiile în educație, formare și formare profesională pentru competențe și învățare pe tot parcursul vieții;
11. Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă.

[147] https://www.fonduri-ue.ro/po, accesat la 21.07.2020.

Astfel pentru perioada 2014-2020 au fost dezvoltate un număr de șapte programe operaționale după cum urmează:

- POCU[148] – Programul Operațional Capital Uman;
- POC[149] – Programul Operațional Competitivitate;
- POIM[150] – Programul Operațional Infrastructură Mare;
- POAT[151] – Programul Operațional Asistență Tehnică;

[148] Programul Operațional Capital Uman (PO CU) stabilește prioritățile de investiții, obiectivele specifice și acțiunile asumate de către România în domeniul resurselor umane, continuând astfel investițiile realizate prin Fondul Social European în perioada 2007-2013 și contribuind, totodată, la atingerea obiectivului general al Acordului de Parteneriat (AP 2014-2020) – implicit al Fondurilor Europene Structurale și de Investiții din România, și anume, de a reduce disparitățile de dezvoltare economică și socială dintre România și Statele Membre ale UE.

[149] Programul Operațional Competitivitate (POC) susține investiții menite să răspundă nevoilor și provocărilor legate de nivelul redus al competitivității economice, în special în ceea ce privește (a) sprijinul insuficient pentru cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) și (b) infrastructura subdezvoltată de TIC și implicit servicii slab dezvoltate, poziționându-se astfel ca un factor generator de intervenții orizontale în economie și societate, de natură să antreneze creștere și sustenabilitate.

[150] Programul Operațional Infrastructura Mare (POIM) a fost elaborat pentru a răspunde nevoilor de dezvoltare ale României identificate în Acordul de Parteneriat 2014-2020 și în acord cu Cadrul Strategic Comun și Documentul de Poziție al serviciilor Comisiei Europene. Strategia POIM este orientată spre obiectivele Strategiei Europa 2020, în corelare cu Programul Național pentru Reformă și cu Recomandările Specifice de Țară, concentrându-se asupra creșterii durabile prin promovarea unei economii bazate pe consum redus de carbon prin măsuri de eficiență energetică și promovare a energiei verzi, precum și prin promovarea unor moduri de transport prietenoase cu mediul și o utilizare mai eficientă a resurselor. Prioritățile de finanțare stabilite prin POIM contribuie la realizarea obiectivului general al Acordului de Parteneriat prin abordarea directă a două dintre cele cinci provocări de dezvoltare identificate la nivel național: Infrastructura și Resursele. POIM finanțează activități din patru sectoare: infrastructura de transport, protecția mediului, managementul riscurilor și adaptarea la schimbările climatice, energie și eficiență energetică, contribuind la Strategia Uniunii pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

[151] POAT 2014-2020 are drept scop asigurarea unui proces de implementare eficientă și eficace a Fondurilor Europene Structurale și de Investiții în România în conformitate cu principiile și regulile de parteneriat, programare, evaluare, comunicare, management, inclusiv management financiar, monitorizare și control, pe baza responsabilităților împărțite între Statele Membre și Comisia Europeană. Obiectivul global al POAT 2014-2020 este de a asigura capacitatea și instrumentele necesare pentru o eficientă coordonare, gestionare și control al intervențiilor finanțate din Fondurile Europene Structurale și de Investiții, precum și o implementare eficientă, bine orientată și corectă a POAT, Programului Operațional Infrastructură Mare (POIM) și a Programului Operațional Competitivitate (POC).Programul se bazează pe cadrul general descris de prevederile Acordului de Parteneriat iar abordarea strategică POAT este corelată cu documentele strategice relevante la nivel european și național, respectiv cu prevederile specifice domeniului de AT reieșite din Strategia Europa 2020, Planul Național de Reformă 2013-2014, precum și cu Strategia pentru consolidarea capacității administrației publice din România 2014-2020. POAT 2014-2020 este proiectat ținând cont de noua arhitectură a sistemului de coordonare, gestionare și control al FESI, cu patru autorități de management în cadrul MFE și își propune să sprijine aspectele orizontale pentru toate PO finanțate din FESI, iar pentru cele trei programe finanțate din FEDR/FC aflate în directa gestionare a MFE (POIM, POC și POAT), să acorde asistență aspectelor specifice implementării acestora.

- POR[152] – Programul Operațional Dezvoltare Regională;
- POCA[153] – Programul Operațional Capacitate Administrativă;
- POAD[154] – Programul Operațional ajutorarea Persoanelor Defavorizate.

Fiecare dintre cele șapte programe operaționale sunt structurate pe axe prioritare, acțiuni care au drept principal scop atingerea obiectivelor principale și secundare stabilite la nivelul programului.[155]

Pentru perioada 2021-2027 conform acordului de parteneriat sunt propuse un număr de nouă programe operaționale, structurate la rândul pe axe prioritare, respectiv:

- Programul Operațional Tranziției Echitabilă;
- Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD);
- Programul Operațional Transport (POT);

---

[152] Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020 este succesorul Programului Operațional Regional 2007-2013 și unul dintre programele prin care România va putea accesa fondurile europene structurale și de investiții provenite din Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), în perioada 2014-2020. POR 2014–2020 își propune ca obiectiv general creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale, prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, infrastructurii și serviciilor, pentru dezvoltarea durabilă a regiunilor, astfel încât acestea să își poată gestiona în mod eficient resursele și să își valorifice potențialul de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

[153] POCA va promova crearea unei administrații publice moderne, capabilă să faciliteze dezvoltarea socioeconomică, prin intermediul unor servicii publice competitive, investiții și reglementări de calitate, contribuind astfel la atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020. Pentru a putea îndeplini acest rol, administrația publică are nevoie de resurse umane competente și bine gestionate, un management eficient și transparent al utilizării resurselor, o structură instituțional-administrativă adecvată, precum și de proceduri clare, simple și predictibile de funcționare. O astfel de administrație trebuie să fie capabilă să ofere decidenților politici instrumentele necesare fundamentării și implementării unor politici publice în interesul cetățenilor. Optimizarea administrației este o condiție importantă pentru punerea în aplicare a oricărei schimbări structurale către o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. POCA 2014-2020 se adresează tuturor celor opt regiuni de dezvoltare ale României. În cadrul Programului vor putea obține finanțare următoarele tipuri de beneficiari: autorități și instituții publice centrale, autorități administrative autonome, ONG-uri, parteneri sociali, instituțiile de învățământ superior acreditate și de cercetare, Academia Română, autorități și instituții publice locale de la nivelul județelor și municipiilor, autorități și instituții publice locale beneficiare ITI, instituțiile din sistemul judiciar.

[154] Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate 2014-2020 (POAD) sprijină acțiunile statelor Uniunii Europene menite să ofere asistență materială celor mai sărace categorii ale populației. România oferă ajutoare alimentare și asistență materială de bază prin intermediul Programului Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate 2014-2020 (POAD). Programul contribuie la consolidarea coeziunii sociale și la reducerea sărăciei extreme prin distribuirea de alimente de bază (sub formă de pachete alimentare și mâncare preparată), de materialele școlare pentru copii, trusouri pentru nou-născuți, articole de îmbrăcăminte și încălțăminte și produse de igienă către persoanele cele mai defavorizate. Ajutorul European prin POAD este completat de schemele naționale care se adresează persoanelor aflate în sărăcie extremă.

[155] Pentru mai multe informații privind structura programelor operaționale, modul de organizare precum și sumele alocate pentru fiecare program în parte a se vedea https://www.fonduri-ue.ro/po

- Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID);
- Programul Operațional Sănătate (POS);
- Programul Operațional Capital Uman (POCU);
- Programul Operațional Combaterea Sărăciei (POCS);
- Programe Operaționale Regionale[156];
- Programul Operațional Asistență Tehnică.

Prin cele nouă programe operaționale, Comisia Europeană își propune să realizeze un set de cinci obiective ce fac parte din politica de dezvoltare regională pentru perioada 2021-2027, respectiv:

- O Europă mai inteligentă – OP.1;
- O Europă mai verde – OP.2;
- O Europă mai conectată – OP.3;
- O Europă mai socială – OP.4;
- O Europă mai apropiată de cetățenii săi – OP.5.[157]

În ceea ce privește principiile care stau la baza politicii de dezvoltare regională în România: „**principul subsidiarității**, **principiul descentralizării** și **principiul parteneriatului**” [158] acestea sunt armonizate cu cele ale politicii de coeziune, dezvoltate de către Comisia europeană și aplicate în țările membre ale UE, care vizează **concentrarea** geografică a zonelor cu probleme economico-sociale, principiul care este compus din trei elemente respectiv, *concentrarea resurselor:* cea mai mare parte a resurselor puse la dispoziție prin fondurile structurale (70% pentru perioada 2014-2020) sunt orientate către **regiunile și țările** cele mai sărace, *Concentrarea efortului:* direcționarea investițiilor către prioritățile cheie de creștere și nu în ultimul rând ***concentrarea cheltuielilor ce presupune ca*** la începutul fiecărei perioade de programare, să se stabilească o finanțare anuală pentru fiecare program. Aceste fonduri trebuie cheltuite într-un interval de doi ani de la alocare (**regula lui N+2**)[159], **principiul parteneriatului** conform căruia fiecare program este elaborat

[156] În cadrul programului operațional regional pot fi identificate opt subprograme regionale, câte un program pentru fiecare regiune de dezvoltare din România, respectiv: 1. Programul Operațional Regional pentru regiunea București-Ilfov; 2. Programul Operațional Regional pentru regiunea Sud Muntenia; 3. Programul Operațional Regional pentru regiunea Sud-Vest Oltenia; 4. Programul Operațional Regional pentru Regiunea Sud-Est; 5. Programul Operațional Regional pentru regiunea Nord-Vest; 6. Programul Operațional Regional pentru regiunea Nord-Est; 7. Programul Operațional Regional pentru regiunea Centru; 8. Programul Operațional Regional pentru regiunea Vest.

[157] Pentru informații suplimentare privind perioada de programe 2021-2027 a se vedea http://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/

[158] Legea nr. 315/2004. privind dezvoltarea regională modificată și completată, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 577 din 29 iunie 2004.

[159] Conceptul N+2 se regăsește în contextul normelor financiare care se aplică în cazul alocării anuale a finanțării europene provenind din Fondurile structurale și de investiții europene. În cazul în care finanțarea în cauză nu a fost cheltuită până la data respectivă, Comisia Europeană poate „dezangaja” viitoarele alocări de la buget. Atunci când fondurile nu sunt cheltuite sau când nu se fac cereri de plată până la sfârșitul celui de-al doilea an (n+2), se recurge la dezangajări automate.

printr-un proces colectiv la care participă autoritățile de la nivel local, național sau regional și european, parteneri sociali și organizații ale societății civile, principiul parteneriatului fiind aplicabil în cadrul tuturor stadiilor procesului de programare, de la **concepție, gestionare** și **implementare** până la **monitorizare** și **evaluare**, abordarea fiind menită să garanteze că acțiunea respectivă este calibrată la nevoile și prioritățile regionale și locale, **principiul adiționalității (cofinanțarea)** conform căruia finanțarea oferită prin fondurile structurale europene nu poate înlocui cheltuielile efectuate de un stat membru, la nivel național.

Componenta administrativă

Regiunile de dezvoltare din România, nu sunt unități administrativ-teritoriale și nu au personalitate juridică[160], ele fiind create în anul 1998 prin asocierea consiliilor județene din România pentru a coordona dezvoltarea regională necesară pentru ca România să adere la Uniunea Europeană**,** ce corespund nivelului de dezvoltare NUTS-II[161] din UE.

Regiunile de dezvoltare funcționează și sunt organizate în conformitate cu prevederile Legii nr. 315 din 28 iunie 2004 privind dezvoltarea regională în România, textul de lege stabilind care este modalitatea de organizare a acestora precum și organele executive și deliberative, precum și modalitatea în care acestea cooperează.

Astfel, după cum am precizat anterior, întrucât regiunile de dezvoltare nu sunt unități administrativ-teritoriale și nu au personalitate juridică, ele sunt constituite din teritoriile județelor care le compun, respectiv ale municipiului București, constituite în baza unor convenții încheiate între reprezentanții consiliilor județene și, după caz, ai Consiliului General al Municipiului București. Regiunile de dezvoltare constituie cadrul de elaborare, implementare și evaluare a politicilor de dezvoltare regionala, precum și de culegere a datelor statistice specifice, în conformitate cu reglementările europene emise de Eurostat pentru nivelul al doilea de clasificare teritoriala NUTS 2, existent în Uniunea Europeană.

Regiunile, județele și/sau localitățile din județe care fac parte din regiuni diferite se pot asocia în scopul realizării unor obiective de interes comun, interregionale și/sau interjudețene.[162]

---

[160] Art. 5 alin. (2) din Legea nr. 315 din 28 iunie 2004 privind dezvoltarea regională în România, publicată în Monitorul Oficial Nr. 577 din 29 iunie 2004.

[161] Structurile asimilabile NUTS (Nomenclatura Unităților Teritoriale pentru Statistică) sunt definite astfel: Nivel NUTS I: macroregiuni se folosește în prezent, Nivel NUTS II: opt regiuni de dezvoltare, cu o populație medie de trei milioane locuitori, Nivel NUTS III: 41 de județe și Municipiul București, care reflectă structura administrativ teritorială a României, Nivel NUTS IV: nu se folosește, deoarece nu s-au identificat asocieri de unități teritoriale, Nivel NUTS V: 265 municipii și orașe, 2.686 comune, cu 13.092 sate, care reflectă structura administrativ teritorială a României.

[162] A se vedea art. 6 alin. (1), (2) și (3) din cadrul Legii nr. 315 din 28 iunie 2004 privind dezvoltarea regională în România, publicată în Monitorul Oficial Nr. 577 din 29 iunie 2004.

În ceea ce privește structurile teritoriale pentru dezvoltarea regională, acestea sunt formate din Consiliul pentru dezvoltare regionala (CDR), *care este un organismul regional deliberativ, fără personalitate juridica*, care este constituit și funcționează pe principii parteneriale la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, în scopul coordonării activităților de elaborare și monitorizare ce decurg din politicile de dezvoltare regionala, respectiv din Consiliul național pentru dezvoltare regională.

Prin urmare, la nivel teritorial, fiecare regiune de dezvoltare are un Consiliu de Dezvoltare Regională și o Agenție de Dezvoltare Regională. Consiliile de Dezvoltare Regională sunt alcătuite din Președinții Consiliilor Județene și din câte un reprezentant al fiecărei categorii de Consilii Locale municipale, orășenești și comunale din fiecare județ al regiunii.[163] Consiliile de Dezvoltare regională coordonează Agenția de Dezvoltare Regională care activează în fiecare regiune de dezvoltare, consiliile fiind organisme deliberative, fără personalitate juridică, care coordonează activitățile de dezvoltare regională având rol decizional în stabilirea, în concordanță cu Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională, a obiectivelor prioritare de dezvoltare ale regiunii și a strategiei privind îndeplinirea acestora.

Agențiile de Dezvoltare Regională[164] reprezintă organe executive ale Consiliilor de Dezvoltare Regională. Ca formă de organizare Agențiile pentru Dezvoltare Regională sunt organizații neguvernamentale, non-profit, de utilitate publică, cu personalitate juridică care funcționează în domeniul specific al dezvoltării regionale.

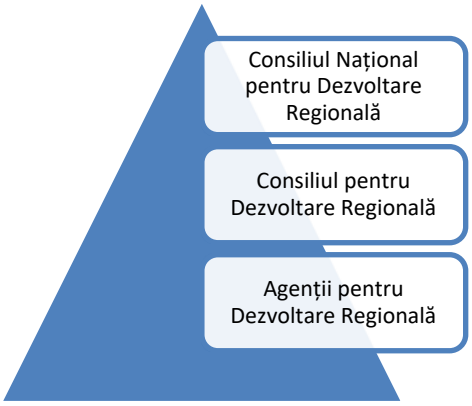

Figura 7. *Structuri teritoriale regionale*

[163] În cazul regiunii de dezvoltare București-Ilfov, Consiliul pentru Dezvoltare Regională este alcătuit din președinții Consiliului Județean Ilfov, primarul general al municipiului București, din câte un reprezentant al fiecărui Consiliu Local de sector și din reprezentanți ai Consiliilor locale din județul Ilfov, la paritate cu reprezentanții sectoarelor din București.

[164] În fiecare județ component al regiunii de dezvoltare, cu excepția județului de reședință a agenției, funcționează un birou al agenției pentru dezvoltare regională.

Denumirea și componența regiunilor de dezvoltare în România

Regiunile de dezvoltare din România	Județe aflate în componența Regiunilor de Dezvoltare
1) Regiunea de Dezvoltare Nord-Est	Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava și Vaslui
2) Regiunea de Dezvoltare Sud-Est	Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Vrancea și Tulcea
3) Regiunea de Dezvoltare Sud-Muntenia	Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova și Teleorman
4) Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia	Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt și Vâlcea
5) Regiunea de Dezvoltare Vest	Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș
6) Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest	Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Sălaj, Satu Mare și Maramureș
7) Regiunea de Dezvoltare Centru	Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu
8) Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov	București și Ilfov

O analiză profundă, obiectivă în ceea ce privește funcționalitatea, eficiența și eficacitatea modelului de dezvoltare regională bazat pe „regionalizarea economică", având drept instrument teritorial regiunea, ca entitate de dezvoltare economică, fără personalitate juridică, este oricând binevenită.

Concluziile unei astfel de analize trebuie să genereze argumente pro sau contra în ceea ce privește adoptarea unui nou model de dezvoltare regională în România axat pe următoarele alternative:

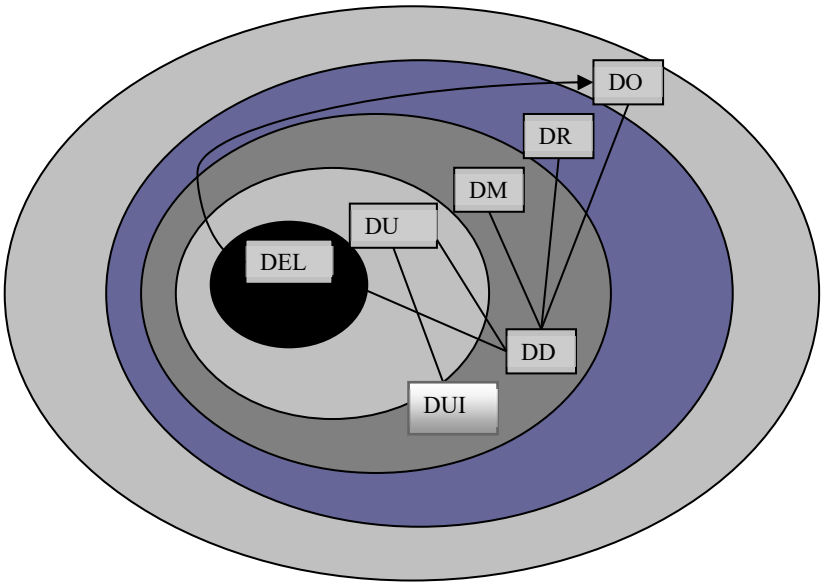
1. menținerea actualului sistem de dezvoltare regională;
2. micșorarea numărului de județe și mărirea teritoriului acestora la un nivel comparabil cu cel al actualelor regiuni de dezvoltare;
3. crearea de regiuni cu personalitate juridică, unități administrativ teritoriale suprapuse nivelului actualelor județe.

Schimbarea modelului de dezvoltare regională în România dincolo de argumentele de ordin pragmatic-economic, presupune însă, o nouă abordare politico-administrativă ce va da naștere în mod inevitabil, la o serie de întrebări de genul: este societatea românească pregătită pentru o schimbare profundă a structurii teritoriale administrative? Este puterea politică în măsură să își asume astfel de decizii? Care vor fi costurile administrative? Cum vor arăta raporturile administrative în contextul transformării regiunilor de dezvoltare în unități administrativ-teritoriale?, întrebări la care răspunsurile vor trebuie să fie unele foarte bine argumentate, caracterizate prin exactitate, aplicabilitate, predictibilitate, stabilitate, contribuind astfel la dezvoltarea unor premise menite să asigure funcționalitatea unui nou model de organizare administrativ-teritorială.

2.6. Dezvoltare omogenă integrată

Dezvoltarea omogenă integrată este atinsă atunci când se poate constata realizarea unui echilibru din perspectiva celorlalte dimensiuni ale dezvoltării prezentate anterior. Dezvoltarea omogenă integrată presupune intersectarea măsurilor care vizează dezvoltarea locală cu cele care presupun dezvoltarea urbană secondate de o serie de măsuri caracteristice dezvoltării durabile respectiv dezvoltări regionale.

Pentru o mai bună înțelegere a ceea ce presupune conceptul de dezvoltare omogenă integrată, este necesară o reprezentare grafică a modalității prin care aceste concepte devin interdependente.

Legendă:
DEL – dezvoltare economică locală
DU – dezvoltare urbană
DUI – dezvoltare urbană inteligentă
DM – dezvoltare metropolitană
DD – dezvoltare durabilă
DR – dezvoltare regională
DOI – dezvoltare omogenă integrată
DOI = DEL + DU + DUI + DM + DD + DR

Figura 8. *Interdependența conceptelor – Reprezentare grafică*

Reprezentarea grafică a interdependenței conceptelor își propune să ofere o imagine de ansamblu asupra modalității în care evoluția proceselor de dezvoltare prin intermediul unor metode și tehnici specifice, a determinat apariția unor noi dimensiuni ale dezvoltării, menționând aici dimensiunea urbană, metropolitană, durabilă și regională, toate acestea reprezentând de fapt dimensiuni ale dezvoltării locale. Din punct de vedere teritorial, dezvoltarea locală este cea mai amplă, vizând inclusiv nivelul interregional sau transfrontalier. Celelalte forme – urbană, metropolitană sau regională, au în vedere teritorii diferite – zone urbane, zone metropolitane, regiuni. Se constată însă, o creștere în ceea ce privește complexitatea abordării și o intensificare a gradului de integrare a dezvoltării durabile pentru aceste forme ale dezvoltării locale.

Poziționarea dezvoltării locale în centrul sistemului are scopul:

1. De a demonstra, faptul că inițial procesul dezvoltării a avut puternice caracteristici endogene pentru ca ulterior pe măsură ce se atingea un nou nivel al dezvoltării, factorii exogeni să fie din ce în ce mai prezenți, fiind implicate și alte caracteristici ale dezvoltării (Ex: DU – dezvoltarea urbană, care are ca principal obiect de activitate amenajarea teritoriului și urbanismul).
2. De a sublinia importanța reprezentată de către factorii și particularitățile locale în atingerea unei dezvoltări omogene la nivelul regiunii.

Elementul de noutate este reprezentat/generat de apariția conceptului de „oraș inteligent" *(smart city),* care influențează în mod direct procesul dezvoltării urbane, proces ce devine acum imposibil de realizat, fără integrarea noilor procese tehnologice, fapt ce facilitează apariția unei noi dimensiuni a dezvoltării urbane, respectiv dezvoltarea urbană inteligentă.

Dezvoltarea urbană inteligentă, caracterizată printr-un amplu proces de digitalizare fără a presupune însă o dezvoltare teritorială, poate reprezenta o soluție viabilă ce poate duce la rezolvarea blocajelor generate de politicile de densificare urbană, ce au urmărit în marea lor majoritate, dezvoltarea economică a orașului, fapt ce a generat o suprapopulare a acestora, cu un impact însă negativ asupra confortului urban.

Amplificarea proceselor economice, care a generat inițial o dezvoltare structurală a sistemului urban precum și apariția zonelor metropolitane, se află acum la baza apariției procesului de dezvoltare urbană inteligentă, proces menit să permită funcționarea unui spațiu comun al orașelor inteligente, cu implicații directe asupra relațiilor economice, administrative, sociale, culturale existente în cadrul sistemelor urbane.

Poziționarea dezvoltării durabile, pe același nivel de dezvoltare cu apariția zonelor metropolitane, respectiv cu apariția conceptului de dezvoltare urbană inteligentă, are rolul de a evidenția atingerea unui nivel de dezvoltare a cărui continuare, fără implementarea și respectarea unor proceduri care să vizeze protecția mediului ne poate aduce în situația în care acest sistem al dezvoltării să nu mai fie unul echilibrat. Nerespectarea cerințelor privind dezvoltarea durabilă urmând să pericliteze iremediabil posibilitatea realizării unei dezvoltări omogene integrate.

Dezvoltarea regională prin complexitatea procesului, trebuie poziționată în partea finală a reprezentării. Dezvoltarea regională are ca principal obiectiv realizarea unei convergențe între elementele dezvoltării locale, dezvoltării durabile și cele ale dezvoltării urbane și metropolitane. Modalitatea prin care procesul dezvoltării regionale reușește să realizeze un echilibru în utilizarea acestor elemente, precum și adaptarea și implementarea măsurilor economice externe la nivel local, secondate de promovarea modelelor de dezvoltare implementate cu

succes la nivel local, vor reprezenta acel set de acțiuni necesare pentru reducerea disparităților intra și inter regionale de care depinde în fapt realizarea unei dezvoltări omogene în cadrul regiunii.

Realizarea unei dezvoltări omogene integrate este direct relaționată cu mecanismele care stau la baza unei dezvoltări economice locale sustenabile, importanța relaționării celor două concepte fiind evidențiată grafic. Reprezentarea grafică nu trebuie să ne ducă la concluzia că dezvoltarea locală este începutul iar dezvoltarea omogenă integrată reprezintă finalitatea procesului. Analiza reprezentării trebuie să ne ducă la concluzia conform căreia dezvoltarea locală se suprapune peste dezvoltarea omogenă integrată, constituind de fapt esența acesteia, elementul central al acesteia, în vreme ce toate celelalte dimensiuni sunt etape care apar în evoluția dezvoltării economice locale.

Deși inițial s-a considerat că realizarea unei dezvoltări omogene se poate realiza prin implementarea unor politici economice centralizate, în anii ’80 eșecul tentativelor de dezvoltare regională bazate pe un model de intervenție centralizat a determinat recomandarea „dezvoltării la bază”, adică întărirea capacităților locale, ținându-se seama de obiectivele populației locale și de aspirațiile acesteia în materie de dezvoltare. Această nouă perspectivă, și totuși veche dacă ținem cont de faptul că primele forme ale dezvoltării au fost identificate la nivel local, acordă o importanță deosebită anumitor factori, precum natura și forma instituțiilor politice, necesitatea unui ajutor durabil acordat puterilor publice regionale, metropolitane, existența unei infrastructuri moderne în raport cu o densitate rezonabilă a populației.

Fiecare dintre dimensiunile dezvoltării prezentate în cadrul acestui capitol are o serie de caracteristici specifice care contribuie într-un final la realizarea unei dezvoltări omogene integrate axată pe o interdependență a sistemelor, realizându-se astfel un mecanism de dezvoltare autoreglabil.

Capitolul 3

Principalele școli, teorii și modele cu impact asupra dezvoltării urbane

3.1. Școli de gândire care au influențat dezvoltarea urbană/regională

3.1.1. Concepția neoclasică[165]

La sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, gândirea economică a fost dominată de școala neoclasică. Deși problemele economiei regionale sau urbane nu au fost revizuite de această școală, ea a reușit să influențeze unii cercetători care au abordat problemele regionale, precum G.H. Borts și J.L. Stein.

Concepția neoclasică este în mod evident micro-economică[166], având în centrul preocupării indivizii și firmele, respectiv comportamentul acestora, fiind utilizată după cum afirma G.H. Borts „în mod frecvent pentru a analiza schemele de creștere observate la nivel regional”[167]

Teoria neoclasică pornește de la ideea unei lumi în care concurența este perfectă, factorii de producție sunt extrem de mobili, iar profiturile și utilitatea sunt maximizate pentru a explica de ce creșterea regională este rezultatul unor forțe diferite. Aceste forțe se echilibrează pe piețele regionale concurente prin bunuri și factori de producție.

Comportamentul producătorilor, consumatorilor, vânzătorilor și cumpărătorilor este condiționat de acțiunile tuturor celorlalți actori micro-economici, acțiuni ce răspund la semnalele pieței, cum ar fi de exemplu prețurile. Se susține că în mod normal, piețele se apropie de modelul economic al „competiției perfecte”, dacă economiile sunt în echilibru sau tind către o astfel de stare de echilibru, în care forța de muncă trebuie complet folosită.

---

[165] Școala neoclasică de la sfârșitul secolului XIX (1870) sintetizează concepțiile și realizările școlii de la Viena, Lausanne și Cambridge având ca reprezentanți pe Herbert A. Simion, K., Menger, Leon Walras,Vilfredo Pareto, Alfred Marshall. Ea a dominat gândirea economica până în anii ’30. Această școală menține elementele de baza ale școlii clasice, recunoscând rolul pieței de mecanism care reglează activitatea subiecților economici, dar în centrul atenției se află individul cu inclinațiile sale psihice.

[166] Disciplină care studiază relațiile economice la nivelul fiecărei întreprinderi;

[167] G.H. Borts (1960), The Egualization of returns and regional economic growth, American Economics Review, pp. 319-347.

Astfel, problemele centrale în concepția neoclasică sunt constituite de:

- stabilirea și specificarea condițiilor necesare pentru obținerea unei stării de echilibru;
- modul în care firmele și indivizii iau decizii care vizează alocarea resurselor.

Deoarece prețurile sunt considerate „cheia" deciziilor în concepția neoclasică, teoria prețurilor a fost de o importanță majora, considerându-se că fixarea prețului ar determina producția. Factorii de producție pe care s-a fundamentat teoria economică neoclasică sunt pământul, munca și capitalul. Reprezentanții acestei școli, cu puține excepții, au conceput cei trei factori de producție amintiți mai sus ca fiind omogeni[168], cu toate că în realitate sunt eterogeni.[169]

Principala concluzie a concepției neoclasice este aceea conform căreia mecanismele pieței furnizează cea mai eficientă alocare a resurselor și că orice intervenție care distorsionează sistemul, îndepărtându-l de optimul pe care-l asigură piața, nu este dorită. Dacă această concluzie se acceptă, atunci este de așteptat ca guvernele să nu intervină deloc, exceptând cheltuielile și impozitele care sunt necesare pentru bunuri și servicii publice (*apărare*, *siguranță*, *sănătate*, *învățământ*, *ordine publică*, *justiție*, *administrație publică*). În situația în care piețele nu funcționează perfect, atunci guvernul trebuie să intervină pentru înlăturarea imperfecțiunilor, respectiv eliminarea apariției unor carteluri și monopoluri, controlul corupției, asigurarea fluxului informațional.

O rețetă clară și rezonabilă în ceea ce privește rolul necesar, dar limitat al guvernului/statului în economie este oferit de Adam Smith care schițează un sistem care presupune existența guvernării doar în trei direcții principale respectiv:

- Protejarea cetățenilor în fața „violenței și invaziilor venite din partea celorlalte societăți independente".
- Protecția cetățenilor în fața „nedreptății sau a opresiunii exercitate de oricare alt membru al societății politice" și înființarea unui sistem judiciar corespunzător care să sprijine contractele și să furnizeze pedepsele pentru datornici.
- Oferă lucrări publice, instituții și servicii care sunt prea scumpe pentru a și le asuma un singur individ, dar de care ar beneficia societatea, în întregul ei.[170]

Economia promovată de susținătorii neoclasicismului respinge ipoteza privind așteptările adaptative în formarea prețurilor, conform căreia oamenii își

[168] Omogen – care are o structura unitară.
[169] Eterogeni – compus din elemente diferite, care au o origine sau proveniență diferită.
[170] A. Smith (2011) *Avuția națiunilor,* Cartea a cincea, Editura Publica, 2011, pp. 347-401.

ajustează comportamentul pe baza evenimentelor economice din trecut și reacționează la creșteri de prețuri neașteptate, producând mai mult output. Economiștii neoclasici propun ipoteza așteptării raționale, potrivit căreia decidenții economici utilizează toate informațiile disponibile la un moment dat. Ei nu iau în considerare doar evenimentele trecute ci și pe cele viitoare.

Prin urmare comportamentul individului în societate joacă un rol esențial în ceea ce înseamnă evoluția economică a urbei, motiv pentru care acesta nu trebuie îngrădit, respectiv modelat prin politici publice promovate de la centru.

Interesul propriu, și nu grija față de alții, reprezintă motorul crucial al prosperității. Pentru a obține ceea ce are nevoie, omul va trebui să-și traducă nevoile proprii în termenii interesului propriu al celorlalte persoane.

În general, nu acționăm în „interesul societății"/colectivității, ci mai degrabă suntem mereu în căutarea celui mai mare avantaj pe care-l putem obține din capitalul pe care-l avem. Dar căutând cel mai mare câștig posibil, de fapt nu facem altceva decât să asigurăm cea mai bună alocare a capitalului, pentru societate.

Atunci când milioane de indivizi sunt lăsați să-și determine propriile destine, prin intermediul încercării și al eșecului, ei vor tinde să ia decizii mai bune, iar rezultatul colectiv va fi mult mai bun decât în cazul în care societatea ar fi planificată de la centru.[171]

Potrivit teoriei economice neoclasice, prețurile și salariile sunt flexibile iar oamenii se folosesc de toate informațiile disponibile pentru a deveni adaptabili. Aceste două postulate reprezintă esența concepției neoclasice despre activitatea macroeconomică.

În concepția neoclasică, producătorii raționali vor anticipa întreg lanțul de evenimente viitoare pe care le va declanșa respectiva politică de creștere a cererii, politica guvernamentală de scădere a cererii agregate, precum și întreg lanțul de evenimente pe care o astfel de politică îl declanșează: reducerea cererii de muncă, creșterea șomajului, renegocierea contractelor de muncă.

Economiștii neoclasici afirmă că politicile macroeconomice care sunt făcute publice sunt ineficiente, deoarece oamenii care anticipează efectele acestora își vor schimba comportamentul într-o asemenea măsură încât politicile nu vor avea niciodată rezultatele scontate.

Ideea centrală a acestei abordări este reprezentată de capacitatea economiei de autoreglare prin salarii, prețuri și rata scăzută a dobânzii.

Problemele economiei regionale sau urbane nu sunt evidențiate în mod clar în abordarea neoclasică. În cazul apariției unor dezechilibre, însoțite de rate înalte

[171] A. Smith (2011) *Avuția națiunilor,* Editura Publica, 2011, pp. 25-26.

ale șomajului, ele sunt interpretate ca fiind o imposibilitate a capitalului sau a forței de muncă de a se adapta în mod adecvat. În acest caz problema „regională" este percepută ca fiind doar manifestarea spațială a unor ajustări neadecvate a factorilor de producție, fapt ce impune adoptarea unor măsuri pentru a favoriza adaptarea factorilor de producție. În principiu, neoclasicii consideră că dezechilibrele cronice însoțite de nivelurile înalte ale șomajului nu ar trebui să apară.

3.1.2. Concepția keynesiană[172]

Dacă abordarea neoclasică a fost adecvată secolului XIX și începutului secolului XX (conform căreia diminuarea producției naționale și asociat acesteia, creșterea șomajului, sunt fenomene temporare, întrucât mecanismele de autoreglare prin salarii, prețuri și rate ale dobânzii scăzute, vor asigura refacerea economiei, până la utilizarea completă a forței de muncă, determinată de oferta de forță de muncă), odată cu declanșarea recesiunii economice mondiale din anii '30 care a fost de o durată și amploare ce a depășit orice experiență de până atunci, s-a demonstrat că mecanismele de autoreglare erau incapabile să aducă economiile la un nivel ridicat de activitate într-o perioadă relativ scurtă de timp.

Școala economică keynesiană este reprezentată de importanți economiști precum: Paul Samuelson, Franco Modigliani și Jean Tobin.

În 1963, imediat după marea depresie economică, I.M Keynes scrie o lucrare fundamentală, *the general theory of employment interest, and money,* care a marcat practic, începutul a ceea ce s-a numit „revoluția keynesiană" în economie.[173] Lucrarea oferea o concepție radicală, diferită pentru funcționarea economiilor moderne. Din această lucrare se desprinde concluzia că, o reducere a salariilor, departe de a reduce șomajul, așa cum susținea teoria clasică, poate conduce la creșterea lui prin reducerea cererii efective de bunuri și servicii.

Teoria generală a lui Keynes a urmărit ca pe baza disfuncționalităților din economie semnalate și în multe privințe explicate, să găsească soluții practice de

---

[172] John Maynard Keynes este cel mai bine reprezentat de opera sa din 1936, cunoscută sub denumirea de *Teoria generală a ocupării, dobânzii și banilor (The General Theory of Employment, Interest and Money),* prin care autorul se desparte definitiv de clasici și neoclasici. Ideile sale au avut un impact major atât asupra teoriei politice și economice moderne, cât și asupra politicilor fiscale ale multor guverne. Este cunoscut în mod special pentru pledoaria sa în favoarea politicilor guvernamentale intervenționiste, prin care guvernul ar folosi măsuri fiscale și monetare în scopul temperării efectelor adverse ale recesiunilor economice, crizelor economice și boom-urilor economice. Este considerat de mulți economiști unul dintre principalii fondatori ai macroeconomiei teoretice moderne

[173] N. Chiriță, E. Scarlat (1998), *Politici macroeconomice. Teorie și aplicații,* Editura Economică, p. 48.

atenuare sau chiar de înlăturare a dezechilibrelor și revigorarea sistemului economic în ansamblu.[174]

Cele mai importante aspecte ale noii abordări a fenomenelor economice se referă, pe de o parte, la cuantificarea raporturilor economice de ansamblu, iar pe de altă parte, la elaborarea unor politici privind reglementarea raporturilor de echilibru.[175]

J.M. Keynes a evidențiat dependența cheltuielilor de însăși capacitatea de producere a veniturilor, afirmând că nu este necesar ca o economie să se miște spre un echilibru, în care resursele de forță de muncă să fie complet folosite, pe cât de importantă este intervenția guvernamentală în scopul stimulării cererii agregate, pentru a putea menține economia într-o stare de utilizare completă a forței de muncă.[176]

Comportamentul colectiv, în opinia lui Keynes, este diferit de comportamentul individual. Ceea ce poate fi foarte înțelept pentru un individ poate fi irațional și defavorabil pentru o colectivitate. Pentru susținerea acestei ipoteze se aduce următorul argument, care susține că pentru un individ a economisti este un lucru înțelept, însă dacă toți indivizii economisesc, într-o perioadă de recesiune economică, se reduce și mai mult consumul și tendința de a reduce prin urmare activitatea economică.

De asemenea, nivelul activității economice este apreciat nu numai ca rezultat, dar și ca o premisă, o variabilă a dezvoltării ulterioare. Modelul lui Keynes își propune să cunoască nivelul atins de activitatea tuturor agenților economici și pe această bază, să determine nivelul următor de dezvoltare.

O problemă esențială, în analiza keynesistă, se referă la folosirea resurselor de muncă, în sensul că folosirea deplină a resurselor de muncă nu mai este pe deplin apreciată ca o stare care se dorește a fi permanentă și spre care să conducă formele spontane ale pieței.

Una dintre cele mai importante aprecieri se referă la rolul pe care îl joacă statul în funcționarea economiei de piață și implicit asupra dezvoltării. Ceea ce este important pentru stat, nu este de a prelua proprietatea asupra mijloacelor de producție. Dacă statul este în măsură să stabilească volumul global al resurselor consacrate extinderii instrumentelor de producție și retribuția de bază a proprietarilor acestora, el va realiza tot ceea ce trebuie să realizeze.[177]

---

[174] V.C. Raicu (2003), *Keynesism şi neoclasicism în perioada postbelică,* Editura Tipard, p. 33.
[175] E. Prahoveanu, A. Matei (2004), *Economie şi politici economice,* Editura Economică, p. 160.
[176] J.M. Keynes (1970), *Teoria generală a folosirii mâinii de lucru, a dobânzilor şi a banilor,* Editura Științifică, București.
[177] V.C. Raicu (2003), *Keynesism şi neoclasicism în perioada postbelică,* Editura Tipard, p. 34.

Din perspectiva lui Keynes, statul devine un agent economic implicat direct în activitatea economică având un rol esențial în calitate de consumator, de investitor, de creator de locuri de muncă.[178]

Elementele de natură Keynesiană au dominat gândirea economică a anilor ’70.

3.1.3. Concepția neomarxistă[179]

Karl Marx este economistul care trăiește și este relevant și astăzi, așa cum niciun scriitor nu a fost considerat vreodată. Marx a fost restabilit, revizuit, renegat și înmormântat de mii de ori, dar el refuză a se exila de istoria gândirii economice.[180]

În teoria competiției monopoliste, se presupune că o firmă care deține controlul poate să-și maximizeze profitul, manipulând prețurile și stabilind producția sub maximum posibil. Întrucât interesele consumatorilor și producătorilor sunt divergente și cu cât este mai mare monopolul, cu atât este mai mare capacitatea firmelor de a avea avantaje. Din acest motiv sunt necesare o serie de reguli clare, care să protejeze interesele consumatorilor.

Teoria neomarxistă merge mai departe cu critica, afirmând că relațiile tehnice de producție și consum pot fi înțelese numai prin referire la relațiile sociale, cele două categorii de relații reprezentând un mod de producție.

Se face astfel o distincție clară între proprietarii de mijloace de producție (capitaliștii) și cei care-și vând numai forța de muncă (muncitorii). Pentru ca sistemul productiv să continue să existe de la o perioadă la alta, trebuie să se producă suficiente bunuri și servicii, astfel încât fiecare să poată trăi și produce, motiv pentru care primul scop al activității economice este de a menține modul de producție.

Peste producția necesară va exista un surplus, iar modul în care este distribuit surplusul între capitaliști și muncitori constituie preocuparea majoră. Împărțirea profitului reprezintă baza conflictului dintre clase. Karl Marx s-a axat pe lupta din interiorul unei națiuni, între muncă și capital, pentru însușirea surplusului de produse.

---

[178] E. Prahoveanu, A. Matei (2004), *Economie și politici economice,* Editura Economică p. 162.

[179] Ideologia lui Karl Marx este una de origine neoclasică axându-se pe „teoria valorii-muncă”. Potrivit acestei teorii prețurile bunurilor sunt determinate de cantitatea de muncă antrenată în producerea lor. Atâta vreme cât numai munca are și, respectiv, creează valoare, atunci lucrătorii erau îndreptățiți să aibă acces la întregul venit din producție. Cu alte cuvinte era injust și imoral ca o altă clasă socială, cea a patronilor, să primească cea mai mare parte din acest venit, numit de autor „plusvaloare”.

[180] M. Blaug (1992), *Teoria economică în retrospectivă,* Editura Didactică și Pedagogică, București.

Această teorie poate fi gândită și la nivelul națiunilor asemenea unei lupte între națiuni, unde cele bogate devin și mai bogate pe seama celor sărace. Acest punct de vedere a fost exprimat și susținut de școala economică de analiză a subdezvoltării avându-și originile în lucrările lui Raul Prebisch în cadrul Comisiei Economice pentru America Latină.

Ideea care se desprinde din acest curent de gândire este aceea conform căreia prosperitatea țărilor bogate s-a realizat pe seama celor sărace. Schimbul inegal este mecanismul care explică transferul sistematic al resurselor de la țările sărace la cele bogate. În opinia sa sursa subdezvoltării este localizată în afara țării în cauză, în cadrul sistemului global capitalist.

Reciclarea surplusului a fost mereu o componentă nelipsită a capitalismului. Reciclarea surplusului poate fi identificată sub două forme diferite, respectiv, reciclarea din viitor (valoarea lucrurilor care nu erau încă produse și surplusul anticipat din producerea lor era reciclată din viitor către prezent) și reciclarea dintr-o regiune în alta, respectiv dintr-un oraș în altul.

Astfel surplusul produs într-o regiune dezvoltată este reciclat în cadrul unei alte regiuni, unde este investit cu scopul de a crea piețe de desfacere, care să susțină pe termen mediu și lung sistem de producție dezvoltat în cadrul primei regiuni.[181]

După cum se poate observa această doctrină s-a extins de la cadrul internațional la relațiile dintre regiuni, în interiorul țărilor. Regiunile periferice și orașele mici suferă o pierdere netă de resurse, în timp ce zonele centrale, de regulă capitalele sunt considerate a fi principalele beneficiare ale acestora.

3.1.4. Concepția monetaristă[182]

Începând cu anul 1960, monetarismul a fost principalul oponent al teoriei lui Keynes. Printre oponenții cei mai de seamă ai acestui curent de gândire economică este Milton Friedman.[183]

Acesta, împreună cu Karl Brunner și Alton Meltzer au arătat că politicile intervenționiste ale lui Keynes de eliminare a șomajului sunt mai degrabă dăunătoare decât bune.

---

[181] A se vedea Y. Varoufakis (2011), *Minotarul Global – America, Europa și viitorul economiei globale,* Editura Comunicare.ro, p. 71.

[182] Monetarismul are la bază vechea teorie cantitativă a monedei, care susține existența unui efect direct proporțional al modificării masei monetare asupra nivelului prețurilor – teorie dezvoltată de o serie de mari economiști ca Walras, Irving Fisher, sau reprezentanții școlii de la Cambridge: Alfred Marshall și A.C.Pigou.

[183] Milton Friedman a adus nenumărate contribuții la dezvoltarea microeconomiei și a macroeconomiei precum și la dezvoltarea teoriilor cu privire la economia de piață și la minimalizarea rolului statului în coordonarea economiei.

Contribuția principală a lui Milton Friedman constă în argumentarea faptului că determinantul principal al cererii agregate nominale este oferta de bani și nu categoriile lui Keynes care vizau cheltuielile, cheltuielile cu investiții și cheltuieli guvernamentale pe care guvernele le-au utilizat în efortul lor de a controla economia.

Teoria cererii de monedă formulată de Friedman, scoate în evidență inter-relațiile dintre capital, venit și rata dobânzilor, considerând moneda un bun alternativ față de toate celelalte bunuri și nu numai față de unele dintre ele. Funcția cererii de monedă este considerată mai stabilă decât funcția de consum care stă la baza teoriei lui Keynes.[184]

Monetarismul este un curent de gândire neoliberal care atribuie modificări masei monetare în circulație, o importanță centrală, chiar decisivă, în orientarea activității economice și în stabilirea prețurilor. Monetarismul consideră că stabilitatea monedei și dezvoltarea echilibrată a economiei ar putea fi realizate printr-un control oficial al masei monetare în circulație și prin creșterea anuală a acesteia cu un anumit procent.

Friedman este de părere că inflația rapidă este rezultatul unui surplus de bani în raport cu oferta disponibilă de bunuri și servicii. De aceea, pentru a controla inflația, trebuie limitată oferta de monedă.

Monetarismul se sprijină pe două considerente:

1. între masa banilor în circulație și produsul social nominal (cererea economică globală) există o strânsă legătură;
2. masa banilor în circulație reprezintă o mărime influențabilă.[185]

Prin urmare, autoritățile monetare trebuie să-și îndrepte atenția, în principal, asupra masei bănești aflate în circulație, ca instrument controlabil de cea mai mare importanță în susținerea politicii economice.

Principala teză a monetariștilor este aceea că inflația reprezintă în esență un fenomen monetar propagat printr-o creștere monetară excesivă. Ei acceptă faptul că pe termen scurt poate exista o balanță între inflație și șomaj, dar arată că, odată ce oamenii și-au ajustat complet așteptările lor inflaționiste, această balanță dispare, șomajul stabilizându-se la valoarea sa naturală.[186]

O altă preocupare importantă a lui M. Friedman o constituie procesul de negociere a salariilor. El susține că, în condițiile inflaționiste, muncitorii vor învăța să negocieze creșterea salariilor reale și vor învăța să facă aceste negocieri, nu numai legat de inflația din trecutul apropiat, dar și axându-se pe o serie de estimări viitoare în ceea ce privește inflația.

---

[184] V. Junga (1981), *Moneda și problemele ei contemporane,* Vol. II, Editura Dacia, Cluj-Napoca. p. 142.
[185] P. Hardwick, J. Langmead, B. Hhan (2002), *Introducere în economia politică modernă,* Editura Polirom, p. 75.
[186] N. Chiriță, E. Scarlat (1998), *Politici macroeconomice,* Editura Economică, p. 50.

Doctrina monetaristă a avut o credibilitate crescută până în anii ’80, când experiența a arătat că sunt dificultăți foarte mari în a stabili, pe baze bine argumentate care ar trebui să fie rata naturală a șomajului.

În gândirea neoclasică se consideră că factorii de producție sunt complet mobili, iar rigiditățile sunt o excepție, gândirea monetaristă accentuând tocmai faptul că rigiditățile și imperfecțiunile factorului „piață” sunt cele care inhibă o rată accelerată a creșterii generale.

Forța de muncă nu se vinde pe o piață națională, ci în intervalul unei zone locale unde sunt locuri de muncă, cu posibilități limitate de migrație pe termen scurt. În situația în care se manifestă o ineficiență pe piața forței de muncă, aceasta apare din cauza ineficienței numeroaselor piețe locale de forță de muncă.

Cauza acestei ineficiențe se poate afla la fel de bine și în condițiile regionale ca și în cele naționale, dovada fiind dată de faptul că remediul se afla fie în domeniul regional fie în cel național. O observație asemănătoare se poate face și pentru funcționarea pieței de capital, și a pământului. Toate aceste constatări reflectă noi dimensiuni asupra gândirii economice privind procesele de creștere economică locală.

Din perspectiva locală/regională, funcționarea factorului „piețe” și disponibilitatea ofertei pot avea influență asupra unora dintre elementele următoare:

- eficiența relativă a producției într-o linie dată de producție, rezultând de aici competiția cu alte zone, regiuni;
- rapiditatea sau dimpotrivă greutatea cu care o economie locală, regională se adaptează schimbărilor și anume, abordarea sectoarelor sau produselor mai puțin rentabile și promovarea acelora cu perspective mai bune;
- ușurința cu care o zonă, regiune poate să creeze întreprinderi complet noi, care să ofere produse noi, cu ușurința cu care o regiune poate să-și creeze propriile piețe.

Toate aceste trei elemente dau posibilitatea ca, la nivel local/regional, oferta să-și poată crea propria cerere prin „calitate”, „preț” sau prin „noutate”.

Aceste curente și școli de gândire economică constituie cadrul teoretic în care sunt abordate problemele dezvoltării locale/regionale, reprezentând o serie de posibilități prin care cererea poate fi stimulată sau controlată. Ele diferă prin accentul pus pe diferite variabile, considerate relevante în interpretarea prosperității sau sărăciei economiilor oferind o paletă considerabilă de idei.

Determinări teoretice asupra dezvoltării urbane/regionale

Denumire	Anul apariție	Reprezentanți	Caracteristici specifice	Utilitate	Percepția asupra dezvoltării regionale	Impactul asupra dezvoltării regionale
Concepția neoclasică	Sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX;	Herbert A. Simion; Alfred Marshall, Vilfredo Pareto	- concepție micro-economică. - capacitatea economiei de autoreglare prin salarii, prețuri și rata scăzută a dobânzii;	- este utilizată pentru analiza schemele de creștere la nivel regional;	- problema regională este percepută ca fiind rezultatul manifestărilor spațiale generate de o serie de ajustări neadecvate a factorilor de producție;	- incapacitatea teoriei neoclasice de a explica apariția și dezvoltarea economiei regionale;
Concepția Keynesiană	Anul 1936 a marcat începutul a ceea ce s-a numit revoluția keynesiană	John Maynard Keynes Paul Samuelson Jean Tobin	- intervenția guvernamentală în economie	- este evidențiată dependența cheltuielilor de însăși capacitatea de producere a veniturilor	- nivelul activității economice este apreciat nu numai ca rezultat, dar și ca o etapă, a dezvoltării regionale	- își propune să cunoască nivelul atins de activitatea tuturor agenților economici și pe această bază, să determine nivelul următor de dezvoltare
Concepția neomarxistă	Ideologia este de origine neoclasică	Karl Marx	- conform acestui curent de gândire prosperitatea țărilor bogate s-a realizat pe seama celor sărace.	- preocuparea majoră a curentului vizează modul în care este distribuit surplusul	- această doctrină s-a extins de la cadrul internațional, la relațiile dintre regiuni, în interiorul țării.	- regiunile periferice și orașele mici suferă o pierdere netă de resurse, în timp ce zonele centrale, de regulă capitalele, sunt considerate a fi principalele beneficiare ale acestora
Concepția monetaristă	Începând cu anul 1960, monetarismul a fost principalul oponent al teoriei lui Keynes	Milton Friedman	- politicile intervenționiste promovate de Keynes sunt mai degrabă dăunătoare decât benefice	- stabilitatea monedei și dezvoltarea echilibrată a economiei ar putea fi realizate printr-un control oficial al masei monetare și prin creșterea anuală a acesteia cu un anumit procent	- sunt prezentate noi dimensiuni ale gândirii economice privind procesele de creștere economică locală/regională	- eficiența relativă a producției - rapiditatea sau greutatea cu care o economiei locală, regională se adaptează schimbărilor, facilitatea cu care o regiune poate să-și creeze propriile piețe

Se impune în baza informațiilor prezentate succint în cadrul tabelului, dezvoltarea unor concluzii, care să sublinieze influența școlilor de gândire economică asupra dezvoltării urbane/regionale.

Într-o primă etapă, poate fi identificată contribuția acestor curente la fundamentarea unei baze economice în ceea ce privește dezvoltarea urbană/regională. Viziunea însă cu privire la dezvoltarea economică este însă diferită în funcție de complexitatea teorie și a factorii care au stat la baza elaborării acesteia.

Este invocată într-o primă etapă, datorită percepției asupra mecanismelor dezvoltării, concepția neoclasică, care evidențiază capacitatea mecanismelor economice de autoreglare. Concepția neoclasică exclude astfel intervenția statului în procesul dezvoltării locale/urbane/regionale spre deosebire de concepția keynesiană care consideră că rolul statului este acela de a deveni un agent economic implicat direct în activitatea de consumator, investitor și generator de locuri de muncă.

Plecând de la aceste prime două opinii contradictorii, cu privire la modul în care dezvoltarea trebuie să se producă, se poate constata, pe de o parte, complexitatea mecanismelor economice și a efectelor pe care acestea le pot produce, precum și dificultatea întâmpinată în conturarea unor scheme economice clare, funcționale în ceea ce privește caracteristicile unei economii regionale.

Incapacitatea productivă, generată de lipsa de competitivitate a unor zone urbane/regiuni de dezvoltare poziționate deficitar în raport cu factorii de producție, se află de asemenea la baza divergențelor și discrepanțelor regionale, aspecte evidențiate de concepția neomarxistă.

Prin urmare capacitatea de adaptare a factorilor de producției interni, specifici unei anumite zone urbane/regiuni de dezvoltare, va sta la baza, dezvoltării economice regionale, fapt care va genera o reacție sistemică, menită a spori gradul de adaptabilitate al regiunilor.

Dezvoltarea unor piețe de desfacere, a unor relații de cooperare axate pe consolidarea unor parteneriate economice strategice, va sta la baza consolidării unor mecanisme economice interregionale, menite a asigura stabilitatea și prosperitatea economică.

În baza primelor informații ce au putut fi desprinse până în prezent, putem afirma că dezvoltarea urbană/regională se axează atât pe mecanismele de autoreglare ale economiei, secondate de politicile intervenționiste guvernamentale, precum și pe capacitatea zonelor urbane/regiunilor de dezvoltare de a deveni competitive, prin mijloace proprii, interne care să pună în valoare aspectele și particularitățile specifice fiecărei regiuni.

3.2. Teorii referitoare la dezvoltarea urbană/regională[187]

Diversele teorii privind dezvoltarea urbană au ca principale elemente de diferențiere criteriile de apreciere și modul de interpretare a nivelului atins în dezvoltarea, și de aici, stabilirea obiectivelor acestei dezvoltări, dar mai ales, se deosebesc prin soluțiile propuse pentru realizarea obiectivelor respective.

3.2.1. Teoria dezvoltării inegale[188]

La începutul anilor ’60 au fost puse în evidență o serie de teorii ale dezvoltării inegale de genul relație centru-periferie, printre cei mai importanți reprezentați ai acesteia fiind John Friedmann, Stuard Holland și Gunar Myrdal. Ideea de bază a teoriei dezvoltării, ca diferențiere cronologică[189] a fost formulată de laureatul Premiului Nobel pentru economie, Gunar Myrdal.[190]

Acesta consideră că procesul de creștere este prin esență și în permanență inegal, ceea ce contrazice total teoria neoclasică. Prin efectul său de amplificare, creșterea endogenă a veniturilor creează diferențe între zone/regiuni, ceea ce conduce la apariția unui proces de cauzalitate cumulativă și circulară.

Se consideră că dezechilibrele zonale/regionale au la bază decalaje cronologice inerente în procesele de integrare, decalaje care au drept consecință mobilitatea imperfectă a factorilor de producție. Această teorie aduce în discuție problema omogenității timpului economic, decalajele de dezvoltare fiind interpretate ca decalaje cronologice.

Prin urmare, regiunile și zonele subdezvoltate continuă să existe, în măsura în care mecanismele procesului de creștere nu fac decât să amplifice schemele de dezvoltare deja existente, ipoteză evidențiată și de Gunar Myrdal.[191]

Această perspectivă este ceva mai completă decât teoria stadiilor de dezvoltare, ori aceea a dezvoltării duale, deoarece caută să identifice repere

---

[187] Dezvoltarea urbană este analizată în cadrul acestei lucrări, drept rezultat al politicilor de dezvoltare locală. În analiza dezvoltării urbane trebuie să se țină cont de implicațiile regionale. Se creează astfel o interdependență între dezvoltarea locală, dezvoltarea urbană și cea regională.

[188] Această teorie poate fi interpretată și din perspectiva diferențelor cronologice precum și din perspectiva cauzalității cumulative.

[189] Terminologia este utilizată de către autorii acestei lucrări în încercarea de a sublinia importanța analizei cauzelor disparitățile regionale din perspectiva cronologică, făcându-se referire mai exact la posibilitatea gradată în timp a regiunilor subdezvoltate de a avea acces la același nivel de resurse necesare dezvoltării, de care au beneficiat regiunile aflate într-o etapă economică dezvoltată. Într-o astfel de situație se regăsesc și regiunile din țara noastră,
care au putut avea acces la structurile financiare ale Uniunii Europene odată cu demararea procesului de preaderare precum și ulterior prin implementarea unei politici de dezvoltare regională coerente, bazate pe accesibilitatea fondurilor europene.

[190] A fost un economist și politician suedez**,** reprezentant al Școlii de la Stockholm, laureat al Premiului Nobel pentru economie (1974).

[191] G. Myrdal (1957), *Economic Theory and Under – Development Regions,* London, Duckworth.

temporare în domeniul economic, al instituțiilor și normelor sociale, al valorilor culturale, religioase sau etice.

Conceptul cel mai adesea asociat dezvoltării este acela conform căruia inegalitatea însăși reprezintă elementul esențial al dezvoltării atât în timp, cât și în spațiu.

Acest concept decurge din teoria neoclasică privind comerțul internațional și susține faptul că libera circulație a bunurilor și serviciilor are ca efect egalizarea randamentelor factorilor de producție și în final a nivelului de trai.

La nivel zonal/regional se consideră că mobilitatea factorilor de producție referindu-ne aici în special la capital, tehnologie și forță de muncă calificată, reprezintă elementul care realizează atenuarea dezechilibrelor în producție, a veniturilor, deci a consumului și a nivelului de trai între regiuni.

Astfel, persistența dezechilibrelor de natură regională se datorează în principal decalajelor cronologice inerente ale proceselor de integrare, care sunt datorate mobilității imperfecte a factorilor de producție.

Putem considera că părțile componente ale unui teritoriu nu urmează obligatoriu același ritm de dezvoltare chiar și în condițiile în care impulsul economic este comandat de la nivelul administrației centrale.

O asemenea abordare produce o serie de consecințe în ceea ce privește amenajarea teritoriului, consecințe care constau în faptul că fiecare zonă sau regiune trebuie să-și găsească propriul culoar exportator de bază, ale cărui venituri să servească drept stimuli externi dezvoltării sale.

Este evidențiat astfel rolul activităților exportatoare, care pot contribui la conturarea unei scheme de dezvoltare axată pe propria capacitate de producție și export a unei regiuni. Prin dezvoltarea particularităților regionale de producție, prin implementarea unor programe speciale care să aibă ca principal obiectiv sprijinirea zonelor defavorizate, se poate atinge obiectivul propus și anume acela al diminuării dezechilibrelor locale/regionale.

Investițiile economice directe, secondate de un amplu proces de retehnologizare a unor sectoare și subsectoare ale economiei, precum și introducerea unui sistem de management modern, pot constitui un punct de plecare în dezvoltarea și altor soluții de natură economică.

Această strategie a avut o serie de efecte pe termen mediu și lung provocând o creștere a potențialului de dezvoltare, în special în zonele periferice slab dezvoltate precum și în cele cu industrii învechite, creându-se în același timp o dependență a acestora față de zonele în expansiune economică. Această teorie prezintă necesitatea existenței unui sprijin acordat regiunilor și zonelor rămase în urmă, existând însă riscul scăderii capacității de inovare și adaptare a acestora, făcându-le astfel puternic dependente pe de-o parte de administrația centrală, iar pe de altă parte de marile întreprinderi multiregionale sau multinaționale.

3.2.2. Teoria polilor de creștere

La începutul anilor ’60, ipoteza potrivit căreia orașul reprezintă un pol de dezvoltare care permite o mai bună echilibrare a dezvoltării regiunilor, i-a conferit acestuia un loc strategic în elaborarea politicilor de amenajare teritorială.

Odată cu apariția politicilor care vizau existența „metropolelor de echilibru[192]” care încep să devină funcționale din anul 1965, obiectivul prioritar nu mai este acela de a bloca exodul rural, ci de a organiza creșterea economică pornind de la amenajarea rațională a teritoriului francez.

Redefinirea politicilor de amenajare a teritoriului este inspirată de două noțiuni: „noțiunea de pol de dezvoltare” și „noțiunea de spațiu polarizat”

Cel care impune acestora o aură științifică este economistul francez François Perroux.[193] Perroux formulează o teorie bazată pe un postulat simplu: creșterea economică nu este aceeași peste tot, iar din punct de vedere geografic ea se concentrează în jurul întreprinderilor cheie, Perroux considerând că agentul de polarizare este „întreprinderea pilot”. Dezvoltarea nu se produce peste tot la fel, aceasta manifestându-se în poli de creștere care au o intensitate variabilă, răspândindu-se prin diverse canale având efecte variabile asupra ansamblului economiei.

Noțiunea de spațiu polarizat desemna „ansamblul forțelor de atracție și respingere pe care o unitate economică le exercită asupra bunurilor și oamenilor în spațiul geometric și ansamblul forțelor de atracție și de respingere care se exercită asupra ei înseși”.[194]

Politica metropolelor de echilibru are ca principal obiectiv polarizarea unei zone/regiuni în jurul câtorva orașe.

Potrivit teoriei polilor de creștere, dezvoltarea regională apare ca un proces dezechilibrat dar în același timp ierarhizat, unde un anumit număr de unități economice joacă un rol esențial care le pune în evidență față de altele. Aceste unități care reușesc să se facă evidențiate sunt denumite poli de creștere, iar în categoria acestor unități intră marile întreprinderi, platformele industriale,

---

[192] În revista *Urbanisme* din 1965, consacrată „metropolelor de echilibru”, sociologul-consilier al Datar, Jean – Paul Trytam, nu ezită să enumere potențialitatea unui mare oraș de a influența favorabil calitatea relațiilor sociale, fiind de părere că într-un oraș de mari dimensiuni, este posibil să alegem exact tipul relațiilor pe care vrem să le avem cu vecinii sau cu alți locuitori ai orașului. Astfel „metropolele de echilibru” se pot distinge de alte orașe nu numai prin prezența anumitor echipamente tipice, cât mai ales prin natura relațiilor sociale dintre locuitorii acestora.

[193] François Perroux, este cel care a introdus în anul 1949 Teoria polilor de creștere economică. Perroux a definit polii de creștere economică din punct de vedere a ceea ce el a numit „spațiu abstract economic”. În opinia lui Perroux, conceptul de spațiu abstract economic este reprezentat de trei elemente: „un plan economic”, „un câmp de forțe sau de influențe”, „un agregat omogen”.

[194] F. Perroux (1954), *L’Europe sans rivage,* Paris, PUF, p. 353.

elementele importante de infrastructură cum ar fi porturile, aeroporturile care reușesc ca prin simpla existență să atragă și să faciliteze apariția și existența a numeroase activități sau chiar apariția unui pol urban cu propria sa activitate.

Cunoscându-se faptul că polul de creștere influențează comportamentul furnizorilor și al piețelor, se consideră că economia unei zone/regiuni ar fi capabilă să se dezvolte în mod autonom. După elaborarea teoriei dezvoltării polarizate, majoritatea conceptelor care susțineau reducerea spontană a decalajelor în dezvoltarea economică locală/regională, pe măsura generalizării acestui proces, își găsesc suportul teoretic în diverse formulări ale acestei teorii. În ceea ce privește dezbaterile asupra acestei teorii, acestea sunt concentrate în mare măsura asupra condițiilor care au facilitat apariția și dezvoltarea efectelor de polarizare. Se presupune astfel că ulterior fazei inițiale în care predominante sunt forțele centralizate, polii de centralizare vor antrena în urma lor, restul zonei/regiunii sau chiar întreaga economie.

Trebuie menționate însă două aspecte, pe de-o parte incertitudinea existenței pragului începând de la care forțele de difuziune devin dominante față de cele de polarizare și calitatea difuziunii dinspre poli spre restul zonelor.

În cazul dezvoltării urbane, tocmai calitatea unor astfel de efecte de difuziune poate conduce la generalizarea persistenței dezechilibrelor și creșterii cumulative a inegalităților în dezvoltare. Întrucât la nivelul polilor de creștere există o capacitate superioară de inovare și concurență, zonele dezvoltate pot crea un tip de dezvoltare continuu polarizată.

Există în același timp posibilitatea apariției fenomenelor de filtraj a activităților care difuzează dezvoltarea în plan regional, astfel că vor persista dezechilibrele.

Regiunile de dezvoltare vor acumula elemente de valoare având în același timp tendința de a externaliza spre zonele mai puțin dezvoltate activitățile incomode, stânjenitoare, nedorite, care presupun muncă brută obositoare, în declin, cu nivel scăzut de calificare, tehnologii depășite. Filtrarea acestor activități poate fi determinată de considerente ecologice sau de criterii de performanță.

În lipsa unor bariere care să aibă ca principal obiectiv migrația populației și a forței de muncă, apariția unor poli de creștere poate fi însoțită de importante deplasări ale populației, ceea ce constituie o altă problemă demografică-economică. În cele mai multe cauze direcția acestor deplasări de populație este dinspre zonele slab dezvoltate spre cele dezvoltate și vizează populația tânără și de vârstă medie, precum și cea cu pregătire superioară. Rezultă de aici că zonele dezvoltate impun procese de filtraj fluxurilor de intrare ale forței de muncă.

Se produce o depopulare în special calitativă, a regiunilor și zonelor slab dezvoltate, influențând și modificând ritmul evoluției demografice, natalitatea, nupțialitatea, accentuând îmbătrânirea demografică și implicit o scădere a competitivității.

Între zone/regiunile dezvoltate, care au o capacitate mare de inovare precum și un înalt nivel de calificare și productivitate a forței de muncă și zone/regiunile slab dezvoltate se perpetuează, ca urmare a proceselor de decongestionare a zonelor dezvoltate, o stare de opoziție. Atenuarea unor astfel de fenomene se poate realiza numai printr-o creștere și o dezvoltare la nivel general, a întregului spațiu vizat în care ritmurile să fie ridicate.

Asemenea modelului bazat pe export, strategiile axate pe polii de creștere au eșuat. Teoria nu s-a dovedit suficient de realistă în ceea ce privește condițiile necesare pentru a explica dezvoltarea economiilor aglomerate. De fiecare dată când teoria polilor de creștere a fost adoptată pentru a susține ideea unei politici a dezvoltării, rezultatele pozitive așteptate nu s-au concretizat. Efectul de antrenare economică rezultat din creșterea indirectă și din legăturile induse de aceasta nu au produs efecte decât în zona geografică respectivă.

Incapacitatea strategiilor de dezvoltare bazate pe teoria polilor de creștere sau pe centrele de creștere, de a crea o expansiune economică autonomă în zonele/regiunile subdezvoltate, de a atenua gravele probleme ale sărăciei, a relevat limitele acestor construcții teoretice.

3.2.3. Teoria dezvoltării endogene[195]

Apărută la sfârșitul anilor ’70, teoria dezvoltării endogene s-a dezvoltat datorită schimbărilor intervenite în condițiile economice și politice existente în acea perioadă mai exact în contextul stopării creșterii economice și a declanșării fenomenelor de criză în toate țările industrializate.

Originile teoriei pot fi găsite în caracteristicile regiunilor din lumea a treia pentru care teoria dezvoltării „autocentrate” reprezintă o critică la adresa societăților de consum existente în cadrul economiilor occidentale.

Dezvoltarea nu poate fi un proces de difuziune[196] a unei creșteri care vine de la centru, mai ales dacă centrul și-a încetat creșterea. Regiunile înțeleg că modelul clasic de dezvoltare nu le mai poate aduce decât efecte negative, generate de o dependență crescută față de polii de creștere.

Teoria dezvoltării endogene trebuie analizată din perspectiva a două nivele de intervenție. Dacă pentru țările occidentale are un conținut regional, respectiv microregional, teoria poate fi aplicată în întregime în țările lumii a treia.

Teoria dezvoltării endogene ca modalitate de dezvoltare are două componente majore, respectiv:

- *autarhia[197] regională selectivă*;
- *punerea în valoare a avantajului regional strategic*;

[195] Este cunoscută și sub denumirea de „Teoria dezvoltării autocentrate”.

[196] Întrepătrundere a particulelor unui corp cu particulele altui corp, cu care se află în contact.

[197] Politică prin care se tinde spre crearea unei economii naționale închise, izolate de economia altor țări. Stat care practică autarhia, stare de autoizolare economică a unui stat. Din fr. *autarchie.*

Conform acestei concepții, regiunile nu se pot specializa în ceea ce ele fac cel mai bine și prin aceasta să beneficieze de rezultatele eforturilor proprii, întrucât resursele pe care alte regiuni le au la dispoziție dau acestora o putere de negociere pe piața superioară, iar singura soluție care poate fi concepută este aceea de a refuza să joace acest joc, în baza unor reguli potrivit cărora, prin definiție vor fi învinse.

Autarhia regională selectivă semnifică o acțiune care are drept scop satisfacerea nevoilor regiunii în cadrul propriului teritoriu, pornind de la adoptarea unor măsuri de politică economică adecvată la nivel local.

A doua componentă a dezvoltării endogene și anume utilizarea avantajului strategic regional semnifică o dezvoltare a resurselor de export prin intermediul unui sector de export paralel, aflat sub un control strâns și dezvoltat doar în cazul produselor pentru care regiunea are o poziție favorabilă pe piață, indiferent de cerințele politice sau economice, fapt ce-i conferă un caracter limitat.

Un model al dezvoltării endogene capabil să garanteze autonomia procesului care să fie sustenabil trebuie să se bazeze pe caracteristicile locale și pe abilitatea de a controla anumite variabile fundamentale. În particular un astfel de model se poate baza pe:

- „utilizarea resurselor locale (muncă, capitalul istoric acumulat, spiritul antreprenorial, cunoștințe specifice ale procesului de producție, resurse materiale);
- abilitatea de a verifica procesul local de acumulare;
- capacitatea de inovare;
- existența interproductivității atât intrasectorial, cât și intersectorial la nivel local."[198]

În acest fel economia locală este acum produsul utilizării și dezvoltării complete a resurselor locale iar viitorul acesteia poate fi controlat din interior.[199]

Existența unui proces de dezvoltare economică locală axat pe dezvoltarea endogenă va contribui la creșterea resursele colectivităților locale fără de care nu poate fi asigurat succesul. Dezvoltarea endogenă este rezultatul acțiunilor colective ale sectorului public, sectorului privat și comunitățile locale. În urma acestei acțiuni concertate, dezvoltarea endogenă va putea satisface cerințele locale ale colectivității, cerințe legate de dezvoltarea serviciilor, dezvoltarea resurselor umane și financiare ale colectivităților, creșterea numărului de firme plătitoare de impozite, integrarea dezvoltării economice și sociale la nivelul colectivităților locale și îmbunătățirea condițiilor generale de mediu ale colectivităților.

---

[198] Edited by Huynh Cao Tri (1998), Participative administration and endogenous development, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, p. 8.
[199] Stephen Gyrett (anul), *Local Development,* Ashgate Publishing Company, p. 91.

Dezvoltarea endogenă presupune posibilitatea mobilizării resurselor locale către satisfacerea nevoilor de bază, presupunându-se că utilizarea resursele locale este subordonată priorităților locale, și controlate în funcție de avantajele strategice ale comunității.

Toate aceste condiții întrunite permit, practicarea unei strategii economice care să urmărească satisfacerea nevoilor fiecărei colectivități cu un minim de dependență față de relațiile economice exterioare, bazate în special pe:

- dezvoltarea unei tehnologii simple, care să permită evitarea unei dependențe tehnologice;
- diversificarea activităților de bază;
- extinderea pieței interne;
- autofinanțarea investițiilor.

Principala contribuție a acestui curent la dezvoltarea teoriei economice constă în conceperea spațiilor nu doar ca o restricție, o distanță între două locuri, o sursă generatoare de costuri pentru agenții economici, ci mai ales ca un teritoriu pe care trăiește o comunitate de oameni care are dreptul de a decide asupra propriei sale dezvoltări.

Teoria dezvoltării endogene, bazată pe autarhia regională selectivă nu poate depăși o anumită utopie, deoarece izolaționismul poate duce la scăderea productivității muncii și implicit, la încetinirea ritmului de dezvoltare, cu repercusiuni directe, negative asupra nivelului de viață al oamenilor.

3.2.4. Teoria dezvoltării exogene[200]

Teoria dezvoltării exogene își propune să analizeze impactul și influența pe care mediul economico-administrativ exterior îl exercită asupra unui sistem de dezvoltare locală, preponderent endogen, având ca finalitate realizarea unei dezvoltării locale omogene axată pe dezvoltarea unui spațiu inovativ.

În demersul nostru de a defini și explica posibilitatea existenței și funcționării acestei teorii, vom încerca evidențierea unei relaționări între acest concept și factorii exogeni, care stau la baza fundamentării acestei teorii, axându-ne pe impactului semnificativ al acestor factori asupra dezvoltării economice locale.

Între cele două teorii privind dezvoltarea endogenă și exogenă, trebuie semnalată existența unei relații de interdependență. Aplicabilitatea teoriei exogene precum și a factorilor exogeni fiind puternic influențată de funcționarea unui cadru local de dezvoltare preponderent endogen.

Atât factorii endogeni precum și cei exogeni contribuie la realizarea „unui proces de dezvoltare, în principal economic, într-o anumită regiune sau unitate

[200] Teorie dezvoltată de autori plecând de la existența factorilor exogeni și a influenței acestora în ceea ce presupune procesul de dezvoltare locală.

administrativ-teritorială, care determină o creștere a calității vieții la nivel local", dezvoltarea locală reprezentând „expresia solidarității locale, creatoare de noi relații sociale și manifestă voința locuitorilor unei regiuni de a valorifica resursele locale".[201]

Existența unui cadru local de dezvoltare este necesar în acest context pentru a înțelege modalitatea prin care autoritățile publice locale și partenerii lor interni și internaționali sprijină dezvoltarea și implementarea unor politici publice locale de guvernare și furnizare a serviciilor.

Există legături strânse între dezvoltarea locală și procesul descentralizării, care sunt raporturi directe, de influență reciprocă. Astfel recunoașterea dezvoltării locale se înscrie în logica descentralizării, care trebuie concepută nu numai ca o reformă politică și juridică, ci și ca o politică economică. Prin urmare, dezvoltarea locală trebuie să se sprijine pe noțiunile de eficiență, eficacitate și pe dezvoltarea spiritului antreprenorial local.

Dezvoltarea locală este condiționată de către factori externi nivelului local. Cadrul dezvoltării locale accentuează importanța existenței unui mediu și al unei politici, întărirea capacității și transferului de resurse pentru dezvoltarea locală. Mediul politic și instituțional necesar dezvoltării locale include instituții formale precum legi, politici, un sistem organizațional precum și un sistem informal reprezentat de o serie de valori, norme și practici sociale care să sprijine autonomia și guvernarea locală, furnizarea de servicii și creșterea sectorului privat la nivel local.[202]

Pentru o mai bună înțelegere a modalității în care interacționează elementele care contribuie la existența și funcționarea cadrului dezvoltării locale, natura relațiilor acestora va fi prezentată în figura 9.

---

[201] A. Profiroiu, S. Racoviceanu, N. Țarălungă (2008), *Dezvoltare economică locală,* Editura Economică, p. 8.

[202] C. Dumitrică (2008), Analiza actorilor implicați în procesul dezvoltării regionale. în volumul *Relația inovativitate-investiții străine directe – provocări și oportunități europene,* Institutul de Economie Națională, Editura Universitară, p. 61.

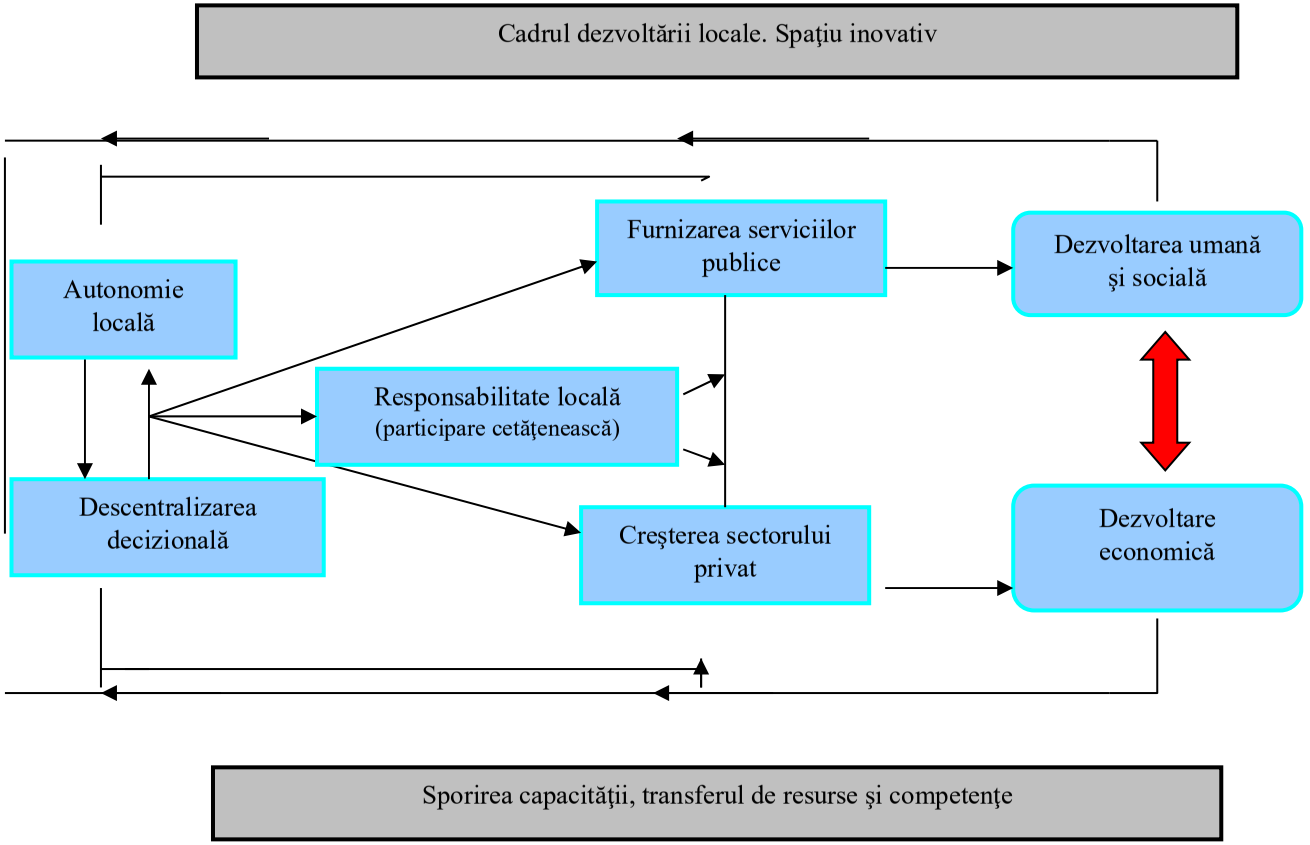

Figura 9. *Cadrul dezvoltării locale*[203]

[203] C. Dumitrică (2009), „The local development frame. Applicability within the romanian administrative space" în volumul „Analele Universității Eftimie Murgu Studii Economice, Fascicola II", Editura Eftimie Murgu, Reșița, 2009, p. 257.

Cadrul dezvoltării locale este compus dintr-un număr de șase procese a căror interacțiune duce la apariția dezvoltării economice locale. Autonomia locală, descentralizarea decizională, participarea cetățenească, furnizarea serviciilor publice, creșterea sectorului privat și dezvoltarea umană și socială.

Rolul acestui cadru este acela de a contribui la capacitarea[204] mediului economico-administrativ local. Capacitarea unui mediu se referă la abilitatea socială de a identifica și rezolva problemele existente, înglobează abilități din diferite sfere și niveluri. Spre exemplu capacitarea unui mediu este condiționată de viziunea și valorile care există într-o anumită societate. Depinde de modul în care acestea sunt îndreptate către îmbunătățirea și protejarea mediului, de politicile și strategiile manageriale existente în societatea respectivă.

Contextul politic, economic și social în cadrul căreia o societate operează este de asemenea important. Resursele disponibile actorilor implicați, rolul și influența acestora pot fi de un real ajutor în determinarea modalității în care mediul este manageriat într-o anumită societate.

Relațiile care există între acești factori sunt mult mai numeroase și complexe. Felul în care fiecare factor influențează forma celuilalt poate fi considerat o particularitate a fiecărei societăți.

Analiza factorilor și a interdependenței acestora, atunci când vrem să prezentăm capacitarea unui mediu presupune o abordare sistemică.[205] Una dintre consecințele acestei abordări se referă la îndreptarea atenției către problemele majore ale societății.

Un cadru al dezvoltării locale, secondat de un amplu proces de capacitare al acestuia, furnizează uneltele analitice pentru a susține o dezvoltare locală mult mai integrată care întărește instituțiile și capacitatea nivelului local pentru realizarea a trei obiective majore:

- **accesul nivelului local la infrastructura publică, serviciile publice și oportunitățile economice.** Accesul necesită proximitate. Un proces integrat la nivel local ajută la obținerea unor facilități, servicii și oportunități economice mai aproape de locul în care oamenii trăiesc și muncesc;

---

[204] Termenul „capacitare” este utilizat în viziunea autorilor pentru a descrie complexitatea măsurilor economico-administrative care au ca principal obiectiv dezvoltarea competitivității factorilor locali de producție.

[205] A se vedea A. Matei, L. Matei, 2007. Modele sistemice ale dezvoltării locale, *Economie teoretică și aplicată,* Nr. 1, www.ectap.ro. Autorii propun apariția unui sistem administrativ de dezvoltare locală (SEADL) care realizează interfața a două modele sistemice cibernetice: economic și administrativ. Descrierea acestui model nou se fundamentează pe o logică de acțiune a dezvoltării locale și are ca suport modelarea economico-matematică.

- **întărirea puterii actorilor locali**, prin mecanisme care să sprijine buna guvernare, furnizarea de servicii eficiente și echitabile și îmbunătățirea vieții prin implicarea cetățenilor în procesul de luare a deciziilor;
- **sporirea sustenabilității procesului de dezvoltare locală,** prin întărirea capacității instituțiilor, a resurselor colective care constituie capitalul necesar pentru dezvoltarea locală.[206]

Elementele componente ale cadrului dezvoltării locale, contribuie la dezvoltarea unui spirit inovativ în interiorul acestuia, care a reprezentat subiectul de analiză a grupului de cercetători Gremi[207] care au promovat conceptul de „Milieu innovative".

Conceptul de „milieu innovative"[208] este definit ca reprezentând: „un set de relații care se stabilesc în cadrul unei arii geografice, facilitând astfel apariția unui sistem de producție, a unor actori economici și o unei culturi industriale, generându-se astfel un proces de „învățare colectivă" care acționează asemenea unui mecanism de reducere a incertitudinii în timpul procesului de inovare".[209]

Faptul că resursele locale sunt implicate și utilizate în dezvoltarea conceptului de „milieu innovative" nu înseamnă că procesul poate începe asemenea unui produs al antreprenorilor endogeni. Catalizatorul pentru multe industrii din lumea a treia italiană a fost reprezentat de apariția unor firme din exterior venite să profite de avantajele deja existente.

Prin urmare, dacă investițiile externe sunt atrase de o zonă/regiune, trebuie să se conecteze la elemente deja existente, altele decât forța de muncă ieftină, dacă se dorește conturarea unui proces de dezvoltare auto-sustenabil.

Aceste gen de avantaje vizează:

- existența unei rețele deja existente de furnizori și consumatori de produse;
- adaptabilitatea firmelor într-un mediu fertil, prin expertiza oferită în domeniu de către antreprenorii locali;
- flexibilitatea aprovizionării;

---

[206] L. Helling. R. Serrano, D. Warren (2007), Linking Community Empowerment, Decentralized Governance, and Public Service Provision Through a Local Development Framework, p. 3.

[207] Grup de cercetători europeni asupra spațiului inovativ.

[208] Inițial, conceptul de „milieu innovative" a fost utilizat de Gremi pentru a explica succesul districtelor industriale în zonele de nivelul 3 din Italia. Aceste zone s-au axat asupra unei singure particularități industriale și sunt denumite „Third Italy" pentru a le diferența de regiunile puternic industrializate din nordul Italiei și de cele slab dezvoltate din Mezzogiorno. Studiile Gremi au identificat elementele comune ideii de „milieu innovative" ca fiind reprezentate de către: o serie de specializări într-o anumită tehnologie sau filieră, puternice interațiuni și sinergii în cadrul aceleiași zone, o arie largă de imitare și un proces de învățare colectivă precum și un sentiment psihologic de integrare într-o comunitate locală.

[209] Edited by R. Ratti, A. Bramoanti, R. Gordon (1997), The Dynamics of Innovative Regions-The Gremi Approach, Published by Ashgate Publishing LTD p. 45.

- existența unui spirit antreprenorial local, care să contribuie la răspândirea cu ușurință a procesului de învățare colectivă având ca efect dezvoltarea rapidă a inovării;
- dobândirea de către zona/regiunea respectivă a unei reputații în anumite domenii de activitate care o recomandă pentru dezvoltarea unor relații ulterioare cu clienții și investitorii externi.[210]

Sinergia locală în rândul actorilor locali, precum și între ei și investitorii externi, poate compensa economia locală de lipsa unor alte avantaje tradiționale.

O legătură cu dinamică exterioară este crucială chiar și în cazul în care procesul de dezvoltare a început datorită antreprenoriatului local. Potențialul pentru o dezvoltare continuă care să se bazeze doar pe resursele locale este limitat pe termen lung. Cooperarea cu instituțiile externe, firme sau agenții publice și centre de cercetare este importantă, reprezentând de fapt o diversificare a pieței care contribuie la stimularea continuă a competitivității locale și a capacității de inovare locală. Este mult mai important să se întâmple acest lucru în regiunile slab dezvoltate unde condițiile pentru apariția inovației locale sunt mult diminuate.

Acestea sunt forme ale intervenției externe care pot mobiliza și activa resursele endogene, către cooperări tehnologice, transferul de know-how, precum și mobilitatea resurselor. Dacă dezvoltarea va avea loc atunci aceasta se va întâmpla prin intermediul procesului identificat de Gremi. Aceasta presupune implicarea resurselor locale, dezvoltarea unei sinergii în rândul actorilor și factorilor locali, precum și existența unei legătură cu mediul extern și un proces continuu de inovare.[211]

Inovarea în contextul regiunilor rămase în urma trebuie concepută într-un mod mai larg, decât exclusiv ca un element tehnologic. Creșterea competitivității se poate realiza și prin dezvoltarea unor ample relații în diferite domenii de activitate, acest lucru presupunând o serie de activități precum:

- „schimbul de locuri de muncă joburi între sectoare, spre exemplu dinspre agricultură spre industria energetică sau dinspre comerț înspre servicii;
- perpetuarea rapidă a practicilor de succes din cadrul teritoriului local în ceea ce privește producția, tehnologia, schemele de organizare și strategiile de marketing;
- aplicabilitatea tehnologiilor avansate peste elementele tradiționale de organizare;

[210] M.B. Collett, Ph. Aghion, P. Howitt (1998), *Endogenous Growth Theory,* The Mit Press Cambridge, Massachusetts London, p. 156.
[211] Edited by R. Ratti, A. Bramoanti, R. Gordon (1997), *The Dynamics of Innovative Regions – The Gremi Approach,* Published by Ashgate Publishing Ltd., p. 45.

- implementarea inovațiilor asupra produselor deja existente și asupra tehnologiei;
- inovația radicală".[212]

Este greu de anticipat dacă o regiune va putea dezvolta spațiul inovativ necesar unei dezvoltări economice locale sustenabile însă multe dintre ele au acest potențial.

Există în concluzie două traiectorii posibile către un spațiu inovativ. În primul rând există posibilitatea unei intervenții inovative externe, care poate fi imediat integrată de către societatea locală, iar în al doilea rând prin dezvoltarea sinergiilor locale.

Teoria dezvoltării exogene se axează prin urmare pe impactul factorilor exogeni asupra unui cadru al dezvoltării locale, a cărei capacitare se obține prin diferite măsuri economico-administrative, care au ca principal scop dezvoltarea unui spațiu inovativ competitiv.

3.2.5. Teoria riscului minim[213]

Procesul dezvoltării locale, presupune trecerea unei colectivități locale de la o stare A, la o stare B, superioară din punct de vedere al calității vieții și nivelului de trai, locurilor de muncă, condițiilor sociale și de mediu.

Figura 10. *Obiectivul dezvoltării locale*

Metodele și instrumentele prin care o colectivitate poate trece de la starea A la starea B, au făcut obiectul a numeroase teorii, a căror aplicare practică s-a dovedit mai mult sau mai puțin reușită, concluzia diferiților specialiști în domeniu fiind că teoriile existente au aplicabilitate pentru un număr limitat de cazuri. Nu se poate afirma că una din teoriile enunțate reprezintă, prin transpunerea în practică, panaceul dezvoltării, al trecerii de la dezvoltarea virtuală (DV) la dezvoltarea reală (DR), de la starea A, la starea B.

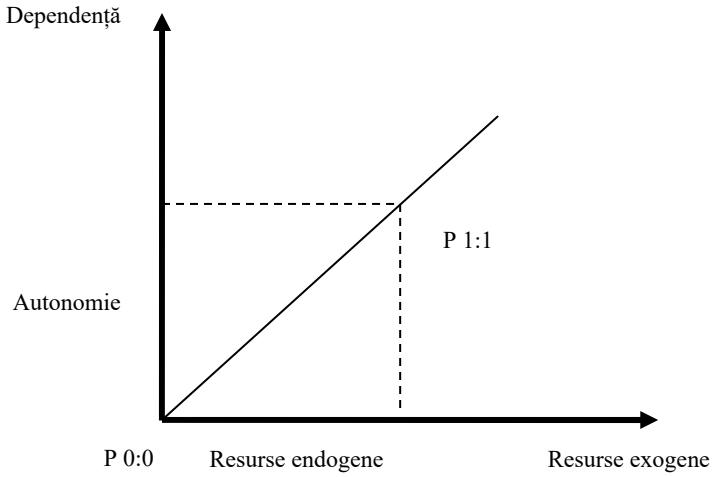
---

[212] T.A. Elliot (1994), *An introduction to sustainable development. The developing world*, Routledge, London and New York, p. 64.

[213] Teorie dezvoltată de autori în cadrul articolului – The Theory of Minimal Risk in Local Development Process D. Dincă, C.D. Dumitrică (2015) și publicată în revista *Global Journal of Management and Business Research:* A Administration and Management, Vol. 15, Issue 9, Version 1.0. Year 2015.Type Double Blind Peer Reviewed international Research Jurnal, Publisher: Global Journals Inc (USA), pp. 7-14.

Cele mai multe teorii se concentrează asupra fundamentului dezvoltării, resurselor care trebuie să o susțină și mediului de proveniență al acestora. Există o altă serie de teorii ale dezvoltării, derivate din prima categorie, ce pornesc de la autonomia/dependența colectivităților față de colectivități învecinate, mai mari, stat, poli de creștere sau în a căror rază de influență se poziționează. Sunt și teorii/modele ale dezvoltării ce se concentrează asupra spațiului sau timpului dezvoltării.

Altfel spus, teoriile dezvoltării gravitează în jurul a două categorii de factori, a doua categorie derivată din prima: resurse endogene/exogene și autonomie/dependență.

Punctul 0:0 (autonomie și dezvoltare exclusiv pe baza resurselor proprii) ar corespunde unui izolaționism utopic al colectivităților locale.

Punctul P 1:1 corespunde unui echilibru perfect între dependență/autonomie, resurse endogene/exogene.

Riscul în procesul dezvoltării locale, urbane, regionale este reprezentat în situația de față de neatingerea obiectivelor asumate sau incapacitatea de a trece de la DV la DR. În acest context riscul poate fi definit ca reprezentând o „*potențială deviație adversă de la rezultatele așteptate*”.[214]

Autori precum M. Blaug[215] sau F. Knigt[216] sugerează că riscurile pot fi calculate. De altfel există și metode de calcul al riscurilor asumate de organizațiile publice din România.

[214] A. Kuritzkes, T. Schuermann (2007), *What we know, dont know and cantknow about bank risk: a view from the trenches*, Princeton University Press, 2007, p. 3.
[215] M. Blaug, *Teoria economică în retrospectivă*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
[216] F. Knigt, *Risk, Uncertainty and Profit*, Signalman Publishing, 2010.

Astfel, *teorie riscului minim în procesul dezvoltării* locale, urbane, regionale, presupune identificarea riscului, calculul probabilității și impactului acestora, evaluarea toleranței la risc și formularea răspunsurilor la risc. Dezvoltarea locală reală reprezintă, potrivit acestei teorii, o sumă de procese cu risc minim. Calculând riscurile și aplicând acele procese ale căror riscuri sunt minime, este posibil să punem în aplicare, în funcție de situație, oricare dintre teoriile de mai sus. Fiecare, în funcție de cazuri particulare, poate avea aplicabilitate, rezultate, sau nu.

Potrivit definiției formulate, aplicarea teoriei riscurilor în procesul dezvoltării locale, presupune parcurgerea unor etape, după cum urmează:

A. Identificarea riscurilor aferente procesului de dezvoltare

Identificarea riscurilor este strâns legată de formularea unor obiective de dezvoltare. Riscurile nu pot fi formulate decât în raport cu obiectivele a căror atingere este afectată de materializarea lor. Identificarea riscurilor nu este un proces obiectiv, ci unul subiectiv, ce ține de experiența și cunoștințele celui ce le identifică. Riscurile sunt de fapt percepții asupra factorilor care pot afecta atingerea unor obiective. Același obiectiv formulat în comunități diferite, poate fi supus aceloraşi riscuri, dar cu probabilitate și impact diferite, sau pot fi supuse unor riscuri diferite.

Dincolo însă de cazurile particulare, ne propunem să identificăm riscuri comune specifice obiectivelor generale ale dezvoltării locale, trecerii de la DV la DR sau trecerii de la starea A la starea B. Acestor obiective generale le sunt subsumate obiective specifice fiecărei comunități, obiective SMART.

Riscuri specifice teoriei dezvoltării endogene, sunt: riscuri privind capitalul fizic, riscuri privind inovația tehnologica, riscuri privind capitalul uman și riscuri privind capitalul public.

Din perspective teoriei dezvoltării exogene, putem identifica următoarele categorii de riscuri: riscuri privind mediul macro economic, riscuri privind mediul tehnologic, riscuri privind mediul ecologic, riscuri privind mediul cultural, riscuri privind infrastructura, riscuri privind mediul politic, guvernamental sau riscuri privind mediul legal.

Prima etapă a dezvoltării locale, este reprezentată de construirea parteneriatului dezvoltării. Prin prisma teoriei dezvoltării endogene este vorba de reprezentanții mediului de afaceri local, sector public și societatea civilă.

Dintr-o perspectivă exogenă, sunt implicați reprezentanți ai mediului macroeconomic, tehnologic, ecologic, cultural, politic/guvernamental, legal.

În oricare dintre situații, există riscul neimplicării și al neparticipării uneia sau alteia dintre categorii.

B. Evaluarea riscurilor

Odată riscurile identificate se trece la evaluarea acestora din perspectiva probabilității de materializare și a impactului (consecințelor) asupra obiectivelor. Combinația dintre nivelul estimat al probabilității și nivelul estimat al impactului constituie expunerea la risc, în baza căreia se realizează profilul riscurilor.

O metodă de evaluare este cea propusă de către *The Internal Control Framework/Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)*[217]*:*

Foarte ridicat	5	**I**	5	10	15	20	25
Ridicat	4	**M**	4	8	12	16	20
Mediu	3	**P**	3	6	9	12	15
Scăzut	2	**A**	2	4	6	8	10
Foarte scăzut	1	**C**	1	2	3	4	5
		T					
		0	**PROBABILITATE**				
			1	2	3	4	5
			Foarte scăzut	Scăzut	Mediu	Ridicat	Foarte ridicat

Aplicând această metodă de evaluare pentru riscul identificat, este posibil, ca, de exemplu, pentru cazul neparticipării cetățenilor la procesele de dezvoltare locală, într-o comunitate riscul să aibă probabilitate medie și impact scăzut, rezultând un scor de 6, iar în altă comunitate, probabilitatea să fie foarte ridicată și impactul ridicat, rezultând un scor de 20.

În cazul sprijinului sau interesului mediului economic de la nivel macro, într-o comunitate riscul poate să aibă probabilitate ridicată și impact mediu, rezultând un scor de 12, iar în altă comunitate, probabilitatea să fie scăzută și impactul scăzut, rezultând un scor de 4.

Într-o astfel de situație ipotetică, aplicând teoria riscului minim, prima comunitate se va baza preponderant pe elemente endogene, iar cea de a doua pe cele exogene.

C. Formularea răspunsurilor la risc

Odată identificate și măsurate, sunt necesare masuri, planuri de minimizare a riscurilor.

Răspunsul la risc depinde de natura riscurilor privite din perspectiva posibilităților de control (de stăpânire). De fapt, este vorba de răspunsul la următoarele întrebări: riscurile pot fi sau nu controlate de comunitate?; dacă da, comunitatea poate controla riscurile până la un nivel satisfăcător?; dacă nu, comunitatea poate externaliza riscurile sau activitățile generatoare de riscuri?

---

[217] Prezentată în Metodologie de implementare a standardului de control intern „managementul riscurilor", Ministerul Finanțelor Publice, ianuarie 2007.

Prin urmare reușita proceselor de dezvoltare presupune luarea în considerare a proceselor cu un risc minim și o probabilitate mai mare de realizare. Este adevărat că teoriile economice susțin că rezultate se pot obține și în condiții de risc maxim, investitorul privat fiind cel care decide în ce măsură și ce categorii de riscuri își asumă. În cazul proceselor de dezvoltare locală, urbană, regională însă, coordonate de către decidenți publici cu implicarea resurselor publice, nu se poate vorbi de asumarea riscului maxim. În aceste condiții devine aplicabilă teoria riscului minim.

Cunoscută fiind rezistența la schimbare a administrațiilor publice locale/centrale, aplicarea teoriei riscului minim în procesele de dezvoltare, poate avea ca efect reducerea riscului în ceea ce privește apariția unei „lebede negre"[218], ale cărei efecte pozitive/negative la nivelul economiilor locale/regionale pot fi de-a dreptul impredictibile, fapt ce ar putea genera un adevărat blocaj administrativ/managerial, generat de necesitatea adaptării la un nou context economic, social, administrativ.

[218] În ceea ce privește conceptul de „lebădă neagră" a se vedea: N.N. Taleb (2010), *Lebăda neagră,* Editura Curtea Veche. Conceptul de „lebădă neagră" descrie acele evenimente la sacră mare, impredictibile și neregulate, cu consecințe masive, ce nu pot fi prevăzute.

Teorii ale dezvoltării economice și influența asupra dezvoltării urbane/regionale

Denumire	Anul apariției	Reprezentanți	Caracteristici specifice	Utilitate	Percepția asupra dezvoltării regionale	Impactul asupra dezvoltării regionale
Teoria dezvoltării inegale	1960	Gunar Myrdal John Friedmann Stuard Holland	- decalajele de dezvoltare sunt interpretate ca decalaje cronologice;	- creșterea endogenă a veniturilor creează diferențe între zone/regiuni, ceea ce conduce la apariția unui proces de cauzalitate cumulativă și circulară.	- se consideră că dezechilibrele zonale/regionale au la bază decalaje cronologice inerente în procesele de integrare, decalaje care au drept consecință mobilitatea imperfectă a factorilor de producție.	- regiunile și zonele subdezvoltate continuă să existe, în măsura în care mecanismele procesului de creștere amplifică schemele de dezvoltare deja existente. - părțile componente ale unui teritoriu nu urmează obligatoriu același ritm de dezvoltare
Teoria polilor de creștere	1960	Francois Perroux	- dezvoltarea se manifestă prin intermediul unor poli de creștere, care au o intensitate variabilă, răspândindu-se prin diverse canale, cu efecte variabile asupra economiei;	- redefinirea politicilor de amenajare a teritoriului este inspirată de două noțiuni „noțiunea de pol de dezvoltare” și „noțiunea de spațiu polarizat”	- dezvoltarea regională apare ca un proces dezechilibrat, dar în același timp ierarhizat, unde un anumit nr de unități economice joacă un rol esențial care le evidențiază față de celelalte.	- teoria nu s-a dovedit suficient de realistă în ceea ce privește condițiile necesare pentru a explica dezvoltarea economiilor aglomerate. - apariția fenomenelor de filtraj a stopat expansiunea economică, persistând dezechilibrele regionale.
Teoria dezvoltării endogene	sfârșitul anilor ’70	originile teoriei pot fi găsite în caracteristicile regiunilor din lumea a treia.	- autarhia regională selectivă - punerea în valoare a avantajului regional strategic;	- satisfacerea nevoilor regiunii în cadrul propriului teritoriu; - utilizarea avantajului strategic regional în cazul produselor pentru care regiunea are o poziție favorabilă;	- dezvoltarea regională presupune posibilitatea mobilizării resurselor locale către satisfacerea nevoilor de bază;	- principala contribuție a acestui curent la dezvoltarea teoriei economice constă în conceperea spațiilor nu doar ca o restricție, ci mai ales asemenea unui teritoriu care poate decide asupra propriei sale dezvoltări;
Teoria dezvoltării exogene	Reacție vizavi de teoria dezvoltării endogene	Grupul de cercetători Gremi	- impactul mediului extern asupra unui sistem de dezvoltare locală, preponderent endogen	- creșterea nivelului de trai la nivel local;	- existența unui cadru al dezvoltării regionale; - dezvoltarea unui spirit inovativ	- existența unei intervenții inovative externe; - dezvoltarea sinergiilor locale
Teoria riscului minim	2015 - Teorie dezvoltată de autori în cadrul articolului: " The Theory of Minimal Risk in Local Development Process și Publicată în Revista Global Journal of Management and Business Research: A Administration and Management	D. Dincă; C.D. Dumitrică	- permite dezvoltarea unor planuri de dezvoltare cu un grad de risc minim pentru administrațiile publice locale/centrale.	- permite adaptarea facilă a administrațiilor publice locale/centrale la schimbările economice, sociale survenite în urma implementării planurilor de dezvoltare.	- se poate considera ca aplicarea teoriei riscului minim asigură un anumit nivel de stabilitate/predictibilitate în ceea ce privește direcția de dezvoltare.	- gradul de dezvoltare este unul redus, controlat, ce nu permite sau reduce semnificativ posibilitatea apariției unor situații, contexte menite să permită apariția unui cadru inovativ.

Cele cinci teorii cu impact asupra dezvoltării urbane/regionale, corelate cu școlile de gândire economică prezentate anterior, vin să contribuie la dezvoltarea unei viziuni de ansamblu asupra dezvoltării urbane/regionale, facilitând identificarea elementelor fundamentale care stau la baza oricărui proces de dezvoltare.

Într-o primă etapă, discrepanțele existente între diferite zone urbane/regiuni de dezvoltare sunt analizate din perspectiva accesului la resurse și a capacității de producție endogenă a fiecărei regiuni, care generează o mobilitate imperfectă a factorilor de producție. Dezvoltarea unor centre industriale care au capacitatea de a atrage forță de muncă și resurse economice, reprezintă obiectul de analiză al celei de-a doua teorii, care evidențiază rolul polilor de creștere și impactul acestora asupra economiei regionale.

Repartiția polilor de creștere în cadrul regiunilor de dezvoltare trebuie să fie foarte bine dimensionată. Poziționarea acestora, trebuie să acopere prin prisma activităților furnizate și a diversității acestora, întreg teritoriul regional pentru o utilizare cât mai eficientă a forței de muncă și a potențialului economic endogen regional.

Dezvoltarea urbană/regională este astfel prezentată din perspectiva teoriei endogene, drept rezultatul factorilor economici interni și a dezvoltării avantajului strategic regional a serviciilor furnizate.

Satisfacerea nevoilor de bază reprezintă în conformitate cu această teorie principalul obiectiv al regiunii. Teoria își dovedește astfel incapacitatea de a percepe dezvoltarea urbană/regională asemenea unui efort colectiv regional, axat pe relații de interdependență economică, cu implicații la nivel național și european.

Teoria exclude astfel posibilitatea dezvoltării unor proiecte strategice regionale, viziunea acesteia fiind axată strict asupra unui teritoriu bine determinat și a mijloacelor prin care acesta se poate dezvolta în mod individual.

În completarea acestei, teoria dezvoltării exogene vine să evidențieze importanța impactului mediului extern asupra factorilor de producție interni precum și necesitatea dezvoltării unui spirit competitiv și inovativ la nivelul regiunilor de dezvoltare.

Rezultă astfel că dezvoltarea inegală a regiunilor se datorează într-o primă etapă unor diferențe de natură cronologică, care au stopat accesul acestora la resurse. Poziționarea polilor de creștere, fără o analiză fundamentată a capacității teritoriale de producție coroborată cu un proces de dezvoltare preponderent endogen va contribui la izolarea regiunii din punct de vedere economic în raport cu regiunile vecine.

Dezvoltarea spiritului antreprenorial local și implicit a celui inovativ reprezintă singura soluție în măsura în care se dorește obținerea unei dezvoltări regionale integrate.

3.3. Modele ale dezvoltării urbane/regionale

Teoria localizării este o parte a teoriei economice care analizează forțele ce determină localizarea activităților economice. Bazele acestei teorii, care avea să deschidă calea studiilor moderne de amenajare urbană și a teritoriului, au fost puse de Johann Heinrich Von Thunen, cu cercetările sale privind localizarea optimă a culturilor agricole în funcție de distanța dintre locul de producție și piețele de desfacere.[219]

Economia spațială își concentrează atenția asupra a două trăsături atotcuprinzătoare ale vieții economice: distanța și zona. Rolul distanței este exemplificat prin faptul că, cheltuielile de transport afectează nu numai prețurile de pe piață, ci și locația condițiilor favorabile producției. Rolul zonei, pe de altă parte, impune ca prețurile diferitelor produse să fie delimitate geografic.

Economia spațială și, în general, teoria locației activității economice, s-a dezvoltat și maturizat în decursul secolului al XIX-lea, reprezentând un element de noutate, dacă ținem cont de faptul că până în anul 1950 principalul curent de gândire în domeniul economiei s-a referit la analiza lumii economice fără să ia în considerație elementele de natură spațială.

Principiul maximizării profitului este dificil de menținut în teoria localizării, iar soluțiile la problemele echilibrului general devin aproape imposibile atunci când se introduc ajustări privind spațiul și localizarea.

În alegerea localizării sale, un producător trebuie să ia în considerare cerința de a satisface o cerere cunoscută, localizată, la prețuri parametrice.

În teoria localizării, strategia de maximizare a profitului este în strânsă legătură cu strategia privind localizarea care are ca principal obiectiv minimizarea costurilor de producție și transport.

Ținându-se cont de aceste caracteristici, teoria localizării a cunoscut ulterior o lărgire a zonei de interes, efectuându-se o serie de cercetări care vizau localizarea optimă a unor întreprinderi industriale, în raport cu sursele de materii prime și cu piețele de desfacere. Teoria localizării a stat la baza unor studii întregi privind amenajarea unor întregi teritorii, astfel încât cheltuielile de transport între diferitele puncte din acel teritoriu să fie minime, iar funcționalitatea structurilor teritoriale să fie optimă.

Lucrările din domeniul teoriei localizării au meritul de a fi scos în evidență faptul că spațiul economic este neomogen și anizotrop.[220]

Cercetările din domeniul teoriei localizării au influențat într-un mod semnificativ geografia economică modernă, precum și cercetările din domeniul turismului și al economiei regionale.

---

[219] *Dicționar de Economie,* ediția a doua, Editura Economică, București 2001.

[220] Despre un corp care nu are aceleași proprietăți fizice în toate direcțiile, care prezintă direcții privilegiate.

3.3.1. Modelul Von Thunen

Istoria teoriei locației începe cu problema „Statului izolat" scrisă de Johann Heinrich Von Thunen[221] în 1826. Thunen n-a fost primul specialist care a analizat fenomenele economice în spațiu, dar a fost primul care a tratat astfel de fenomene cu ajutorul analizei spațiale.[222]

Thunen a urmărit să creeze un model geografic, care să evidențieze rolul distanței și zonei prin construcția sa. El ne îndeamnă să considerăm „statul ideal sau izolat" asemenea unei câmpii omogene, fără caracteristici, cu fertilitate egală, fără drumuri sau fluvii navigabile și limitată la folosirea unor mijloace primitive de transport, existând un singur oraș pentru care sunt realizate toate produsele industrializate, a cărui aprovizionare este asigurată de fermierii din câmpie cu toate produsele agricole[223]. Se realizează astfel o izolare față de lumea externă, propunându-se spre analiză principiile care-i determină pe fermieri, în astfel de situații, să primească pentru produsele lor, rentele obținute pe diferite suprafețe, precum și tipurile asociate de folosire a terenurilor care însoțesc astfel de prețuri și rente.

Ideea noțiunii de economie izolată într-un spațiu idealizat era o idee nouă, radicală, care justifică de ce Thunen este considerat „părintele" economiei spațiale.

Teoria elaborării modelelor spațiale a apărut odată cu cercetările privind localizarea culturii agricole în funcție de distanța față de piața de desfacere a produselor respective. Interesul primar al lui Von Thunen a fost analiza alocării terenului agricol, știind că produsul agricol trebuie transportat de la locul producției la cel al consumatorului (orașul), problema care se pune fiind aceea a modalității în care poate fi alocat pământul între mai multe utilizări concurente.[224]

---

[221] Johann Heinrich von Thunen a trăit în Germania (1783-1850) aducându-și contribuția la dezvoltarea științei moderne prin lucrarea „Der Isolierte Staat" – Statul Izolat (1828) care a reprezentat prima lucrare de origine germană din istoria „Teoriei locurilor centrale", ce a contribui la apariția primului model de organizare spațială rațională pentru producția agricolă. Lucrarea, publicată în trei volume, reprezintă analiza în termenii productivității marginale a modului de amplasare a culturilor agricole. El a folosit calculul marginal și diferențial pentru a studia echilibrul economic, motiv pentru care este considerat unul dintre pionierii analizei marginale în economie. Interesul său în economia agriculturii a fost inspirat de studiile unor economiști precum Adam Smith și Albrecht Thaer, influențând, la rândul lui, prin cercetările efectuate de cercetători precum Alfred Marshal și alți economiști celebri care s-au ocupat de economia regională sau spațială.

[222] M. Blaug (1992), *Teoria economică în retrospectivă,* Editura Didactică și Pedagogică, București, p. 650.

[223] H. B. Johnson (1996), „A Note on Thunen's Circles" în Annals of the associations of American Geographers, Vol. 52. No. 2, p. 214, Published by: Taylor & Francis, Ltd. On behalf of the Association of American Geographers, accesat la 22.09.2009, Jstore.

[224] V. Nicolae, D.L. Constantin (1998), *Bazele economiei regionale și urbane,* Editura Oscar Print, p. 62.

Această problemă a fost analizată de Von Thunen pornind de la studiul agronomiei pe domeniul propriu de la Tellow și de la funcționarea concretă a pieței orașului Rpstock, situat la 35 km nord-vest de Tellow.

Modelul lui Von Thunen pornește de la ipoteza unui spațiu omogen, pe care îl complică progresiv pentru o mai bună apropiere de realitate. Cererea pe piața respectivă este constituită din câteva bunuri de consum, cum ar fi produse alimentare proaspete, lemn folosit drept combustibil. Dacă se consideră o singură cultură, aceeași fertilitate în orice punct, aceeași tehnologie de producție și mâna de lucru disponibilă fără costuri de transport, atunci costul de producție este constant în fiecare punct.

În cazul în care vânzarea producției se realizează în totalitate pe piața determinată de centrul urban, atunci costul total variază doar în funcție de distanța de transport a producției. Scopul numeroaselor sale idei era să izoleze cheltuielile de transport, ca funcție liniară a distanței, de toți ceilalți factori care influențează locația producției agricole și modul de utilizare a terenului, cum ar fi: *clima*, *topografia*, *calitatea solului*.[225]

Prin urmare, teoria elaborată de Von Thunen s-a axat pe relațiile dintre următoarele elemente:

1) distanța fermei față de piața de desfacere;
2) prețul obținut de fermier pentru produsul comercializat;
3) renta terenului.[226]

Relația dintre primii doi factori este foarte simplă. Prețul obținut de către un fermier pentru o anumită unitate de producție este rezultatul obținut prin scăderea din prețul de vânzare a costurilor de transport. Prețul de transport crește în funcție de distanța față de piață.

Cel de-al treilea factor, „renta terenului", a fost definit ca reprezentând investiția în terenul agricol. Astfel, renta funciară a cărei mărime este dată de diferența dintre prețul de vânzare și costul de producție, plus costul de transport, descrește liniar în funcție de depărtarea locului de producție față de punctul de vânzare, ajungând zero acolo unde produsul dintre costul de transport și distanța de transport egalează ecartul[227] dintre prețul de vânzare și prețul de producție.

În cazul mai multor culturi sau a unei singure culturi produse după tehnologii diferite, are loc o ordonare a localizării acestora în funcție de rentele funciare unitare, în funcție de distanțe și de costuri unitare de transport. Modelul care decurge din aceste observații propune o organizare spațială în inele (zone circulare concentrice de mărime inegală).

---

[225] M. Blaug (1992), *Teoria economică în retrospectivă,* Editura Didactică și Pedagogică, București, p. 651.

[226] A. Grotewold (1959), Von Thunen in Retrospect, *Economic Geography,* Vol. 35, No. 4, p. 348, accesat la 22.09.2009 www.jstore.org

[227] Distanța dintre două valori oarecare dintr-un sir de măsurători efectuate asupra aceleiași mărimi: interval, depărtare, abatere.

Analiza lui Von Thunen demonstrează că structura spațiului rural depinde de modul de articulare a acestuia cu mediul urban, mai exact, distanța de cea mai apropiată piață urbană determină locul de localizare a culturilor și structurarea peisajului agricol, fiind astfel influențat în mod direct aspectul urban dintr-o anumită zonă geografică.

Distanța față de piața de desfacere are o influență semnificativă asupra naturii produselor cultivate. Prin urmare, un aspect important al teorie lui Von Thunen care se află în strânsă legătură cu distanța față de piață este cel legat de perisabilitatea produselor cultivate. Producătorii care au terenuri în apropierea centrului urban îl vor utiliza pentru cultivarea produselor perisabile a căror calitate poate fi influențată de rapiditatea mijloacelor de transport, în vreme ce producătorii care nu dețin astfel de locații vor putea cultiva produse agricole care sunt mai puțin perisabile.

În modelul propus de Von Thunen privind localizarea agriculturii, utilizarea terenului este strict determinată de un set de condiții inițiale. Cu toate acestea, în condiții de incertitudine a mediului, particularitățile utilizării terenului nu sunt predeterminate, ci variază în conformitate cu comportamentul individual al fermierilor. Modelul propus inițial de Von Thunen își demonstrează limitele prin ignorarea unui factor deosebit de important în ceea ce privește producția agricolă, și anume condițiile climaterice.[228]

Influențați de propriile obiective și percepții asupra mediului, fermierii, de cele mai multe ori, adoptă un mod flexibil de comportament, căutând mai degrabă o rentabilitate satisfăcătoare decât un comportament optim care să maximizeze profitul. Modelul Von Thunen presupune că fermierii sunt la curent cu toate rezultatele posibile, fără să examineze deviațiile care pot să apară în utilizarea terenului, precum și procesul competitiv de cerere și ofertă, care poate să apară în situația în care fermierii trebuie să adopte deciziile în condițiile unui mediu incert.

Trebuie analizată situația în care condițiile atmosferice pot varia de la un an la altul. Deși previziunile meteorologice pot fi făcute pe termen lung, fermierii nu se pot afla în fața unor informații care să vizeze cu exactitate condițiile atmosferice pentru un anumit an, fapt care le-ar permite să-și stabilească obiectivele în funcție de caracteristicile climaterice.

În situația în care fermierii ar beneficia de informații exacte în ceea ce privește condițiile climaterice, modalitatea de utilizare a terenului ar varia de la un an la altul întrucât ar fi cultivată numai recolta care ar contribui la obținerea celor mai importante avantaje de natură economică.

---

[228] R.G. Cramley (1982), „The Von Thunen Model and Environmental Uncertainty" în Annals of the association of American Geographers, Vol. 72. No. 3, pp. 404-410, Published by: Taylor & Francis, Ltd. on behalf of the Association of American Geographers, accesat la 22.09.2009, www.jstore.org

Cu toate acestea, fără cunoașterea condițiilor pe termen scurt, fermierii vor include un cost al incertitudinii – care poate să afecteze însăși localizarea față de piața de desfacere, dacă ținem cont de faptul că fermierii se află în competiție unii cu alții pentru utilizarea pământului. Bazându-se pe aceste considerente, fiecare fermier dorește să stabilească o strategie care să maximizeze profitul pe termen lung, în condițiile în care principalul oponent este reprezentat de un factor neutru – natură.[229]

Pentru o determinare exactă a modalității în care centrul urban influențează așezările rurale și implicit producția agricolă, alături de elementele legate de transport care influențează într-un mod semnificativ profitul final al agricultorului, elementele menționate mai sus și anume clima, topografia și calitatea solului sunt indispensabile dacă dorim să construim un model de dezvoltare rurală complex axat pe teoria localizării.

Localizarea oricărei activități de producție ar trebui făcută după o vastă analiză a factorilor de producție și a mediului, ținându-se în același timp cont de particularitățile urbanistice regionale /locale, respectarea prevederilor din cadrul documentațiilor privind amenajarea teritoriului și urbanismului reprezentând una dintre condițiile esențiale pentru activarea componentei legate de transport în ceea ce privește maximizarea profitului.

Analizând caracteristicile teoriei elaborate de Von Thunen pot fi emise câteva concluzii:

1) Teoria s-a axat pe o serie de propuneri. Unele dintre acestea au fost fapte empirice pe care Von Thunen le-a observat, altele au fost luate ca atare sau declarate ca ipoteze.
2) Importanța fundalului empiric și propunerile derivate au fost neglijate de către mulți economiști care au citat sau interpretat teoria elaborată de Von Thunen.
3) Teoria lui Von Thunen nu poate fi înțeleasă de către cititorii care nu o analizează dintr-o perspectiva empirică.[230]

Ceea ce însă a făcut ca teoria lui Von Thunen să-și piardă din aplicabilitate a fost dezvoltarea mijloacelor moderne de transport care au redus la minimum aspectul perisabilității, influențând în același timp și costurile legate de transport. În prezent, teoria lui Von Thunen nu-și mai găsește aplicabilitatea în țările dezvoltate economic, elemente ale acestei teorii putând fi identificate în țările slab dezvoltate care încă mai folosesc modalități de transport învechite.[231]

---

[229] Natura reprezentând un factor neutru întrucât evoluția condițiilor climaterice este absolut independentă în raport cu modalitatea prin care este stabilită strategia fermierului.

[230] A. Grotewold, Von Thunen in Retrospect, *Economic Geography,* Vol. 35, No. 4 (Oct, 1959), p. 353, www.jstore.org, accesat la 22.09.2009.

[231] R. Sinclair, Von Thunen and Urban Sprawl, Annals of the Association of American Geographers, Vol. 57, No. 1 (Mar. 1967), p. 72, www.jstore.org, accesat la 22.09.2009.

În urma unei analize efectuate, profesorul Murdock din cadrul Universității Missouri, este de părere că prin substituirea conceptului de „perisabilitate a produselor agricole" cu cel de „perisabilitate a serviciilor" putem constata că principiile de bază ale teoriei lui Von Thunen pot fi considerate valabile chiar și în prezent. Această posibilitate poate constitui un punct de plecare în ceea ce privește cercetarea dezvoltării și planificării urbane.

În măsura în care ar produce rezultate pozitive, această cercetare ar putea constitui bazele unei noi teorii a localizării. Noutatea acestei teorii se bazează pe o serie de presupuneri avansate care vizează accesul locuitorilor la servicii de calitate fapt care ar genera o poziționare concentrică a serviciilor industriale.[232]

3.3.2. Modelul Weber

În anii următori elaborării teoriei lui Von Thunen, au fost aduse numeroase contribuții la teoria locației. Wilhelm Roscher în Germania, Ernest Ross în Anglia și Achille Loria în Italia s-au referit la rolul naturii, câștigului în greutate și pierderii în greutate a procesului productiv în determinarea locației cu costul cel mai mic a uzinei industriale, noțiuni care l-au inspirat pe Alfred Weber[233] în a da o nouă formulare problemei locației în anul 1909.

Cartea lui Weber, „Teoria locației ramurilor" trebuie considerată un tratat plin de succes în domeniul teoriei locației în sensul că prezintă un interes continuu și stimulează activitatea analitică în domeniul teoriei locației ca ramură specializată a economiei. În analiza teoriilor referitoare la localizarea unei firme, Alfred Weber, alături de alți teoreticieni, au început prin a presupune că nu există variații geografice în prețul sau calitatea inputurilor analizate din perspectiva unor resurse alternative.

Plecând de la această presupunere a ajuns la următoarele două concluzii:

1) nu există diferențe geografice în costurile de producție;
2) locația optimă este reprezentată de punctul unde sunt atinse costurile minime de transport.[234]

Alfred Weber a introdus de asemenea o nouă ipoteză conform căreia funcția de producție este liniară.

Prin urmare, asemenea lui Von Thunen, Weber își imaginează o câmpie uniformă, fără trăsături, cu rate de transport uniforme în întreaga regiune. Dar în loc să presupună un singur punct de consum, el presupune că există câteva puncte cunoscute de consum și câteva surse cunoscute de energie și materii prime.

---

[232] A. Grotewold, Von Thunen in Retrospect, *Economic Geography,* Vol. 35, No. 4 (Oct, 1959), p. 354, www.jstore.org**,** accesat la 22.09.2009.

[233] A.Weber (1929), *Theory of the Location of Industries,* Edited by C.J. Friedrich, Chicago, University of Chicago Press.

[234] L.N. Moses (1958), Location and the Theory of Production, *The Quartlerly Journal of Economics,* Vol. 72, No. 2. p. 265, www.jstore.org, accesat la 17.11.2011.

Principalul domeniu de interes a lui Alfred Weber a fost alegerea localizării industriale. El a fost preocupat de analiza factorilor generali ai localizării, aplicabili într-o măsură mai mare sau mai mică în fiecare ramură a industriei. Uzinele industriale produc un singur produs prin intermediul coeficienților ficși ai intrărilor și ieșirilor și se pune problema determinării locației lor optime în spațiu, care este în totalitate o problemă de minimalizare a costurilor de transport a intrărilor și ieșirilor.

Weber a operat, în construirea modelului său, cu mai multe ipoteze, cele mai importante fiind:

- firma care-și alege localizarea este subiectul unui coeficient fix, corespunzător unei tehnologii cu randamente constante de scară;
- oferta de inputuri (factori) pentru producție este nelimitată, la prețuri fixe independente de localizare;
- input-urile sunt fie disponibile oriunde în aria pieței respective, fie puternic localizate la câteva surse cunoscute;
- cererea este concentrată într-un număr de puncte cunoscute și este fixă în fiecare punct;
- transportul este posibil în orice direcție, iar costurile de transport pentru fiecare marfă sunt direct proporționale cu greutatea și distanța pe care este transportată acea marfă.[235]

Cele două modele de dezvoltare ce se fundamentează pe teoriile localizării bazate pe costuri, ale lui Weber și Von Thunen, au limitele lor majore, dintre care una este cea referitoare la trasarea parametrică a cererii și a prețului. Acest lucru este justificat de către unii specialiști prin ipoteza conform căreia structura pieței pe care se bazează modelul este perfect competitivă, dar la fel de bine poate fi folosită și ipoteza conform căreia producătorul deține monopolul pe piața respectivă, cu un control foarte redus asupra prețului final. În fiecare din cazuri analiza are limite, dar a doua abordare stabilește cadrul pentru multe aplicații practice ale teoriei lui Weber.

Se poate argumenta că un punct „forte" al modelului lui Weber constă în capacitatea sa de a fi operațional. Din această cauză, Edgar M. Hoover[236] a aplicat acest model în studiile sale asupra localizării industriei încălțămintei și pielăriei. Influențe apreciabile ale acestei teorii se întâlnesc și în analizele privind localizarea optimă a spitalelor, depozitelor, stațiilor de pompieri și a altor obiective de interes, sau unităților de producție ale unor companii multinaționale.

---

[235] V. Nicolae, Daniela Luminița Constantin (1998), *Bazele economiei regionale și urbane,* Editura Oscar Print 1998, p. 66.

[236]Edgar M. Hoover, a fost un distins profesor de economie, emerit activând în cadrul Universității din Pittsburgh. A fost autorul a numeroase cărți, dintre care menționăm: „Location Theory and the Shoe and Leather Industries" (1937) and „The Location of Economic Activity" (1948), și coautor la lucrarea „Population Growth and Economic Development in Low-Income Countries" (1958)

3.3.3. Modelul Hotelling – teoria interdependenței localizărilor

O limită importantă a modelului lui Weber este modul în care acesta tratează competiția. El presupune că fiecare producător consideră localizarea concurenților săi drept date că acel producător deține monopolul pe piață. Contribuția esențială pe care o aduce teoria interdependenței localizărilor este relaxarea acestei ipoteze, luând în considerare implicațiile spațiale ale oligopolurilor[237] fără înțelegeri între participanți.

Prima lucrare elaborată în această direcție aparține lui Hotelling[238], teoria fiind extinsă de Lerner și Singer. Hotelling a analizat modelul de localizare pentru doi vânzători ai unui produs omogen, în condițiile în care vânzătorii acelui produs sunt uniform distribuiți pe o piață liniară limitată. Se presupune că fiecare client va cumpăra o unitate de produs și va suporta costurile de transport.

Soluția fundamentală oferită de Hotelling acestei probleme, în care apare un duopol (doi vânzători de înghețată localizați pe o plajă văzută ca o piață liniară, limitată, presupunându-se că fiecare consumator va cumpăra un cornet de înghețată de la cel mai apropiat vânzător), este ipoteza conform căreia niciunul dintre cei doi competitori nu intuiește reacțiile rivalului său la o schimbare a localizării sale. De aceea se poate concluziona că problemele de localizare în cazul unui duopol tind să conducă la o localizare concentrată în centrul pieței, cu condiția ca cererea să fie complet inelastică.[239]

Extinderile ulterioare ale modelului Hotelling au adus în discuție teoria motivării aglomerării. Economistul Smithies, în 1941, a demonstrat că o elasticitate a cererii diferită de zero, va influența, în sensul reducerii, apropierea dintre cei doi competitori, prețurile diferite influențând comportamentul cumpărătorilor și, deci, mărimea pieței pentru fiecare vânzător. În cazul în care analiza este extinsă la mai mult de doi competitori se poate demonstra că vânzătorii vor tinde să se disperseze pentru a nu fi prinși „la mijloc". Modelul lui Hotelling a rămas un punct de pornire important în analiza oligopolului spațial și non – spațial.

3.3.4. Modelul lui Christaller – teoria locurilor centrale

Modelul dezvoltării urbane axat pe teoria locurilor centrale, este unul dintre cele mai elaborate modele de analiză a spațiului. Se afirmă că fără această teorie „nu ar fi fost posibil să se vorbească de o geografie teoretică independentă de alte științe,"[240] această teorie fiind inițial dezvoltată de către W. Christaller[241] și A. Losch.

---

[237] Piață a mărfurilor monopolizată de un număr redus de mari producători – din fr. *oligopol.*
[238] Harold Hotelling (1895-1973), absolvent al Facultății de Matematică din cadrul Universității Princeton.
[239] V. Nicolae, Daniela Luminița Constantin (1998), *Bazele economiei regionale și urbane,* Editura Oscar Print, p. 74.
[240] D. Jula (1996), *Economia regională,* Universitatea Ecologică București.
[241] W. Christaller (1966), *Central Places in Southern Germany,* tradusă de către C.W. Baskin, Editura, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

Scopul acestei teorii a fost acela de a explica dimensiunea și numărul de orașe, precum și distanța față de care acestea sunt localizate în cadrul unui teritoriu determinat. Teoria se bazează pe definiția orașului, acesta fiind perceput ca reprezentând: „un centru de distribuție a bunurilor și serviciilor pentru un anumit număr de locuitori”[242], precum și pe diferențele existente între aceste centre care furnizează bunuri și servicii către zonele periferice.

Christaller considera că un sistem central este alcătuit: „dintr-un număr de locuri centrale grupate în jurul unui loc central principal”[243] aceasta fiind de fapt ipoteza care a stat la baza formulării teoriei locurilor centrale.

Prin urmare, elementele care alcătuiesc un astfel de sistem au fost identificate de către Christaller ca fiind următoarele:

- un centru urban principal situat în mijlocul sistemului;
- un anumit număr de centre urbane poziționate în jurul centrului urban principal;
- distanța dintre centrele urbane;
- poziția în care se află centrele urbane în raport cu sistemul locurilor centrale, precum și față de alte sisteme centrale din cadrul regiunii;
- aria ocupată de către un astfel de sistem al locurilor centrale.[244]

Din enumerarea acestor elemente putem deduce cu ușurință că funcția principală a orașului este aceea de a distribui bunuri și servicii pentru spațiul din care face parte.

În sistemul teoretic propus, Christaller și-a început analiza plecând de la următoarele presupuneri:

- existența unui teren omogen cu o populație rurală distribuită uniform;
- un sistem de stabilire a prețurilor care permite consumatorului să plătească prețul în punctul de producție precum și costul de transport la locația consumatorului;
- o cerere identică a tuturor consumatorilor la un preț normal;
- lipsa oricărei restricții instituționale sau legale care să controleze intrarea producătorilor pe piață.[245]

Existența acestei piețe a furnizării bunurilor și serviciilor, facilitează apariția unei teorii care susține că fiecare punct din teritoriu (rural, omogen, pe care populația este repartizată uniform) are acces la toate bunurile și serviciile posibile.

---

[242] T.L. Bell, S.R. Lieber, G. Rushton (1974), „Clustering of Services in Central Places”, în „Annals of the American Geographers, vol. 64, No. 2. p. 216, www.jstore.org, accesat la 17.11.2011.

[243] R.E. Preston (1971), The structures of Central Place Systems, *Economic Geography,* Vol. 47, No. 2, p. 137, www.jstore.org, accesat la 17.11.2011.

[244] R.E. Preston (1971), The structures of Central Place Systems, *Economic Geography,* Vol. 47, No. 2, p. 137, www.jstore.org, accesat la 17.11.2011.

[245] J.B. Parr, K.G. Denike (1970), Theoretical Problems in Central Place Analysis, *Economic Geography,* Vol. 46, No. 4, p. 568 www.jstore.org, accesat la 17.11.2011.

Apare astfel noțiunea de centralitate, care presupune menținerea și asigurarea unei accesibilități periferice în timp.

Noțiunea de centralitate[246] justifică gruparea într-un singur loc a serviciilor cu același standard destinate populației, acestea fiind ulterior furnizate regiunilor complementare sau în zonele de influență, care sunt în acest fel polarizate de către centru.

Însă, bunurile și serviciile oferite de către locul central nu au toate aceeași importanță, ci sunt ierarhizate, în funcție de cerințele consumatorilor, nevoile zilnice, săptămânale, lunare, ocazionale. Ierarhia lor antrenează ierarhia locurilor centrale ca și cea a ariilor de influență corespunzătoare.

Din cauza existenței mai multor niveluri de servicii, centrele sunt ierarhizate în funcție de o serie de caracteristici care vizează: distanța pe care consumatorul este dispus să călătorească în scopul achiziționării serviciilor, costurile suplimentare de transport, volumul necesar de clienți pentru care furnizarea serviciilor să fie profitabilă.

Trebuie menționat rolul important reprezentat de factorul „distanță", care, pe de o parte, încetinește interacțiunile și, pe de altă parte, face ca importanța anumitor locuri să varieze în funcție de situația lor geografică relativă.

Ca o consecință a comportamentului rațional al consumatorilor care vizează cel mai apropiat centru, precum și a concurenței existente între centrele care împart aceeași clienți, orașele sunt distanțate cu regularitate.

Teoria elaborată de Christaller și Losch este foarte utilă pentru înțelegerea utilității organizării spațiale a serviciilor destinate populației. Teoria ține seama de diferențele existente între rețelele urbane din cadrul unei regiuni relativ omogene. Ierarhia locurilor centrale este în strânsă legătură cu ierarhia nivelelor serviciilor oferite, precum și cu nivelul de accesibilitate al acestora.

Teoria și-a dovedit utilitatea în aplicarea politicilor privind amenajarea teritoriului, fiind utilizată ca model de referință de către arheologi pentru studierea sistemelor antice de decontare.

Există o serie de critici care au fost aduse acestei teorii, una dintre acestea fiind generată, în principal, de nivelul de „atractivitate" pe care locurile centrale îl constituie pentru consumatori. S-a demonstrat că cel mai apropiat centru nu este utilizat în mod sistematic de către consumator, acesta încercând să se orienteze fără să țină seama de costurile de transport către zonele centrale care oferă o diversificare a serviciilor.

Teoria locurilor centrale oferă o explicație incompletă a organizării ierarhizate a sistemelor urbane. Teoria se bazează pe o formă de organizare spațială a producției de bunuri și servicii care este puternic influențată de cerința

[246] Proprietatea unor centre urbane de a oferi servicii de calitate zonelor periferice poartă denumirea de centralitate.

de proximitate dintre producătorii și clienții acestora, care poate fi generată de o condiționalitate a costurilor de transport, fie de perisabilitatea sau natura produsului furnizat.

Teoria nu analizează posibilitatea exercitării și altor funcții urbane de către zonele centrale, cum ar fi de apărare sau o serie de servicii portuare a căror exercitare ne-ar situa din perspectiva locației de furnizare în afara locurilor centrale.

3.3.5. Modelul lui Losch

În raport cu teoriile bazate pe costuri, plasate în contextul monopolului spațial și cu teoriile interdependenței localizărilor, privite în contextul oligopolului spațial cu un număr mic de producători, școala ariei de atracție a unei piețe conduce structura competiției cu un pas mai departe, plasând-o în cadrul oligopolului spațial cu un număr mare de producători.[247]

Lucrările de bază în acest domeniu aparțin lui August Losch[248] care a creat o adevărată școală în jurul teoriei sale. Spre deosebire de Weber, Losch presupune existența unei suprafețe omogene pe care consumatorii sunt uniform distribuiți, presupunându-se că toți consumatorii au preferințe și venituri identice, iar costurile de producție sunt în același punct al suprafeței analizate.

O extindere imediată a analizei lui Christaller prevede flexibilitatea numărului de locuri centrale pe care le grupează în centrul situat la un nivel imediat superior.

Losch studiază toate combinațiile posibile, plecând de la o bază oarecare, aceasta deoarece nu toate centrele situate pe același nivel posedă aceleași funcții. În același timp, Losch arată că pentru modelarea acestor procese este mai avantajos să se realizeze o ordonare a ansamblurilor rețelelor urbane într-un peisaj economic, în care sectoarele bogate din orașe alternează cu sectoare mai sărace din aglomerările urbane.

În construcția modelului său, Losch a luat în considerare o serie de obiective-ipoteze principale, cum sunt:

- localizarea unui producător trebuie să fie cât mai avantajoasă posibil, să-i maximizeze profitul;
- localizările trebuie să fie atât de numeroase încât să acopere întregul spațiu;
- în toate activitățile, deschise de către orice întreprinzător, profiturile anormale trebuie să dispară;

---

[247] V. Nicolae, Daniela Luminița Constantin (1998), *Bazele economiei regionale și urbane,* Editura Oscar Print, p. 76.

[248] A. Losch (1954), *The Economics of Location,* tradusă de către W.H. Woglom, New Haven, Connecticut: Yale University Press.

- suprafețele de aprovizionare, producție și desfacere trebuie să fie cât mai mici posibil;
- consumatorii care se află poziționați la granițele zonelor economice, nu trebuie să fie influențați de indiferență în ceea ce privește poziționarea față de oricare dintre localizările învecinate.[249]

Losch, spre deosebire de Christaller, a început de la un nucleu de sate agricole distribuite triunghiular pe o suprafață agrară. Presupunând o repartizare continuă și egală a populației agricole și o organizare uniformă, se descriu trei tipuri de bază de areale de piață (hexagoane de mărimi crescânde formate din șase triunghiuri, când devin locuri centrale). Cel mai mic dintre hexagoane poate să fi avut o origine și mai mică. O singură fermă poate să fi produs unele bunuri industriale pe care le-a vândut celorlalte două ferme, creând astfel o zonă de piețe triunghiulare. În această situație, dacă prima fermă își extinde producția sa neagricolă, ar putea deveni un loc central sub forma unui hexagon constând în șase triunghiuri. Se poate obține mai mult spațiu de piață, fie prin încadrarea zonelor învecinate, fie prin rotirea hexagonului, fie prin rotirea parțială și lărgirea mai departe a configurației pieței.

În opinia lui Losch, nu există în mod necesar o proiectare ierarhică a locurilor centrale. Ceea ce se realizează este un echilibru al amplasamentelor, cu condiția asigurării anumitor ipoteze. Losch presupune că fiecare întreprinzător caută un amplasament, o localizare cât mai avantajoasă posibil, iar aceste localizări, care toate au în vedere distanța până la piață, vor fi suficient de numeroase, astfel încât să poată ocupa tot spațiul. Întrucât zona comercială trebuie să permită producătorului să obțină un profit minim, acesta va fi diferit de la un produs la altul, rezultând o rețea complexă de areale de piață. Localizările tind să se aglomereze în acele sectoare ale unui cerc de areale comerciale deosebit de bine servite de căi de transport și de alte facilități, astfel încât, o jumătate de cerc va avea mai multe așezări, iar cealaltă jumătate va avea mai puține.

Pentru descrierea acestui aranjament, Losch folosește noțiunea de „mediu economic". Asemenea medii economice pot să aibă mai mult de un centru metropolitan. Ele pot avea mai multe centre principale localizate, iar Losch conchide că acest tip de entitate spațială mai mare ar putea fi cel mai bine să fie considerată ca o „regiune economică" deoarece," în timp ce fiecare sistem regional are în centru un oraș mare nu este în mod necesar și centrul unui astfel de sistem"[250].

Structura spațială a lui Losch este una care începe cu ceva mic și simplu și care se dezvoltă într-o serie de etape în forme care sunt progresiv mai mari și mai

[249] Thomas L. Bell, Stanley R. Lieber, Gerard Rushton „Clustering of Services in Central Places", Annals of the Association of American Geographers, Vol. 64, No. 2 (June, 1975), p. 216, www.jstore.org, accesat la 17.11.2011.
[250] Daniela Luminița Constantin (1998), *Economia regională,* Editura Oscar Print, București 1998, p. 28.

complexe. Losch, ca de altfel și Christaller, au demonstrat că rețelele regionale au multiple dimensiuni. Totuși, rețelele regionale sunt reductibile la funcțiile cererii și ofertei pentru produse de același fel sau de tipuri diferite. Când se ajunge la un mediu economic nu se mai pot face astfel de simplificări, din cauză că, așa cum a exemplificat Losch, un mediu economic este un sistem de diferite piețe, este un organism și nu un organ.[251] Pentru a putea înțelege mai bine teoriile elaborate de către Christaller și Losch se impune o analiză comparativă care să vizeze elementele centrale ale celor două teorii.

Ambele modele iau în calcul o caracteristică triunghiulară a așezărilor și o formă hexagonală a piețelor. Ambele utilizează concepte majore ale teoriei locurilor centrale, cum ar fi: categorie, prag, ierarhie. Deosebirile încep să apară odată cu utilizarea acestor noțiuni. Christaller își începe teoria pornind din centrul ierarhiei în vreme ce Losch își axează analiza pornind de la baza ierarhiei. Caracteristicile sistemului propus de Christaller sunt specifice unui sistem urban de la frontiera (SUA), în vreme ce Losch se axează pe dezvoltarea unui sistem de servicii într-o zonă preponderent agricolă situată în Europa. Christaller analizează problema din perspectiva comerțului și a serviciilor furnizate fiind interesat de planificare, în vreme ce Losch se axează pe producția locală și pe dezvoltarea unor teorii care să ajute la stimularea și dezvoltarea acesteia.

3.3.6. Modelul lui Zipf

Legea lui Zipf [252] cunoscută și sub denumirea de legea „Rang – Dimensiune[253]" corelează talia unui oraș (dimensiunea demografică) cu rangul său (poziția pe care o ocupă în ierarhia sistemului urban).

Relația *rang-talie* consideră orașele ca elemente ale unui sistem în interiorul căruia fiecare dintre ele se află în strânse relații de interdependență cu celelalte, prezentând organizarea ierarhică ca principală formă de organizare.

---

[251] Ibidem.

[252] G.K. Zipf (1932), *Selected Studies of the Principle of Relative Frequency in Language.* Cambridge (Mass).

[253] Legea nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicată în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001 definește termenul de „Rang" ca reprezentând o expresie a importanței actuale și în perspectiva imediată a unei localități în cadrul rețelei din punct de vedere administrativ, politic, social, economic, cultural, în raport cu dimensiunile ariei de influență polarizate și cu nivelul de decizie pe care îl implică în alocarea de resurse. Această importanță trebuie să își găsească corespondentul și în nivelul de modernizare. În conformitate cu Art. 2 din cadrul Legii nr. 351/2001: „Rețeaua națională de localități este compusă din localități urbane și din localități rurale, ierarhizate pe ranguri după cum urmează: rangul 0 – Capitala României, municipiu de importanță europeană; rangul I – municipii de importanță națională, cu influență potențială la nivel european; rangul II – municipii de importanță interjudețeană, județeană sau cu rol de echilibru în rețeaua de localități; rangul III – orașe; rangul IV – sate reședință de comuna; rangul V – sate componente ale comunelor și sate aparținând municipiilor și orașelor.

Distribuția rang-talie a sistemului urban pune în evidență elementele particulare ale acestuia, cum ar fi evoluția creșterii urbane sau competiția dintre orașe, oferind o imagine de ansamblu a reprezentării orașelor după mărime în profilul teritorial al țării.

Legea lui Zipf stabilește faptul că populația unui oraș dat tinde, în medie, să fie egală cu raportul dintre populația celui mai important centru și numărul de ordine al rangului orașului respectiv, rang care se determină pornind de la dimensiunea demografică. În aceste condiții, cunoscându-se populația celui mai important oraș, se pot deduce atât populația celorlalte orașe, precum și populația urbană totală. Legea Rang – Dimensiune a lui Zipf are la bază o formulă de calcul reprezentând rezultatul unor calculele empirice privind orașele americane având în componență o serie de variabile, după cum urmează:

$$P_n = P_c / R_n$$

unde:

P_n – populația orașului analizat;

P_c [254] – populația orașului centru;

R_n – rangul orașului analizat.[255]

Pe baza modelului Zipf s-a făcut o analiză a structurii urbane existente în România la nivelul anului 1996 și perspectivele de dezvoltare a acestei structuri, constatându-se că abaterile dintre model și valorile înregistrate sunt nesemnificative statistic pentru orașele care au o populație cuprinsă între 25 și 320 mii locuitori. La nivelul superior, municipiul București este suprapopulat în raport cu rețeaua urbană națională, iar la cealaltă extremă, localitățile urbane sunt de dimensiuni mai mici decât valorile teoretice.

Relația rang-talie are o putere mare de diagnoză a sistemelor urbane, fiind capabilă de a *absorbi* și de a *produce* informații de natură spațială pentru perioade scurte de timp.

Relația rang-talie aplicată ierarhiei orașelor a căror talie este de peste 15 000, evidențiază mai clar hipertrofierea relativă a capitalei, în raport cu palierul ierarhic inferior. Mai mult, devine suprapopulată în raport cu estimarea modelului. Toate acestea demonstrează menținerea rigidității unui sistem urban creat și controlat minuțios de autorități, căruia parcă îi lipsește un palier urban intermediar capabil să restructureze clusterele urbane regionale.[256]

---

[254] Pc pot fi considerate în baza modelului lui Zipf orașele care au Rangul 0 sau 1 orașe în jurul cărora se pot dezvolta zone metropolitane; Acest model își dovedește aplicabilitatea în determinarea populației din cadrul orașelor cu rangul cuprins între (2 și 5) prin raportare la orașele care au rangul cuprins între (0 și 1).

[255] Pentru o analiză cât mai eficientă a modelului propus, am decis introducerea în cadrul acestei lucrări a unei formule simplificate, care deservește modelul, în speranța evidențierii principalelor aspecte ale acestuia.

[256] A. Ungureanu, G. Țurcașu (2008), *Geografia așezărilor umane,* Editura Performantica, Iași, p. 28.

Există mai multe soluții pentru atenuarea tendințelor de hipertrofiere ale orașului București, după cum urmează:

- stimularea dezvoltării unor mari centre regionale (de exemplu: Timișoara, Iași, Constanța, Brașov, Cluj, Craiova) precum și dublarea populației acestora;
- conservarea funcțiilor de metropolă economică și culturală și transferarea etapizată a funcției de capitală sau a altor funcții administrative unui alt oraș, cu o poziție centrală geometric în cadrul rețelei urbane naționale, capabil să preia și să exercite acest rol la întregul nivel al spațiului geografic românesc.[257]

Dacă raportăm sistemul urban din România la caracteristicile demografice se poate constata o asimetrie în sensul că sistemul urban este deficitar în ceea ce privește numărul orașelor mari cu peste 100.000 de locuitori (23 din care doar șapte au peste 300.000 de locuitori). în schimb numărul orașelor mici (< 20.000 de locuitori) este mai mare dacă raportăm la numărul total de orașe. Numărul orașelor mijlocii care au o populație situată între 20.000 și 100.000 comparativ cu cele mici este redus, fiind în număr de 84.

În baza analizei efectuate, s-a demonstrat că poziția orașelor mari cu o populație mai mare de 300.000 de locuitori (ex. Iași, Constanța, Cluj-Napoca, Timișoara, Galați, Craiova, Brașov) inclusiv capitala, reflectă subdimensionarea acestei părți a sistemului urban, atât în raport cu capitala, cât și cu numărul total al centrelor urbane, observându-se în același timp o subpopulare a acestora în raport cu rangul lor. Baza ierarhiei sistemului urban românesc este formată din orașele mici, de diferite tipuri funcționale, al căror statut de „oraș" poate fi din anumite puncte de vedere ambiguu, atât din punct de vedere demografic, dar în special din perspectiva capacității centrelor locale, și implicit pentru exercitarea funcției de loc central. O mare parte a orașelor mici din sistemul urban românesc, sunt situate în arii profund rurale, cu structuri inițial industriale, care în prezent sunt devalorizate, iar funcțiile urbane nu sunt dominante sau sunt slab conturate. De asemenea, o serie dintre orașele mici sunt specializate în servicii de bază, cum ar fi, orașele turistice, dar cu o structură terțiară slab dezvoltată, fapt contrar importanței acesteia în procesul de urbanizare. O serie dintre orașele mici au fost transformate în centre industriale, dar există posibilitatea ca acestea să revină la specializarea anterioară sau să-și definească o nouă specializare.

Tot în grupul orașelor care formează baza ierarhiei urbane intră și unele aglomerări miniere concentrate în cea mai mare parte în ariile carpatice și subcarpatice și care se confruntă cu numeroase probleme economico-financiare de pe urma declinului activităților extractive.

---

[257] Claudia Rodica Popescu (coord.) (2003), *Disparități regionale în dezvoltarea economico-socială a României,* Editura Meteor Press, p. 108.

Consolidarea bazei ierarhice presupune amplificarea funcțiilor urbane ale orașelor mici, respectiv cele industriale și terțiare, astfel încât centrele să urmeze o traiectorie ascendentă a dinamicii lor, o creștere a capacității de polarizare, și implicit a numărului de locuitori.

De asemenea, localitățile rurale din categoria celor mari, care pe lângă activitățile dominante agricole prezintă și valențe ale unor funcții urbane, pot să câștige statutul de oraș prin dezvoltarea funcțiilor non-agricole, conducând astfel și la o dinamică mai accentuată a spațiilor rural adiacente, existând astfel posibilitatea variației rangurilor orașelor.

Cauzele variației rangului orașelor se regăsesc în multiple schimbări generate de impactul unui cumul de factori endogeni și exogeni care pot genera o restructurare economică, decizii politico-administrative care pot avea efecte diferite asupra dinamicii și caracteristicilor sistemului național urban.

Din perspectiva creșterii urbane analizată în funcție de variația rangului orașelor în cadrul ierarhiei după mărimea demografică a acestora, se pot distinge trei tipuri de manifestări:

- creștere demografică, prin care orașul și-a ameliorat poziția relativă, mărindu-și poziția rangului;
- situația stagnantă a procesului demografic, prin care orașele își păstrează rangul;
- poziție regresivă în care orașele își pierd câteva poziții ale rangului lor.[258]

Pornindu-se de la rezultatele obținute, pentru a se realiza o structură urbană echilibrată în România, conform teoriei menționate, ar trebui, pe termen lung să se urmeze următoarele scenarii:

- dezvoltarea unei aglomerări urbane la circa un milion de persoane și a unui centru urban de 500-600 mii persoane;
- dezvoltarea a trei patru aglomerări urbane sau centre urbane de peste 500-600 mii persoane;
- reducerea dimensiunii capitalei.[259]

Din scenariile prezentate mai sus, considerăm că cel de-al doilea scenariu întrunește cea mai mare posibilitate de aplicare având în vedere structura urbană existentă la noi în țară, unde există trei zone susceptibile de a îndeplini condițiile de dezvoltare urbană cu peste 500 mii de locuitori (Galați - Brăila, Constanța-Mangalia, Timișoara-Arad), precum și posibilitatea apariției și dezvoltării zonelor metropolitane.[260]

---

[258] Claudia Rodica Popescu (coord.) (2003), *Disparități regionale în dezvoltarea economico-socială a României,* Editura Meteor Press, p. 111.

[259] D. Jula (1997), *Previziuni privind dezvoltarea regională în condițiile economiei de piață,* București, 1997.

[260] Zonă metropolitană – suprafață situată în jurul marilor aglomerări urbane, delimitată prin studii de specialitate, în cadrul căreia se creează relații reciproce de influență în domeniul căilor de comunicație, economic, social, cultural și al infrastructurii edilitare. De regulă, limita teritoriului metropolitan depășește limita administrativă a localității și poate depăși limita județului din care face parte.

Relaționarea dintre modelele dezvoltării urbane/regionale

Denumire	Anul apariției	Reprezentanți	Caracteristici specifice	Utilitate	Percepția asupra dezvoltării regionale	Impactul asupra dezvoltării regionale
Modelul Von Thunen (teoria locației)	1826	Johann Heinrich Von Thunen	- localizarea factorilor de producție în funcție de distanța față de piața de desfacere; - se fundamentează pe teoria localizării bazată pe costuri;	- localizarea oricărei activități de producție ar trebui făcută după o vastă analiză a factorilor de producție și a mediului;	- structura spațiului rural depinde de modul de articulare a acestuia cu mediul urban, mai exact, distanța de cea mai apropiată piață urbană determină locul de localizare a factorilor de producție;	- modelul și-a pierdut din aplicabilitate concomitent cu dezvoltarea mijloacelor moderne de transport; - elemente ale acestui model pot fi întâlnite în țările slab dezvoltate;
Modelul Weber	1929	Alfred Weber Wilhelm Roscher Ernest Ross	- nu există diferențe geografice în costurile de producție; - locația optimă este reprezentată de punctul unde sunt atinse costurile minime de transport;	- nu există variații geografice în prețul sau calitatea inputurilor analizate din perspectiva unor resurse alternative;	- analiza factorilor generali ai localizării, aplicabili într-o măsură mai mare sau mai mică în fiecare ramură a industriei;	- influențe apreciabile ale acestei teorii se întâlnesc și în analizele privind localizarea optimă a spitalelor, depozitelor etc;
Modelul Hotelling (interdependența localizărilor)	1935-	Harold Hotelling	- sunt analizate implicațiile spațiale ale oligopolurilor fără înțelegeri între participanți	Modelul lui Hotelling a rămas un punct de pornire important în analiza oligopolului spațial și non-spațial;	-evidențiază necesitatea unei relaționări, generată de poziționarea factorilor de producție;	- dispersia factorilor de producție
Modelul lui Christaller Modelul lui Losch (teoria locurilor centrale)	1966	W. Christaller A. Losch	- scopul acestui model a fost acela de a explica dimensiunea și numărul orașelor, precum și distanța față de care acestea sunt localizate în cadrul unui teritoriu determinat;	- modelul este foarte util pentru înțelegerea utilității organizării spațiale a serviciilor destinate populației;	- teoria ține seama de diferențele existente între rețelele urbane din cadrul unei regiuni relativ omogene	- teoria și-a dovedit utilitatea în aplicarea politicilor privind amenajarea teritoriului;
Modelul lui Zipf	1932	G.K. Zipf	- legea Rang-Dimensiune	- corelează talia unui oraș (dimensiunea demografică) cu rangul său(poziția ocupată în ierarhia sistemului urban)	-distribuția rang-talie pune în evidență particularitățile regiunilor de dezvoltare;	- modelul permite elaborarea unor scenarii privind dezvoltarea regională;

Elaborarea modelelor spațiale prezentate în cadrul acestui capitol a avut ca punct de plecare două principii: principiul distanței și principiul implicației spațiale.

Potrivit principiului distanței, intensitatea interacțiunii care se exercită între două localități, din perspectiva relațiilor sociale sau economice, este cu atât mai mare cu cât distanța care le separă este mai mică și invers, în vreme ce principiul implicației spațiale presupune că apariția unei activități economice într-un punct oarecare din spațiu modifică probabilitatea apariției unor alte activități economice similare în zona din apropierea punctului respectiv.

Definirea acestor două principii evidențiază încă o dată necesitatea efectuării unei analize amănunțite a teritoriului din perspectiva capacității de producție, analiză ce va influența în mod direct poziționarea polilor de creștere. Modelele prezentate contribuie la definirea acestei analize, fiind evidențiat astfel rolul spațiului și al distanței în dezvoltarea urbană/regională.

Astfel așezările umane sunt asimilate unor „corpuri" dotate cu o anumită forță de atracție, generată de forța economică, care se prelungește pe întreaga suprafață teritorială învecinată.

Determinarea ariei de influență dintre centrii urbani, precum și descrierea și proiectarea dimensiunii fluxurilor existente între aceștia, a reprezentat o preocupare majoră pentru cei care au contribuit la dezvoltării modelelor, autorii prezentând importanța interdependenței localizărilor și a locurilor centrale.

Modelele care au analizat dezvoltarea urbană/regională din perspectiva distanței și al implicației spațiale, evidențiază necesitatea unei dezvoltări teritoriale echilibrate, uniform polarizată în baza unor analize axate pe interdependența localizărilor.

Capitolul 4

Instrumente utilizate în procesul de dezvoltare urbană

4.1. Dezvoltarea sistemului urban

Abordarea problematicii orașelor numai din perspectiva spațiului fizic, nu mai este de actualitate. Politicile de revitalizare urbană sunt axate azi pe principiile managementului urban. Orașul reprezintă un complex în care componenta socială, schimburile economice, serviciile, protecția mediului, educația, cultura, știința și cercetarea sunt elemente ce trebuie integrate, armonizate.

În contextul actual, abordarea conceptului de „politici urbane", trebuie făcută din cel puțin trei puncte de vedere:

1. **Din punctul de vedere al domeniilor dezvoltării urbane.** Dezvoltarea urbană urmărește crearea bunăstării colectivităților urbane, prin înglobarea tuturor domeniilor și componentelor dezvoltării locale.
2. **Din punctul de vedere al conținutului**, politicile urbane reprezintă orice document de planificare strategică privind problematica urbană. Conținutul lor trebuie să înglobeze domenii specifice de analiză, pe baza identificării și prioritizării problemelor urbane ce rezultă din analiza datelor, informațiilor și indicatorilor ce reflectă situația existentă.
3. **Din punctul de vedere al procesului**, politicile urbane reprezintă un demers ciclic, care cuprinde formularea obiectivelor dezvoltării urbane și evaluarea rezultatelor dezvoltării, planificarea acestei dezvoltări, proiectarea și implementarea.

Dezvoltarea urbană a fost văzută diferit în lucrările de specialitate:

1. Proces amplu ce presupune transformări economice, sociale și de mediu, generând modificări ale cadrului natural și construit, ale utilizării terenurilor și ale relațiilor teritoriale.
2. Proces de dezvoltare a orașelor existente și de sporire a numărului acestora, a populației urbane în general și a calității vieții.
3. Proces de echilibrare a caracteristicilor urbane: concentrarea mare a populației, densitate ridicată a construcțiilor, echiparea tehnico-edilitară avansată, zonificarea funcțională complexă, ponderea semnificativă a populației ocupate în alte activități decât cele agricole.

Aspectul cel mai spectaculos al dezvoltării urbane, la nivel mondial, este reprezentat de creșterea populației din mediul urban. De asemenea, se manifestă o creștere a orașelor ca număr, mărime și importanță, procese însoțite de o industrializare accentuată. Relația industrializare-urbanizare a constituit o temă majoră în cercetarea dezvoltării urbane, dezvoltarea orașelor fiind frecvent asociată cu industrializarea, prin prisma faptului că industrializarea a necesitat o forță de muncă numeroasă pe care orașul nu o putea asigura, apelând la zonele rurale din vecinătate.

Dezvoltarea urbană poate fi privită și ca proces de creștere generată de transformări calitative, rezultat al aplicării unor strategii, politici, programe de dezvoltare. Este un proces complex, interactiv pentru că presupune implicarea și participarea a numeroși actori. De asemenea, este un proces consumator de timp datorită etapelor necesare elaborării, planificării, implementării și evaluării strategilor și programelor de dezvoltare.

Politica de dezvoltare urbană constituie un set de măsuri promovate de autoritățile publice de la diferite niveluri administrative (naționale, regionale și locale) omogene și integrate (economice, sociale, culturale, de mediu, de amenajare a teritoriului, educație, știință) care se adresează comunităților urbane. Politicile de dezvoltare urbană au drept scop formularea unor direcții de dezvoltare, îmbunătățirea unei situații existente, eliminarea disfuncționalităților.

În literatura de specialitate sunt vehiculate o serie de concepte în strânsă legătura cu dezvoltarea orașului[261]: modernizare, restructurare, reconstrucție, regenerare urbană.[262] Regenerarea urbană reprezintă procesul de reînnoire demografică, socioeconomică, diminuarea șomajului sau degradarea construcțiilor.[263]

O abordare strategică a procesului de regenerare urbană trebuie să stabilească rezultatele regenerării, să furnizeze un cadru pentru planuri și proiecte specifice, să mențină legăturile între domeniile implicate, să identifice rolurile și responsabilitățile actorilor implicați, să genereze obiective comune și cooperare.

Din punct de vedere istoric, politicile urbane au fost dominate frecvent de susținerea unei creșteri economice puternice, în timp ce funcția socială a fost neglijată în fața funcției productive a orașului. Planificarea urbană a vizat în principal eficacitatea economică.

---

[261] Dana Nițulescu (2001), *Planificarea urbană. Percepții ale problemelor sociale și programe de intervenție în România,* ICCV.

[262] Irena Mocanu et al. (2004), Regenerarea urbană: de la idee la acțiune, *Revista geografică,* vol. 10, pp. 155-161.

[263] H.J. Buerckner, T. Kuder, M. Kuehn (2005), Regenerierung schrumpfender Staedte, Leibniz Institut fuer Regional Entwicklung und Strukturplanung, Erkner.

4.2. Rețeaua națională de localități din România

Așezările se prezintă ca o rețea, cu legături multiple între ele și teritoriu. De aceea, este mai potrivit să privim această rețea de interdependențe ca pe un sistem, și anume, să vorbim despre și să operăm cu ideea de **sistem de aşezări**, în care putem mai ușor descifra ierarhiile și legăturile dinamice. Așezările umane sunt într-o formă de interdependență și se influențează reciproc. Pornind de la această constatare se poate concluziona că procesul de dezvoltare nu poate fi gândit izolat, pentru o singură localitate, fără a ține cont de rețeaua de influență.

În România, rețeaua națională de localități este compusă din localități urbane și din localități rurale, ierarhizate pe ranguri.

Potrivit Legii nr. 351/2001, ierarhizarea localităților pe ranguri este următoarea:

a) rangul 0 – capitala României, municipiu de importanță europeană;
b) rangul I – municipii de importanță națională, cu influență potențială la nivel european;
c) rangul II – municipii de importanță interjudețeană, județeană sau cu rol de echilibru în rețeaua de localități;
d) rangul III – orașe;
e) rangul IV – sate reședință de comună;
f) rangul V – sate componente ale comunelor și sate aparținând municipiilor și orașelor.

Trecerea localităților de la un rang la altul se face prin lege, la propunerea consiliilor locale, cu consultarea populației prin referendum și a instituțiilor implicate, în condițiile legii, cu respectarea principalilor indicatori cantitativi și calitativi minimali.

Principalii indicatori, elementele și nivelurile de dotare pentru ierarhizarea localităților urbane și rurale stau la baza criteriilor de stabilire a impozitelor și taxelor locale.

1. Principalii indicatori cantitativi și calitativi minimali de definire a localităților urbane:

Nr. crt.	Indicatori minimali	Municipiu	Oraș
1.1	Număr de locuitori	40.000	10.000
1.2	Populația ocupată în activități neagricole (% din totalul populației ocupate)	85%	75%
1.3	Dotarea locuințelor cu instalații de alimentare cu apă (% din totalul locuințelor)	80	70
1.4	Dotarea locuințelor cu baie și WC în locuință (% din totalul locuințelor)	75	55
1.5	Dotarea locuințelor cu instalație de încălzire centrala (% din totalul locuințelor)	45	35
1.6	Număr de paturi în spitale la 1.000 de locuitori	10	7

Nr. crt.	Indicatori minimali	Municipiu	Oraș
1.7	Număr de medici care revin la 1.000 de locuitori	2,3	1,8
1.8	Unități de învățământ	postliceal	liceal sau altă formă de învățământ secundar
1.9	Dotări culturale și sportive	săli de spectacol, eventual teatre, instituții muzicale, biblioteci publice, stadion, săli de sport	săli de spectacol, biblioteci publice, spații pentru activități sportive
1.10	Locuri în hoteluri	100	50
1.11	Străzi modernizate (% din lungimea totală a străzilor)	60	50
1.12	Străzi cu rețele de distribuție a apei (% din lungimea totală a străzilor)	70	60
1.13	Străzi cu conducte de canalizare (% din lungimea totală a străzilor)	60	50
1.14	Epurarea apelor uzate	stație de epurare cu treaptă mecanică și biologică	stație de epurare cu treaptă mecanică
1.15	Străzi cu rețele de hidranți exteriori pentru stingerea incendiilor (% din lungimea totală străzilor)	70	60
1.16	Spații verzi (parcuri, grădini publice, squaruri) – m^2/locuitor	15	10
1.17	Depozit controlat de deșeuri, cu acces asigurat		

2. Ierarhizarea localităților urbane existente pe ranguri

Rangul	Statutul localității	Numărul de localități
0	municipiu, capitală	1
I	municipii	11
II	municipii	81
III	orașe	172
Total localități urbane:		265

3. Elemente și nivel de dotare ale localităților urbane de rangul 0 și ale localităților urbane de rangul I:

3.1. Localizare geografică favorabilă: Situare geostrategică de interes internațional sau european, constituind centre de dezvoltare și atractivitate, localizate în lungul axelor majore de căi de comunicație de importanță internațională/europeană.

3.2. Populație:

a) număr important de locuitori: minimum 200.000 de locuitori;

b) formare profesională de înaltă specializare: forța de muncă cu o calificare superioara și pregătire continuă, caracterizată prin flexibilitate/dinamism;

c) identitate proprie: identificarea caracterului specific al orașului simultan cu conștiința apartenenței sale la grupa orașelor de același rang.

3.3. Accesibilitate:

La nivel internațional, paneuropean: accesibilitate directă la rețeaua majoră de căi de comunicații paneuropene (rutiere, feroviare, navale și aeriene).

La nivel național: accesibilitate la rețeaua de căi de comunicații naționale (autostrăzi, drumuri expres, căi ferate cu viteza mare/sporită, căi navigabile maritime sau fluviale, porturi, aeroporturi).

3.4. Funcțiuni economice: baza economică la înalt nivel tehnologic și *flexibilă (sector secundar, servicii productive, social-culturale și de natură informatica).*

3.5. Nivel de dotare/echipare:

Localitățile asigură un potențial de găzduire/primire a unor funcții și echipamente ale căror importanță, calitate și capacitate corespund standar-delor/cerințelor europene. Caracterul internațional sau european al acestor localități constă în caracterul și dimensiunea internațională sau europeană a funcțiilor și echipamentelor lor.

Principalele categorii și tipuri de dotări, echipamente pentru rangurile 0 și I:

- instituții de decizie politică, juridică și economică de importanță internațională, națională sau regională:	- Parlament, Guvern, ministere și alte instituții centrale, instanțe supreme (Curtea Supremă de Justiție, Curtea Constituțională, Consiliul Legislativ), ambasade etc.;
- instituții naționale și regionale de reputație internațională/europeană sau active în domeniul relațiilor internaționale/europene:	- sedii ale administrației publice locale, sedii de servicii deconcentrate ale ministerelor și ale altor organe centrale, judecătorii, tribunale, parchete, sedii ale organizațiilor politice, sedii de sindicat, fundații, sedii ale unor organizații neguvernamentale etc.;
- instituții străine și internaționale cu sediul permanent:	- sedii ale filialelor organismelor internaționale, mari instituții naționale cu caracter științific de deschidere internațională/europeană (academie, centre și institute naționale de cercetare etc.);
- diferite organizații cu sucursale, filiale și agenții în străinătate:	- sedii pentru congrese și conferințe, sedii pentru expoziții și târguri, hoteluri de lux și de mare capacitate, școli internaționale, birouri pentru profesiuni recunoscute pe plan internațional, de arbitraj internațional etc. - firme și bănci străine, diverse alte instituții social-economice, culturale și științifice, organizații internaționale neguvernamentale, instituții științifice străine (școli, universități), consulate și alte reprezentanțe diplomatice, comerciale, turistice etc. - sedii financiar-bancare, de asigurări, sedii ale unor organizații culturale și științifice
- alte dotări/echipamente: ▪ educație, cercetare științifică:	- universități, institute de învățământ superior diversificate, institute naționale de cercetare sau filiale ale acestora;
▪ sănătate:	- clinici universitare și spitale;
▪ cultură:	- muzee, teatre dramatice, de comedie, de revistă, de păpuși, operă, operetă, filarmonică, săli de concerte, săli polivalente, mari biblioteci, edituri, tipografii;
▪ comerț, servicii comerciale prestate populației și agenților economici:	- centre de comerț și de afaceri, burse de valori și de mărfuri, servicii comerciale diversificate și de înaltă calitate;
▪ mass-media:	- sistem cu rază de difuzare și acoperire internațională/europeană sau regională, agenții de presă, posturi naționale și regionale de radio și televiziune;
▪ sport, agrement:	- complexuri sportive, stadioane, săli de competiții sportive de nivel internațional/european, național sau regional, piscine, patinoare artificiale, bază turistică și de agrement diversificată, parcuri, grădini botanice, zoologice, cazinouri, cluburi pentru sport și agrement etc.;

▪ protecția mediului:	- agenții de protecție a mediului și servicii ecologice dotate cu echipamente specifice pentru menținerea unui mediu de calitate (organizarea auditului de mediu, igiena urbană etc.);
▪ alimentare cu apă și canalizare:	- rețele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, stație de epurare;
▪ culte:	- centre ecumenice, mitropolii, episcopii, arhidioceze, dioceze, centre ale cultelor autorizate;
▪ transport/comunicații:	- aeroporturi internaționale, gări feroviare racordate la rețeaua europeană, servicii de poștă cu acoperire internațională;
▪ ordine publică, apărarea țării și siguranță națională:	- instituții specifice și racordate la organizații internaționale.

4. Elemente și nivelul de dotare al localităților urbane de rangul II:

4.1. Municipii reședință de județ:

4.1.1. Populație:

– de la circa 50.000 la circa 200.000 de locuitori;

– zona de influență: circa 200.000-500.000 de locuitori.

4.1.2. Raza de servire: circa 60-80 km.

4.1.3. Accesul la căile de comunicație: acces direct la cel puțin două sisteme majore de căi de comunicație (traseu de cale ferată principală, drumuri naționale ce tranzitează sau pornesc din acel loc, eventual aeroport, porturi și/sau gări fluviale).

4.1.4. Funcțiuni economice: capacități de producție diversificate din sectorul secundar și al serviciilor productive, social-culturale și informative cu raza de servire prioritar județeană.

4.1.5. Nivel de dotare-echipare:

- instituții de decizie politică, administrativă, juridică de importanță județeană:	- sedii ale administrației publice locale; sedii de servicii descentralizate în teritoriu ale ministerelor și ale altor organe centrale neguvernamentale; sedii de partid, de sindicat, sedii ale organizațiilor neguvernamentale; - judecătorii, tribunale, procuratură, parchet și alte instituții juridice;
- educație, cercetare științifică:	- institute de învățământ superior sau filiale ale acestora, colegii, institute sau filiale ale unor institute naționale de cercetare;
- sănătate, asistență socială:	- spital clinic universitar sau spital general, spitale de specialitate, stație de salvare județeană, asistență de specialitate (boli cronice, persoane cu handicap, recuperări funcționale, centre psihiatrice), cămine de bătrâni, centre de recuperare, orfelinate etc.;
- cultură:	- case de cultură cu săli de spectacol, eventual teatre, săli de concert, de expoziție, de conferințe, săli polivalente, cluburi, muzee, biblioteci, edituri, tipografii etc.;
- comerț, servicii comerciale prestate populației și agenților economici:	- centre comerciale, camere de comerț, centre de afaceri, burse de valori și de mărfuri, magazine specializate pentru vânzări cu ridicata și cu amănuntul, magazine de prezentare, servicii diversificate de înaltă calitate; posibilități de organizare a unor târguri importante;
- turism:	- hoteluri de trei stele cu cel puțin 200 de locuri;
- mass-media:	- mass-media județeană (posturi de radio și de televiziune), publicații cotidiene sau periodice;
- finanțe, bănci, asigurări:	- sucursale sau filiale ale unităților financiar-bancare și de asigurări;

- sport, agrement:	- zone de recreare și agrement, grădini zoologice, săli de competiții sportive de nivel național/regional, județean, stadioane și alte dotări diversificate pentru petrecerea timpului liber și sport (săli polivalente, terenuri de sport, piscine, eventual patinoare artificiale etc.);
- protecția mediului:	- agenții de protecție a mediului și servicii dotate cu echipamente specifice pentru menținerea unui mediu de calitate și a igienei urbane;
- alimentare cu apă și canalizare:	- rețele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, stație de epurare;
- culte:	- lăcașuri de cult, episcopii, sedii eparhiale, vicariate, subcentre ale cultelor autorizate;
- transport/comunicații:	- gări, autogări, transport în comun, centrale telefonice automate, fax, poștă etc;
- ordine, securitate:	- instituții specifice cerințelor la nivel județean.

4.2. Alte municipii:

4.2.1. Populație:

– de regulă între 25.000 și circa 70.000 de locuitori;

– din zona de influență: între circa 30.000 și circa 100.000 de locuitori.

4.2.2. Raza de servire: circa 20 km.

4.2.3. Accesul la căile de comunicație: acces direct la calea ferată, drum național, drum județean și accese facile ale localităților din zona de influență.

4.2.4. Funcțiuni economice: capacități de producție diversificate din sectorul secundar și terțiar, eventual și din agricultură.

4.2.5. Nivel de dotare-echipare:

- administrație publică, autorități judecătorești, partide politice, sindicat	- sedii ale administrației publice locale; judecătorie, parchet, sedii de partid, de sindicat și alte asociații;
- educație, cercetare științifică:	- gimnazii, licee generale și de specialitate, colegii, școli de maiștri; - filiale ale unor institute de cercetare;
- sănătate, asistență socială:	- spital general, stație de salvare, dispensar, leagăn de copii, creșe, cămine de bătrâni;
- cultură:	- case de cultură, cinematograf, biblioteci publice, muzee, săli de expoziție, club etc.
- comerț, servicii comerciale:	- unități comerciale diversificate: magazine universale și specializate, supermagazine, piață agroalimentară; - unități pentru prestări de servicii diversificate și/sau flexibile;
- turism:	- hotel de trei stele cu minimum 50 de locuri;
- finanțe, bănci, asigurări:	- sucursale sau filiale ale unităților financiar-bancare și de asigurări;
- sport, agrement:	- stadioane, terenuri și săli de sport (competiții de nivel județean sau local), alte spații destinate sportului, grădini publice și alte spații verzi amenajate pentru petrecerea timpului liber;
- protecția mediului:	- servicii dotate cu echipamente specifice pentru protecția mediului, monitorizarea emisiilor poluante și igiena urbană;
- alimentare cu apă și canalizare:	- rețele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, stație de epurare;
- culte:	- protopopiate, parohii;
- transport/comunicații:	- gară, autogară, poștă, centrală telefonică;
- ordine, securitate:	- poliție, obiective specifice.

5. Orașe

5.1. Populație:

– de regulă de la circa 5.000 la circa 30.000 de locuitori;

– din zona de influență: între circa 5.000 și 40.000 de locuitori.

5.2. Raza de servire: circa 10-20 km.

5.3. Accesul la căile de comunicație: acces direct la drum național sau județean, la centrul de rang superior și legături facile cu localitățile din zona de influență.

5.4. Funcțiuni economice: capacități de producție din domeniul secundar (industrie prelucrătoare și construcții), terțiar (servicii sociale și comerciale) și primar (industrie extractivă, agricultură, piscicultură, silvicultură).

5.5. Nivel de dotare-echipare:

- administrație publică, autorități judecătorești, partide politice, sindicat	- primărie, judecătorie, parchet, tribunal, notariat, sedii pentru diferite asociații;
- educație, cercetare științifică:	- învățământ preșcolar, primar, gimnazial, liceal;
- sănătate, asistență socială:	- spital general sau secție-spital, maternitate, dispensar policlinic, stație de salvare, creșă, farmacie, cămin de bătrâni;
- cultură:	- casă de cultură, cinematograf, bibliotecă publică, muzee, sală de expoziții, club etc.;
- comerț, servicii comerciale:	- magazine universale și magazine specializate, piața agroalimentară;
- turism:	- hotel de două stele cu minimum 50 de locuri;
- finanțe, bănci, asigurări:	- sucursale sau filiale de bănci, instituții de credit și societăți de asigurare, CEC;
- sport, agrement:	- terenuri, eventual stadion mic, săli de sport, eventual pentru competiții locale, grădini publice și alte spații verzi amenajate;
- protecția mediului:	- serviciu de protecție a mediului;
- alimentare cu apă și canalizare:	- rețele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, stație de epurare;
- culte:	- lăcaș de cult;
- transport/comunicații:	- autogară, eventual gară, poștă, centrală telefonică;
- ordine, securitate:	- sedii de poliție și de jandarmerie.

4.3. Managementul urban

Managementul are caracterul unei discipline economice, de sinteză, întrucât preia o serie de categorii economice și de metode de la numeroase alte discipline din acest domeniu, precum economie, analiza economică, marketing, finanțe și caracter multidisciplinar,[264] determinat de încorporarea unei serie de categorii și metode sociologice, matematice, psihologice, statistice, juridice, folosindu-le

[264] Multidisciplinar și interdisciplinar – interdisciplinaritatea are două obiective: în primul rând, cercetarea zonelor de frontieră, a acelor zone în care o știință, singură, este neputincioasă să facă lumină și, în al doilea rând, trebuie să permită să se dezghețe „hibernarea" cunoașterii în materie – Alexandru I., *Administrația publică. Teorii. Realități. Perspective,* Editura Lumina Lex, ediția a treia, București, 2002, p. 140.

într-o manieră specifică, reflectare a particularităților relațiilor de management[265]. Aceste caracteristici ale managementului conduc la o abordare complexă a dezvoltării urbane, prin înglobarea unor puncte de vedere și experiențe diferite, asigurând analiza de sistem[266] a mediului urban.

În accepția sa deschisă, managementul urban vizează trei mari obiective:

1) să îndrume comunitatea urbană, suportând turbulențele mediului;
2) să proiecteze viitorul comunității urbane;
3) să asigure ordonarea și utilizarea optimă a resurselor.

Managementul urban are în vedere gestiunea responsabilă a potențialului existent, a capitalului natural, artificial și social. Managementul se poate referi la oricare dintre domeniile dezvoltării urbane, precum sistemele de transport urban, de colectare a deșeurilor, la gestionarea urbană a terenurilor, a producției și consumului de energie sau la restructurarea ecologică a industriilor.

Managementul urban este un efort de coordonare și integrare a acțiunilor publice și private pentru soluționarea problemelor majore cu care locuitorii orașelor se confruntă și pentru a face orașele mai competitive, echitabile și durabile.[267]

Managementul operează cu concepte precum strategie, plan, program, proiect, concepte ce au devenit astăzi instrumente practice utilizate în cadrul proceselor de dezvoltare urbană. Astfel, managementul urban poate fi definit ca fiind coordonarea dezvoltării și punerea în aplicare a unei strategii cuprinzătoare, cu participarea și implicarea tuturor actorilor urbani relevanți, prin care se identifică și exploatează potențialul dezvoltării durabile a orașului.[268]

Așadar, strategia poate fi considerată un element cheie al managementului urban, definită ca fiind:

- Știința și arta de a stabili obiectivele generale pe termen mediu și lung ale unei comunități urbane și de a formula opțiunile de acționare pentru atingerea acestora, ținând seama de resursele existente, în vederea adaptării eficiente la cerințele mediului ambiant în care acționează. Formularea strategiei este o știința, dar și o artă, întrucât se bazează atât pe

---

[265] Asupra caracteristicilor managementului – Nicolescu O., Verboncu I., *Management,* Editura Economică, București, 1996, pp. 18-19.

[266] Abordarea sistemică presupune însușirea teoriei generale a sistemelor utilizarea și chiar dezvoltarea ei creatoare în domeniul respectiv – Ionașcu Ghe., *Dezvoltarea și reabilitarea așezărilor umane din România,* Editura Tempus, București, 2003, p. 58.
Din perspectiva abordării sistemice serviciile publice ne apar ca subsisteme ale sistemului administrației publice ale căror scopuri sunt definite în raport cu satisfacerea unor nevoi sociale, Matei A., *Introducere în analiza sistemelor administrației publice,* Editura Economică, București, 2000, p. 172.

[267] Van Dijk, M.P. (2006) *Managing cities in developing countries: The theory and practice of urban management.* Cheltenham, UK, Edward Elgar Publishing.

[268] A se vedea Bramezza, I. (1996) The competitiveness of the European city and the role of urban management in improving the city's performance. The Hague, CIP-Data Koninklijke Bibliotheek.

folosirea unor metode și tehnici științifice, cât și pe intuiția, experiența, flerul și logica decidenților.[269]

- Ansamblul opțiunilor de natura antreprenorială, competitivă și funcțională, prin care o comunitate urbană consideră că se pot realiza obiectivele fundamentale pe termen mediu și lung, ținând seama de resursele disponibile, care să asigure succesul acesteia în mediul în care acționează.[270]
- Ansamblul de decizii, modul în care o comunitate urbană își concepe dezvoltarea pe termen lung prin prisma rezultatului interacțiunilor dintre mediul intern și extern al organizației.[271]
- O orientare generală într-o etapă dată, prin care se stabilesc sarcinile fundamentale pentru atingerea obiectivelor și se desemnează direcția acțiunilor principale, în special momentul de declanșare a acestor acțiuni și căutarea mijloacelor pentru optimizarea acțiunilor viitoare.[272]
- direcția către care colectivitate urbană se îndreaptă în vederea îndeplinirii propriului scop.[273]
- Ansamblul obiectivelor pe care și le propune spre îndeplinire o colectivitate urbană, al activităților care trebuie executate și modul de alocare a resurselor acesteia.[274]

4.4. Marketingul urban

Orașele, ca principalele centre de creștere economică ale unei țări, sunt în competiție pentru atragerea de investiții, forță de muncă, turiști etc. Astfel, asemenea companiilor private, încearcă să-și determine poziția în economia țării și avantajul competitiv, prin preluarea, adaptarea și ajustarea tehnicilor și instrumentelor marketingului produselor și serviciilor la dimensiunea urbană. Marketingul urban nu mai este un domeniu nou la nivel internațional, având un rol în conturarea imaginii și identității localităților.

M*arketingul urban reprezintă un set de activități menite să atragă atenția clienților potențiali și celor existenți asupra orașului, prin utilizarea instrumentelor specifice și prin intermediul eforturilor coordonate ale actorilor de marketing urban.*

---

[269] Adaptat după T. Zorlențan, E. Burduș, G. Căprărescu (1998), *Managementul organizației,* Editura Economică, București, p. 258.
[270] Adaptat după E. Burdus, G. Căprărescu (1999), *Fundamentele managementului organizației,* Editura Economică, București, p. 246.
[271] Adaptat după P. Sandu (1997), *Management pentru întreprinzători,* Editura Economică, București, p. 155.
[272] M. Dumitrescu (2002), *Strategii și management strategic,* Editura Economică, București, pp. 34-35.
[273] Adaptat după M. Dumitrescu (1995), *Introducere în management și management general,* Editura Eurounion, Oradea.
[274] Adaptat după F. Badea (1998), *Strategii economice ale întreprinderii industriale,* Editura All-B, p. 2.

În literatura de specialitate, conceptul este folosit cu conotații diferite:

- *Marketing urban ca instrument de promovare a orașului*, a punctelor tari și oportunităților acestuia, în vederea atragerii investițiilor și vizitatorilor din afară.
- *Marketing urban ca aliniere, corelare a politicilor de dezvoltare urbană*, din momentul conceperii până la implementare și evaluare.
- *Marketing urban ca reorganizare a administrației orașului, prin acțiuni ce pun în centrul atenției „clientul", nu doar contribuabilul sau petentul.* Această abordare este menită să contribuie la adaptarea serviciilor publice prin încorporarea așteptărilor cetățenilor-clienți.

Toate abordările de marketing urban se focalizează asupra a trei elemente majore:

- Instrumentul cu care orașele se pregătesc să facă față competiției la scară zonală, regională, națională și chiar internațională pe piața așezărilor umane și a atragerii de investiții.
- Un proces prin care orașul își proiectează acțiunile față de exterior, în scopul de a atrage noi actori apți să susțină dezvoltarea economiei locale.
- Calea prin care se maximizează punctele tari existente și se permite reorganizarea efectivă a politicilor urbane, fixând centrul lor de gravitație în interiorul orașului, acționând astfel încât să crească ceea ce există deja; doar orașul care-și mulțumește proprii locuitori poate atrage noi actori.

Indiferent însă de elementul asupra căruia se focalizează abordările de marketing, toate au ca punct central orașul. Diferă însă modul de abordare a acestuia:

- orașul văzut ca o piață – este locul în care sunt comercializate lucruri și este teritoriul acoperit de un sistem de comerț;
- orașul văzut ca marfă – orașul este în termenii acțiunii de marketing marfa comercializată;
- orașul văzut ca întreprindere – orașul face, ca subiect, o acțiune de marketing, operează ca un actor pe piață, în concordanță cu o filozofie de marketing.

Între formele de abordare a orașului din perspectiva marketingului există o interdependență. Orașul-întreprindere creează condiții favorabile pentru orașul-piață în care mediul de afaceri, locuitorii și vizitatorii sunt beneficiarii direcți ai premiselor create. Acești actori, împreună cu administrația transformă orașul în produs. Orașul-produs presupune existența și capacitatea de utilizare a condițiilor favorabile create de actorii săi, și este astfel promovat la nivel național, regional și internațional.

Așadar, orașul este o piață în care oferta trebuie să satisfacă cererea, este un produs menit să atragă sau să stimuleze o cerere viitoare, iar la nivel administrativ, orașul este o întreprindere, care trebuie să-și reorienteze acțiunile sale către o nouă

concepție. Aceasta înseamnă că principiul marketingului urban trebuie să se regăsească în procesul de planificare urbană, la nivelul formulării politicilor de dezvoltare, încorporând în fiecare politică sectorială patru aspecte determinante ce caracterizează practica de marketing, definite ca cei patru „P”:

- Produsul (configurația *produsului oraș*, produse urbane – funcțiuni și servicii există pe piață).
- Poziția (cum ajunge clientul la produsul oraș, unde sunt amplasate serviciile și funcțiunile urbane).
- Prețul (care este prețul serviciilor, costul vieții, impozitele, nivelul veniturilor, beneficiile sociale, costul terenului, gradul de deschidere/accesibilitate al autorității publice, rata de recuperare a investițiilor, riscurile asociate cu conducerea afacerilor în oraș etc.).
- Promovarea (publicitate, relații cu publicul, comunicare).

Un program de marketing al orașului trebuie să pornească de la premisa ca fiecare oraș este unic și nu există formule universal valabile, de aceea trebuie să se identifice și să fructifice elementele specifice Această unicitate poate fi dată de mediul natural: prezența unor resurse naturale valoroase, un climat favorabil, sau mediul construit: o arhitectură de importanță istorică, o clădire celebră, sau ar putea fi locul unei personalități celebre, sau chiar o combinație ale acestor și ale altor valori estetice etc.

Marketingul urban operează cu concepte precum concurență, competitivitate, rating sau brand.

Particularitățile unui oraș pot fi similare altor orașe, astfel că se gestionează în condiții de concurență. Concurența generează competitivitate, văzută drept posibilitatea de adaptare a orașului la condițiile de concurență mereu schimbătoare. Competitivitatea unei localități reprezintă capacitatea de a menține condițiile instituționale, economice și de infrastructură ce ar favoriza constituirea, atragerea și dezvoltarea unor companii/firme și resurse umane calificate, care produc mărfuri și servicii de calitate înaltă și/sau la prețuri mai joase față de competitorii externi.

Ratingul orașelor reprezintă măsura satisfacerii interesului anumitor grupuri țintă ale localităților urbane, considerate de Phillip Kotler ca vizitatori (în interes de afaceri și turiști), rezidenți și lucrători (oameni de știință, întreprinzători, investitori), afaceri și industrie (grea și ușoară) și piețe de export (inclusiv internaționale). Ratingul este o sursă importantă de informare pentru:

- antreprenori aflați în căutarea locului potrivit (piață de desfacere, apropierea de furnizori, taxe scăzute, subsidii etc.) în vederea dezvoltării de afaceri;
- pentru turiștii în căutarea unei destinații turistice;
- pentru persoane aflate în căutarea unui loc de muncă, într-un anumit domeniu;
- pentru sportivi ce caută baze sportive și locuri de antrenament etc.

Metodologia ratingurilor diferă de la o agenție la alta, variind de la clase de litere (Aaa - D) pentru Standard & Poors, sau Alfa-Beta pentru The Globalization and World Cities Study Group and Network (GaWC), pe categorii de risc (R-1 - D) pentru Dominion Bond Rating Service (DBRS) și până la procente - aplicat de către The Economist Intelligence Unit.

Brandul unui oraș are în vedere percepția locuitorilor, antreprenorilor, vizitatorilor asupra acestuia. **Indicele Brandului Urban** ajută la compararea imaginii orașului cu cea a concurenților săi regionali, la identificarea orașele care constituie concurența reală, la crearea cooperării între parteneri, la urmărirea progresului în dezvoltarea imaginii orașului etc.

4.5. Strategia de dezvoltare urbană

Strategiile de dezvoltare urbană reprezintă determinarea scopurilor și a obiectivelor pe termen lung ale colectivităților, adoptarea de politici locale și alocare de resurse pentru atingerea acestora, ținând cont de nevoile, așteptările și dorințele cetățenilor și de componentele sistemului politic local.[275]

O strategie este, pur și simplu, cadrul de lucru pentru o acțiune la nivelul orașului. Ea ține cont de problemele zonei, de posibilitățile, mijloacele și resursele sale și definește o abordare planificată a dezvoltării economice și creării de locuri de muncă.[276]

Strategia de dezvoltare urbană este definita ca fiind un demers complex, rezultat al colaborării dintre actorii dezvoltării, ce presupune un efort amplu de formulare a obiectivelor, identificare a căilor strategice de atingere a acestora în acord cu resursele ce pot fi antrenate.

Elaborarea strategiei de dezvoltare urbană este justificată de următoarele elemente:

1) Resursele sunt limitate și este necesară o ierarhizare a problemelor locale, ordinea în care acestea se vor rezolva.
2) Viitorul orașului trebuie planificat și asumat de către toți actorii locali. Acest fapt presupune aprobarea strategiei și aplicarea acesteia de către întreaga comunitate.
3) Proiecte locale trebuie corelate cu cele zonale, regionale și naționale.
4) Fiecare comunitate urbană trebuie să își decidă viitorul, căile pe care le va urma și direcțiile pe care și le propune.

---

[275] M. Profiroiu (1998), *Managementul strategic al colectivităților locale,* Editura Economică, București, p. 175.
[276] L. Matei (2005), *Dezvoltarea economică locală,* Editura Economică, București, p. 165.

Strategia de dezvoltare urbană este un instrument de planificare **a acțiunilor majore, viitoare**, la nivelul orașului. Totodată, strategia reprezintă:

- **o evaluare a stării orașului** pe baza datelor economice, demografice, de infrastructură, mediu, amenajarea teritoriului, distribuția serviciilor;
- **o analiză** a modului în care comunitatea dorește să evolueze, să-și proiecteze viitorul;
- **un set de obiective**, proiecte, resurse și responsabilitățile prin care prioritățile identificate se vor realiza.

Proiectele propuse descriu recomandări, resursele și etapele necesare pentru a fi realizate, precum și o serie de indicatori care facilitează măsurarea progresului în implementarea strategiei.

Strategia de dezvoltare urbană:

- nu este un **plan urbanistic**, astfel că prezintă direcțiile majore de dezvoltare;
- nu este un **studiu de fezabilitate**, astfel că nu realizează analiza cost-beneficiu a proiectelor;
- nu este un **buget**, astfel că nu detaliază costurile necesare fiecărei activități;
- nu este un **plan de mobilitate urbană.**

O strategie de dezvoltare a unui oraș are șase componente principale:

- *identificarea problemelor orașului,* ierarhizate de către locuitori, prin identificarea punctelor tari și a punctelor slabe cu ajutorul datelor existente*;*
- *analiza capacității organizațiilor și actorilor locali de a susține dezvoltarea, rolul acestora,* managementul activităților de dezvoltare și relațiile existente între actorii locali;
- *evaluarea resurselor existente, a modului în care acestea au fost utilizate, stabilirea resurselor necesare și a celor ce pot fi atrase;*
- *formularea obiectivelor de dezvoltare,* în acord cu capacitatea actorilor locali de a le pune în aplicare și în concordanță cu resursele existente și atrase;
- *planul de acțiune* – care descrie acțiunile specifice care trebuie întreprinse pentru atingerea obiectivelor strategiei;
- *sistem de monitorizare, evaluare și control prin* care se verifică eficacitatea acțiunilor specifice și se decis acțiunile corective.

A pregăti o strategie implica un examen al trecutului, o evaluare a prezentului, o planificare a viitorului, parcurgând următoarele etape:

1. Formarea echipei de elaborare a strategiei: aceasta se poate constitui la nivelul administrației publice locale din persoane implicate în activitățile de bază din domeniile juridic, investiții, urbanism, economic, social. În echipă se pot coopta consultanți, reprezentanți ai comunității, mediului de afaceri, personalități locale, reprezentanți ai diferitelor grupuri locale etc.

2. Etapa de cercetare documentară pentru realizarea profilului social, economic și de mediu al orașului presupune culegerea de date statistice de la nivel local, județean, regional și național cu privire la oraș (cel puțin datele menționate în capitolul 1).

Această etapă are dublu sens:

- *analiza mediului exterior*, pentru a investiga cadrul legal, programele regionale, naționale și internaționale ce vizează dezvoltarea urbană etc.;
- *analiza mediului intern/local*, pentru a determina profilul comunității, problemele și soluțiile pe plan local.

Această etapă poate include culegerea de date pe baza de chestionar, brainstorming și focus grup aplicate asupra populației, mediului de afaceri și angajaților din instituțiile publice:

- *chestionar aplicat populației* – acest chestionar urmărește identificarea problemelor, ierarhizarea lor, evaluarea activității autorităților locale și așteptările locuitorilor;
- *chestionar aplicat angajaților din instituțiile publice (pentru că sunt cei ce urmează să fie implicați direct în aplicarea strategiei și au responsabilități în ceea ce privește dezvoltarea urbană)* – acest chestionar urmărește identificarea problemelor, ierarhizarea lor,
- *chestionar aplicat oamenilor de afaceri din localitate* – acest chestionar urmărește identificarea atractivității pentru afaceri a localității.

3. Inventarierea și sinteza problemelor locale. Pe baza rezultatelor cercetării documentare se identifică punctele forte și slabe ale orașului, precum și forțele externe pozitive și negative care ar putea influența dezvoltarea viitoare a comunității.

4. Construirea scenariilor de dezvoltare și stabilirea viziunii de dezvoltare. În această etapă se explorează diferite scenarii, construite cu ajutorul sintezei problemelor locale. Scenariile pot viza eliminarea punctelor slabe (probleme), maximizarea punctelor tari sau ambele aspecte.

5. Realizarea strategiei de dezvoltare urbană – setul de proiecte.

După ce s-au identificat problemele, avantajele, dezavantajele și pericolele din calea dezvoltării locale se trece la următorul pas și anume la definirea obiectivelor strategiei pe orizonturi de timp. Obiectivele alese trebuie să se refere clar la dificultățile și oportunitățile care au fost identificate. Obiectivele trebuie să fie specifice și realiste, trebuie să reflecte reținerile convingerile și prioritățile organismelor implicate, obiectivele reprezentând motorul tuturor activităților și resurselor în cadrul strategiei.[277]

[277] L. Matei (2005), *Dezvoltarea economică locală,* Editura Economică, București, pp. 176-178.

Obiectivele sunt atinse prin acțiuni concrete, pentru care se stabilesc responsabili, termene, resurse necesare, indicatori de măsurare. Obiectivele sunt detaliate în planuri de acțiuni.

Un plan de acțiune este o descriere practica a activităților care vor fi întreprinse pentru a rezolva problemele specifice sau a profita de posibilitățile de specifice. Toate acțiunile indicate în plan ar trebui să se refere la obiectivele strategiei și ar trebui sa identifice resursele care vor fi utilizate.

O strategie poate avea următoarea structură:

- aspecte metodologice și cadrul conceptual;
- principii aplicate și cadrul legal;
- prezentarea generală a localității:
    1. localizare;
    2. resurse naturale;
    3. istoric;
    4. populație;
    5. resurse create de om;
    6. percepția asupra localității;
- analiza SWOT;
- formularea misiunii, viziunii, a obiectivului general de dezvoltare și a obiectivelor strategice;
- economia locală – prezentare, analiza SWOT, obiectiv strategic, obiective specifice, fișe de proiect;
- mediu – prezentare, analiza SWOT, obiectiv strategic, obiective specifice, fișe de proiect;
- amenajarea teritoriului – prezentare, analiza SWOT, obiectiv strategic, obiective specific, fișe de proiect;
- instituții locale – prezentare, analiza SWOT, obiectiv strategic, obiective specifice, fișe de proiect;
- dezvoltare socială – prezentare, analiza SWOT, obiectiv strategic, obiective specifice, fișe de proiect;
- educație și formare – prezentare, analiza SWOT, obiectiv strategic, obiective specifice, fișe de proiect;
- cultura, sport și agrement – prezentare, analiza SWOT, obiectiv strategic, obiective specifice, fișe de proiect;
- elemente de implementare și monitorizare;
- calendarul de aplicare – planul de acțiune;
- surse de finanțare disponibile.

6. Finalizarea strategiei de dezvoltare urbană și adoptarea ei prin hotărâre a autorității publice locale. Finalizarea strategiei poate include o etapă de consultare publică. Este necesară aprobarea de către autoritatea publică locală pentru a dobândi forța juridică.

Din punct de vedere metodologic, strategia se elaborează cu ajutorul următoarelor instrumente și proceduri de lucru:

- Analiza de date statistice din surse organizate – se pot culege date pentru indicatorii locali (prezentați în cap. 1) organizați pe domeniile majore de dezvoltare (economie, mediu, amenajarea teritoriului – urbanism – infrastructură de transport, dezvoltare socială, instituții locale, educație, cultură – culte – sport – agrement). Datele sunt furnizate de către autoritățile publice locale sau de către deținătorii oficiali ai acestora (statistica națională, registrele comerțului etc.). Datele culese sunt analizate, interpretate evolutiv pentru a sesiza trenduri locale.
- Interviuri cu actorii locali ai dezvoltării și cercetare sociologică – autorități locale, executiv și deliberativ, cetățeni, reprezentanți ai unor societăți comerciale.
- Analiza SWOT.
- Analiza și interpretarea unor studii, rapoarte, cercetări, strategii și norme locale, județene, regionale, naționale și europene.
- Formularea de obiective, sub-obiective, acțiuni și proiecte de dezvoltare.
- Analiza resurselor necesare pentru fiecare tip de proiect și alocarea acestora.
- Planificarea acțiunilor pentru a asigura premisele realizării acestora.

După elaborare și aprobare este necesară formalizarea unei structuri permanente care să asigure o bună coordonare a implementării strategiei de dezvoltare urbană. Această activitate va fi asumată și asigurată de autoritățile publice locale ale orașului.

Structura permanentă care va asigura coordonarea strategiei va fi de sine stătătoare, creată special cu acest scop. Această structură va cuprinde funcționari publici cu specializări tehnice, financiare și juridice. Structura va fi condusă de către o autoritate executivă. Eventual, poate fi cooptat și un consultant și un grup consultativ format din cetățeni sau/și ONG-uri locale și reprezentanți ai sectorului privat.

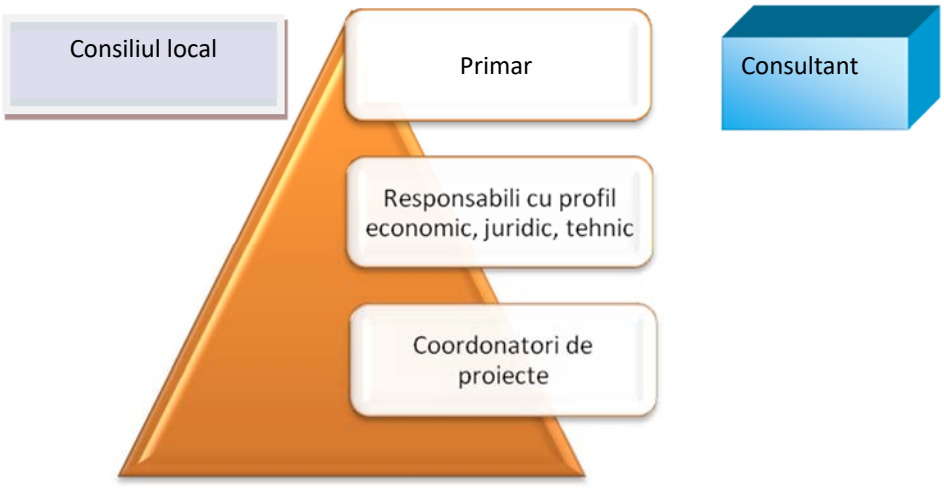

Figura 11. *Structura permanentă pentru coordonarea strategiei*

Responsabilitățile structurii de coordonare a strategiei de dezvoltare urbană pot fi:

- asigură coordonarea și evaluarea stadiului implementării strategiei;
- monitorizează modul de aplicare;
- asigură resursele tehnice și administrative necesare bunei implementări a strategiei;
- asigură diseminarea informațiilor și culegerea de feedback privind aplicarea strategiei;
- organizarea monitorizării, evaluării și revizuirii periodice a implementării.

Pentru a se asigura succesul aplicării în practică, strategia trebuie să îndeplinească următoarele condiții după aprobarea sa:

- acordul și susținerea din partea consiliului local și a comunității;
- elaborarea planurilor operaționale de aplicare;
- monitorizarea cel puțin anual a planurilor operaționale și a stadiului atingerii obiectivelor propuse;
- susținerea din partea sectorului privat;
- informarea permanentă a comunității cu privire la progresul punerii în aplicare.

4.6. Planul de mobilitate urbană

Planul de mobilitate urbană durabilă este un document de nivel strategic, ce cuprinde analiza situației actuale, obiective strategice, operaționale, căi de acțiune pentru atingerea obiectivelor și scenarii posibile în domeniul mobilității. Planul de mobilitate are rolul de a contura proiecte, acțiuni prin care se realizează transportul durabil, suport pentru creșterea economică durabilă.

Planul este, așadar, un instrument de dezvoltare urbană, ce vizează:

- modelarea traficului;
- identificarea de soluții privind mobilitatea din localitate și din zonele învecinate;
- identificarea de soluții de eficiență energetică și protecție a mediului.

Potrivit Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, republicată cu completările și modificările ulterioare, Anexa 2, Planul de mobilitate urbană este instrumentul de planificare strategică teritorială prin care sunt corelate dezvoltarea teritorială a localităților din zona periurbană/metropolitană cu nevoile de mobilitate și transport ale persoanelor, bunurilor și mărfurilor.

Prin Planul de mobilitate sunt vizate următoarele aspecte:

- reducerea utilizării automobilelor personale în oraș și îmbunătățirea calității mediului;
- dezvoltarea și modernizarea transportului public și a modurilor de transport local (mersul pe jos, mersul cu bicicleta) și creșterea calității vieții;
- organizarea transportului de mărfuri și persoane;
- sprijinirea mediului de afaceri.

Planul de mobilitate trebuie să acopere toate tipurile de transport din întreaga aglomerare urbană, inclusiv cele publice și private, de pasageri și de marfă, motorizat și nemotorizat și parcările. Planul analizează și propune acțiuni care privesc structura și capacitatea instituțională, transportul rutier, politica de parcare, transportul public de pasageri prin mijloace auto dar și feroviar, transportul nemotorizat, siguranța rutieră.

Metodologia de realizarea a planurilor de mobilitate urbană sustenabilă a fost definită de către Comisia Europeană în documentul „Orientări – Dezvoltarea și implementarea unui plan de mobilitate urbană durabilă”.[278] Conform acestui document, un plan de mobilitate urbană durabilă este un plan strategic conceput pentru a satisface nevoia de mobilitate a oamenilor și companiilor în orașe și în împrejurimile acestora, pentru a avea o mai bună calitate a vieții.

În Planul de Acțiune pentru Mobilitatea Urbană, publicat în 2009, Comisia Europeană a propus accelerarea adoptării planurilor de mobilitate urbană durabilă în Europa, oferind material îndrumător, promovând schimbul de bune practici, identificând puncte de referință și susținând activitățile educaționale pentru profesioniștii din domeniul mobilității urbane.

Țintele principale de atins până în 2050 includ, printre altele[279]:

- dispariția progresivă a utilizării autovehiculelor care folosesc combustibil convențional în orașe;

[278] Rupprecht Consult – Forschung und Beratung GmbH, Clever Strasse 13-15, 50668 Cologne, Germany, www.mobilityplans.eu
[279] JASPERS Annual Report (2015), p. 3.

- utilizarea în pondere de 40% a combustibililor de tip durabil, cu emisii reduse de carbon în domeniul aviației; reducerea cu cel puțin 40% a emisiilor de carbon în transporturi;
- transportul feroviar și naval să preia 50% din călătoriile de distanță medie realizate pe căi rutiere.

Toate acestea vor trebui să contribuie la o reducere de 60% a emisiilor de carbon în transporturi.

Un plan de mobilitate trebuie să ia în considerare următoarele obiective principale:

- asigurarea diferitelor opțiuni de transport tuturor cetățenilor, astfel încât să permită accesul la destinații și servicii esențiale;
- îmbunătățirea siguranței și securității;
- reducerea poluării atmosferice și fonice, a emisiilor de gaze cu efect de seră și a consumului de energie;
- îmbunătățirea eficienței și rentabilității transportului de persoane și mărfuri;
- creșterea atractivității și calității mediului urban și a peisajului urban, pentru beneficiul cetățenilor, economiei și societății în ansamblu.

Un plan de mobilitate urbană poate avea următoarea structură:

1. Introducere

1.1. Scopul și rolul documentației
1.2. Încadrarea în prevederile documentelor de planificare spațială
1.3. Încadrarea în prevederile documentelor strategice sectoriale
1.4. Preluarea prevederilor privind dezvoltarea economică, socială și de cadru natural din documentele de planificare ale UAT

2. **Analiza situației** existente

2.1. Contextul socioeconomic cu identificarea densităților de populație și a activităților economice
2.2. Rețeaua majoră de circulații
2.3. Transport public
2.4. Transport de marfă
2.5. Mijloace alternative de mobilitate
2.6. Managementul traficului
2.7. Identificarea zonelor cu nivel ridicat de complexitate

3. Evaluarea impactului actual al mobilității

3.1. Impactul asupra elementelor de mediu
3.2. Siguranța în trafic și impactul asupra cadrului social
3.3. Nivel de accesibilitate și tendințe de dezvoltare
3.4. Capacitate de transport

4. Dezvoltarea și calibrarea modelului de transport urban multimodal

4.1. Generare și atragere deplasări

4.2. Distribuție între zone
4.3. Distribuție între modurile de transport
4.4. Afectare pe rețea

4.7. Strategia de eficiență energetică

Strategia de eficiență energetică este „o activitate complexă care presupune inițierea, derularea și corelarea unor acțiuni politice, economice, tehnice și ecologice în vederea asigurării securității energetice naționale, a diversificării surselor de aprovizionare internă și externă, a perfecționării și diversificării formelor de producere a energiei, a creșterii eficienței producției și consumului energetic, a ameliorării impactului poluant al producției și consumului de energie".[280]

Potrivit Legii nr. 121/2014 privind eficiența energetică, energia cuprinde toate formele de produse energetice, combustibili, energie termică, energie din surse regenerabile, energie electrică sau orice altă formă de energie, astfel cum sunt definite în art. 2 lit. (d) din Regulamentul (CE) nr. 1.099/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 octombrie 2008 privind statisticile în domeniul energiei iar eficiența energetică reprezintă raportul dintre valoarea rezultatului performant obținut, constând în servicii, bunuri sau energia rezultată sau energia rezultată și valoarea energiei utilizate în acest scop.

Pentru mobilizarea investițiilor în renovarea clădirilor rezidențiale și comerciale, atât publice cât și private, existente la nivel național, se elaborează o strategie ce vizează, în principal, creșterea performanței energetice a clădirilor și cuprinde:

a) prezentarea de ansamblu a fondului imobiliar existent la nivel național, bazată, după caz, pe eșantioane statistice;
b) identificarea soluțiilor de renovare eficiente din punct de vedere al costurilor și relevante pentru tipul de clădiri și zona climatică;
c) politici și măsuri eficiente din punct de vedere al costurilor pentru stimularea renovării complexe a clădirilor, inclusiv a renovărilor complexe efectuate în etape;
d) o perspectivă previzională, în vederea orientării deciziilor de investiții ale diferitelor persoane, ale operatorilor economici din construcții și ale instituțiilor financiare;
e) o estimare bazată pe date concrete a economiilor de energie preconizate și a altor beneficii.

Strategia se elaborează de către autoritatea competentă pe baza datelor și informațiilor cuprinse, după caz, în studii, cercetări, documentări, proiecte etc.,

[280] O. Puiu, *Energia – prioritate de interes planetar,* București, Editura Independența Economică, 1996, p. 141.

elaborate de instituții de învățământ superior, institute de cercetare, asociații profesionale și/sau organizații independente nonprofit cu atribuții/activități relevante în domeniul eficienței energetice/performanței energetice a clădirilor.

4.8. Strategia serviciilor de utilități publice

Strategia are în vedere utilitățile publice: serviciul de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate, colectarea, canalizarea și evacuarea apelor pluviale, serviciul de salubrizare și managementul deșeurilor solide, serviciul de alimentare cu energie termică în sistem centralizat, serviciul de transport public local, serviciul de iluminat public.

Potrivit HG nr. 246/2006, pentru aprobarea Strategiei naționale privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice, „*autoritățile administrației publice locale adoptă, conform reglementărilor în vigoare din domeniul serviciilor comunitare de utilități publice, strategii locale proprii privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice, având la bază angajamentele asumate de România în procesul de negociere a acquis-ului comunitar și prevederile strategiei naționale*” iar „*unitățile municipale pentru monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice, elaborează și actualizează anual strategiile locale privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice, precum și planurile locale de implementare aferente acestora*”.

4.9. Documentații de amenajare a teritoriului

Conform Legii nr. 350/2001, documentațiile de amenajare a teritoriului sunt următoarele:

a) planul de amenajare a teritoriului național;
b) planul de amenajare a teritoriului zonal;
c) planul de amenajare a teritoriului județean.

Planul de amenajare a teritoriului național are caracter director și reprezintă sinteza programelor strategice sectoriale pe termen mediu și lung pentru întregul teritoriu al țării. Planul de amenajare a teritoriului național este compus din secțiuni specializate. Prevederile Planului de amenajare a teritoriului național și ale secțiunilor sale devin obligatorii pentru celelalte planuri de amenajare a teritoriului care le detaliază. Secțiunile Planului de amenajare a teritoriului național sunt:

- căi de comunicație;
- ape;
- zone protejate;
- rețeaua de localități;
- zone de risc natural;
- turism;
- dezvoltare rurală.

Planul de amenajare a teritoriului județean are caracter director și reprezintă expresia spațială a programului de dezvoltare socioeconomică a județului. Planul de amenajare a teritoriului județean se corelează cu Planul de amenajare a teritoriului național, cu Planul de amenajare a teritoriului zonal, cu programele guvernamentale sectoriale, precum și cu alte programe de dezvoltare.

Prevederile Planului de amenajare a teritoriului județean devin obligatorii pentru celelalte planuri de amenajare a teritoriului și de urbanism care le detaliază. Fiecare județ trebuie să dețină Planul de amenajare a teritoriului județean și să îl reactualizeze periodic, la 5-10 ani, în funcție de politicile și de programele de dezvoltare ale județului.

Planul de amenajare a teritoriului zonal are rol director și se realizează în vederea soluționări unor probleme specifice ale unor teritorii. Aceste teritorii pot fi:

a) intercomunale sau interorășenești, compuse din unități administrativ-teritoriale de bază, comune și orașe;
b) interjudețene, înglobând părți din județe sau județe întregi;
c) regionale, compuse din mai multe județe.

4.10. Documentații de urbanism

Documentațiile de urbanism se referă la localitățile urbane și rurale și reglementează utilizarea terenurilor și condițiile de ocupare a acestora cu construcții. Documentațiile de urbanism transpun la nivelul localităților propunerile cuprinse în planurile de amenajare a teritoriului național, zonal și județean.

Documentațiile de urbanism au caracter de reglementare specifică și stabilesc reguli ce se aplică direct asupra localităților și părților din acestea până la nivelul parcelelor cadastrale, constituind elemente de fundamentare obligatorii pentru eliberarea certificatelor de urbanism.

Documentațiile de urbanism sunt următoarele, potrivit Legii nr. 350/2001:

a) planul urbanistic general și regulamentul local aferent acestuia;
b) planul urbanistic zonal și regulamentul local aferent acestuia;
c) planul urbanistic de detaliu.

Planul urbanistic general are caracter director și de reglementare operațională. Fiecare localitate trebuie să întocmească Planul urbanistic general, să îl actualizeze la 5-10 ani și să îl aprobe, acesta constituind baza legală pentru realizarea programelor și acțiunilor de dezvoltare. Planul urbanistic general cuprinde reglementări pe termen scurt, la nivelul întregii unități administrativ-teritoriale de bază, cu privire la:

a) stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan în relație cu teritoriul administrativ al localității;
b) stabilirea modului de utilizare a terenurilor din intravilan;

c) zonificarea funcțională în corelație cu organizarea rețelei de circulație;
d) delimitarea zonelor afectate de servituți publice;
e) modernizarea și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare;
f) stabilirea zonelor protejate și de protecție a monumentelor istorice;
g) formele de proprietate și circulația juridică a terenurilor;
h) precizarea condițiilor de amplasare și conformare a volumelor construite, amenajate și plantate.

Planul urbanistic general cuprinde prevederi pe termen mediu și lung cu privire la:

a) evoluția în perspectivă a localității;
b) direcțiile de dezvoltare funcțională în teritoriu;
c) traseele coridoarelor de circulație și de echipare prevăzute în planurile de amenajare a teritoriului național, zonal și județean.

Planul urbanistic zonal are caracter de reglementare specifică detaliată și asigură corelarea dezvoltării urbanistice complexe cu prevederile Planului urbanistic general a unei zone delimitate din teritoriul localității.

Planul urbanistic zonal cuprinde reglementări asupra zonei referitoare la:

a) organizarea rețelei stradale;
b) organizarea arhitectural-urbanistică în funcție de caracteristicile structurii urbane;
c) modul de utilizare a terenurilor;
d) dezvoltarea infrastructurii edilitare;
e) statutul juridic și circulația terenurilor;
f) protejarea monumentelor istorice și servituți în zonele de protecție ale acestora.

Elaborarea Planului urbanistic zonal este obligatorie în cazul:

a) zonelor centrale ale localităților;
b) zonelor protejate și de protecție a monumentelor, a complexelor de odihnă și agrement, a parcurilor industriale, a parcelărilor;
c) altor zone stabilite de autoritățile publice locale din localități.

Stabilirea zonelor pentru care se întocmesc planuri urbanistice zonale obligatorii se face de regulă în Planul urbanistic general.

Planul urbanistic de detaliu are exclusiv caracter de reglementare specifică, prin care se asigură condițiile de amplasare, dimensionare, conformare și servire edilitară a unuia sau mai multor obiective pe una sau mai multe parcele adiacente, pe unul sau mai multe amplasamente, în corelare cu vecinătățile imediate.

Planul urbanistic de detaliu cuprinde reglementări cu privire la:

a) asigurarea accesibilității și racordarea la rețelele edilitare;
b) permisivități și constrângeri urbanistice privind volumele construite și amenajările;

c) relațiile funcționale și estetice cu vecinătatea;
d) compatibilitatea funcțiunilor și conformarea construcțiilor, amenajărilor și plantațiilor;
e) regimul juridic și circulația terenurilor și construcțiilor.

Planul urbanistic de detaliu se elaborează numai pentru reglementarea amănunțită a prevederilor stabilite prin Planul urbanistic general, Planul urbanistic zonal sau pentru stabilirea condițiilor de construire.

Regulamentul general de urbanism reprezintă sistemul de norme tehnice, juridice și economice care stă la baza elaborării planurilor de urbanism, precum și a regulamentelor locale de urbanism.

Regulamentul local de urbanism pentru întreaga unitate administrativ-teritorială, aferent Planului urbanistic general, sau pentru o parte a acesteia, aferent Planului urbanistic zonal, cuprinde și detaliază prevederile Planului urbanistic general și ale Planului urbanistic zonal referitoare la modul concret de utilizare a terenurilor, precum și de amplasare, dimensionare și realizare a volumelor construite, amenajărilor și plantațiilor.

4.11. Certificatul de urbanism

Aplicarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism aprobate se asigură prin eliberarea certificatului de urbanism. Certificatul de urbanism este actul de informare cu caracter obligatoriu prin care autoritatea administrației publice județene sau locale face cunoscute regimul juridic, economic și tehnic al imobilelor și condițiile necesare în vederea realizării unor investiții, tranzacții imobiliare ori a altor operațiuni imobiliare, potrivit legii.

Certificatul de urbanism se eliberează la cererea oricărui solicitant, persoana fizică sau juridică, care poate fi interesat în cunoașterea datelor și a reglementărilor cărora îi este supus respectivul bun imobil.

Certificatul de urbanism nu conferă dreptul de executare a lucrărilor de construire, amenajare sau plantare. În certificatul de urbanism se va menționa în mod obligatoriu scopul eliberării acestuia.

Pentru aceeași parcelă se pot elibera mai multe certificate de urbanism, dar conținutul acestora, bazat pe documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism, și celelalte reglementări în domeniu trebuie să fie aceleași pentru toți solicitanții. În acest scop nu este necesară solicitarea actului de proprietate asupra imobilului, în vederea emiterii certificatului de urbanism.

Certificatul de urbanism cuprinde următoarele elemente privind:

a) ***regimul juridic al imobilului*** – dreptul de proprietate asupra imobilului și servituțile de utilitate publică care grevează asupra acestuia; situarea imobilului – teren și/sau construcțiile aferente – în intravilan sau

extravilan; prevederi ale documentațiilor de urbanism care instituie un regim special asupra imobilului – zone protejate, interdicții definitive sau temporare de construire –, dacă acesta este înscris în Lista cuprinzând monumentele istorice din România și asupra căruia, în cazul vânzării, este necesară exercitarea dreptului de preempțiune a statului potrivit legii, precum și altele prevăzute de lege. Informațiile privind dreptul de proprietate și dezmembrările acestuia vor fi preluate din cartea funciară, conform extrasului de carte funciară pentru informare;

b) ***regimul economic al imobilului*** – folosința actuală, extrasul din regulamentul local de urbanism aferent planului urbanistic în vigoare la data emiterii, privind funcțiuni permise sau interzise, reglementări fiscale specifice localității sau zonei;

c) ***regimul tehnic al imobilului*** – extras din regulamentul local aferent documentației de urbanism aprobate în vigoare, cu precizarea documentației de urbanism în vigoare la data emiterii, a numărului hotărârii de aprobare și, după caz, perioada de valabilitate, procentul de ocupare a terenului, coeficientul de utilizare a terenului, dimensiunile minime și maxime ale parcelelor, echiparea cu utilități, edificabil admis pe parcelă, circulații și accesuri pietonale și auto, parcaje necesare, alinierea terenului și a construcțiilor față de străzile adiacente terenului, înălțimea minimă și maximă admisă;

d) ***regimul de actualizare/modificare a documentațiilor de urbanism și a regulamentelor locale aferent*** – în cazul în care intenția sa nu se încadrează în prevederile documentațiilor de urbanism aprobate, informarea solicitantului cu privire la:
   1) imposibilitatea modificării prevederilor documentațiilor aprobate;
   2) necesitatea obținerii unui aviz de oportunitate;
   3) posibilitatea elaborării unei documentații de urbanism modificatoare, fără aviz de oportunitate conform prezentei legi.

Certificatul de urbanism se emite de aceleași autorități ale administrației publice locale care, potrivit competențelor stabilite de legislația în vigoare, emit autorizațiile de construire.

Certificatul de urbanism se eliberează solicitantului în cel mult 30 de zile de la data înregistrării cererii acestuia. Durata de valabilitate a certificatului de urbanism se stabilește de către emitent conform legii, în raport cu importanța zonei și a investiției.

4.12. Autorizarea executării lucrărilor de construire

Potrivit Legii nr. 50/1991 modificată și republicată, autorizația de construire constituie actul final de autoritate al administrației publice locale pe baza căruia este permisă executarea lucrărilor de construcții corespunzător măsurilor prevăzute de lege referitoare la amplasarea, conceperea, realizarea, exploatarea și postutilizarea construcțiilor.

Procedura de autorizare a executării lucrărilor de construcții începe odată cu depunerea cererii pentru emiterea certificatului de urbanism în scopul obținerii, ca act final, a autorizației de construire și cuprinde următoarele etape:

a) emiterea certificatului de urbanism;
b) emiterea punctului de vedere al autorității competente pentru protecția mediului pentru investițiile care nu se supun procedurilor de evaluare a impactului asupra mediului;
c) notificarea de către solicitant a autorității administrației publice competente cu privire la menținerea solicitării de obținere, ca act final, a autorizației de construire, pentru investițiile la care autoritatea competentă pentru protecția mediului a stabilit necesitatea evaluării impactului asupra mediului și a emis îndrumarul conform legislației privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului;
d) emiterea avizelor și acordurilor, precum și a actului administrativ al autorității pentru protecția mediului competente privind investițiile evaluate din punctul de vedere al impactului asupra mediului;
e) elaborarea documentației tehnice necesare pentru autorizarea executării lucrărilor de construcții;
f) depunerea documentației pentru autorizarea executării lucrărilor de construcții la autoritatea administrației publice competente;
g) emiterea autorizației de construire.

Autorizațiile de construire se emit de președinții consiliilor județene, de primarul general al municipiului București sau de primari.

Autorizația de construire se emite în cel mult 30 de zile de la data înregistrării cererii, pe baza documentației depuse, care va cuprinde:

a) certificatul de urbanism;
b) dovada titlului asupra terenului și/sau construcțiilor;
c) proiectul pentru autorizarea executării lucrărilor de construcții;
d) avizele și acordurile legale necesare, stabilite prin certificatul de urbanism;
e) dovada privind achitarea taxelor legale.

Autoritatea emitentă a autorizației de construire stabilește o perioadă de valabilitate de cel mult 24 de luni de la data emiterii, interval în care solicitantul este obligat să înceapă lucrările. În această situație, valabilitatea autorizației se

extinde pe toată durata de execuție a lucrărilor prevăzute prin autorizație, în conformitate cu proiectul tehnic.

Demolarea, dezafectarea ori dezmembrarea, parțială sau totală, a construcțiilor și instalațiilor aferente construcțiilor, a instalațiilor și utilajelor tehnologice, inclusiv elementele de construcții de susținere a acestora, închiderea de cariere și exploatări de suprafață și subterane, precum și a oricăror amenajări se fac numai pe baza **autorizației de desființare** obținute în prealabil de la autoritățile publice.

Autorizația de desființare se emite în aceleași condiții ca și autorizația de construire, în conformitate cu prevederile planurilor urbanistice și ale regulamentelor aferente acestora.

Capitolul 5

Zona metropolitană – O nouă etapă a dezvoltării urbane

5.1. Aspecte introductive: metropolizarea, spațiul metropolitan, metropola

Dezvoltarea urbană reprezintă un proces continuu de transformare a mediului urban care a cunoscut dimensiuni importante în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea. Majoritatea specialiștilor consideră că urbanizarea reprezintă un proces prin care „teritoriile și oamenii devin urbani”[281], iar schimbările se petrec atât la nivelul teritoriului, cât și al populației prin creșterea ponderii spațiului și populației urbane în ansamblul unei regiuni. Privită din punct de vedere sociologic, urbanizarea, exprimă „un transfer de caracteristici urbane asupra localităților rurale”[282]. Transferul caracteristicilor urbane către zonele rurale și prin urmare apariția urbanizării se poate realiza și prin intermediul unui amplu proces de metropolizare. Procesul metropolizării poate fi definit din perspectiva componentelor administrative și economice, ca reprezentând „*totalitatea acțiunilor întreprinse de către sectorul public prin intermediul organismelor administrației publice, precum și de către sectorul privat, prin aportul agenților economici, la apariția și dezvoltarea unui spațiu economic funcțional și competitiv în zona de influență a metropolei”.*

Metropolizarea se înscrie într-un proces care din punct de vedere al organizării funcționale reconfigurează spațiul. De fapt, întregul proces de dezvoltare metropolitană are în vedere un factor de integrare spațială, care să permită dezvoltarea unitară a localităților și nu o schimbare a granițelor dintre acestea, ci o redefinire a ariilor de cooperare, o integrare rapidă în rețelele de dezvoltare europene, constituite pe zone și regiuni metropolitane. Este vorba de un proces de urbanizare care conduce la intensificarea relațiilor dintre nivelele superioare ale ierarhiilor urbane. Din punct de vedere spațial, se remarcă tendința de regrupare a populației în interiorul și în jurul marilor orașe sau al metropolelor, iar din punct de vedere funcțional avem de-a face cu o tendință de concentrare a activităților în interiorul marile orașe sau metropole.

---

[281] C. Vasile (2001), *Geografia orașului,* Editura Fundației Culturale Dimitrie Bolintineanu, București, p. 177.
[282] Ibidem, p. 178.

Dacă pentru o lungă perioadă de timp, termenul de metropolitan indica marile orașe, capitale de state[283], ulterior, metropolele[284] indicau capitalele politice și economice ale unei regiuni, ale unor mari centre urbane provinciale, menite să contribuie la contrabalansarea influenței capitalei unei țări[285].

Pentru o abordare cât mai corectă a procesului de metropolizare, este necesară introducerea în contextul actual a noțiunii de *spațiu metropolitan*[286] precum și definirea noțiunii de *metropolă.*

Spațiile metropolitane[287] sunt motoarele de creștere a teritoriilor naționale. Există o serie de interdependențe între mutațiile spațiale, economice și sociale care redefinesc spațiul metropolitan. Acestea presupun restabilirea legăturilor între strategiile întreprinderilor, schimbările socioeconomice, recompunerea relațiilor de putere și transformarea organizării spațiale metropolitane.

Spațiul metropolitan se constituie în jurul unei metropole (peste un milion de locuitori), evidențiindu-se prin capacitatea sa de a susține metropola în vederea dezvoltării acesteia în spațiul național, regional și național. Privit din punct de vedere cantitativ, spațiul metropolitan asigură 80% din fluxurile de intrare/ieșire. Acesta reprezintă un spațiu ierarhizat, în care orașele mijlocii și mici sau alte localități rurale cu funcții de loc centrale, au zone de influență difuze.

Spațiul metropolitan cuprinde o rețea de poli principali și secundari, identificați în funcție de o serie de indicatori relevanți pentru stabilirea corectă a gradului de atractivitate al așezărilor componente, fiind caracterizat de o gamă largă de specializări economice care, împreună cu specializările de la nivelul metropolei, susțin dezvoltarea acesteia la nivel regional și național.

---

[283] *Metropolitain, La Grande Encyclopédie* (2004), Vol. 14; Metropolitan, Cartier, Dicționar Enciclopedic, ediția a V-a, revizuită și actualizată, Editura Cartier, București, p. 533.

[284] Métropole d'equilibre: Metropolă de echilibru în Franța, mare centru urban provincial care trebuie să contribuie la contrabalansarea influenței Parisului pentru a-i limita creșterea.

[285] Cazul orașului Liverpool din Marea Britanie – port la Marea Irlandei – cu 492 de mii de locuitori. A devenit un important centru comercial, industrial dar și universitar. Orașul Nisa – port la Marea Mediterană cu o populație de 345 de mii de locuitori – este un important centru administrativ, industrial, universitar, reprezentând un adevărat centru universitar.

[286] Spre deosebire de zona metropolitană, constituită prin asocierea legală a orașelor și comunelor cu metropola, spațiul metropolitan include și alte comune și orașe care nu au dorit să se asocieze cu aceasta. În consecință, conceptul de spațiu metropolitan este mult mai potrivit din punct de vedere al analizei academice, decât acela de zonă metropolitană.

[287] Spațiul metropolitan se caracterizează prin efecte multiple la scară mare: reabilitarea sistemică a centrului istoric, operație necesară unei „imagini de marcă" a metropolei; renașterea centrului orașului prin apariția unui centru modern de afaceri de tipul CBD (Central Business District – Districtul Central al Afacerilor); apariția de noi centre în zonele periferice, paralel cu un fenomen de periurbanizare accentuat – este vorba de tehnopoli, platforme multimodale, centre de loisir integrate în peisaj etc. Spațiul metropolitan tinde a se identifica cu un țesut urban multipolar. Se poate afirma că funcțiile spațiului metropolitan se transpun în peisaj, exercitând o influență puternică asupra modalității de organizare a teritoriilor.

Metropola reprezintă un concept, o noțiune care acoperă, subsumează și reflectă o parte însemnată a artificialului creat și lucrat de către om și implementat în mediul natural în care există, funcționează și evoluează societatea omenească și care este reprezentat de către marile orașe din punctul de vedere al numărului de locuitori precum și din perspectiva extinderii spațiale.

Metropola poate fi definită ca reprezentând: „numele dat marilor orașe ale lumii, oraș sau stat antic, raportat la coloniile sale, stat analizat în raport cu coloniile sale."[288] Același dicționar[289] consideră că adjectivul „metropolitan" presupune apartenența la o metropolă, original dintr-o metropolă.

Noțiunea de metropolă poate fi definită și dintr-o altă perspectivă care contribuie la dezvoltarea dimensiunii acesteia. Prin urmare metropola poate avea următoarele semnificații: „stat considerat în raport cu coloniile sale, cu teritoriile sale exterioare; capitala politică sau economică a unei regiuni, a unui stat; metropolă de echilibru în Franța, mare centru urban provincial care trebuie să contribuie la contrabalansarea influenței Parisului pentru a-i limita creșterea; centru important într-un domeniu particular, Hollywood-ul este metropola cinematografiei; reședința, capitala unei reședințe ecleziastice și sediu unui arhiepiscop metropolitan, echivalent cu arhiepiscopia.[290] Metropola reprezintă de asemenea: „un oraș-stat în antichitate considerat în raport cu coloniile sale, stat considerat în raport cu coloniile subordonate lui, denumire dată marilor orașe."[291]

Din metropolă și metropolitan, au derivat de-a lungul timpului o serie de concepte precum: „a (se) metropoliza sau a (se) metropolitaniza, noțiuni[292] care acoperă, subsumează și exprimă o anumită transformare, o anumită schimbare a unor orașe.

Orașul reprezintă elementul central al spațiului metropolitan. Esența calității de oraș rezidă din poziția pe care o ocupă în structura rețelelor comerciale, politice, sociale și culturale în cadrul unei regiuni, al unei țări sau alt nivel global. Regiunile și zonele metropolitane își pun în valoare avantajele comparative în cadrul rețelelor în care funcționează.

---

[288] Potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române.
[289] Potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române.
[290] Vezi *Le petit Larousse en couleurs – dicționnaire Encyclopédique,* 1995.
[291] Vezi *Dicționar Enciclopedic* vol. IV, Editura Enciclopedică, București, 2001
[292] Deosebirile dintre „metropolă" și „metropolizare" precum și cele dintre „metropolitan" și „metropolitanizare" pe de altă parte, sunt ușor de definit dacă sunt privite din perspectiva unui proces. Din această perspectivă metropola reflectă, subsumează și exprimă o realitate mult mai cuprinzătoare decât noțiunea de metropolitan. Metropolitanul – reprezintă doar un element component, un element constitutiv al metropolei. Privite din perspectiva unui proces, metropolitanizarea reprezintă procesul de formare, de construcție și de dezvoltare, de progres al metropolei, în timp ce metropolitanizarea ar urma să reflecte procesul de naștere, de dezvoltare a unui element component al metropolei, a unei trăsături sau a alteia.

De-a lungul istoriei, orașele și regiunile urbane europene au reprezentat și reprezintă în continuare factorul care contribuie la dezvoltarea și transferul economic, social, tehnic și cultural. Ele sunt cele care dezvoltă eficacitatea și competitivitatea regiunilor înconjurătoare, a Europei în întregul său.

Principala trăsătură a orașelor-metropole este voința de a-și valorifica potențialul și de a se afirma ca entități valoroase în contextul european și global, prin categorii specifice de opțiuni care urmăresc dezvoltarea durabilă și competitivitatea.

Pe termen lung însă, orașele nu-și vor putea îndeplini principala funcție care vizează progresul social și creșterea economică în sensul Strategiei Lisabona, dacă nu va fi menținut un echilibru social în interiorul orașelor precum și între orașe, păstrându-se diversitatea culturală și stabilind standarde de calitate ridicată în domenii precum designul urban, arhitectura și mediul".[293]

Apariția și dezvoltarea zonelor metropolitane în jurul principalelor orașe presupune necesitatea asumării de către entitățile candidate a unor funcții care să stimuleze dezvoltarea economică și coeziunea socială. Apariția zonelor metropolitane contribuie la construirea și consolidarea unor roluri specifice la nivel teritorial, național și internațional care să vină în întâmpinarea proceselor de dezvoltare. Se realizează dezvoltarea unor sisteme integrate de infrastructură care fac din zonele metropolitane adevărate noduri logistice, zone care sunt în egală măsură atractive și accesibile, echipate pentru funcțiuni complexe și accesibile măsurilor menite să asigure dezvoltarea teritorială. Axându-se pe funcțiile deja existente și pe potențialul zonal, sunt dezvoltate o serie de legături internaționale menite să contribuie la menținerea rolului deja stabilit în zonele de influență precum și pentru a face față rigorilor de entitate metropolitană existente în cadrul unei rețele de nivel european.

Zonele metropolitane contribuie la planificarea și dezvoltarea unor noi dimensiuni spațiale. Structura dezvoltării spațiale privește cooperarea și parteneriatul între localitățile și zonele implicate la o altă scară. Abordarea dezvoltării la scară metropolitană presupune formarea unei structuri instituționale metropolitane. Planificarea, implementarea și controlul acestor procese se sprijină pe consensul tuturor actorilor și al instituțiilor coordonatoare care vor exercita în urma delegării aceste sarcini. Activitatea acestor instituții care presupune dezvoltarea unor procese complexe de adoptare a deciziilor, se bazează pe stabilirea obiectivelor strategice ale dezvoltării zonei metropolitane. Partenerii metropolitani trebuie să aibă capacitatea gestionării unor evenimente de ansamblu, care să pună în valoare potențialul zonei, să îi afirme și să-i consolideze rolul în rețeaua zonelor metropolitane.

[293] Potrivit „Cartei de la Leipzig pentru orașe durabile", 24-25 mai 2007.

În contextul legislației actuale care reglementează funcționarea administrației publice locală precum și amenajarea teritoriului și urbanismului[294] din România, parteneriatele pentru dezvoltare de tip metropolitan, presupun luarea în considerare atât a factorilor interni, specifici localităților partenere, precum și a factorilor internaționali, calitatea de membri ai Uniunii Europene, obligându-ne ca în delimitarea zonelor metropolitane să ținem cont și de axele și culoarele de dezvoltare, a zonele de influență și de cooperare transfrontalieră, transnațională și regională. O abordare recentă[295] a decidenților europeni responsabili cu amenajarea teritoriului se referă la aplicarea imperativă a unei politici integrate de dezvoltare urbană. Acest lucru presupune luarea în considerare simultană și echilibrată a tuturor aspectelor legate de dezvoltarea urbană, precum și a interconexiunilor dintre aceasta și celelalte sectoare și domenii implicate în acest proces. Prin urmare, politica integrată de dezvoltare urbană reprezintă un proces de coordonare a aspectelor teritoriale, sectoriale și temporare ale principalelor domenii care determină și influențează dezvoltarea zonelor și a centrelor urbane.

Prin Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020[296] România poate accesa fondurile europene structurale și de investiții provenite din Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), în perioada 2014-2020.

Obiectivul principal al programului vizează creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale, prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, infrastructurii și serviciilor, pentru dezvoltarea durabilă a regiunilor, astfel încât acestea să își poată gestiona în mod eficient resursele și să își valorifice potențialul de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

În cadrul programului pot fi identificate două axe prioritate (Axa prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane și Axa prioritară 5 – Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural) care au ca principal obiectiv, direct sau indirect procesul dezvoltării urbane în România.

---

[294] Codul administrativ din 03.07.2019, Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 555 din 05.06.2019, Legea nr. 350 din 06.06.2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului, publicată în Monitorul Oficial nr. 373 din 10.06.2001, Legea nr. 351 din 06.06.2001 privind aprobarea Panului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24.07.2001.

[295] Carta de la Leipzig pentru orașe europene durabile, 24-25 mai 2007.

[296] Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020 a fost adoptat de Comisia Europeană (CE) pe data de 23 iunie 2015. POR 2014-2020 este succesorul Programului Operațional Regional 2007-2013, program prin care România a încercat realizarea unei coerențe a politicii naționale cu cea comunitară și în domeniul dezvoltării urbane. În cadrul Programului Operațional Regional 2007-2013, prima axă prioritară din program denumită „Dezvoltarea durabilă a orașelor – potențiali poli de creștere" prevede finanțarea proiectelor integrate de dezvoltare urbană, programul aflându-se în concordanță deplină cu prevederile comunitare la acel moment, în acest domeniu.

5.2. Definirea, delimitarea, tipologia și guvernarea zonelor metropolitane

5.2.1. Definirea zonelor metropolitane

O primă definiție a zonei metropolitane, o întâlnim în recensământul din anii ’80, din SUA, sub denumirea de Zonă Statistică Metropolitană *(Statistical Metropolitan Area),* care cuprindea un oraș și localitățile înconjurătoare, între care au fost stabilite relații de interdependență, însumând minim 50.000 de locuitori, numărul acestora ajungând în anul 1990 la 254. În SUA, „Conceptul general al unei arii metropolitane este acela al unui teritoriu central conținând un nucleu dens populat și comunități adiacente, cu un coeficient ridicat de integrare socioeconomică cu teritoriul central”. Standardele curente solicită ca fiecare nouă arie metropolitană înscrisă statistic să cuprindă cel puțin: un oraș cu minimum 50.000 de locuitori și cu o populație metropolitană de peste 100.000 de locuitori.[297]

În afara acestor zone metropolitane, în funcție de relațiile de colaborare stabilite, care au impus o contribuție financiară, economică precum și un număr sporit al populației, s-au constituit „Zonele Metropolitane Consolidate”.

O zonă metropolitană se referă la un teritoriu care conține un număr de unități administrative, autonome, punându-se accent deopotrivă pe independența metropolitană și pe coordonarea afacerilor metropolitane.[298]

Termenul de zonă metropolitană, conurbații, sau arii urbane largi, este definit ca un teritoriu urban continuu și cu mari dimensiuni care lucrează ca o singură regiune multifuncțională. Zona metropolitană este o singură realitate fizică urbană, cu numeroase subsisteme și cu o populație de peste un milion de locuitori.[299]

Alături de teritoriu și organizarea administrativă se desprinde un nou element definitoriu pentru zona metropolitană – populația[300].

---

[297] USA Bureau of census, 1999.

[298] The World Conference, Tokyo 1993.

[299] P. Nientied (1996), *Metropolitan management and planning:* Special Papers IHS, p. 5.

[300] Dacă încercăm să definim sau să identificăm zonele metropolitane după criteriul populației trebuie precizat faptul că există abordări diferite în funcție de țări. Astfel în anii ’60 se considera că un teritoriu metropolitan în Statele Unite este acela locuit de peste 100.000 de locuitori. În anii 1980-1990 în aceeași țară, după redefinirea teritoriului metropolitan în Arii Metropolitane Statistice Primare și Consolidate și după introducerea datelor privind locurile de muncă și deplasările zilnice, s-a constatat că 135 de milioane reprezentând 70% din populația metropolitană locuia în 50 din cele mai largi teritorii metropolitane ierarhizate între 18 milioane, New York, și 850 milioane, West Palm Beach. Tot din punct de vedere al populației, studiile europene consideră regiunile metropolitane cuprinse între 200.000 și un milion de locuitori. Nu este mai puțin adevărat că în cazul Olandei în aria metropolitană Randstat sau în Germania în regiunea metropolitană Rhine-Ruhr populația depășește cifrele menționate (peste 10 milioane de locuitori). În comparație cu experiența unor țări dezvoltate din Asia, sau în curs de dezvoltare din Asia sau America Centrală și de Sud, mărimea regiunilor metropolitane europene este incomparabil mai mică. Mexico City, Mumbai și Sao Paulo, situate în anii ’90 pe primele trei locuri privind numărul de locuitori, au o populație de 18 milioane

La nivelul Uniunii Europene, Metrex [301] a stabilit că pentru a putea fi considerată zonă metropolitană, este necesar ca nucleul central să aibă un număr de minim de 500.000 de mii de locuitori sau de locuri de muncă, recunoscându-se în același timp un anumit prag al navetismului, locuință – loc de muncă de la periferie spre nucleul central (de ex din activii care locuiesc în periferie).[302]

În conformitate cu legislația franceză „o aglomerare de comunități reprezintă o entitate publică ce regrupează mai multe municipalități care formează o arie geografică locuită de cel puțin 50.000 de locuitori. Cel puțin una din aceste localități trebuie să fie locuită de minimum 15.000 de locuitori. Misiunea entității este aceea de a formula un program comun pentru dezvoltare urbană și planificarea modului de folosire a terenului".[303] În practică însă se poate constata că acești parametrii au o relevanță relativă ei fiind stabiliți în mod arbitrar.

Criteriul reprezentat de populație nu este suficient pentru a defini în mod satisfăcător zonele metropolitane. Numărul locuitorilor reprezintă efectul statistic la o altă cauză reprezentată de migrația factorilor de producție care generează o creștere economică distribuită pe un teritoriu vast care din punct de vedere structural, este fragmentat între diverse administrații alese și între diverse agenții sectoriale înființate pentru rezolvarea unor aspecte variate de ordin economic, social sau teritorial. Serviciile de interes metropolitan, aduc o altă perspectivă asupra definirii zonelor metropolitane care sunt clasificate și după o serie de indicatori economici, tehnici, financiari, sociali și politici. Analiza economică urmărește identificarea optimului în ceea ce privește asigurarea de servicii din punct de vedere al eficienței economice. Aspectele sociale vizează în egală măsură accesul la servicii și la un loc de muncă în scopul controlului apariției disparităților, segregării dar și a siguranței locuitorilor, în vreme ce structurile politico-administrative vizează capacitatea partidelor și a administrației de a formula și aplica programe eficiente, care să urmărească proiectarea unei structuri eficiente pentru zona metropolitană. În consecință, definirea zonelor metropolitane presupune o atentă analiză a implicațiilor administrative în ceea ce privește coordonarea metropolitană precum și o analiză a implicațiilor economice pe care o astfel de structură le poate genera.

5.2.2. Tipologia zonelor metropolitane

Configurarea zonelor metropolitane, poate fi realizată prin: „amalgamare; extinderea granițelor orașului principal; administrație locală organizată pe două niveluri; cooperare voluntară; crearea de parteneriate pe programe/servicii; crearea

---

de locuitori, ierarhia continuând cu New York, Lagos, Los Angeles, Calcutta, Sanghai, Buenos Aires și Dahka, până la limita de 12 milioane de locuitori.

[301] Rețeaua Regiunilor și Zonelor Metropolitane din Europa, accesat la 27.03.2020, https://www.eurometrex.org/news/

[303] Legea Chevenement 1999, Franța.

de autorități metropolitane în domeniul planificării și dezvoltării; contractarea unor firme private pentru asigurarea de servicii publice de interes metropolitan”.[304] Organizarea zonelor metropolitane poate fi realizată și din perspectiva cooperării la nivelul agențiilor de dezvoltare. În esența lor, acestea pot fi clasificate după cum urmează: „forme de administrare care se formează în urma unor acorduri voluntare între entități administrative autonome; forme de administrare care pun accent pe aspectele funcționale și deleagă unei agenții realizarea acestor funcțiuni; structuri administrative organizate pe două niveluri de decizie; forme administrative supuse unei singure autorități rezultate prin fuzionarea autorităților locale existente”.[305]

Plecând de la natura relațiilor care se stabilesc și se dezvoltă în cadrul zonelor metropolitane și ținând cont de specificul regiunilor în cadrul cărora se dezvoltă, pot fi identificate trei tipuri de zone metropolitane:

- „*zone metropolitane omogene* – caracterizate printr-o structura internă uniformă, activitățile economice desfășurate în cadrul lor fiind asemănătoare între ele[306];
- *zone metropolitane nodale* – regiuni nodale (polarizate), când interesul pentru uniformitate este minim, iar coeziunea este rezultatul fluxurilor interne, al relațiilor, interdependențelor polarizate de obicei către un centru dominant (nod);
- *zone metropolitane pentru planificare (programare),* unde unitatea derivă dintr-un anumit cadru instituțional-administrativ și din aplicarea unor politici și programe specifice de dezvoltare regională. [307]

Existența precum și funcționalitatea celor trei tipuri de zone metropolitane, respectiv a caracteristicilor descrise în cadrul acestora, poate fi identificată și în cadrul unor zone metropolitane precum zona metropolitană din Milan, Florența, Napoli, Bolonia, Lyon, Helsinki, Praga.[308]

5.2.3. Delimitarea zonelor metropolitane

Pornind de la ipoteza conform căreia zonele metropolitane sunt formate în jurul marilor orașe, care dezvoltă un rol polarizator, problema esențială care se pune este aceea a delimitării granițelor și a așezărilor care intră în această zonă.

---

[304] K. Davey (1993), The structure and functions of urban government, Institute of local government studies, The University of Birmingham, p. 14.
[305] L.D. Mello (1993), Descentralization and Metropolitan Governance, World Conference and metropolitan Governance Tokyo.
[306] C. Dincă (2005), *Regionalizarea sau dilemele guvernării regionale,* Editura Sitech, Craiova, p. 23.
[307] Adaptare după: V. Nicolae, Daniela Luminița Constantin (1998), *Bazele economiei regionale și urbane,* Editura Oscar Print, p. 16.
[308] Looking at metropolitan areas as Laboratories of metropolitan governance, Viviana Rubbo Metrex Bernd Steinacher Fellowship 2016-2018, pp. 136-137.

Există numeroase metodologii de determinare a așezărilor care sunt incluse în zona metropolitană, mergând de la cele mai simple care presupun stabilirea distanței maxime față de orașul central, cazul României, și până la cele mai profunde, în urma cărora granițele sunt trasate în urma aplicării metodologiei de evaluare a relațiilor dintre orașul central și zona sa exterioară.[309]

Dintre modelele elaborate pentru identificarea zonelor metropolitane și care pot fi luate în calcul în ceea ce privește determinarea zonelor metropolitane în României ne putem concentra asupra următoarelor:

Modelul 1[310] de determinare a Regiunii urbane funcționale, care deosebește: o arie metropolitană de muncă standard (SMLA)[311], ce cuprinde teritoriul în care peste 15% din rezidenții activ economic se deplasează zilnic către metropolă, precum și o arie metropolitană economică de masă, care cuprinde teritoriul în care există populația ce se deplasează zilnic în orașul central (MELA).[312]

Modelul 2 [313] – privind determinarea zonelor metropolitane introduce utilizarea indicatorilor. Cel mai important dintre acești indicatori vizează distanța față de orașul central în jurul căruia a fost constituită zona metropolitană.

Modelul 3 [314] vine să dezvolte metodologia privind delimitarea zonelor metropolitane oferind spre analiză indicatori precum: forța de muncă, aprovizionarea orașului cu produse perisabile, potențialul turistic, distanța și continuitatea spațială cu orașul polarizator.

Modelul 4[315] – presupune o metodă în patru pași care vizează principalele etape, cum ar fi: *alegerea unei arii de cercetare cât mai cuprinzătoare, stabilirea indicatorilor folosiți pentru măsurarea intensității relațiilor dintre entități și a delimitării corecte a granițelor, localităților ce urmează să fie incluse în zona metropolitană, identificarea factorilor externi de influență în acest proces, prezentarea rezultatelor precum și a caracteristicilor zonei respective în funcție și de alți factori de impact.*

---

[309] În literatura de specialitate această arie este denumită diferit: periurbană, preurbană, extraurbană, de navetă, preorășenească, premetropolitană.

[310]Model elaborat de Centrul European de Coordonare și Cercetare în Domeniul Științelor Sociale din Viena, în perioada 1972-1973 conform studiului privind zona metropolitană București, CURS, 2002, www.zmb.ro

[311] SMLA – Arie metropolitană de muncă standard.

[312] MELA – Arie metropolitană economică de muncă.

[313] Indicator desprins din lucrarea „Zona periurbană a Bucureștilor" a geografului Ion Iordan publicată în anul 1979.

[314] Model desprins din lucrarea „Introducere în sociologia urbană" publicat de Dorel Abraham în anul 1979 și reeditat în anul 1990, conform studiului privind zona metropolitană București, CURS, 2002, www.zmb.ro

[315] Modelul 4 a rezultat în urma Proiectului privind Delimitarea zonei metropolitane București, ZMB, dezvoltat în anul 2003 de către CURS.

Modelul 5[316] – conform căruia definirea structurii policentrice ierarhizate la nivelul României a fost structurată în conexiune cu rețeaua de poli majori la nivelul Centrului și Sud – Estului Europei, potrivit clasificărilor ESPON după cum urmează:

- Poli metropolitani MEGA (Zone metropolitane de Creștere Europene) cu vocație internațională: (București, Timișoara, Constanța, Cluj, Iași).
- Poli naționali OPUS *(Orizont Potential Urnam Strategic)* cu potențial de Arii Funcționale Urbane și potențial MEGA pe termen lung (Oradea, Bacău, Brăila, Galați, Craiova).
- Poli supraregionali și poli regionali OPUS (Orizont Potențial Urban Strategic) (cu potențial de Arii Funcționale urbane, între 50.000-250.000).
- Poli subregionali, între 30.000-50.000 locuitori. Poli locali, sub 20.000 de locuitori.

5.2.4. Modele de guvernare a zonelor metropolitane

În Europa există deja un număr de modele de guvernare metropolitană. Aceste modele includ de la autorități cu competențe statutare bine definite, trecând prin autorități cu competențe de bază specifice, până la asocieri voluntare de autorități având exclusiv competențe consultative.

În baza modalității de configurare și de asociere pot fi desprinse trei modele de guvernare pentru zona metropolitană:

a) autorități metropolitane care dispun de **puteri depline** în ceea ce privește domeniile social, economic, infrastructura, mediul, planificare sau amenajarea teritorială. Aceste autorități sunt însărcinate să planifice și să aplice efectiv și complet strategiile de dezvoltare armonioasă a zonelor metropolitane;
b) autorități numite sau alese, prevăzute cu **puteri selective**, prin intermediul cărora se planifică și se aplică strategiile pentru rezolvarea problemelor cheie;
c) agenții metropolitane numite sau **organizate complementar** împuternicite cu responsabilități de planificare strategică și cu funcții consultative de aplicare.[317]

Opțiunea pentru unul dintre modelele de guvernare propuse de „Metrex" trebuie să se facă în concordanță cu o serie de caracteristici care relevă modalitatea de organizare și funcționare a administrației publice din România. Complexitatea

[316] Modelul 5 a rezultat în urma analizei documentului intitulat Conceptul strategic de dezvoltare teritorială România 2030 o Românie competitivă armonioasă și prosperă, disponibil la adresa: https://www.mdrap.ro/lansarea-conceptului-strategic-de-dezvoltare-teritoriala-romania-2030-noiembrie-2008-bucuresti

[317] www.eurometrex.org – Rețeaua Europeană a Regiunilor și Zonelor Metropolitane.

cerințelor sociale, ridică în fața administrației o serie de probleme, care trebuie rezolvate. Societatea cunoaște un proces continuu de multiplicare și diversificare a sarcinilor administrației, care impune o serie de îmbunătățiri și perfecționări în structura și activitatea administrației, prin utilizarea unor metode și tehnici moderne. Deciziile administrației publice sunt obligatorii, fără a se cere acordul acelora cărora li se aplică. Administrația publică, spre deosebire de cea privată, poate utiliza, atunci când este necesar, mijloace de constrângere statală. Administrația publică face parte din sfera activităților publice, fiind o activitate socială, desfășurată în interes general și în regim de putere publică.

Profesorul Antonie Iorgovan, definește administrația publică drept „activitatea care constă, în principal, în organizarea și asigurarea executării, dar și în executarea nemijlocită a prevederilor Constituției, ale tuturor actelor normative și ale celorlalte acte juridice emise de autoritățile statului de drept, activitate realizată de către autoritățile administrației publice". Desprindem pe de o parte poziția administrației publice în cadrul diferitelor activități ale autorităților statale sau ale colectivităților locale, iar pe de altă parte, descifrăm cele două elemente componente indispensabile ale administrației publice și anume: **elementul structural – organic** și **elementul funcțional**.[318]

Caracteristicile administrației publice din România, precum și funcțiile exercitate, fac ca opțiunea pentru unul dintre modelele de guvernare propuse de „Metrex" să fie una deosebit de dificilă. Investirea autorităților metropolitane alese cu puteri excesive pentru planificarea strategică integrată și implementare, necesită, de obicei, restructurarea formelor tradiționale de guvernare locală bazate pe comunități, orașe și municipii. Acesta este motivul pentru care implementarea unui astfel de model în sistemul administrativ românesc, este mult mai greu de realizat decât alte modele de guvernare metropolitană bazate pe cooperarea voluntară a autorităților existente pentru abordarea problemelor cheie de interes comun, cum sunt dezvoltarea economică și transportul. Cu toate acestea, complexitatea activităților, problemelor și a oportunităților cu care se confruntă majoritatea zonelor metropolitane poate face din modelul extensiv cea mai eficientă opțiune pentru o funcționare eficientă a acestora.

Modelul competențelor specifice poate fi aplicabil atunci când problemele majore cu care se confruntă zona metropolitană au un caracter specific. În astfel de situații se consideră că pentru a se obține un nivel ridicat al eficienței, se poate înființa o autoritate metropolitană cu atribuții de bază necesare pentru a răspunde acestor probleme. Astfel de modele implică, în general, principalele competențe legate de planificarea spațială, transport, economie și mediu, necesare pentru a realiza, revitalizarea sau extinderea urbană.

---

[318] A. Iorgovan (1993), *Drept administrativ. Tratat elementar,* vol. 1, Editura Hercules, București, pp. 1-3, 80-83.

Cel de-al treilea model, modelul agenției de dezvoltare intercomunitară, este deja funcțional în spațiul administrativ românesc, acesta aplicându-se în zonele metropolitane precum Oradea, Baia Mare, Iași, Constanța, Brașov, Sibiu, Craiova, însă concentrarea acestuia pe asocierea voluntară îl face insuficient în vederea dezvoltării unei zone metropolitane în jurul orașului București.

„Ținându-se cont de caracteristicile zonei metropolitane București, de dimensiunea acesteia și natura relațiilor economice și sociale care se pot dezvolta suntem de părere că Zona Metropolitană București poate fi funcțională prin realizarea unui model de zonă metropolitană care poate fi situat la intersecția dintre modelul de guvernare numărul (2) și (3), facilitându-se astfel apariția unei structuri metropolitane axată pe dreptul la asociere voluntară al autorităților locale, dar care să aibă o serie de autorități numite sau alese, care să exercite o serie de puteri selective în baza competențelor care le-au fost delegate de către autoritățile administrației publice locale. O astfel de structură metropolitană, poate constitui un demers către un nou sistem administrativ, în care zonele metropolitane să aibă competențe administrative sporite, exercitate de către organe administrative metropolitane."

Opțiunea pentru un model, caracterizat prin apariția unor organisme intermediare cu puteri selective, presupune o atentă analiză a relațiilor de coordonare care trebuie dezvoltate pentru evitarea unor disfuncționalități administrativ-manageriale. Natura relațiilor dintre autoritățile administrației publice locale și noile structuri metropolitane, va constitui o provocare pentru această nouă formă de guvernare metropolitană. Această structură metropolitană va dezvolta un rol de mediator, acționând asemenea unei instituții intermediare sau asemenea unui „guvern de mijloc" care ghidează și modelează politicile centrale în versiuni locale și invers reprezentând nevoile comunităților locale la nivelul guvernului central. Existența unei astfel de structuri metropolitane va avea ca principal obiectiv realizarea unei legături între diferitele sfere de guvernare și sectorul privat în conturarea unor strategii comune.[319]

În cadrul modelului propus, competențele cu privire la implementarea proiectelor concrete sunt descentralizate către autoritățile locale. Principalul avantaj al unei astfel de structuri metropolitane constă în dezvoltarea unor strategii de planificare și coordonare a activităților administrative, cu o serie de decizii simultane din cadrul unor proiecte majore de interes metropolitan, cu impact asupra nivelului local precum și în organizarea comunicării între toți actorii implicați.

[319] C. Dumitrică (2009) Building a metropolitan area model for the Romanian Administrative Space, Lucrare prezentată în cadrul Celei de-a 17-a Conferințe Anuale a NISPAcee „State and Administration in a Changing World" 14-16 May, 2009, Budva, Montenegro; și publicată în Proceedings State and Administration in a Changing World Edited by Juraj Nemec, B. Guy Peters, Section V – NISPACEE Best Graduate Student Paper Award (Lucrarea fiind apreciată cu titlul de „Best Graduate Student Paper Award 2009), pp. 335-349.

5.3. Principiile și aria de competență a zonelor metropolitane

Din punct de vedere al relațiilor stabilite în domeniul infrastructurii, al serviciilor publice, limita zonei metropolitane nu va reprezenta o graniță fixată pe limita teritoriului administrativ al localităților care constituie zona, ci se va putea dezvolta în viitor, în baza unor analize economice, sociale și de mediu.

Având în vedere aceste considerente este necesară constituirea unor principii care să asigure o minimă fundamentare a demersurilor legislative menite să reglementeze activitățile desfășurate în cadrul zonelor metropolitane.

Primul principiu care stă la baza organizării activității zonelor metropolitane și care are menirea de a evidenția rolul acestor zone în procesul dezvoltării regionale este **principiul coeziunii economice și sociale.** În cadrul acestui principiu rezidă scopul și obiectivele zonelor metropolitane care nu pot fi constituite fără să țină cont de necesitatea reducerii disparităților economice, a îmbunătățirii furnizării serviciilor publice prin creșterea calității și accesabilității acestora.

Existența acestui principiu vine să încurajeze dezvoltarea unor măsuri, care să stimuleze relansarea și dezvoltarea economică în cadrul zonei metropolitane, obținându-se astfel sprijinul social prin proiectele care vizează dezvoltarea zonei, precum și identificarea cetățenilor cu politicile și nivelul de dezvoltare al zonei metropolitane. Dacă primul principiu oferă o argumentare solidă în ceea ce privește importanța existenței unei structuri metropolitane, apare necesitatea reglementării în faza inițială tot la nivel de principiu, a modalității în care vor fi delegate competențele în cadrul zonei metropolitane.

În conformitate cu **principiul specializării** care oferă o clarificare în acest sens, structurile metropolitane din cadrul zonei metropolitane împuternicite să realizeze anumite competențe în interiorul zonei, nu vor putea acționa decât în domeniul sau domeniile de competență transferate în acest sens de către consiliile locale membre. În momentul în care un consiliu local transferă o competență, sau un set de competențe, către forma de conducere a zonei metropolitane, consiliul local, va înceta odată cu funcționarea zonei metropolitane, exercitarea oricărei competențe deja delegate în conformitate cu **principiul exclusivității**. În ceea ce privește natura competențelor delegate spre exercitare către zona metropolitană, consiliile locale nu vor putea transfera în baza **principiului subsidiarității** decât acele competențe, care, ținându-se cont de complexitatea exercitării acestora, pot ridica dificultăți autorităților locale.

Din perspectiva delimitării competențelor între zona metropolitană și unitățile administrativ-teritoriale care o compun, cel de-al patrulea principiu este poate cel mai reprezentativ. Noțiunea de subsidiaritate reprezintă o filozofie politico-juridică ce are drept fundament ideea că puterea statului nu trebuie să intervină decât acolo unde societatea, în ansamblu ori la diferitele sale nivele nu își poate satisface diversele sale cerințe.

Subsidiaritatea este în momentul de față, unul din cuvintele care sunt folosite de fiecare în interesul său, dându-i-se semnificații diferite în funcție de circumstanțe și de voința politică. Termenul variază astfel între definirea lui ca un criteriu de delimitare a puterilor și a legitimității nivelelor de putere, pe de o pate, și ca o formă ambiguă folosită la eschivare de la orice fel de obligații.[320]

Principiul subsidiarității reprezintă o modalitate de organizare politică de proximitate, care presupune îmbinarea necesității suveranității cu respectul autonomiei, fiind singura care poate asuma diversitățile Uniunii Europene și obiectivele simultane de extindere și aprofundare a procesului de integrare și de conservare a suveranității statelor membre, întrucât ideea de subsidiaritate este fondată pe acceptarea societății pluraliste.[321] Subsidiaritatea furnizează o matrice pentru împărțirea puterilor între diferite nivele de autoritate. Principiul subsidiarității este aproape automat legat de exercițiul puterii la diferite niveluri de luare a deciziilor. De fapt, instituțiile europene creează o putere supranațională în scopul de a face față problemelor pe care nu le pot rezolva separat.[322]

În literatura recentă sunt prezentate patru caracteristici ale subsidiarității: centralitatea persoanei umane, noningerința autorităților superioare fără a fi solicitate, autoritatea superioară intervine doar atunci când cea inferioară nu face față propriilor necesități, după ce autoritatea superioară intervine, trebuie să se retragă.[323] Principiul poate fi înțeles, de asemenea, și ca o invitație la schimbarea modului de intervenție a statului, în sensul că acesta nu trebuie numai să ajute ori să sprijine colectivitățile locale, ci și să le favorizeze inițiativa de a rezolva problemele la nivelul adecvat decât să le rezolve el însuși. Prin urmare atunci când încercăm să definim subsidiaritatea trebuie să luăm în calcul principalele două dimensiuni, care contribuie la caracterizarea acesteia, și anume ***cea juridică*** precum și ***cea politică.***

Între cele două dimensiuni există o interdependență evidentă generată pe de o parte de tendința dimensiunii politice care vizează apropierea cât mai mult posibil a deciziei de cetățean, acest lucru neputându-se realiza în absența unor pârghii de natură juridică care să permită transferul de competențe dinspre nivelul central către nivelul local, iar în cazul de față dinspre nivelul local către zonele metropolitane.

Principiul subsidiarității implică și o viziune mai puțin formală, în sensul că inițiativa poate fi lăsată la nivelul fiecărei colectivități locale, prin participarea autorităților locale și regionale, de a-și defini propriile puteri (competențe).

---

[320] I. Alexandru (2002), *Administrația publică,* ediția a treia revăzută și adăugită, București, Editura Lumina Lex.

[321] R. Veliscu (2004), Principiul subsidiarității în dreptul comunitar, în Revista Transilvania de Științe Administrative, nr. 2(11), p. 174.

[322] M. Cocoșatu (2005), Interesele naționale în perspective principiilor europene ale subsidiarității și proporționalității" p. 302, articol publicat în: Proceedings Internațional Conference, L Matei (ed.), „Public administrațion at the beginning of the third millennium. Disseminating the Japanase best practice în România".

[323]C.V. Raiu (2010), Reflecția teologico-politică asupra subsidiarității, în Revista Sfera Politicii UE și Tratatul de la Lisabona, Nr. 147/2010, p. 82.

Pentru a analiza organizarea și funcționarea structurilor metropolitane/ zonelor metropolitane în baza celor patru principii menționate, este necesară realizarea unor delimitări conceptuale în ceea ce privește terminologia de „**competențe administrative".**

Competențele administrației publice sunt definite ca fiind ansamblul atribuțiilor stabilite de Constituție sau de lege, ce conferă drepturi și obligații pentru a duce la îndeplinire, în nume propriu și în realizarea puterii publice, o anumită activitate administrativă. Competența este astfel caracterizată prin *legalitate, obligativitate*, *autonomie*. Succesul funcționării structurilor metropolitane depinde de o cât mai clară delimitare a principalelor trei tipuri de competențe: „*teritoriale, materiale* și *temporale*".

Competența teritorială, desemnează limitele teritoriale ale acțiunii organelor administrației publice, adică limitele în spațiu, în care pot fi exercitate atribuțiile conferite de lege. Această competență vine să delimiteze sfera de aplicabilitate a competențelor în cadrul zonelor metropolitane. Competența teritorială a autorităților administrației publice poate fi locală sau generală. Competența teritorială generală se manifestă atunci când aria teritorială de acțiune a autorității nu este delimitată în funcție de organizarea administrativ-teritorială a statului, deci, atunci când acționează pe întreg teritoriul statului. În ceea ce privește competența teritorială locală, trebuie precizat că în funcție de colectivitatea umană căreia activitatea administrației publice i se adresează, și de principiile de organizare ale administrației publice această formă de competență se manifestă diferit respectiv în teritoriu și la nivelul unităților administrativ-teritoriale.

Competența materială, desemnează sfera și natura atribuțiilor unui organ al administrație publice. Competența materială stă la baza împărțirii autorităților administrației publice în autorități cu competență generală și autorități ale administrației publice cu competență de specialitate. Competența generală este cea care permite acțiunea în orice domeniu sau ramură de activitate în vreme ce competența specială sau de specialitate este aceea atribuită doar pentru acțiunile dintr-un anumit domeniu sau ramură de activitate, pentru acest gen de competențe fiind responsabile structurile metropolitane.

Competența temporară, reprezintă acea limitare în timp a exercitării anumitor sarcini sau atribuții. În cazul structurilor metropolitane această competență este nelimitată în timp datorită organizării și funcționării în baza principiului exclusivității care nu mai permite exercitarea unor atribuții și competențe deja delegate la nivelul structurilor metropolitane de către organismele care le-au delegat inițial.

5.4. Definirea și delimitarea în zonelor metropolitane în România

Dezvoltarea zonelor metropolitane în țara noastră presupune prin urmare două acțiuni distincte, și anume: definirea și apoi delimitarea acestor zone. În ceea ce privește definirea conceptului, legiuitorul a încercat prin noile reglementări în domeniul administrației publice[324] coroborate cu legislația actualizată în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului[325] să ofere o mai mare flexibilitate definirii precum și modalității de delimitare a zonelor metropolitane, cu scopul de a crește gradul de funcționalitate al acestora.

Zona metropolitană este definită astfel ca reprezentând: „asociația de dezvoltare intercomunitară constituită pe bază de parteneriat între capitala României sau municipiile de rangul I ori municipiile reședință de județ și unitățile administrativ-teritoriale aflate în zona limitrofă."[326]

Față de precedenta definiție care limita „constituirea zonelor metropolitane la jurul capitalei României (oraș de rang zero), respectiv în jurul municipiilor de rang I"[327] se poate constata că în conformitate cu noile reglementări, constituirea zonelor metropolitane este acum permisă și în jurul municipiilor reședință de județ (rang II[328]), fiind astfel eliminate barierele de natură administrativă, în ceea ce privește înființarea și funcționarea zonelor metropolitane, fapt consacrat și de următoarea reglementare: „În vederea dezvoltării echilibrate a teritoriului din zona Capitalei României și a municipiilor de rangul I și II, unitățile administrativ-teritoriale de bază din aceste zone se pot asocia într-un parteneriat voluntar în scopul înființării de zone metropolitane aferente spațiului urban. Asocierea contribuie la întărirea complementarităților între aceste unități și factorii de decizie interesați în dezvoltarea teritoriului".[329]

---

[324] Codul administrativ din 03.07.2019, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 555 din 05.07.2019.

[325] Legea nr. 350 din 6 iunie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul Publicată în Monitorul Oficial nr. 373 din 10 iulie 2001, Legea nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități.
Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001.

[326] Lit. qq din Art. 5 Dispoziții generale, Titlul II – Definiții generale aplicabile administrației publice din Codul administrativ din 03.07.2019, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 555 din 05.07.2019.

[327] Art. 1 Lit. J din Legea administrației publice locale nr. 215/2001 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 din 23 aprilie 2001.

[328] Rang – expresie a importantei actuale și în perspectiva imediata a unei localități în cadrul rețelei din punct de vedere administrativ, politic, social, economic, cultural etc., în raport cu dimensiunile ariei de influența polarizate și cu nivelul de decizie pe care îl implica în alocarea de resurse. Aceasta importanța trebuie să își găsească corespondentul și în nivelul de modernizare. A se vedea pct. 10 din cadrul Anexei nr. 1 – Definirea principalilor termeni utilizați din cadru Legii nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001.

[329] Art.7 alin. (1) din cadrul Legii nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001.

Din analiza prevederilor legale în vigoare[330] rezultă că pe teritoriul României unitățile administrativ-teritoriale sunt clasificate/grupate astfel:

Ierarhizarea localităților urbane existente pe ranguri

Rangul	Statutul localității	Numărul de localități
0	municipiu, capitală	1
I	municipiu	11
II	municipiu	81
II	oraș	172

Localități urbane de rangul 0[331]

Nr. crt.	Localitatea	Statutul localității		Numărul de locuitori la 1 ianuarie 1999
1.	București	municipiu	Capitala României	2.013.911

Localități urbane de rangul I
Sunt de rangul I următoarele localități:[332]

Nr. crt.	Localitatea	Statutul localității	Județul	Numărul de locuitori la 1 ianuarie 1999
1	Bacău	municipiu reședință de județ	Bacău	210.469
2	Brașov	municipiu reședință de județ	Brașov	314.219
3	Brăila	- sistem urban –	Brăila	233.447
4	Galați	municipii reședință de județ	Galați	328.596
5	Cluj-Napoca	municipiu reședință de județ	Cluj	331.476
6	Constanța	municipiu reședință de județ	Constanța	342.394
7	Craiova	municipiu reședință de județ	Dolj	314.920
8	Iași	municipiu reședință de județ	Iași	348.489
9	Oradea	municipiu reședință de județ	Bihor	221.824
10	Ploiești	municipiu reședință de județ	Prahova	251.981
11	Timișoara	municipiu reședință de județ	Timiș	329.111

[330] Anexa nr. 2, pct. 2.0, pct. 3.7, 3.8, 4.3 din Legea nr. 351/351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001, variantă consolidată la data de 13.10.2019.
[331] Conform Anexei nr. 2 pct. 3.7 din Legea nr. 351/351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001, variantă consolidată la data de 13.10.2019.
[332] Conform Anexei nr. 2, pct. 3.8. din Legea nr. 351/351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001, variantă consolidată la data de 13.10.2019.

Localități urbane de rangul II (municipiu reședință de județ)
Sunt de rangul II următoarele localități:[333]

Nr. crt.	Localitatea	Statutul localității	Județul	Numărul de locuitori la 1 ianuarie 1999
1	Alba Iulia	municipiu reședință de județ	Alba	72.615
2	Alexandria	municipiu reședință de județ	Teleorman	58.651
3	Arad	municipiu reședință de județ	Arad	184.290
4	Baia Mare	municipiu reședința de județ	Maramureș	150.613
5	Bistrița	municipiu reședință de județ	Bistrița-Năsăud	87.355
6	Botoșani	municipiu reședință de județ	Botoșani	128.591
7	Buzău	municipiu reședință de județ	Buzău	147.627
8	Călărași	municipiu reședință de județ	Călărași	77.669
9	Deva	municipiu reședință de județ	Hunedoara	76.498
10	Drobeta-Turnu Severin	municipiu reședință de județ	Mehedinți	118.069
11	Focșani	municipiu reședință de județ	Vrancea	98.581
12	Giurgiu	municipiu reședință de județ	Giurgiu	72.763
13	Miercurea-Ciuc	municipiu reședință de județ	Harghita	46.819
14	Piatra-Neamț	municipiu reședință de județ	Neamț	124.859
15	Pitești	municipiu reședință de județ	Argeș	187.001
16	Râmnicu Vâlcea	municipiu reședință de județ	Vâlcea	119.791
17	Reșița	municipiu reședință de județ	Caraș-Severin	93.590
18	Satu Mare	municipiu reședință de județ	Satu Mare	130.072
19	Sfântu Gheorghe	municipiu reședință de județ	Covasna	66.896
20	Sibiu	municipiu reședință de județ	Sibiu	169.299
21	Slatina	municipiu reședință de județ	Olt	87.137
22	Slobozia	municipiu reședință de județ	Ialomița	56.310
23	Suceava	municipiu reședință de județ	Suceava	118.311
24	Târgoviște	municipiu reședință de județ	Dâmbovița	99.086
25	Târgu Jiu	municipiu reședință de județ	Gorj	98.206
26	Târgu Mureș	municipiu reședință de județ	Mureș	164.928
27	Tulcea	municipiu reședință de județ	Tulcea	95.957
28	Vaslui	municipiu reședință de județ	Vaslui	79.070
29	Zalău	municipiu reședință de județ	Sălaj	71.148

Prin urmare, având în vedere prevederile legale ce permit constituirea zonelor metropolitane în jurul orașelor de rang zero, respectiv în jurul municipiilor de rang I și a municipiilor reședință de județ (rang II), analizând informațiile prezentate în Anexa 2 a Legii nr. 351/2001 putem constata că în România pot fi înființate, judecând strict în baza prevederilor legale enunțate anterior, un număr de maxim 41 de zone metropolitane.

În ceea ce privește însă dimensiunea zonelor metropolitane, rămâne însă o limitate de natură geografică – teritorială, în ceea ce privește delimitarea zonelor metropolitane pe teritoriul țării noastre, aceasta cuprinzând: „*teritoriul administrativ al orașului centru polarizator și al unităților administrativ-teritoriale*

[333] Confirm Anexei nr. 2, pct. 4.3. din Legea nr. 351/351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001, variantă consolidată la data de 13.10.2019.

cuprinse în zona de navetism a acestuia, la distanțe de până la 30 km, care respectă condiția de contiguitate spațială și în cadrul căruia s-au dezvoltat relații de cooperare pe multiple planuri"[334], zona metropolitană astfel constituită având posibilitatea, ca obținând acordul consiliilor locale și pe baza consultării populației, să adopte programul de dezvoltare a zonei metropolitane.[335]

5.6. Regimul juridic și identificarea zonelor metropolitane în România

În baza analizelor desprinse din studiul normelor constituționale art. 120-123,[336] coroborate cu cele din Codul administrativ, [337] care reglementează funcționarea autoritățile administrației publice locale din România, putem afirma că sistemul administrativ din România se caracterizează printr-un grad ridicat de descentralizare, principiul descentralizării regăsindu-se de altfel alături de principiul autonomiei locale, principiul consultării cetățenilor în soluționarea problemelor de interes local, principiul eligibilității autorităților administrației publice locale, principiul cooperării, responsabilității și principiul constrângerii bugetare ca fiind unul dintre principiile specifice aplicabile administrației publice locale.[338]

Principiile enunțate mai sus instituie pe de o parte dreptul și datoria statului, ca prin intermediul autorităților locale să asigure prin activitatea de urbanism și amenajarea teritoriului, condițiile de dezvoltare durabilă.[339]

Fiind o activitate specifică administrației publice locale, activitatea de amenajare a teritoriului și de urbanism, trebuie să se desfășoare cu respectarea autonomiei locale, pe baza principiului parteneriatului, transparenței, descentralizării serviciilor publice, participării populației în procesul de luare a deciziilor, precum și al dezvoltării durabile. Scopul de bază al amenajării teritoriului îl constituie armonizarea la nivelul întregului teritoriu a politicilor economice, sociale, ecologice și culturale, stabilite la nivel național și local, pentru asigurarea echilibrului în dezvoltarea diferitelor zone ale țării, urmărindu-se creșterea coeziunii și eficienței relațiilor economice și sociale dintre acestea.[340]

---

[334] Pct.11 din Anexa I – privind definirea principalilor termeni utilizați din cadrul Legii nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001.

[335] A se vedea în acest sens prevederile art.8 din cadrul Legii nr. 352 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001.

[336] Constituția României – Publicată în Monitorul Oficial nr. 767 din 31.10.2003.

[337] Codul administrativ din 03.07.2019, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 555 din 05 iulie 2019.

[338] Art. 75 din Codul administrativ din 03.07.2019, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 555 din 05 iulie 2019.

[339] A se vedea Art.1 din Legea nr. 350 din 6 iunie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul Publicat în Monitorul Oficial nr. 373 din 10 iulie 2001.

[340] A se vedea art. 5 din Legea nr. 350 din 6 iunie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul Publicat în Monitorul Oficial nr. 373 din 10 iulie 2001.

Apariția, delimitarea și funcționarea zonelor metropolitane în România, reprezintă astfel rezultatul unui amplu proces legislativ, sintetizat[341] în prezent prin apariția Codului administrativ, care oferă o abordare unitară în ceea ce privește libertatea de asociere a unităților administrativ-teritoriale, precum și cu privire la regimul juridic al zonelor metropolitane, modalitatea de organizare, funcționare și finanțare al acestora, în vreme ce reglementările din sfera amenajării teritoriului și urbanismului oferă clarificări cu privire la o serie de limitări în ceea ce privește întinderea din punct teritorial/geografic al zonelor metropolitane – agențiilor de dezvoltare intracomunitară.

Prin urmare, din perspectiva limitării întinderii teritoriale a zonelor metropolitane, un prim temei legal în activitatea de dezvoltare spațială a localităților urbane și rurale, în acord cu potențialul acestora, cu aspirațiile locuitorilor, îl reprezintă Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, unde pentru prima oară legiuitorul definește „teritoriul metropolitan" ca fiind „*suprafața situată în jurul marilor aglomerări urbane delimitate prin studii de specialitate, în cadrul căruia se creează relații reciproce de influență în domeniul căilor de comunicații, economic, social, cultural și al infrastructurii edilitare. De regulă limita teritoriului metropolitan depășește limita administrativă a localității și poate depăși limita județului din care face parte*."[342] Această definiție are corespondent în principiile generale cuprinse în art. 5-9[343] din lege, care vizează dezvoltarea durabilă pe termen lung, mediu și scurt a localităților din România. Totodată legiuitorul definește „rețeaua de localități", ca reprezentând „totalitatea localităților urbane și rurale de pe un teritoriu național, județean, zonă funcțională, ale căror existență și dezvoltare sunt caracterizate printr-un ansamblu de relații desfășurate pe multiple planuri (economic, demografic, de serviciu, politico-administrative).

Prin adoptarea Legii nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități[344] au fost făcute demersuri legislative în ceea ce privește planificarea dezvoltării spațiale, conform cărora: „în vederea dezvoltării echilibrate a teritoriului din zona Capitalei României și a municipiilor de rangul I și II (orașe reședință de județ), unitățile administrativ-teritoriale de bază din aceste zone, se pot asocia într-un parteneriat voluntar în scopul înființării de zone metropolitane aferente spațiului urban. Asocierea

[341] Codul administrativ unifică în cadrul articolelor 89-91 o serie de reglementări anterioare, privind înființarea, funcționarea și organizarea agențiilor de dezvoltare intracomunitare, fapt ce contribui la eliminarea eventualelor neclarități privind regimul juridic al zonelor metropolitane.

[342] Anexa 2 – Definirea termenilor utilizați în cadrul Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului, publicată în Monitorul Oficial nr. 373 din 10.07.2001.

[343] Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului, publicată în Monitorul Oficial nr. 373 din 10.07.2001.

[344] Legea nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a, Rețeaua de localități, publicată în Monitorul Oficial nr. 408 din 24.07.2001.

contribuie la întărirea complementarităților între aceste unități și factorii de decizie interesați în dezvoltarea teritoriului".[345]

Putem constata astfel că apariția structurilor metropolitane rezidă în primul rând în voința unităților administrativ-teritoriale de a se asocia într-un parteneriat voluntar, posibilitate reglementată și la nivelul legislației privind administrația publică locală conform căreia: „două sau mai multe unități administrativ-teritoriale[346] au dreptul ca, în limitele competenței autorităților lor deliberative[347] și executive[348], să coopereze și să se asocieze, în condițiile legii, formând *asociații de dezvoltare intercomunitară, cu personalitate juridică, de drept privat"*, *acestea fiind persoane juridice de utilitate publică*.[349]

Cooperarea unităților administrativ-teritoriale se realizează cu respectarea principiilor eficienței, eficacității și economicității și vizează cu precădere activitățile din domeniul controlului, auditului, inspecției, cadastrului și, nu în ultimul rând, activitățile din domeniile urbanism și amenajarea teritoriului.[350]

Pentru o corectă înțelegere a structurilor în care se pot asocia unitățile administrativ-teritoriale din România, este însă necesară o distincție între două tipologii de structuri, ambele dezvoltare pe baza asocierii voluntare a unităților administrativ-teritoriale dar care vizează obiective diferite, respectiv între structurile asociative și asociațiile de dezvoltare intercomunitară.

Structurile asociative [351] înțelegându-se prin această sintagmă Asociația Comunelor din România, Asociația Orașelor din România, Asociația Municipiilor în România, Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România, sunt structuri care contribuie la facilitatea procesului de consultare a unităților administrativ-teritoriale de către autoritățile administrației publice centrale în ceea ce privește proiectele de acte normative,

Scopul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară este acela de a realiza în comun o serie de proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional, respectiv

---

[345] Art. 7 alin. (1) din cadrul Legii nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a, rețeaua de localități, publicat în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001.

[346] Comune, orașe, municipii și județe.

[347] Consiliile locale ale comunelor, ale orașelor și ale municipiilor, Consiliul General al Municipiului București, consiliile locale ale subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale municipiilor și consiliile județene.

[348] Primarii comunelor, ai orașelor, ai municipiilor, ai subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale municipiilor, primarul general al municipiului București și președintele consiliului județean.

[349] Art. 89 alin. (1) din Codul administrativ din 03.07.2019, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 555 din 05 iulie 2019.

[350] A se vedea în acest sens art.89 alin. (3) din Codul administrativ din 03.07.2019, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 555 din 05 iulie 2019.

[351] A se vedea art. 86 alin. (1) din cadrul Codul administrativ din 03.07.2019, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 555 din 05 iulie 2019.

acela de a furniza în comun servicii publice, iar zonele metropolitane au ca principal scop dezvoltarea infrastructurii și a obiectivelor de dezvoltare de interes comun, autoritățile locale, ce intră în componența asociațiilor de dezvoltare intercomunitară păstrându-și autonomia locală pe toată perioada de funcționare a asociației/zonei metropolitane.[352]

Trebuie însă precizat faptul că nu orice asociere voluntară a unor unități administrativ-teritoriale îmbracă în mod automat forma unei zone metropolitane. Pentru a fi constituită o zonă metropolitană asocierea/parteneriatul trebuie să includă conform prevederilor legale menționate anterior, capitala României sau municipiile de rangul I ori municipiile reședință de județ (Rang II) și unitățile administrativ-teritoriale aflate în zona limitrofă.

Prin urmare, sub forma unor asociațiile de dezvoltare intercomunitară se pot asocia toate categoriile de unități administrativ- teritoriale, indiferent de rangul acestora, în vreme ce pentru ca asociația de dezvoltare intercomunitară să îmbrace caracteristicile unei zone metropolitane asocierea unităților administrativ-teritoriale trebuie să se realizeze în jurul orașelor de rang 0 sau I respectiv în jurul unităților administrativ-teritoriale reședință de județ (Rang II).

Finanțarea asociațiilor de dezvoltare comunitară/zonelor metropolitane este realizată prin contribuții din bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale membre, guvernul având de asemenea posibilitatea de a sprijini funcționarea asociațiilor de dezvoltare/zonelor metropolitane prin programe naționale de dezvoltare, finanțate anual prin bugetul de stat sau din alte surse. Nu în ultimul rând județele pot sprijini funcționarea asociațiilor de dezvoltare comunitară/zonelor metropolitane prin programe de dezvoltare județene sau locale, finanțate anual din bugetul județului sau din bugetul propriu al unităților administrativ-teritoriale, asociațiile de dezvoltare putând accesa de altfel și fonduri nerambursabile prin depunerea unor proiecte ce pot beneficia de finanțare europeană.

Din punct de vedere al organizării organele decizionale ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară/zonelor metropolitane sunt reprezentate de adunarea generală a asociației, consiliul director și comisia de cenzori, organizarea și modul de funcționare a organelor fiind stabilite prin actul de înființare și statutul asociației.

Adunarea generală este organul de conducere al asociației de dezvoltare intercomunitară, format din reprezentanții tuturor unităților administrativ-teritoriale asociate. Adunarea generală adoptă hotărâri în conformitate cu statutul asociației. Hotărârile adunării generale sunt asimilate actelor administrative și intră sub incidența prevederilor legii contenciosului administrativ. Adunarea generală alege dintre membrii săi președintele asociației de dezvoltare intercomunitară.

[352] A se vedea în acest sens art. 89 alin. (2) din Codul administrativ din 03.07.2019, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 555 din 05 iulie 2019.

Consiliul director este organul executiv de conducere a asociației de dezvoltare intercomunitară și este format din președintele asociației de dezvoltare intercomunitară și încă cel puțin patru membri aleși din rândul membrilor adunării generale a asociației. Prin statut, asociații pot să prevadă și un număr mai mare de membri, cu condiția ca numărul total de membri în consiliul director, inclusiv președintele, să fie impar.

Modelul asociației de dezvoltare intercomunitare/zonei metropolitane este utilizat ca formă de coordonare a fragmentării administrative (formele de conducere) cu cea funcțională (a serviciilor publice) în scopul identificării unui răspuns la creșterea mărimii economice a serviciilor și a echipării teritoriului metropolitan. Acest model asigură continuitatea proiectelor care se derulează pe termen mediu indiferent de schimbările generate de ciclurile electorale.

Asociația de dezvoltare intercomunitară/zona metropolitană reprezintă o formă organizată prin care autoritățile locale deleagă unei organizații, din afara structurii administrative locale, anumite competențe de interes local.

Asociația de dezvoltare intercomunitară/zona metropolitană valorifică potențialul economic local de dezvoltare și atrage surse de finanțare externe zonei, în scopul promovării dezvoltării economico-sociale a acesteia.

Regimul juridic al asociațiilor de dezvoltare intercomunitară/zonelor metropolitane, acesta este unul clar definit acesta fiind *persoane juridice de drept privat și de utilitate publică.*[353]

Trebuie precizat însă faptul că funcționarea asociațiilor de dezvoltare intracomunitară/zonelor metropolitane, regimul juridic se completează cu prevederile de drept comun privind asociațiile și fundațiile.

Recunoașterea personalității juridice pentru asociațiilor de dezvoltare intercomunitară/zona metropolitană presupune capacitatea de a intra în raporturi juridice în nume propriu, dar în limita mandatului conferit de autoritățile administrației publice locale, pentru exercitarea atribuțiilor delegate sau transferate. Regimul juridic al acesteia este de drept privat, ceea ce presupune, pe de o parte, acordul de voință al autorităților administrației publice locale alese în unități administrativ teritoriale componente la constituire dar, și libertatea de a stabili raporturi juridice pe baza liberului acord de voință, cu caracter patrimonial sau nepatrimonial.

Declararea de utilitate publică a zonei metropolitane, presupune în condițiile legii [354] OG nr. 26/2001, modificată și completată, cu privire la asociații și

[353] Conform art. 89 alin. (1) din Codul administrativ din 03.07.2019, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 555 din 05 iulie 2019.

[354] A se vedea art. 38-45 din ordonanță nr. 26 din 30 ianuarie 2000 cu privire la asociații și fundații, Publicat în Monitorul Oficial nr. 39 din 31 ianuarie 2000.

fundații[355], posibilitatea de a beneficia de protecția legii, dar și de sume alocate de la bugetul de stat, în vederea realizării scopului și obiectivelor sale. Deși are caracter privat, trăsătură importantă a acestei asocieri este aceea de a menține caracterului autonom al fiecărei unități administrativ-teritoriale componente. Așadar, asocierea nu creează o unitate administrativ-teritorială nouă, acestea fiind tot orașele, municipiile sau comunele asociate care-și deleagă sau transferă atribuțiile în condițiile legii, pentru realizarea unor servicii comune, în interesul tuturor colectivităților locale care le compun. Drept consecință a păstrării caracterului autonom, este și participarea locuitorilor la stabilirea scopului și obiectivelor acestei asocieri, dar și transparența serviciilor publice sau a activităților comune pe care le realizează în interesul colectivităților locale.

Identificarea zonelor metropolitane funcționale din România

Având în vedere existența unui cadrul legal menit să faciliteze înființarea, funcționarea și dezvoltarea zonelor metropolitane în România, în cele ce urmează, am considerat oportun să dezvoltăm o analiză menită să contribuie la:

- identificarea zonelor metropolitane din România și a unităților administrativ-teritoriale care compun fiecare zonă metropolitană analizată;
- poziționarea zonelor metropolitane în cadrul regiunilor/macroregiunilor de dezvoltare din România;
- forma de organizare a zonelor metropolitane din România;
- identificarea zonelor metropolitane intraregionale/interregionale.

[355] Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, publicată în Monitorul Oficial nr. 39/31.01.2000.

Identificarea și modul de organizare al zonelor metropolitane[356]

Nr. crt.	Zona metropolitană[357]	Anul înființării	Structura zonei metropolitane	Regiunea/macroregiunea de dezvoltare		ZM Intraregională	Forma de organizare
1	Zona metropolitană Iași	2004	Zona metropolitană Iași este formată din municipiul Iași și treisprezece comune.[358]	Nord-Est	Macroreg. 2	Da	Asociație metropolitană
2	Zona metropolitană Oradea	2005	Zona metropolitană Oradea este formată din municipiul Oradea și zece comune.[359]	Nord-Vest	Macroreg. 1	Da	Asociație de dezvoltare intercomunitară
3	Zona metropolitană Brașov	2006	Zona metropolitană este alcătuită din municipiul Brașov, șase orașe municipii reședință de județ[360] și 11 comune[361].	Centru	Macroreg. 1	Da	Asociație metropolitană
4	Zona metropolitană Târgu Mureș	2006	Zona metropolitană Târgu-Mureș este formată din municipiul Târgu Mureș, Consiliul local Târgu-Mureș, orașul Ungheni și douăsprezece comune.[362]	Centru	Macroreg. 1		Asociație metropolitană

[356] În dezvoltarea prezentei analize au fost utilizate datele puse la dispoziție de către Federația zonelor metropolitane și aglomerărilor urbane din România, http://fzmaur.carpov.com/wordpress/, accesat la 02.04.2020, precum și informații identificate pe site-urile de specialitate ale zonelor metropolitane analizate, existând astfel riscul, ca în lipsa unor informații centralizate, la data elaborării prezentei analize să existe și alte zone metropolitane funcționale dar care să nu fie incluse în cadrul analizei.

[357] Toate zonele metropolitane prezentate în cadrul tabelului au fost desemnate prin HG nr. 998/2008, privind desemnarea polilor de creștere și a polilor de dezvoltare urbană în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională, poli de creștere în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională, în conformitate cu legislația în vigoare, respectiv în care se realizează cu prioritate investiții din axa prioritară 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere” a Programului operațional regional 2007-2013, astfel cum este definită prin Decizia Comisiei Europene nr. 3.470 din 12 iulie 2007, și din programele cu finanțare națională, în conformitate cu legislația în vigoare.

[358] Comuna Aroneanu, Birnova, Ciurea, Holboca, Lețcani, Miroslava, Popricani, Rediu, Schitu Duca, Tomești, Ungheni, Valea Lupului, Victoria.

[359] Comuna Biharia, Borș, Cetariu, Nojorid, Oșorhei, Paleu, Sînmartin, Girișu de Criș, Toboliu, Ineu, Sîntandrei.

[360] Municipiul Săcele, municipiul Codlea, orașul Râșnov, orașul Ghimbav, orașul Predeal, orașul Zărnești.

[361] Comuna Sânpetru, comuna Hărman, comuna Prejmer, comuna Tărlungeni, comuna Bod, comuna Hălchiu, comuna Cristian, comuna Crizbav, comuna Feldioara, comuna Vulcan și comuna Budila.

[362] Comuna Acățari, Comuna Ceaușu de Câmpie, Comuna Corunca, Comuna Crăciunești, Comuna Cristești, Comuna Ernei, Comuna Gheorghe Doja, Comuna Livezeni, Comuna Pănet, Comuna Sâncraiu de Mureș, Comuna Sângeorgiu de Mureș, Comuna Sânpaul.

Nr. crt.	Zona metropolitană[357]	Anul înființării	Structura zonei metropolitane	Regiunea/macroregiunea de dezvoltare		ZM Intraregională	Forma de organizare
5	Zona metropolitană Bacău Județul Bacău	2007	Zona metropolitană Bacău este formată din municipiul Bacău[363] și 22 de comune limitrofe[364].	Nord-Est	Macroreg. 2	Da	Asociație Metropolitană
6	Zona metropolitană Baia-Mare	2007	Zona metropolitană este formată din municipiul Baia-Mare împreună cu cinci orașe[365] și treisprezece comune.[366]	Nord-Vest	Macroreg. 1	Da	Asociație de dezvoltare intercomunitară
7	Zona metropolitană Constanța	2007	Zona metropolitană Constanța este formată din municipiul Constanța cinci orașe[367] și zece comune[368]	Sud-Est	Macoreg. 2	Da	Asociație Metropolitană
8	Zona metropolitană Cluj-Napoca	2008	Zona metropolitană Cluj Napoca este alcătuită din municipiul Cluj Napoca, Consiliul județean Cluj Napoca și 18 comune.[369]	Nord-Vest	Macroreg. 1	Da	Asociație metropolitană
9	Zona metropolitană Craiova	2008	Zona metropolitană Craiova este formată din municipiul Craiova și 23 de comune.[370]	Sud-Vest	Macroreg. 4	Da	Asociație Metropolitană

[363] Municipiul reședință de județ Bacău este conform Legii nr. 351/2001 în rândul celor 11 localități urbane de rangul I.

[364] Berești-Bistrița, Buhoci, Faraoani, Filipești, Gioseni, Hemeiuș, Itești, Izvoru Berheciului, Letea Veche, Luizi-Călugăra, Măgura, Mărgineni, Gârleni, Odobești, Prăjești, Sărata, Săucești, Secuieni, Tamași, Blăgești, Horgești și Traian.

[365] Seini, Baia Sprie, Cavnic, Șomcuta Mare, Tăuții Măgherăuși.

[366] Cernești, Cicarlau, Copalnic Mănăștur, Dumbrăvița, Mireșul Mare, Recea, Satalung, Sacalaseni, Valea Chioarului, Groși, Coas, Remetea Chioarului, Colțău.

[367] Eforie, Murfatlar, Năvodari, Ovidiu, Techirghiol.

[368] Comuna 23 August, Agigea, Corbu, Costinești, Cumpăna, Lumina, Mihai Kogălniceanu, Poarta Albă, Tuzla, Valu lui Traian.

[369] Aiton, Apahida, Baciu, Bonțida, Borșa, Căianu, Chinteni, Ciurila, Cojocna, Feleacu, Florești, Gilău, Gârbău, Jucu, Petrești de Jos, Tureni și Vultureni.

[370] Filiași, Segarcea, Almăj, Brădești, Breasta, Bucovăț, Calopăr, Cârcea, Coșoveni, Coțofenii din Față, Ghercești, Işalnița, Malu Mare, Mischii, Murgași, Pielești, Predești, Șimnicu de Sus, Teasc, Terpezița, Țuglui, Țuglui, Vela.

Nr. crt.	Zona metropolitană[357]	Anul înființării	Structura zonei metropolitane	Regiunea/macroregiunea de dezvoltare		ZM Intraregională	Forma de organizare
10	Zona metropolitană Timișoara	2008	Zona metropolitană Timișoara este formată din municipiul Timișoara și paisprezece comune.[371]	Vest	Macroreg. 4	Da	Asociație de dezvoltare intercomunitară.
11	Zona metropolitană Deva (Asociația de dezvoltare Intercomunitară Conurbația Corvina)	2008	Zona metropolitană Deva este formată din municipiile Deva și Hunedoara, Consiliul Județean Hunedoara și două orașe[372] și trei comune.[373]	Vest	Macroreg. 4		Asociație de dezvoltare intercomunitară.
12	Zona metropolitană Ploiești	2009	Zona metropolitană Ploiești este formată din municipiul Ploiești, Consiliul Județean Prahova și din patru[374] orașe și zece comune[375]	Sud-Muntenia	Macoreg. 3	Da	Este constituită sub formă de asociație de dezvoltare intercomunitară
13	Zona metropolitană Botoșani	2011	Zona metropolitană Botoșani este formată din municipiul Botoșani, un oraș[376] și șapte comune[377].	Nord-Est	Macroreg. 2	Da	Asociație de dezvoltare intercomunitară
14	Zona metropolitană Suceava	2011	Zona metropolitană Suceava este formată din municipiul Suceava fiind constituită din două orașe[378] și nouă comune.[379]	Nord-Est	Macroreg. 2	Da	Este constituită sub formă de asociație de dezvoltare intercomunitară. metropolitană

[371] Comuna Timiș, Becicherecu mic, Bucovăț, Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Ghiroda, Giarmata, Giroc, Moșnița Nouă, Orțișoara, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Sânmihaiu Român, Șag.
[372] Orașele Simeria și Călan.
[373] Comunele Băcia, Cârjiți și Pestișu Mic.
[374] Băicoi, Boldești-Scăieni, Bușteni, Plopeni.
[375] Ariceștii Rahtivani, Bărcănești, Berceni, Blejoi, Brazi, Bucov, Dumbrăvești, Păulești, Târgșor Vechi și Valea Călugărească.
[376] Bucecea.
[377] Bălușeni, Curtești, Mihai Eminescu, Răchiți, Roma, Stăuceni, Vlădeni.
[378] Municipiul Suceava și orașul Suceava.
[379] Adâncata, Bosanci, Ipotești, Mitocu Dragomirnei, Moara, Pătrăuți, Siminicea, Stroiești și Verești.

Nr. crt.	Zona metropolitană[357]	Anul înființării	Structura zonei metropolitane	Regiunea/macroregiunea de dezvoltare		ZM Intraregională	Forma de organizare
15	Zona metropolitană Dunărea de Jos	2012	Zona metropolitană Dunărea de Jos este constituită în jurul orașelor orașele Galați, Brăila și Tulcea precum și dintr-un număr de 44 de comune[380] Galați-Brăila este formată din Ora	Sud Muntenia	Macoreg. 3	Da	Este constituită sub formă de asociație de dezvoltare intercomunitară
16	Zona metropolitană Satu-Mare	2013	Zona metropolitană Satu-Mare este formată din municipiul Satu-Mare, trei orașe[381] și municipiul Carei și 22 de comune.[382]	Nord-Vest	Macroreg. 1	Da	Asociație de dezvoltare intercomunitară.
17	Zona metropolitană Râmnicu-Vâlcea	2013	Zona metropolitană Râmnicu-Vâlcea include municipiul Râmnicu Vâlcea, cinci orașe[383] și șapte comune.[384]	Centru	Macroreg. 1	Da	Asociație de dezvoltare intercomunitară.

[380] Braniștea, Cuca, Cuza Vodă, Folteşti, Frumușița, Independența, Nămoloasa, Piscu, Rediu, Scânteiești, Schela, Șendreni, Slobozia Conachi, Smârdan, Tulucești și Vânători din județul Galați; orașele Măcin și Isaccea, comunele Carcaliu, Greci, Grindu, I. C. Brătianu, Jijila, Luncavița, Peceneaga, Smârdan, Turcoaia, Văcăreni din județul Tulcea; comunele: Cazasu, Chiscani, Frecăței, Gemenele, Gropeni, Mărașu, Măxineni, Movila Miresii, Râmnicelu, Romanu, Scorțaru Nou, Siliștea, Tichilești, Traian, Tufești, Unirea, Vădeni și Viziru din județul Brăila.

[381] Carei, Ardud, Tășnad.

[382] Agriș, Apa, Beltiug, Berveni, Căpleni, Craidorolț, Culciu, Doba, Dorolț, Foieni, Gherța Mică, Lazuri, Medieșu Aurit, Micula, Moftin, Odoreu, Orașu Nou, Păulești, Terebești, Turț, Valea Vinului, Viile Satu Mare.

[383] Orașul Băbeni, orașul Băile Govora, orașul Băile Olănești, orașul Călimănești, orașul Ocnele Mari.

[384] Comuna Bujoreni, Comuna Dăești, Comuna Mihăești, Comuna Mueresca, Comuna Păușești-Măglași, Comuna Runcu, Comuna Vlădești.

În urma analizei putem constata următoarele:

- prima zonă metropolitană din România a fost înființată în anul 2004, pentru ca ulterior să observăm o dezvoltare a zonelor metropolitane acestea ajungând în prezent la 17 zone metropolitane dintr-un total de maximum 41 de zone metropolitane posibil a fi dezvoltate conform prevederilor legale în vigoare;
- zonele metropolitane identificate sunt în totalitate zone intraregionale ceea ce înseamnă că din punct de vedere al întinderii teritoriale, granițele zonele metropolitane identificate nu excede granițele regiunilor de dezvoltare în cadrul cărora au fost dezvoltare, întrunind prin urmare toate caracteristicile specifice unor poli de dezvoltare;
- au fost identificate de patru zone metropolitane la nivelul regiunilor de dezvoltare Nord-Est și Nord-Vest, trei zone metropolitane la nivelul regiunii de dezvoltare Centru; două zone metropolitane la nivelul regiunilor de dezvoltare Vest și Sud-Muntenia, respectiv câte o singură zonă metropolitană la nivelul regiunilor de dezvoltare Sud-Est și Sud-Vest;
- În cadrul zonelor metropolitane regăsim asociate în mod voluntar aproximativ 301 unități administrativ-teritoriale, ceea ce reprezintă în opinia noastră un grad redus de asociere, având în vedere numărul total de unități administrativ-teritoriale existente în România, respectiv 3181.[385]
- Zonele metropolitane sunt organizate sub forma unor asociații de dezvoltare metropolitană/asociație de dezvoltare intercomunitară.

5.7. Consecințe ale dezvoltării zonelor metropolitane

În contextul integrării economice și al globalizării, acțiunile de amenajare a zonelor metropolitane pot genera, pe lângă demersurile privind creșterea economică, și o serie de consecințe economice negative asupra mediului și asupra coeziunii sociale, existând posibilitatea de a se dezvolta numai așa numitele *insule de creștere* în jurul metropolelor, în vreme ce alte unități administrativ-teritoriale de mărime mai mică pot fi deconectate de la procesul de creștere.

Având în vedere aceste aspecte, o dezvoltare policentrică poate contribui la reducerea presiunilor asupra mediului, dar și a tensiunilor sociale ducând astfel la stabilizarea structurilor democratice.

Preocupările academice și practice legate de zonele metropolitane vizează o multitudine de aspecte. Un prim aspect este cel al extinderii ariei urbane, văzută ca

[385] În prezent, în România există 3.181 de unități administrativ-teritoriale de bază: 103 municipii, 217 orașe și 2.861 comune. Toate cuprind 13.750 de localități: 320 de orașe/municipii reședință, 2.861 de sate reședință, 473 de localități componente ale orașelor/municipiilor, 470 de sate aparținătoare de orașe/municipii și 9.626 de sate componente ale comunelor.

rezultat al acțiunii a trei forțe puternice: „creșterea populației, creșterea veniturilor și scăderea costurilor de transport”.[386]

Extinderea urbană și constituirea zonelor metropolitane ridică o mare preocupare în ceea ce privește dezvoltarea durabilă a acestui spațiu. O primă cerință vizează planificarea și managementul zonelor metropolitane, în vederea dezvoltării unui management strategic.

Problemele legate de mediu vizează utilizarea apei, a energiei, problematica deșeurilor solide, utilizarea pământului și conservarea zonelor.[387]

Constituirea zonelor metropolitane ridică, de asemenea, necesitatea adoptării unor decizii privitoare la populație și la modul de administrare a spațiului creat, fiind generate noi tehnici de producție și rezistență. Nevoia de evaluare a spațiului urban și de clarificare a valorii economice a spațiului respectiv reprezintă o altă consecință a dezvoltării ariilor metropolitane.

În planul activităților economice, dezvoltarea metropolitană contribuie la optimizarea resurselor existente, sprijinirea și atragerea în zonă a industriilor din sfera produselor și a serviciilor.

Demersul dezvoltării zonelor metropolitane presupune în primul rând, elaborarea unor politici de natură să contribuie la o mai bună planificare a spațiului. Necesitatea planificării spațiale se manifestă sub două aspecte principale care vizează pregătirea condițiilor de transpunere în fapt, a strategiei de dezvoltare economică, precum și corectarea unor disfuncționalități, sau erori de dezvoltare, care apar tocmai datorită unei lipse a planificării spațiale. Evoluția neplanificată a unui fenomen socioeconomic, precum dezvoltarea urbană duce în mod inevitabil la producerea unor disfuncționalități. Acest gen de disfuncționalități au fost create din cauza lipsei unei strategii în ceea ce privește planificarea dezvoltării urbane. Această dezvoltare în mare parte fără restricții, a cauzat unele dezechilibre și erori urbanistice care au afectat modalitatea de dezvoltare a sistemului urban din România.

Eliminarea acestor erori presupune o bună planificare urbanistică susținută de voința politica la nivelul factorilor de decizie. Pentru remedierea disfuncționalităților în dezvoltarea urbană, se urmărește asigurarea unui echilibru între modernizarea la nivel urban, dezvoltarea urbană controlată prin dezvoltarea spațiului urban, pe de o parte, precum și conservarea spațiilor naturale.

În contextul dezvoltării echilibrate a zonelor metropolitane, principiul director trebuie să fie o politică de amenajare a spațiului urban orientată către creștere, sprijinită pe o mai mare integrare cu politica regională, pe o cooperare mai

[386] J.K. Brueckner (2000), Urban sprawl: Diagnosis and remedies, *International Regional Science Review*, Vol. 23, Issue 2, pp. 160-171.

[387] Rojas-Caldelas, R., Venegas-Cardoso, R., Ranfl-Gonzalez, A., Pena-Salmon, C. (2007). Planning a sustainable metropolitan area: An integrated management proposal for Tijuana-Rosaroti-Tecate, Mexico, Wit Transactions on Ecology and the Environment, Vol. 102, pp. 33-42.

susținută cu sectorul privat și luând în considerare exigențele protecției mediului prin intermediul unor studii de impact asupra mediului.

Un rol important în politica de amenajare a zonelor metropolitane revine sectorului privat, element important al dezvoltării sociale, și în mod egal al dezvoltării teritoriale, una dintre principalele sarcini ale amenajării teritoriului constând în furnizarea unei perspective de dezvoltare, și garantarea unei securități în ceea ce privește gestionarea investițiilor private.

În plus, politica de amenajare a teritoriului va trebui să contribuie, împreună cu politicile sectoriale adecvate, la creșterea atractivității municipalităților și regiunilor pentru investiții private la nivel local și regional.

În cadrul politicii generale de dezvoltare a spațiului urban, asigurarea infrastructurii de bază și a serviciilor publice, constituie un element central în cadrul preocupărilor autorităților locale de a asigura propriilor cetățeni un cadru optim pentru desfășurarea activităților astfel încât, cerințele legate de conservarea resurselor și protejarea mediului să fie respectate.

Astfel, principalele probleme care trebuie soluționate la nivelul zonelor metropolitane se referă la dezvoltarea infrastructurii de bază și asigurarea accesului populației, consumatorilor industriali și a turiștilor la această infrastructură, promovarea unor strategii privind îmbunătățirea locuințelor, asigurarea unor strategii moderne de transport și gestiune a traficului, protejarea mediului, promovarea principiilor dezvoltării durabile

Dincolo de necesitatea asigurării serviciilor publice și a infrastructurii, problemele care necesită o urgentă rezolvare se referă la modul de utilizare a resurselor[388] precum și crearea unor sisteme moderne de transport, dar și creșterea siguranței traficului ceea ce va conduce la creșterea accesibilității și mobilității persoanelor, dar și la dezvoltarea unor poli de creștere economică. Necesitatea integrării măsurilor de dezvoltare și îmbunătățirea continuă a infrastructurii de transport în strategia dezvoltării urbane rezidă, în presiunea pe care extinderea teritorială și creșterea economică o exercită asupra transportului.

Fiind un aspect al procesului de globalizare, dezvoltarea metropolitană prezintă o serie de avantaje și dezavantaje.

În ceea ce privește avantajele, trebuie subliniat faptul că zonele metropolitane constituie un proces real determinat de dezvoltare a relațiilor de interdependență dintre localitățile aflate în zona de influență. Din punct de vedere strategic, dezvoltarea urbană, impune dezvoltarea unor poli de creștere, care să fie recunoscuți ca atare în strategiile naționale și transnaționale, asigurând dezvoltarea integrată a teritoriului, prin diminuarea dezechilibrelor dintre centru și zonele limitrofe.

---

[388] În sensul realizării unui consum redus de energie, combustibili, apă, colectarea deșeurilor.

Întărirea capacității administrative a zonei reprezintă un alt avantaj generat de constituirea zonelor metropolitane, care contribuie la implementarea politicilor de dezvoltare și amenajarea teritoriului în mod eficient, prin cooperarea localităților implicate.

Dezavantajele zonelor metropolitane sunt generate de lipsa unei coerențe legislative, care poate avea ca efect neimplicarea unor colectivități și autorități locale în dezvoltarea acestor zone. Lipsa unui regim de drept public consacrat în constituirea zonelor metropolitane de natură să determine și să asigure consensul între administrațiile locale, în ceea ce privește infrastructura, utilizarea terenului, poluarea mediului, precum și în alte domenii de cooperare, constituie un impediment semnificativ în ceea ce privește amplificarea procesului de metropolizare la nivel național.

Prezența resurselor naturale și culturale este esențială fiecărei activități umane, în cadrul zonelor metropolitane însă, principala cauză de disconfort o constituie modul în care acestea sunt exploatate și consumate fără a lua în considerare balanța sistemului natural și necesitatea asigurării echilibrului între acestea și sistemul urban. De cele mai multe ori, în procesul de dezvoltare a activităților urbane, resursele sunt consumate în mod excesiv, fără asigurarea unui sistem eficient de gestionare a acestora.

În acest sens, politica autorităților locale trebuie să se axeze pe conservarea și utilizarea echilibrată a acestora în scopul asigurării unor condiții optime de viață locuitorilor.

Înființarea zonelor metropolitane în România se dovedește a fi un proces anevoios, care trebuie să facă față rezistenței la schimbare, generată de sistemul administrativ. Experiența statelor Uniunii Europene demonstrează că zonele metropolitane bine conduse ajung într-un termen foarte scurt la un nivel ridicat de competitivitate economică, având astfel capacitatea de a trage într-un mod eficient fonduri și investitori, care vor dinamiza sectoarele construcțiilor, serviciilor și turismului.

Dezvoltarea zonelor metropolitane conține toate caracteristicile unei dezvoltări durabile, dacă se reușește o armonizare într-un mod fericit a politicilor economice, culturale, sociale și ecologice.

Dezvoltarea necontrolată a orașelor din ultimii ani a prins pe nepregătite unitățile administrativ-teritoriale. O serie de construcții au fost ridicate fără a fi anterior elaborate o serie de planuri coerente de urbanism. Dezvoltarea orașelor pe baza unor proiecte mari, care să faciliteze apariția zonelor metropolitane reprezintă o soluție viabilă, care poate contribui la dezvoltarea unui sistem urban eficient.

Capitolul 6

Riscuri ale procesului de dezvoltare urbană

Dezvoltarea urbană are drept scop construirea de orașe care să asigure bunăstarea și fericirea locuitorilor, prin utilizarea diferitelor instrumente, prin implicarea actorilor locali, luând în considerare componentele și toate domeniile dezvoltării.

Dezvoltarea corespunde unui proces de mobilitate, de schimbare cu caracter deliberativ pentru atingerea obiectivelor economico-sociale. S-au identificat două faze ale dezvoltării – cea virtuală (DV) și cea reală (DR)[389]. Dezvoltarea virtuală are în vedere procesul de creare, formulare a proiectelor de dezvoltare. Dezvoltarea reală urmărește punerea în aplicare a acestor proiecte.

Etapa de dezvoltare virtuală poate fi afectată de o serie de elemente:

1. Riscuri politice

Schimbările politice frecvente, lipsa de stabilitate, afectează întreaga societate, nu doar dezvoltare urbană. De altfel, în analizele privind riscurile de țară, cele politice au o pondere importantă. De exemplu, metoda Delphi analizează, pe lângă criterii economice și financiare, și criterii politice precum stabilitatea politică, puterea militara, influența zonelor de conflict etc. Ratingul de țară ia în considerare, de asemenea, elemente precum deteriorarea situației politice, gradul de îndatorare, obligațiuni de stat.

Riscurile economice sunt strâns legate de cele politice. Pot fi avute în vedere alte riscuri asociate, precum: riscul de transfer, riscul de vecinătate și locație, riscul suveran etc.[390]

În România, schimbările frecvente intervenite în structura Guvernului (ex. desființarea Cancelariei Primului Ministru, reorganizarea Ministerului Dezvoltării Regionale și a Administrației Publice, comasat cu Ministerul Fondurilor Europene până la finele anului 2017, schimbările frecvente de miniștri, secretari de stat) au făcut să nu existe un transfer de informații cu privire la reforma administrației publice, inclusiv în domeniu descentralizării.

---

[389] M. Dumitrescu, *Strategii şi management strategic,* Editura Economică, București, 2002, p. 96.

[390] Asupra acestor riscuri, Păun C., „Riscul de țară și starea unei națiuni", prezentare în cadrul proiectului Starea Națiunii – construirea unui instrument inovator pentru fundamentarea politicilor publice, București, 2016.

2. Riscuri legislative

Cadrul legal reprezintă o componentă a dezvoltării urbane. Acesta creează cadrul de proiectare și realizare a proiectelor de dezvoltare. Legislația stabilește competențe, roluri, resursele pentru dezvoltare. Prin legislație, dezvoltarea urbană se poate realiza într-un cadru de descentralizare/centralizare. Noi competențe sau restrângerea acestora, limitarea unor surse de finanțare afectează procesul de dezvoltare.

De exemplu, prin OG nr. 79/2017 din 8 noiembrie 2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, impozitul pe venit a fost redus în România de la 16 la 10%. Măsura a fost benefică pentru mediul de afaceri dar, în condițiile în care cota defalcată din impozitul de venit era o sursă importantă de venit pentru localitățile din România (între 20% și 40% din bugetele locale), am asistat la o diminuare considerabilă a resurselor financiare locale. Măsura nu a fost una previzionată, inițiată din timp, astfel că multe proiecte de dezvoltare au fost stopate.

3. Lipsa predictibilității activității guvernamentale

Lipsa de predictibilitate a activității guvernului afectează predictibilitatea societății în general și generează riscuri multiple. Programul de guvernare este de multe ori formal, iar planificarea anuală a activității nu există sau nu este publică.

În țări precum Olanda, Finlanda, Marea Britanie, Suedia, Cehia etc. guvernele utilizează un instrument de planificare anuală a activității: Planul anual de lucru al Guvernului (PALG). Acesta este un instrument pentru planificarea anuală a procesului decizional în administrația publică centrală, cuprinzând lista documentelor de politici publice și proiectele de lege și regulamentele pe care instituțiile centrale au în vedere să le depună pentru aprobarea guvernului într-un an calendaristic.

În România, acest instrument a fost promovat de Banca Mondială în 2011. Procesul de elaborare și monitorizare a Planului anual de lucru al Guvernului este realizat de Secretariatul General al Guvernului. La sfârșitul fiecărui an, PALG pentru anul următor este pregătit, iar progresul său se reflectă în rapoartele de implementare periodice, care sunt prezentate în ședințele guvernului.[391]

Un astfel de instrument poate fi utilizat și la nivelul consiliilor județene sau locale, asigurându-se astfel planificarea și predictibilitatea activităților acestora.

4. Riscuri generate de aplicarea cu întârziere a unor documente de planificare strategică la nivel național/regional

Dezvoltarea urbană reprezintă un proces dependent de factori externi. Planificarea dezvoltării ține cont de proiecte naționale, regionale, zonale. Întârzierea aplicării acestor proiecte, le afectează și pe cele locale.

---

[391] D. Dincă, 2018, The Government's Annual Work Plan (GAWP) – annual planning tool for decision-making in the central public administration, în volumul *Probleme actuale ale spațiului politico-juridic al UE,* Curierul Judiciar.

De exemplu, prin HG nr. 909/2014, a fost aprobată **Strategia pentru Consolidarea Administrației Publice 2014-2020**, document prin care Guvernul României își propune **să determine crearea unei administrații publice eficiente, responsabile, credibile, transparente și deschise în relația cu beneficiarii serviciilor sale** (cetățenii și mediul de afaceri) și totodată, a unei **administrații predictibile și stabile**, capabilă să favorizeze și să susțină dezvoltarea socioeconomică echilibrată la nivel național și local, contribuind astfel la atingerea țintelor Strategiei Europa 2020.

SCAP 2014-2020 reprezintă o condiționalitate ex-ante pentru Programul Operațional Capacitate Administrativă și, cu toate că este un document cu obiective ambițioase, din analiza rapoartelor de monitorizare elaborate anual de către Comitetul Național pentru Coordonarea Implementării Strategiei pentru Consolidarea Administrației Publice 2014-2020 (CNCISCAP), reies o serie de realizări dar și dificultăți, întârzieri, necorelări în procesul de implementare.

Potrivit Raportului de evaluare a impactului măsurilor implementate în cadrul SCAP 2014-2020, Pilonul V – Administrație publică locală[392], în martie 2019 erau realizare în totalitate doar 17% dintre măsurile propuse.

Un alt exemplu, la nivel zonal, îl reprezintă Planul de mobilitate urbană durabilă 2016-2030 București-Ilfov, un document bine structurat, cu obiective ambițioase. Strategiile de dezvoltare locală elaborate pentru localitățile din județul Ilfov trebuie să integreze prevederile acestuia, doar că majoritatea obiectivelor formulate în plan sunt în întârziere.

5. Neînțelegerea utilității planificării dezvoltării

Această neînțelegere sau lipsa de importanță acordată documentelor de planificare strategică la nivel local se concretizează în inexistența sau neactualizarea strategiilor de dezvoltare sau planurilor de amenajare a teritoriului/ urbanism. Sunt localități în care nu există o viziune de dezvoltare pe termen mediu și lung, administrația fiind focusată pe activitățile curente, de rutină, repetitive.

Într-un studiu din 2016[393] prin care s-a analizat procesul de planificare strategică în 65 de localități, s-a constatat că 11% dintre acestea nu au elaborat o strategie de dezvoltare locală, iar 5% nu au aprobat strategia de dezvoltare prin hotărâre a consiliului local, deci nu au forță juridică și nu sunt aplicabile.

1. Un alt exemplu îl reprezintă neactualizarea planurilor urbanistice generale pentru multe localități, inclusiv București. Cu toate că Legea 350/2001 stabilea un termen de valabilitate pentru acestea (art. 46 *Fiecare unitate administrativ-teritorială trebuie să își actualizeze la maximum zece ani Planul urbanistic general în funcție de evoluția previzibilă a factorilor sociali, geografici, economici,*

[392] http://scap.gov.ro/appadm/uploads/doc/1555525609-Raport%20Pilon%205.pdf
[393] D. Dincă, „Analysis of local development strategies in Romania", Conferința CPAM, 2016.

culturali și a necesităților locale), un alt act normativ a reglementat starea de fapt: *termenul de valabilitate a Planului urbanistic general se prelungește, pe bază de hotărâre a consiliului local/Consiliului General al Municipiului București, până la intrarea în vigoare a noului plan urbanistic general, cu condiția inițierii demersurilor de elaborare/actualizare a planului urbanistic general înainte de expirarea termenului de valabilitate* (OUG nr. 51/2018 pentru modificarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și pentru prorogarea unor termene).

6. Lipsa continuității în planificarea dezvoltării

Direcțiile de dezvoltare ale unei localități trebuie construite pe termen lung iar documentele de planificare strategică trebuie să țină cont de acestea. O strategie de dezvoltare este asumată de o colectivitate întreagă și, indiferent de puterea politică, trebuie pusă în aplicare pentru a asigura continuitatea procesului.

Din analiza strategiilor de dezvoltare existente, se poate lesne constata că foarte multe sunt elaborate pe termen scurt (de obicei patru ani, durata unui mandat al autorităților publice locale) sau, atunci când sunt elaborate pe termen lung, sunt modificate odată cu schimbarea puterii politice locale.

Schimbarea de viziune, inversarea priorităților locale, reproiectarea frecventă a dezvoltării afectează continuitatea și, implicit, finalitatea proceselor de dezvoltare.

7. Ghiduri de planificare greoaie, neclare

În unele cazuri, documentele de planificare strategică sunt elaborate pe baza unor reglementări, ghiduri, modele elaborate de către entități care finanțează realizarea lor. Fiecare model reflectă priceperea, gradul de înțelegere, cunoștințele autorilor acestora, fiind diferențe majore de viziune între abordări pentru documente similare (ex. etapele și conținutul strategiilor de dezvoltare locală diferă în ghidurile propuse prin Programul Operațional Capital Uman și Programul Operațional Capacitate Administrativă). Altfel spus, o localitate poate realiza o strategie de dezvoltare prin POCA, după o anumită metodologie, cu un anumit conținut și, dacă dorește să realizeze o strategie pentru o zonă urbană marginalizată, finanțată prin POCU, va utiliza altă metodologie și va avea alt conținut, deși aceasta din urmă ar trebui să fie o detalierea a strategiei generale.

În anul 2017 a fost elaborat în cadrul Programului Operațional Capital Uman un Ghid – Specificații tehnice privind întocmirea Strategiei de Dezvoltare Locală în care se precizează că *dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC) este un instrument pentru promovarea dezvoltării integrate și implicării comunităților în dezvoltarea locală prin formarea unui parteneriat local*. Pe lângă faptul că acest ghid prevede etape inutile demersului, strategiile rezultate au avut peste 1.000 de pagini (dintre care 20-30 de anexe), fiind greu de parcurs, pus în practică și nu conțineau mai mult de 20 de acțiuni.

8. Formalism în planificare

Unele documente de planificare a dezvoltării urbane reprezintă obligații stabilite prin acte normative (planurile urbanistice, strategii de eficiență energetică etc.) sau condiții pentru accesarea de fonduri europene (strategii de dezvoltare, planuri de mobilitate etc.). Sunt multe situații în care obligația se transformă în formalism, în documente elaborate doar pentru a se asigura conformitatea cu norma legală.

În unele situații, strategiile de dezvoltare sunt elaborate în funcție de tipurile de proiecte ce pot fi finanțate din diverse surse. Aceste strategii conțin toate tipurile de proiecte finanțabile, indiferent dacă sunt sau nu necesare localității.

9. Incapacitatea de a culege date

Un proces de planificare strategică se fundamentează pe culegerea, analiza și interpretarea de date, obiectivul fiind cunoașterea sistemului urban analizat.

Cu cât sunt mai complete și mai exacte, cu atât procesul de planificare va fi mai realist și eficient, astfel că este necesară o amplă și aprofundată documentare. În etapa de documentare, trebuie culese o multitudine de date, de natură diferită, din toate domeniile dezvoltării.

Documentarea se realizează prin cercetarea unor lucrări științifice, statistici, rapoarte, procese verbale, dări de seamă, anchete etc., prin analiza deciziilor adoptate în situații apropiate. Un rol important în etapa de documentare îl joacă subsistemul informațiilor al organizațiilor publice și existența și utilizarea noilor tehnologii.

Dificultatea culegerii datelor necesare vine din faptul că deținătorii oficiali ai acestora sunt diferiți sau există contradicții între datele provenite de la diverse entități. De exemplu, datele privind populația sunt deținute atât de administrația locală, cât și de sistemul național de evidență a persoanei sau statistica națională. Datele privind societățile comerciale sunt deținute de administrația locală (date privind taxele locale), finanțele naționale (date privind taxele naționale), registrul comerțului (date privind înființarea, obiectul de activitate), statistica națională, sistemul de ocupare a forței de muncă (număr de angajați). Nu de puține ori aceste date sunt diferite, contradictorii.

10. Date eronate

Așa cum am menționat anterior, sunt situații în care deținătorii oficiali de date oferă informații diferite, care se contrazic. Există categorii de date care nu sunt centralizate, sunt neactualizate sau înregistrate eronat (ex. studiile pedologice nu sunt actualizate).

Datele eronate pot conduce către decizii privind dezvoltarea inutile, nerealiste.

De exemplu, la nivelul teritoriului cartierelor Faur-Republica/23 August din Sectorul 3, București, la 30 ianuarie 2017 erau înregistrate 1690 de gospodării, cu un număr de 80742 de persoane cu domiciliul stabil, conform datelor furnizate de

Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date – Ministerul Afacerilor Interne. Rezulta o medie de 47 de persoane/gospodărie. În fapt, în aceste cartiere locuiesc în jur de 25.000 de persoane, restul fiind persoane înregistrate cu domiciliul, dar care nu locuiesc efectiv, rezultând o medie de 14 persoane/gospodărie.

O informație de tipul 47 persoane/gospodărie poate duce la dezvoltare unor proiecte privind extinderea spațiului de locuit, care nu sunt necesare în mod real.

11. Ignorarea unor date/informații

Așa cum am prezentat în primul capitol, sunt sute de indicatori care trebuie analizați în procesul de planificare a dezvoltării. Lipsa sau ignorarea unor date pot vicia dezvoltarea virtuală, pot conduce către concluzii eronate și proiecte care nu sunt necesare.

În România există o localitate cu statut de stațiune turistică. Marca acestei localități o reprezintă nămolul din lacul de la marginea orașului, cu proprietăți curative. Actualul proces de planificare a dezvoltării este focusat pe această resursă, intenția fiind de a crea noi spații de cazare, tratament și agrement. Autoritățile locale au ignorat însă o informație esențială: datorită faptului că lacul este alimentat din câteva surse de apă, în timp, nămolul și-a pierdut proprietățile curative. Practic, principala resursă, punctul tare al localității, avantajul competitiv, a dispărut. Întregul proces de planificare a dezvoltării urbane este viciat și nerealist.

12. Neimplicarea unor grupuri în planificare, lipsa de reprezentativitate

Documentele de planificare a dezvoltării trebuie să fie asumate de către colectivitățile urbane, să fie reprezentative. În acest mod se asigură și continuitatea aplicării. Astfel, în procesul de elaborare este necesară aplicarea unor forme de implicare, consultare, participare din partea tuturor actorilor relevanți la nivel local.

În studiul amintit anterior (Dincă, 2016), în ceea ce privește instrumentele utilizate pentru elaborarea strategiilor, s-a constatat că cele mai multe se bazează pe culegerea, analiza, interpretarea de date statistice și, eventual, sondaje de opinie. Destul de puține strategii integrează forme diverse de consultare a populației: grupuri consultative, focus grupuri și sondaje.

13. Cultura locală neadecvată privind participarea publică

Chiar și în cazul în care procesul de elaborare a documentelor de planificare a dezvoltării implică forme de consultare, sunt frecvente situațiile în care grupurile vizate nu se implică pentru că nu există o cultură locală a participării și implicării publice.

Participarea cetățenilor la procesul de dezvoltare urbană este un proces gradat, care presupune parcurgerea anumitor etape. Primul nivel al participării este **informarea**, care presupune eforturi atât din partea cetățenilor, cât și din partea administrației locale. Administrația publică este datoare să emită informații către cetățeni privind activitatea și planurile sale pentru ca aceștia să poată înțelege direcțiile prioritare ale politicii administrative a aleșilor locali.

Al doilea nivel se referă la **consultarea** cetățenilor, aceasta fiind acțiunea autorităților pentru identificarea necesităților cetățenilor, pentru evaluarea priorităților unor acțiuni sau colectarea de idei și sugestii privind o anumită problemă.

Participarea cetățenească este procesul prin care preocupările, nevoile și valorile cetățenilor sunt încorporate în procesul decizional al administrației publice locale. Există două direcții de comunicare (între cetățeni și administrație), cu scopul general de îmbunătățire a deciziilor (administrației publice locale) susținute de către cetățeni[394].

14. Resurse umane nepregătite

Tot în studiul amintit anterior (Dincă, 2016) 78% dintre strategiile identificate au fost elaborate de către societăți comerciale, 9% de către ONG-uri. Universitățile și institutele de cercetare au participat la elaborarea doar a 9% dintre strategii. 4% dintre acestea au fost elaborare de către angajații aparatului de specialitate al primarului.

Așadar, foarte puține autorități locale au personal pregătit, competent pentru un astfel de demers. Mai mult, dincolo de competență este necesar ca acest personal să aibă atribuții în acest sens. Foarte puține autorități locale au structuri de planificare strategică, politici publice. În plus, realizarea unei strategii spre exemplu, presupune coordonare și specializare în domenii diverse: economic, juridic, tehnic etc.

Astfel, majoritatea documentelor de planificare a dezvoltării sunt realizate de către consultanți externi, administrația având dificultăți în a identifica și contracta astfel de experți.

15. Lipsa resurselor financiare pentru planificare

Dacă nu există resurse umane proprii pentru realizarea planificării virtuale și se apelează la resurse externe, acestea implică resurse financiare pe care autoritățile locale nu le au întotdeauna. Sunt însă și finanțări diverse pentru acest demers, amintite anterior.

Uneori, procesul de planificare este unul extrem de costisitor. De exemplu, pentru realizarea unui plan de mobilitate urbană sunt necesare studii de trafic, analize ale noxelor, modelare de trafic, proiectare etc. Toate acestea sunt activități foarte specializate, tehnice și presupun metodologii/tehnici autorizate.

16. Capacitate limitată de previziune

Previziunea este o funcție a procesului de conducere. A previziona înseamnă a planifica viitorul cu ajutorul datelor, analizelor, explorării trecutului. Administrația publică nu a dovedit până acum că are o capacitate adecvată de previziune, de planificare. Nu există personal alocat în mod special acestei funcții,

[394] L. Matei, D. Dincă (coordonatori), *Participarea cetățenească în luarea deciziilor,* București, 2002, p. 17.

previziunea fiind mai ales atributul personalului de conducere care nu are la dispoziție sisteme complexe de culegere, prelucrare, analiză a datelor, construirii unor scenarii și a afectelor acestora. Previziunea se realizează mai degrabă empiric, bazându-se pe intuiția, dorințele și experiența conducătorilor instituțiilor publice.

17. Nerealism în planificare

În condițiile în care nu sunt suficiente date, nu sunt prelucrate adecvat sau sunt ignorate, nu există reprezentativitate, capacitatea de previzionare este limitată și întreg procesul de dezvoltare virtuală este formal, obiectivele și acțiunile de dezvoltare devin nerealiste, nu corespund unor nevoi reale.

Dovada nerealismului în planificare este și faptul că proiectele de dezvoltare proiectate sunt puse în aplicare în procent redus. Există și cazuri de realizări care nu își dovedesc ulterior utilitatea: ex. rețele de alimentare cu gaz la care nu se conectează nimeni, baze sportive neutilizate, centre de conferințe ce stau închise etc.

18. Capacitatea de inovare redusă

Capacitatea de inovare este strâns legată de potențialul creativ al resursei umane. Acesta din urmă este determinat de procesele de recrutare, selecție, motivare, perfecționare și evaluare a resurselor umane. Acestea nu sunt astfel realizate încât să identifice și să pună în valoare potențialul creativ și, implicit, capacitatea de inovare este redusă. Mai mult, creativitatea și inovarea în administrația publică nu sunt încurajate.

Un studiu realizat în 2019[395] și-a propus să inventarieze inițiativele de reformă a funcției publice din perioada 2005-2019 (programe de guvernare, strategii de reformă), să analizeze măsura în care aceste inițiative au fost puse în practică și, mai ales, să realizeze o analiză comparativă privind percepția funcționarilor publici cu privire la măsurile de reformă, utilizând același tip de date culese în anii 2005 și 2019. Din analiza comparativă 2005-2019 a rezultat că principalele realizări ale reformei funcției publice sunt în materie de etică, integritate, măsuri anticorupție, salarizare și condiții de muncă. În domeniile recrutare, selecție a personalului, formare, evaluarea performanțelor profesionale individuale, stabilitate, carieră, lucrurile nu dor că nu au evoluat, ci par a se fi depreciat.

19. Lipsa de corelare cu programele naționale/regionale/zonale

Orice proiect de dezvoltare urbană trebuie încadrat și corelat cu programele naționale, regionale, zonale. Dezvoltarea virtuală trebuie să includă identificarea și analiza acestora pentru a asigura coerența procesului. Astfel, un plan de mobilitate urbană într-o localitate din Ilfov, trebuie să țină cont de Strategia de dezvoltare teritorială a României, de Planul de Dezvoltare Regională București-Ilfov 2014-2020, Strategia de dezvoltare a județului Ilfov și de Planul de mobilitate urbană

[395] D. Dincă, 2019. *15 ani de reformă a funcției publice în România,* Editura Economică, București.

durabilă 2016-2030 București-Ilfov. Evident, și planurile de mobilitate ale localităților învecinate trebuie corelate.

20. Risc tehnologic

Administrațiile moderne se axează pe noile tehnologii și pe dorința cetățenilor de a utiliza aceste tehnologii. Astfel, dezvoltarea virtuală poate fi susținută de tehnologie iar proiectarea dezvoltării trebuie să includă noile tehnologii.

Așadar, din punct de vedere al tehnologiei, sunt două aspecte care ne reține atenția în materie de dezvoltare urbană, și anume: în ce măsură sunt încorporate noile tehnologii în proiectarea dezvoltării (sisteme suport de culegere, analiză date) și în ce măsură noile tehnologii determină apariția unor proiecte de dezvoltare (ex. iluminat public asigurat cu panouri solare, wifi gratuit etc.).

În literatura de specialitate regăsim răspunsul la primul aspect, răspuns ce-și regăsește reprezentarea exactă în viața reală: viteza de inserție a noilor tehnologii este mai mică în sectorul public decât în cel privat. Explicația acestui fapt o regăsim în rigiditatea reglementărilor, capacitate de adaptare redusă, lipsa de flexibilitate sau limitarea resurselor din sectorul public.

Pentru cel de al doilea element, accesul la informațiile de specialitate, bunele practici, noutățile tehnologice pot genera idei de dezvoltare inovative, care încorporează noile tehnologii[396].

21. Inexistența unei abordări omogene integrate

Puține strategii urbane iau în considerare toate domeniile dezvoltării. Sistemul instituțional local, domeniul formare, planurile de risc pentru situații neprevăzute sunt rar tratate în documentele de planificare a dezvoltării. Cele mai multe se focusează doar pe infrastructura locală – drumuri, sisteme de utilități.

Dezvoltarea reală sau etapa de aplicare a proiectelor de dezvoltare, la rândul său, poate fi afectată de o serie de riscuri/factori precum:

1. Riscuri guvernamentale

Multe proiecte de dezvoltare urbană sunt dependente de altele, realizate la nivel regional/național sau sunt finanțate din resurse regionale/naționale. Schimbarea regulilor de finanțare, anularea unor tipuri de finanțări sau nerealizarea unor proiecte regionale/naționale afectează dezvoltare urbană.

Ca exemplu poate fi dat Programul Național de Dezvoltare Locală și programele similare din anii anteriori ce reprezintă sursa principală de finanțare pentru infrastructura locală și are la bază principiul conform căruia în fiecare localitate din țară trebuie să fie asigurat un set minim de servicii publice (10S), în domeniile: sănătate, educație, apă – canalizare, energie termică și electrică, inclusiv

[396] Pentru diverse proiecte inovative a se vedea volumele *Orașul inteligent* 2013-2019, coordonatori Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C., disponibile la https://www.administratiepublica.eu/smartcitiesconference/publicatii.htm

iluminat public, transport/drumuri, salubrizare, cultură, culte, locuire și sport[397]. Transparența redusă, criteriile neclare de acordare a finanțărilor, lipsa de continuitate a afectat proiecte locale fie prin nefinanțare, fie prin întreruperea finanțării.

2. Riscuri legislative

Aplicarea ideilor și proiectelor de dezvoltare urbană se realizează ținând cont de cadrul legal existent. Schimbările frecvente de legislație reprezintă un risc constant.

Un element important îl reprezintă ritmul, termenele de realizare în funcție de diferite norme. De exemplu, în implementare trebuie să se țină seama de termenele impuse prin legislația privind finanțele publice, achizițiile publice. Un proiect local are nevoie, în medie, de doi ani pentru a trece de la faza de dezvoltare virtuală la cea reală, trecând prin etapele – idee de proiect, proiect de buget, aprobare buget, strategie de achiziții publice, derulare achiziții publice, execuție.

3. Evenimente neprevăzute

În orice domeniu și oricând pot apărea evenimente neprevăzute, care nu se pot anticipa (vezi pandemia de coronavirus). Chiar dacă unele riscuri par imposibile, ele trebuie evidențiate, mai ales că unele dintre acestea s-au materializat de-a lungul timpului (de exemplu, criza economică 2009-2011, meteoritul de la Celeabinsk, Rusia, 2013):

- evenimente sociale la nivel global: războaie etc.;
- cutremure, alunecări de teren, tasări etc.;
- calamități naturale, furtuni, secetă, inundații etc.;
- asteroizi, comete etc.;
- invazii de lăcuste, păsări;
- epidemii la nivel macro sau regional etc.;
- explozii, radiații, scăpări de substanțe toxice;
- incendii;
- criza economică globală.

Conștientizarea producerii unor astfel de evenimente conduce la integrarea în planurile de dezvoltare a unor proiecte ce vizează intervenția în situații neprevăzute și alocarea de resurse specifice.

4. Migrarea forței de muncă

Multe investiții publice din ultimii ani au fost realizate cu întârziere, într-un ritm lent, deoarece a existat o criză a forței de muncă locale/regionale. Cu toate că autoritățile locale aveau resurse financiare, legislative, proiecte privind amenajarea de drumuri, alimentare cu apă și canalizare nu au fost realizate pentru că firmele din domeniu nu aveau capacitatea umană să le realizeze.

[397] https://www.mdrap.ro/lucrari-publice/pndl

Criza forței de muncă se manifestă în toate domeniile. Riscul a fost evidențiat de exemplu în Strategia Națională privind Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020, dar puține colectivități locale l-au luat în serios și l-au integrat în planurile lor de dezvoltare.

5. Explozia urbană

Sunt localități (de exemplu în jurul Bucureștiului) în care populația și numărul locuințelor s-a dublat în ultimii zece ani. Planurile de dezvoltare nu au anticipat întotdeauna această tendință iar acțiunea publică, lucrările și investițiile publice nu au reușit să țină ritmul acestor creșteri.

Acest fapt a condus la o dezvoltare urbanistică haotică și un nivel de conform scăzut pentru noii locuitori datorită inexistenței amenajărilor urbane de bază.

De exemplu, orașul Bragadiru din județul Ilfov avea în anul 2002 o populație de 8.165 de locuitori, în 2011 – 15.329 de locuitori, iar acum se estimează o populație de 29.000 de locuitori. În noile cartiere construite în totalitate pe terenuri private nu este posibilă intervenția publică în materie de drumuri, parcuri, școli, sistem medical etc.

6. Resurse umane

Ca și în etapa de dezvoltare virtuală, cea reală implică un înalt nivel de competență și specializări diverse: economic, juridic, tehnic etc. Se constată că responsabilii din administrația locală nu au întotdeauna capacitatea profesională de a pune în practică proiectele de dezvoltare. Dificultățile apar în zonele de identificare a resursele necesare, derularea procedurilor de achiziții publice, urmărirea și monitorizarea contractelor de lucrări și servicii, evaluarea impactului.

7. Finanțare

Așa cum am menționat anterior, finanțarea proiectelor pare a fi etapa cea mai dificilă în procesul de dezvoltare urbană. Pentru că dezvoltarea virtuală nu ține cont întotdeauna în mod real de resursele disponibile, ce pot fi atrase pentru diferite proiecte, nu se poate trece la etapa de dezvoltare reală. Altfel spus, ideile rămânând în faza de proiect din lipsa finanțării.

Cauzele au fost prezentate anterior: resursa umană, lipsa de realism în proiectare, ignorarea unor date etc. Fondurile europene, guvernamentale, donațiile ce pot fi atrase utilizând vehicule de tip ONG, fonduri de investiții, obligațiunile municipale sau chiar creditele sunt surse ce pot fi luate în considerare.

8. Predictibilitate redusă

În condițiile unor schimbări frecvente la nivel guvernamental, legislativ, în cadrul programelor de finanțare, întregul proces de dezvoltare reală devine unul cu o predictibilitate redusă.

Acest lucru există nu doar la nivelul dezvoltării locale ci și la nivel național. Astfel, una dintre cauzele pentru care SCAP 2014-2020 este implementată cu întârziere o reprezintă schimbările politice dese care accentuează lipsa continuității

și a unui istoric instituțional.[398] Schimbările legislative dese au avut un impact major și asupra implementării Strategiei de dezvoltarea sistemului Judiciar 2015-2020.[399]

9. Riscuri de imagine, corupție

Imaginea și încrederea de care se bucură autoritățile publice locale în rândul populației reprezintă elemente care influențează măsura susținerii demersurilor de dezvoltare locală. Acest fapt presupune construirea și consolidarea imaginii pozitive mai ales prin promovarea și aplicarea unor instrumente ce previn actele de corupție.

Un element strategic al activității de prevenire a corupției și de asigurare a unui nivel ridicat de integritate îl constituie managementul riscurilor de corupție în cadrul administrației publice centrale/locale. Acesta presupune identificarea, analizarea, evaluarea și monitorizarea riscurilor de corupție, precum și stabilirea și implementarea măsurilor de prevenire și control al acestora.

Hotărârea Guvernului nr. 599/2018 reglementează Metodologia standard de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale, împreună cu indicatorii de estimare a probabilității de materializare a riscurilor de corupție, cu indicatorii de estimare a impactului în situația materializării riscurilor de corupție și formatul registrului riscurilor de corupție. Totodată, aprobă Metodologia de evaluare a incidentelor de integritate în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale, împreună cu formatul raportului anual de evaluare a incidentelor de integritate.

Din perspectiva corupției, riscul reprezintă probabilitatea de materializare a unei amenințări de corupție care vizează un angajat, un colectiv profesional sau un domeniu de activitate, determinată de atribuțiile specifice și de natură să producă un impact cu privire la îndeplinirea obiectivelor/activităților unei autorități sau instituții publice (autorităților și instituțiilor publice centrale, inclusiv celor subordonate, coordonate sau aflate sub autoritate, ai căror conducători au calitatea de ordonatori principali, secundari sau terțiari de credite). Materializarea riscului de corupție reprezintă concretizarea unei amenințări de corupție, care conduce la săvârșirea unei fapte de corupție (HG 599/2018).

Fără a generaliza, implementarea elementelor specifice managementului riscului și ale controlului intern managerial este percepută în instituțiile publice ca o activitate birocratică, suplimentară față de atribuțiile specifice postului, uneori inutilă.

---

[398] Raport privind procedurile actuale de colectare și procesare a informațiilor/datelor utilizate în procesul de monitorizare din instituțiile relevante pentru evaluarea SCAP 2014-2020, 2018, p. 36.

[399] Analiza situației actuale a utilizării managementului strategic, ca instrument de management, la nivelul sistemului judiciar, 2019, p. 96.

10. Lipsa de susținere publică și implicare a unor grupuri

O imagine nefavorabilă, lipsa de încredere în demersurile autorităților publice locale, inexistența consultării publice în etapa dezvoltării virtuale, conduc la lipsa de susținere publică și neimplicarea unor grupuri interesate în faza dezvoltării virtuale.

Acest fapt poate fi și consecința culturii locale, gradului scăzut de participare civică și cultură administrativă.

Rezistența la schimbare poate fi cauza inexistenței susținerii publice a unor proiecte. Astfel, inutil investesc autoritățile locale în sisteme de alimentare cu apă dacă locuitorii nu înțeleg beneficiile acestora, fiind obișnuiți cu modul tradițional de alimentare.

11. Riscuri tehnologice

Ca și în cazul dezvoltării virtuale, dezvoltarea reală se axează pe noile tehnologii și pe dorința cetățenilor de a utiliza aceste tehnologii. Dezvoltarea reală poate fi susținută de tehnologie care are rolul de a accelera procesul. Orașele trebuie să devină inteligente, așa cum s-a prezentat anterior.

12. Incapacitatea de aplicare și monitorizare a proiectelor de dezvoltare

Procesul de dezvoltare urbană nu se finalizează după etapa de proiectare. Ideile, acțiunile previzionate trebuie puse în aplicare. Sunt necesare responsabilități clare și mecanisme de urmărire, monitorizare, realizare de corecții și evaluare a impactului realizărilor.

De prea puține ori se măsoară impactul unor proiecte de dezvoltare. Această evaluare ar trebui să reprezinte punctul de plecare pentru următoarele acțiuni.

13. Contractori fără capacitate, faliment

Chiar și atunci când se ajunge în etapa de execuție a proiectelor există riscul ca cei desemnați să nu dețină capacitatea adecvată sau să fie, la rândul lor, afectați de riscuri economice, politice, legislative sau de altă natură. Dacă prin procedurile de achiziții publice se poate limita prima ipoteză, cea de a doua nu poate fi estimată.

Cu atât de multe riscuri, elemente ce pot afecta procesul de creare și punere în aplicare a proiectelor de dezvoltare urbană, procesul în sine pare unul foarte dificil și imprevizibil. Totuși, exemplele de bune practici sunt argumente că planificarea dezvoltării urbane nu este o utopie, dar implică o înaltă specializare și, mai ales, flexibilitate și capacitate de adaptare la un mediu aflat într-o continuă schimbare. Identificarea timpurie, analiza și construirea scenariilor de limitare a riscurilor devine astfel un demers necesar atât în faza de dezvoltare virtuală, cât și și cea de dezvoltare reală.

Sunt necesare câteva elemente privind implementarea măsurilor specifice managementului riscurilor, precum:

a) asumarea implementării managementului riscurilor la nivelul autorităților locale;
b) politici, standarde, proceduri dedicate managementului riscurilor;

c) programe de comunicare, conștientizare și formare continuă în domeniu pentru facilitarea înțelegerii utilității măsurilor.

În România, Codul controlului intern managerial al entităților publice prevăzut în anexa OSGG 600/2018 definește evaluarea riscului drept evaluarea impactului materializării riscului, în combinație cu evaluarea probabilității de materializare a riscului. Evaluarea riscului o reprezintă valoarea expunerii la risc. Expunerea la risc sunt consecințele, ca o combinație de probabilitate și impact, pe care le poate resimți o entitate publică în raport cu obiectivele prestabilite, în cazul în care riscul se materializează.

Potrivit Standardului 8 din OSGG 600/2018, entitățile publice își definesc propriul proces de management al riscurilor adaptat dimensiunii, complexității și mediului specific, în vederea identificării tuturor surselor posibile de risc și pentru diminuarea sau eliminarea probabilității și impactului riscurilor.

Conducătorul entității publice are obligația organizării și implementării unui proces eficient de management al riscurilor, în principal, prin:

a) identificarea riscurilor în strânsă legătură cu activitățile din cadrul obiectivelor specifice a căror realizare ar putea fi afectată de materializarea riscurilor; identificarea amenințărilor/vulnerabilităților prezente în cadrul activităților curente ale entității care ar putea conduce la nerealizarea obiectivelor propuse și la săvârșirea unor fapte de corupție și fraude;
b) evaluarea riscurilor, prin estimarea probabilității de materializare, a impactului asupra activităților din cadrul obiectivelor în cazul în care acestea se materializează; ierarhizarea și prioritizarea riscurilor în funcție de toleranța la risc;
c) stabilirea strategiei de gestionare a riscurilor (răspunsului la risc) prin identificarea celor mai adecvate modalități de tratare a riscurilor, inclusiv măsuri de control; analiza și gestionarea riscurilor în funcție de limita de toleranță la risc aprobată de către conducerea entității;
d) monitorizarea implementării măsurilor de control și revizuirea acestora în funcție de eficacitatea rezultatelor acestora;
e) raportarea periodică a situației riscurilor se realizează ori de câte ori este nevoie sau cel puțin o dată pe an, respectiv dacă riscurile persistă, în funcție de apariția de riscuri noi, eficiența măsurilor de control adoptate, reevaluarea riscurilor existente etc.

Conducătorii compartimentelor cuprinse în primul nivel de conducere din structura organizatorică a entității publice nominalizează responsabili cu riscurile și asigură cadrul organizațional și procedural pentru identificarea și evaluarea riscurilor, stabilirea strategiei de gestionare a riscurilor, monitorizarea implementării măsurilor de control, revizuirea și raportarea periodică a acestora.

Toate activitățile și acțiunile inițiate și puse în aplicare în cadrul procesului de management al riscurilor sunt riguros documentate, iar sinteza datelor,

informațiilor și deciziilor luate în acest proces este cuprinsă în Registrul de riscuri, document care atestă că în cadrul entității publice există un proces de management al riscurilor și că acesta funcționează; registrul de riscuri pe entitate include numai riscurile semnificative.

Responsabilii cu riscurile din cadrul compartimentelor colectează riscurile aferente activităților, identifică strategia de risc, elaborează Registrul de riscuri la nivelul compartimentelor din primul nivel de conducere, propun măsuri de control și monitorizează implementarea acestora, după ce în prealabil acestea au fost aprobate de către conducătorul compartimentului.

Riscurile sunt actualizate la nivelul compartimentelor ori de câte ori se impune acest lucru, dar obligatoriu anual, prin completarea modificărilor survenite în Registrul de riscuri. Fiecare entitate publică, conform unei proceduri interne și experienței acumulate în managementul riscurilor, poate utiliza o serie de instrumente specifice identificării și urmăririi riscurilor, precum formular de alertă la risc, fișă de urmărire a riscului etc., fără ca acestea să aibă un caracter obligatoriu.

Etapele procesului de management al riscului sunt:

a) constituirea unor echipe pentru implementarea metodologiei de management al riscurilor;
b) identificarea și descrierea riscurilor privind dezvoltarea urbană;
c) evaluarea riscurilor privind dezvoltarea urbană;
d) stabilirea măsurilor de intervenție;
e) monitorizarea și revizuirea periodică a riscurilor privind dezvoltarea urbană;
f) actualizarea planurilor de dezvoltare prin integrarea elementelor de management al riscurilor.

Bibliografie

Alexandru I., *Administrația publică. Teorii. Realități. Perspective*, Editura Lumina Lex, ediția a treia, București, 2002

Alexandru I., Matei L., *Servicii publice*, Editura Economică, București, 2000

Alexandru, I., Cărăușan, M., Bucur, S., *Drept administrativ*, Editura Lumina Lex, București, 2005

Alexandru, I. și colectivul., *Drept administrativ*, Editura Economică, București, 2003

Alpopi Cristina, *Elemente de urbanism*, Editura Universitară, 2008

Androniceanu A., *Management public*, Editura Economică, București, 1999

Androniceanu, A., *Noutăți în managementul public*, Editura Universitară, București, 2004

Angelescu C. (coordonator), *Dicționar de economie*, Editura Economică, București, 2001

Antonov P., *Clergy Urge Stewardship Of Earth*, The BULLETIN, quaterly magazine of the Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe, Vol. 11, Nr. 3, 2002

Badcock, B., *Unfairly Structured Cities*, Oxford: Blackwell, 1984

Bailly, A., Maillat, D., *Services activities and regional metropolitan development: a comparative study*, Services and Metropolitan Develipment, London: Rou

Banciu, D., Eșanu A., Hrin R., *Sisteme inteligente de transport*, Editura Tehnică, București, 2003

Bălan E., *Drept financiar și fiscal*, Editura AllBeck, București, 2003

Beguin H., și Thisse J.-F, *Une introduction dans la localisation optimale des services publics*, Louvain, Paris, 1982

Bell, T. L., Lieber, S. R., Rushton, G. „*Clustering of Services in Central Places*" 1974, în „Annals of the American Geographers, Vol. 64, No. 2. www.jstore.org

Berg L van den, Braun E., *Urban competitiveness, marketing and the need for organizing capacity*, Urban Studies no. 36

Berg, L. Van den, Braun, E., *Urban Competitinemess*, *Marketing and the Need for Organising Capacity*, Urban Studies, Vol. 36, 1999

Berg, L. van den, Meer, J. van der, *Urban Marketing in the Netherlands; an Overview of its results, in urban marketing in Europe* – International Conference, Torino, 1992

Berry, D., Ruller, H. Van, *Toward Comprehensive Urban Management, Report International Conference of urban Managers*, Amsterdam, 1979

Blaug, M., *Teoria economică în retrospectivă*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1992

Bold, I., Crăciun, A., *Organizarea teritoriului,* Editura Mirton, Timișoara, 1999

Bonnet, J., *Marile metropole mondiale*, Institutul European, Iași, 2000

Borts, G.H., *The Egualization of returns and regional economic growth*, American Economics Review, 1960

Bouinot, J., *Urban marketing in France, in Urban Marketing in Europe*, International Conferencem Torino, 1992

Braczyk, H.J., Cooke, P., Heidenreich M., *Regional innovation systems: the role of governances in a globalized world*, with editorial assistance from Gerhard Krauss, London:UCL Press, 1998

Bramezza, Im, van Klink, A., *Management urban, condiții și concepte*, Institutul European pentru studii urbane Comparate, Institutul Tinbergen, Universitatea Erasmus, Rotterdam, 1994

Bran P., *Dimensiunea economică a impactului de mediu*, Editura ASE, 2004

Breheny, M.J., *Sustainable development and urban form,* London Pion, 1992

Brenner N., *Metropolitan institutional reform and the rescaling of state space in contemporary Western Europe*, European urban and regional studies, no. 4, 2003

Breuillard, M., *L'administration locale en Grande-Bretagne, entre entralisation et regionalisation*, Paris, Harmattan, 2000

Brueckner, J.K., Urban sprawl: Diagnosis and remedies, *Internațional Regional Science Review* Vol. 23, 2000

Bryson, M.J., *Strategic planning for public and nonprofit organizations*, Editura ARC 2000, Chișinau, 2002

Bud, N., *Dezvoltarea regională în România, Rolul cooperării economice internaționale*, Editura Economică, București, 2003

Burduș, E., Căprărescu, G., *Fundamentele managementului organizației*, Editura Economică, București, 1999

Chiriță, Nora, Scarlat, E., *Politici macroeconomice. Teorie și aplicații*, Editura Economică, București 1998

Christaller, W., *Central Places in Southern Germany*, tradusă de către C.W. Baskin, Editura, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1996

Christopher P., Geer, B., „*Reforma managementului public* – Analiză comparată", Editura Epigraf, Chișinău, 2004

Collett, M.B., Aghion, P., Howitt, P., *Endogenous Growth Theory*, The Mit Press Cambridge, Massachusetts London, England, 1998

Cramley, R.G., „*The Von Thunen Model and Environmental Uncertainty*" 1982 în Annals of the association of American Geographers, Vol. 72. No. 3, Published by: Taylor & Francis, Ltd. on behalf of the Association of American Geographers, Accesat: 22/09/2009, www.jstore.org

Cucu, V., *Sistematizarea teritoriului și localităților din România*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977

Daly, H., Cobb, J.B., Redirecting the economy toward the community, the environment and a sustainable future, Beacon Press, Boston, 1989

Davey, K., *The structure and functions of urban governement*, Institute of local governement studies, The University of Birmingham, 1993

Dicționar Macmillan de Economie Mondială, Editura Codecs, București, 1999

Dincă D. „*Autoritățile locale și descentralizarea serviciilor publice*", Cadran Politic, 2004

Dincă D. „*Deconcentrarea serviciilor publice*", Cadran Politic, mai 2005

Dincă D. „*Finantarea serviciilor publice locale*", Revista Aspro, Ghid pentru asociațiile de proprietari, mai 2004

Dincă D., „*Componentele dezvoltării locale II*", Revista „Economie și administrație locală", iunie 2005

Dincă D., „*Componentele dezvoltării locale*", Revista „Economie și administrație locală", mai 2005

Dincă D., „*Modele europene de administrație publică* – Franța", Cadran Politic, octombrie 2004

Dincă D., „*Modele europene de administrație publică* – Germania", Cadran Politic, decembrie 2004

Dincă D., „*Modele europene de administrație publică* – Marea Britanie", Cadran Politic, martie 2005

Dincă D., „*Servicii publice și dezvoltare locală", Editura Lumina Lex. 2008*

Dincă D., „*Serviciul public între stat, piața și democrație*", Revista Transilvană de Științe Administrative, nr.1/2003

Dincă D., „*Tendințe privind descentralizarea și privatizarea serviciilor publice*", Revista Transilvană de Științe Administrative, nr.4/2003

Dincă D., Dumitrică C., Dezvoltarea metropolitană, etapă a dezvoltării urbane, Lucrare publicată în Revista Journal of Public Administration, Finance and Law (JOPAFL), Nr. 4/2013, www.jopafl.com/issue4.html, Revistă indexată BDI: Index Copernicus Journals Master List, EBSCO, Central and Eastern European Online Library (CEEOL), DOAJ Ulrich'S Periodicals Directory, Google scholar, Scipio, Bibliothekssystem Universität Hamburg, ZDB, Research Gate, TIB German National Library of Science and Technology, Cabell Publishing, Directories of Academic Journals

Dincă D., Dumitrică C., Integrated homogeneous development, result of an interdisciplinary approach, Lucrare publicată în Revista Journal of Public Administration, Finance and Law, Issue 7/2015, Revistă indexată: Index Copernicus Journals Master List, EBSCO**,**Central and Eastern European Online Library (CEEOL), DOAJ, Ulrich'S Periodicals Directory, Google scholar, Scipio, Bibliothekssystem Universität Hamburg, ZDB, Research Gate, TIB German National Library of Science and Technology, Cabell Publishing - Directories of Academic Journals

Dincă D., Dumitrică C., Programe naționale privind dezvoltarea spațiului rural în România. Autori Dragoș Dincă, Cătălin Dumitrică, Lucrare publicată în cadrul sesiunii de comunicări științifice Europa 2020. Coordonatori: Adriana Grigorescu, Crina Ramona Rădulescu, Adelina Dumitrescu. Editura Economică 2012, pp. 8-16

Dincă D., Dumitrică C., Rural Marketing to The aid of Local Development. Case Study - Jilava Commune, Ilfov County, Romania,– Lucrare prezentată în cadrul conferinței „Management Public și Evoluție Politică" publicată în jurnalul indexat BDI – Public Management and Politic Development, Vol. 1, Issue 1, Edited by ARTE Publishing House, The content of the present journal was developed with the scientific support of Amphitheatre Foundation, Bucharest, Romania, pp. 44-63, 2013, Jurnal Indexat BDI RePec Ideas și EconPapers

Dincă D., Dumitrică C., The Theory of Minimal Risk in Local Development Process -, Lucrare publicată în revista Global Journal of Management And Business Research A Administration and Management, Vol. 15, Issue 9, Version 1.0. Year 2015, Type: Double Blind Peer Reviewed International Research Journal, Publisher: Global Journals Inc. (USA)

Dincă D., Dumitrică C., Urban development in southern counties of Romania, Lucrare publicată în Revista Journal of Public Administration, Finance and Law, Issue 7/2015, Revistă indexată: Index Copernicus Journals Master List**,** EBSCO**,**Central and Eastern European Online Library (CEEOL)**,** DOAJUlrich'S Periodicals Directory**,** Google scholar**,** Scipio**,** Bibliothekssystem Universität Hamburg, ZDB, Research Gate, TIB German National Library of Science and Technology, Cabell Publishing - Directories of Academic Journals

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori) „*Orașul inteligent"*, Editura Economică, 2014

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori) „*Orașul inteligent",* Editura Economică, 2015

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori) „*Orașul inteligent"* Editura Pro Universitaria, 2016

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori) Smart Cities – Crearea unui mediu propice dezvoltării orașelor inteligente, Editura Universul Academic, Editura Universitară, 2017

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori) Smart Cities – Rolul administrațiilor Locale în Construirea Orașelor Inteligente, Editura Pro Universitaria, 2016

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori), Smart Cities – Orașul Inteligent – Smart Solutions from Design to Practice – Proceedings of the Smart Cities Conferences 6th Editions, 2018. Editura Universul Academic, Editura Universitară

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori), Smart Cities and Regional Development (SCRD) Journal, Vol. 1, No. 1, 2017

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori), Smart Cities and Regional Development (SCRD) Journal, Vol. 1, No. 2, 2017

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori), Smart Cities and Regional Development (SCRD) Journal, Vol. 2, No. 1, 2018

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori), Smart Cities and Regional Development (SCRD) Journal, Vol. 2, No. 2, 2018

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori), Smart Cities and Regional Development (SCRD) Journal, Vol. 3, No. 1, 2019

Dincă D., Dumitrică C., Vrabie C. (coordonatori), Smart Cities and Regional Development (SCRD) Journal, Vol. 3, No. 2, 2019

Dincă, C., Regionalizarea sau dilemele guvernării regionale, Editura Sitech Craiova, 2005

Dobrotă N., *Dicţionar de economie*, Editura Economică, București, 1999

Documentation Francaise, *Grandes entreprises et appui au développement économique local*, 1997

Dossier documentaire, „*Gouvernance*", realizat în august 1999 de către Centre de documentation de l'urbanisme (CDU): Nathalie HOLEC, Association 4D – Dossiers et débats pour le développement durable et Geneviève BRUNET-JOLIVALD, Centre de documentation de l'urbanisme

Downs A., *New vision for metropolitan American, Washington*, DC: Brookings Institution, Cambridge, MA, Lincoln Institute for Land Policy, 1994

Downs, A., *New vision for metropolitan American*, Washington Dc, Brookings Institution, Cambrige, MA Lincoln Institute for Land Policy, 1994

Duguit, L., *Traité de droit constitutionnel*, Editura de Broccard, 1928

Dumitrescu, M., *Strategii și management strategic*, Editura Economică, București, 2002

Dumitrică C. Irimia S.I . Dinu I.T., *Dezvoltarea regională și capcanele decizionale,* Editura Economică, București, 2014

Dumitrică C., Conceptul de Oraș Inteligent – Lucrare publicată în volumul conferinței Orașul Inteligent. Editura Economică, București, 2014

Dumitrică C., Dincă C., Bițoiu I.T. Assessing the regional development degree - step one: Calibrating the polar diagrame, Articol Publicat în Revista *Economie teoretică și aplicată*, Vol. XXIII (2016), No. 1(606), Spring, pp. 41-56, Revistă indexată BDI EconLit, RePEC, EconPapers, EBSCO Publishing, ICAAP, DOAJ

Dumitrică, C., „*Analiza actorilor implicați în procesul dezvoltării regionale*" în volumul „Relația inovativitate-investiții străine directe – provocări și oportunități europene", Institutul de Economie Națională, Editura Universitară, București, 2008

Dumitrică, C., „*The local development frame. Applicability within the romanian administrative space*" în volumul „Analele Universității Eftimie Murgu Studii Economice, Fascicola II", Editura Eftimie Murgu Reșița, 2009

Dumitrică, C., *Building a metropolitan area model for the Romanian Administrative Space* Lucrare prezentată în cadrul Celei de-a 17 Conferințe Anuale a NISPAcee: „State and Administration in a Changing World" 14-16 May, 2009, Budva, Montenegro; Lucrarea fiind apreciată cu titlul de „Best Graduate Student Paper Award"

Dumitrică, C., Dinu I.T., The metropolitan area as a knee-jerk response to the multilevel governance and its derived national public decisions. Lucrare prezentată în cadrul celei de-a 21 NISPAcee Annual Conference Belgrad – Serbia May 16-18, 2013, Working Group – Local Government, Autori: Articol Publicat în Revista *Economie teoretică și aplicată*, Vol. XX (2013), No. 6(583), pp. 97-117, Revistă indexată BDI EconLit, RePEC, EconPapers, EBSCO Publishing, ICAAP, DOAJ

Dunford M.; Kafkalas G.; *Cities and regions in the new Europe: the global-local interplay and spatial development strategies*, London: Belhaven Press, 1992

Duțu, M., *Autorizațiile de urbanism*, Editura Economică, București, 1999

Duțu, M., *Dreptul urbanismului*, Editura Economică, București, 1998

Duțu, M., *Dreptul urbanismului*, Editura Universul Juridic, București, 2009

Elliot T.A., *An introduction to sustainable development. The developing world*, Routledge, London and New York, 1994

Enache, C., Ianăși, L., Pascariu, G., *Dezvoltarea resurselor umane în domeniile: construcții, urbanism și amenajarea teritoriului*. MODUL 1: Urbanism și amenajarea teritoriu, 2003

Enache, C., Mecu C. (coordonatori), *Economie politică,* Editura Fundației România de Mâine, 2003

Enătescu A.M., Enătescu M.A., *Calitate. Terminologie comentată*, Editura Tehnică, București, 2000

Fievet G., *Définitions du développement local,* Artois Presses Universite, 2002

François, M., *Politique démocratie et développement du local au global,* Harmattan, Paris, 2003

Fromm, Erich, *A avea sau a fi?* Editura Trei, 2013

Fromm, Erich, *Fuga de libertate.* Editura Trei, 2016

Georgescu, G., *Reforma economică și dezvoltarea durabilă,* Editura Economică, București, 1995

Ghica C., *Elemente de amenajare a teritoriului și urbanism*, Centrul editorial-poligrafic ASE, București, 1997

Ghica, C., *Infrastructura teritorială și dezvoltare urbană,* Editura Uranus, București, 2004

Gicquel, J., *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Editura. Montchrestian, coll. Precis Domat –Droit public, 1993

Grell, J, Gappert G, *The new civic infrastructures*: Intersectoral Collaboration and Decision making process, 1993

Grotewold, A., Von Thunen in Retrospect, 1959, *Economic Geography,* Vol. 35, No. 4 (Oct, 1959), Accesat 22/09/2009, www.jstore.org

Grotewold, A., Von Thunen in Retrospect, 1959, *Economic Geography,* Vol. 35, No. 4, Accesat 22/09/2009, www.jtore.org

Hall, P., *Urban and regional planning*, London Routledge, 1992

Hall, P., *Urban and regional planning*, London Routledge,1994

Hamel, P., Sterck A., „*Groupe de recherche sur les infrastructures et les équipements urbains (GRIEU), analyse comparative de la gestion de l'eau dans divers pays"*, INRS-Urbanisation mars 2003

Hardwick, P., Langmead, J., Hhan, B., *Introducere în economia politică modernă*, Editura Polirom, Iași, 2002

Hubert, C., *Les Principles de L'urbanisme (Connaissance de droit),* Edition Dallo, Paris, 1993

Huron, D., Spindler, J., *Le management public local*, LGDJ, 1998

Husseini, Rénate, Brodhag, C., *Glossaire des Outils Economiques de l'Environnement*, Ecole des Mines, 2002

Ianoș, I., *Dinamica urbană. Aplicații la orașul și sistemul urban românesc*, Editura Tehnică, București, 2004

Ianoș, I., *Sisteme teritoriale. O abordare geografică*, Editura Tehnică, București, 2000

Ilinca N., *Geografie umană*, Editura Corint, București, 1998

Ilinca, N., *Geografie umană – populația și așezările omenești,* Editura Corint, București, 1999

Ionașcu, G., *Dezvoltarea și reabilitarea așezărilor umane din România*, Editura Tempus, București, 2003

Ionescu, V.R., *Strategii de dezvoltare comunitară și regională,* Editura Fundației Academice „Danubius", Galați, 2006

Iuhas, V., *Dezvoltare economică regională-implicații economice și sociale,* Editura Emia, 2004

Johnson, H.B., „*A Note on Thunen's Circles*" 1996 în Annals of the associations of American Geographers, Vol. 52. No. 2, p. 214, Published by: Taylor & Francis, Ltd. On behalf of the Association of American Geographers, Accesat în data de 22/09/2009, Jstore

Jula, D*., Economia regională*, Universitatea Ecologică București, 1996

Jula, D., *Previziuni privind dezvoltarea Regională în Condițiile economiei de Piață*, București, 1997

Junga, V., *Moneda și problemele ei contemporane*, Vol. II, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981

Keating, M., *Noul Regionalism în Europa Occidentală*, Editura Institutul European, Iași, 2008

Keating, M., *Noul regionalism în Europa occidentală*, Editura Institutul European, Iași, 2008

Keynes, J.M., *Teoria generală a folosirii mâinii de lucru, a dobânzilor și a banilor,* Editura Științifică, București, 1970

Klaassen, L., H., Aldershot, A., *Exercises in spatial thinking: case studies of regional development issues,* 1989

Konsolas N.; *Local development, Regional Science Studies in Southern Europe*; Athens, Regional Development Institute Hellenic Agency for Local Development and Local Government, 1989

Kotler Ph., *Managementul marketingului*, Ediția a III-a, Editura Teora, București, 2003

Kozlowski, J., Hill G., *Towards planning for sustainable development: a guide for the ultimate environmental threshold (UET) method*, Aldershot Ashgate, 1993

Ledebur L, Barnes W.R*., All in it together: Cities, Suburbs and Local Economic Regions*, Washington DC, League of Cities, 1993

Lefeber, L., *Location and regional planning,* Athens, ΚΕΠΕ, 1966

Lidia Pop, Cornelia Giras-Dănut, „*Despre conferința mondială pentru dezvoltare economică durabilă, Johannesburg, 2002",* Lucrările sesiunii de comunicări științifice ale Universității Bogdan Vodă, mai 2003

Losch, A., *The Economics of Location,* tradusă de către W.H. Woglom, New Haven, Connecticut: Yale University Press, 1954

Manda, C., *Administrația publică locală din România,* Editura Lumina Lex, București, 1999

Maniu, I.A. (coordonator), *Dicționar de statistică generală,* Editura Economică, București, 2003

Marcou, G., „*L'autonomie communale*". Etude comparative, Pouvoirs, nr. 95, 2000

Marinescu Daniela, *Tratat de dreptul mediului* – Ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2008

Marinescu Daniela, *Tratat de dreptul mediului*, Editura All Beck, București, 2003

Matei A., *Economie publică,* Editura Economică, București, 2003

Matei L. (coordonator), *Guvernarea în tranziție. Reformele managementului public în țările OCDE*, Editura Global Lex, 2001

Matei L., Chabrot C., Dincă D., *Colectivitățile teritoriale. Experiența franceză*, Editura Economică, București, 2000

Matei L., Dincă D. (coordonatori), *Participarea cetățenilor la procesul decizional – manual de instruire*, RTI, București, 2002

Matei L., *Management public*, Editura Economică, București, 2001

Matei L., *Managementul dezvoltării locale*, Editura Economică, 1998

Matei L., Matei A., „*Specific Aspects of the Public-Privat Partnership in Romania"*, Conferința EGPA, Leuven, Belgia, 1-3 iunie 2006

Matei L., *Servicii publice,* Editura Economică, București, 2004

Matei L., *Strategii de dezvoltare economică locală,* Editura Economică, București, 2004

Matei, A. (coordonator), *Administrația deschisă – inițiative privind calitatea serviciilor*, Publicație realizată cu sprijinul OECD și NISPAcee, Școala Națională de Studii Politice și Administrative – Centrul de Pregătire pentru Administrație Publică,2000

Matei, A. (coordonator), *Guvernarea în tranziție. Reformele managementului public în țările OCDE,* Editura Economică, București, 2001

Matei, A., Anghelescu, S., Săvulescu, C., *Modele teoretice și empirice ale dezvoltării locale,* Editura Economică, București, 2009

Matei, A., *Introducere în analiza sistemelor administrației publice,* Editura Economică, București, 2000

Matei, A., Matei L., „*Modele sistemice ale dezvoltării locale*" în revista: „Economie teoretică și aplicată" Nr. 1/2007. www.ectap.ro

Matei, L., *Dezvoltare economică locală***,** Editura Economică, București, 2005

Mello L. de Diogo, *Decentralization and Metropolitan governance*, World conference on metropolitan governance, Tokyo, 1993

Mengin J., *Guide developpement local,* Harmattan, Paris, 1989

Mic dicționar enciclopedic, ediția a III-a, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986

Miles, S.R., Metropolitan Problems – Internațional perspectives – A search for comprehensive solutions, Intermet Metropolitam Studies Series, 1970

Minea Elena-Maria, *Urbanism și amenajarea teritoriului*, Suport de curs, Cluj-Napoca, 2007

Moses, L.N., „*Location and the Theory of Production*" 1958, în The Quartlerly Journal of economics, Vol. 72, No. 2, www.jstore.org.

Najim, A., Vedelago, F., *L'agent de developpement local*, La Lauze Eds De, Paris, 2001

Negucioiu, A., *Economia și Ecologia*, lucrările conferinței Environment-Research, Protection, Management, Universitatea Babeș Bolyai, 2003

Negulescu, P., *Tratat de drept administrativ,* vol. I, Ediția a IV-a, Institutul de Arte Grafice „E. Mârvan", București, 1934

Nicolae, B., *Cadastru general,* Editura All Beck, București, 2003

Nicolae, V., Constantin Daniela Luminița, *Bazele economiei regionale și urbane*, Editura Oscar Print, București, 1998

Nicolae, V., Constantin Luminița Daniela, Grădinaru, I., *Previziune și orientare economică*, Editura Economică, 1998

Nicolescu, O., Verboncu, I., *Management*, Editura Economică, București, 1996

Niculescu, Doina, *Elemente de urbanism*, Editura Universității Politehnice din Timișoara, 2000

Nieitied, P, *Metropolitan management and organization: principles and cases*, His paper, 1996

Oprean, C., *Managementul colectivităților locale,* Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2004

Oprean, C., Țîțu, M., *Management strategic*, Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2002

Ottensmann, J.R., *The new central cities: implications of the new definitions of the metropolitan areas*, Urban Affairs Review, Vol. 31, No. 5, 1996

Parlagi, A., *Dicționar de administrație publică*, Editura Economică, București, 2004

Parlagi, A., *Managementul administrației publice locale. Serviciile publice*, Editura Economică, 1999

Parr, J.B., Denike, K.G., Theoretical Problems in Central Place Analysis, 1970, *Economic Geography,* Vol. 46, No. 4, www.jstore.org.

Patriche, D., Enica Nicoleta, Marinescu F., *Urbanism comercial*, ASE, București, 1998

Patriche, D., Enica, Nicoleta, Marinescu, F., *Urbanism comercial*, ASE, București, 1998

Patriche, D., Ristea Ana Lucia, Patriche, I., *Urbanism comercial*, Editura Uranus, București, 2002

Părăușanu V. (coordonator), *Dezvoltarea durabilă și protecția mediului,* Editura Universul Juridic, București, 2005

Pearce, D., Markandya, A., *Blueprint for a Green economy*, Earthan Publication, Londra, 1989

Pecqueur, B., *Le développement local,* Syros, Paris, 2000

Perroux, F., *Pour une philosophie de nouveau development*, PUF, Paris, 1981

Petrescu, I., Muscalu, E., *Tratat de management public*, Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2003

Petrisor, A. I. *Dezvoltarea durabilă: definiții și istoric*, Tribuna Construcțiilor, 2003

Philip, C., *Theories of planning and spatial development*, London, Hutchinson, 1983

Platon, V., *Dezvoltarea durabila și reciclarea materialelor,* Editura Expert, București, 2006

Pop Cecilia, Pop, V., *Management și dezvoltare*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2007

Popescu Claudia Rodica, *Disparități regionale în dezvoltarea economico-socială a României*, Editura Meteor Press, 2003

Popescu, I., *Dezvoltarea economică locală*, articol public pe internet pe site-ul http://www.habitatmoldova.org.

Prahoveanu, E., Matei, A., *Economie și politici economice*, Editura Economică, 2004

Preda D., Ocuparea forței de muncă și dezvoltarea durabilă, Editura Economică, București, 2002

Preston, R.E., The structures of Central Place Systems, 1971, *Economic Geography,* Vol. 47, No. 2., www.jstore.org.

Profiroiu, A., Racoviceanu, S., Țarălungă, N., *Dezvoltare economică locală*, Editura Economică, București, 2008

Profiroiu, M., *Managementul strategic al colectivităților locale*, Editura Economică, București, 1998

Pușcașu, Violeta, *Dezvoltarea regională,* Editura Economică, 1997

Raicu, V.C., *Keynesism și neoclasicism în perioada postbelică*. Editura Tipard, 2003

Ratti, R., Bramoanti A., Gordon, R., *The Dynamics of Innovative Regions-The Gremi Approach*, Published by Ashgate Publishing LTD, 1997

Rivero J., *Droit administratif,* Dalloz, Paris, 1987

Romanos, M.C., Robert Begg; *Handbook on planning simulations*, Urban University of Illinois at Urbana-Champaing, Departent of Urban and Regional Planning, 1976

Roșcovan, M., „*Dezvoltarea economică locală*", articol publicat pe internet pe site-ul http://www.habitatmoldova.org

Ruige, A.J., Castenmiller, P.G., Corvers, M., Smallenbroek, A.J.H., Vos, W., *Europa la nivel local*, Publicația a fost realizată de SGBO (Biroul de Cercetare și Consultanță al Asociației Municipalităților Olandeze, 2002

Sazanmai H., *Metropolitan planning and management*, Japan Society for Promotion of Science, 1982

Seele, G., „*L'administration en zone rurale, Revue francaise d'administration Publique*", no. 78, 1996

Sinclair, R., *Von Thunen and Urban Sprawl 1967*, Annals of the Association of American Geographers, Vol. 57, No. 1, Accesat 22/09/2009, www.jstore.org

Sinek, S., *Jocul infinit,* Editura Publica, 2020

Smith, A., *Avuția națiunilor,* Editura Publica, 2011

Smith, A., *Teoria sentimentelor morale,* Editura Publica, 2017

Stiglitz, J.E, *Marea divizare – Societăți inegale și ce putem face în privința lor,* Editura Publica, 2015

Ștefan Maria-Cristina, *Dezvoltarea regională și locală*, Editura Economică, București, 2008

Ștefan Maria-Cristina, *Proiecte și acțiuni de dezvoltare la nivelul comunităților*, Editura Economică, 2008

Șuler Jana, *Metode de fundamentare pentru elaborarea și implementarea strategiilor de urbanizare*, Editura Tehnică, București, 2005

Taleb N.N., *Antifragil – Ce avem de câștigat de pe urma dezordinii,* Editura Curtea Veche Publishing, 2014.

Taleb N.N., *Lebăda Neagră: Impactul foarte puțin probabilului,* Editura Curtea Veche Publishing, 2010

Tarangul, E.D., *Tratat de drept administrativ român*, Tipografia Glasul Bucovinei, Cernăuți, 1994

Teodorescu A., *Tratat de drept administrativ*, vol. I, ediția a treia, București, Institutul de Arte Grafice „Eminescu", 1929

Ungureanu, A., Țurcașu, G., *Geografia așezărilor umane*, Editura Performantica Iași, 2008

Ursul, A., Rusandru, I., Capcelea, A., *Dezvoltarea durabilă, abordări metodologice și de operaționalizarea*, Editura Editorial-Poligrafice Știința, 2009

Vadineanu, A., Dezvoltare Durabilă. *Teorie și Practică,* Vol. 1, Editura Universității, din București, 1998

Varoufakis, Y., *Minotaurul Global – America, Europa și Viitorul Economiei Globale,* Editura Comunicare.ro, 2017.

Vasile, C., *Geografia orașului*, Editura Fundației Culturale Dimitrie Bolintineanu, București, 2001

Vermeulen, J.H., *Evoluția dreptului administrativ român*, București, Institutul de Arte Grafice Vremea, 1943

Vida, I., *Puterea executivă și administrația publică,* Editura Regiei Autonome – Monitorul Oficial, București, 1994

Vladimir R., *Cuantificarea dezvoltării durabile*, Editura Economică, 2004

Wackernagel, M. Rees, W., „*Our Ecological Footprint: Reducing Human Impact on the Earth.* New Society Publishers, Gabriola Island, http://www.footprintnetwork.org, 1996

Warburton, M., Delcamp, A., Loughlin, J., *Les transformations du gouvernement local*, AJDA, 2002

Weber, A., *Theory of the Location of Industries*, Edited by C.J. Friedrich, Chicago, University of Chicago Press, 1929

Wolfgang, G., *Ghid al Politicii Comunale*, Editura InterGraf, Reșița, 1999

Wolllmann H., „*Le systeme local en Allemagne en route vers un nouveau modele de la democratie locale*?", in CURAPP, Democratie locale, Paris, 2000

Wollmann, H., „*La decentralisation en Angleterre, en France et en Allemgne. De la divergence historique a la convergence?, Revue francaise d'administration publique*," no. 90, avril-juin 2003

Wood, R., Marshall Verena., „*Evaluarea performanței: concepte, practici, Probleme"*, Universitatea, Western Australia, OECD, 1993

Xavier, F., *Descentralizarea*, Editura Humanitas, București, 1991

Xavier, G., *Le développement local,* L'aube Eds De, Paris, 2002

Zamfir C., Vlăsceanu L. (coordonatori), *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București, 1998

Zamfir, C., Stănescu, S., *Enciclopedia dezvoltării*, *sociale,* Editura Polirom, București, 2007

Zipf, G.K., *Selected Studies of the Principle of Relative Frequency in Language*, Cambridge (Mass) 1932

Zorlențan, T., Burduș, E., Căprărescu, G., *Managementul organizației*, Editura Economică, București, 1998

Editura ECONOMICĂ
ISBN 978-973-709-939-6